MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

III

Abdülbâki Gölpınarlı

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1385
Klasik Türk Eserleri Dizisi/17

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR
III

Hazırlıyan
Abdülbâki GÖLPINARLI

ISBN-975-17-0998-9 (Takım)
ISBN-975-17-1001-4

Kapak Düzeni / Sinan KARAERKEK

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
26.8.1992 tarih ve 928.0-1856 sayılı makam onayı ile
birinci defa olarak 5.000 adet bastırılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Basımevi-ESKİŞEHİR

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin, elde ettiği değerlerin arkasında iki kavram yer almaktadır. "KİTAP" ve "OKUMA"

Hangi alanda olursa olsun somut, yapıcı, ulusal ve evrensel özelliklere sahip olumlu sonuçların elde edilmesi ancak düşüncenin üretilmesi ile olanaklıdır.

20. yüzyılı geride bırakmamıza çok az bir sürenin kaldığı günümüzde, bu iki kavram görselliğin sınırtanımaz etkinliği ve gücü ile savaş verir haldedir. Ne var ki iletişimin teknolojik gelişmelerle değişen türleri yanında bu iki kavram, insanlara özgü haz duygusu nedeniyle özelliğini ve önemini her zaman koruyacaktır.

Dün olduğu gibi, bugün de gelecekte de "OKUMAK" ve "YAZMAK" insanoğlunun günlük davranışları arasında yer alacak, insanlar düşünce üretip, kendini yenilemek çabasından vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün iyi niyetimiz ve çabalarımıza rağmen yazılı bilgi, yazılı kültür birikimi, görsel bilgi edinme yollarının çoğalmasıyla önemli darboğazlara itilmektedir. Özellikle televizyonun elinde bulundurduğu kolay erişebilirlik gücü zaten okuma ve yazma alışkanlığı az olan insanımız için, çok önemli bu iki kavram açısından tehlike gibi görünmektedir. Karamsar olmamıza gerek yok. Aynı televizyon sinema sanatının da gerilemesine neden olmadı mı? Üstelik bu "olumsuz" gelişmeler okuma alışkanlığının yaygın, yazılı kültür birikiminin geniş olduğu Batılı toplumlarda da yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Soruna özellikle bu açıdan bakılırsa, Türkiye' nin karşısında duran çıkmazın, ya da aşılması gereken engelin biraz daha farklı olduğu görülebilir. O da, Batının yazılı kültür birikimini belli bir düzeye getirdikten sonra görsel kültüre onun zorlamasıyla geçtiği şu sıralarda, Türkiye' nin aynı olguyu, yazılı kültürünü henüz oluşturmadan yaşamaya başlamış olmasıdır.

Asıl üstünde düşünülmesi gereken, asıl çözüm bulunması gereken sorun budur...

Böyle bir çözüm arayışı, hiç kuşkusuz, kitaba toplum içinde gerek nitelik, gerekse nicelik açısından daha yaygın bir yer verilmesini bir ön koşul olarak sunar.

Oysa, tam da böyle bir geçiş döneminde , bir toplumda ve bir ülkede kitaplar yasaklanıyorsa, tutuklanıyorsa, kitaba yönelik girişimler "suç" olarak değerlendiriliyorsa, farklı düşüncelerin yazılı ürünleri zaman zaman dışlanıyorsa, kaygı verici bir yanılgı yaşanıyor demektir.

Kültür Bakanlığı olarak, bu zorunlulukların bilinciyle, öncelikle kitaplara yönelik yasakları kaldırarak attığımız ilk adımı, ikinci aşamada, insanlık tarihini, düşünce tarihini, aydınlanma geleneğini, demokrasi klasiklerini...kısacası, çağdaş insan düşüncesinin oluşumuna katkıda bulunmuş tüm verimleri dilimize kazandırarak, bu konudaki toplumsal üretimimizi destekleyerek sürdüreceğiz.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, o arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan yapıtları yayınlayacağız. Böylece, ulusal kültürel birikimini, yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günün gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okuma, öyle görünüyor ki, içinde yaşadığımız bu "görsel kirlenme" ortamında kişinin kendisiyle, kendi bireyliğiyle yalnız kalabildiği tek alandır. Kendi içine dönmenin ve kendi usunun ve anlağının bilincine varıp, derinliğine ulaşabilmenin tek yolu da okumaktan geçiyor.

Türkiye gibi, genç nüfusun fazla olduğu toplumlarda, okuma edimine ayrı bir işlev düştüğü ortadadır. Ancak bu yolla ulusal ve evrensel kültür birikimlerine ulaşabilmemiz olasıdır.

Bu gerekçelerle ve bu bilinçle "kitap-okuma" somutunda başlattığımız girişimlerin, bundan sonraki kuşakların soyut düşünsel çabalara ağırlık veren, çağı, içinden bakarak yaşayan kuşaklar olarak yetişmelerine önemli katkılarda bulanacağına içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

BAHR-İ HAFİF

"Failâtün mefâilün failâtün mefâilün"

— A —

I

Ne olurdu a yiğit, sen de benim gibi âşık olsaydın. Bütün gününü o çılgınlıkla, bütün geceni ağlayışta geçirseydin.

İki gözünden bir an bile hayâli gitmeseydi sevgilinin; iki göze de iki yüz nur erişir o yüzden, yüzlerce nura kavuşur gözler o ışıktan.

Ne olurdu eşlerden-dostlardan kesilseydin, iki dünyadan da el yusaydın da kendimden bile sıyrıldım, çıktım, sana bir uğurdan teslim oldum deseydin.

Şu halkla konuşursam, şunlarla kaynaşmıya çalışırsam suyum sanki, onlarsa yağ; dış yüzden beraberim, bir aradayım onlarla, fakat iç yüzden ayrıyım onlardan.

Heveslerden geçseydin, deli-divane olsaydın, bağlansaydın; fakat mizâcın karışmasından, kanın oynamasından meydana gelen, hekim tarafından ilâçlarla tedavi edilen delilik değil.

Hekimler bir an şu derdi tatsalardı bağlarından boşanırlardı, kitaplarını yırtarlardı.

Hele şunların hepsinden bir geç de şeker madenini ara, işte; bul o şeker madenini de sütün fasulyenin içinde eriyip mahvoluşu gibi sen de o şekere gark ol, eri, geç kendinden.

II

Aç kapıyı, gir içeriye; çünkü vefâ kaynağısın sen, sarhoş gözlerinin hakkıyçin bu, böyle; haramdır, haram olsun sensiz yaşamak bize.

* Sözüm, boğum-boğum düğümlenip bağlanıyor, bir kerecik olsun, aç saçlarını, and olsun güneşe, and olsun kuşluk çağına ki aşk, sevgi, öldürdü gitti beni.

10. Aşka bir delilim, bir âyetim ben, okuyun halka beni; ey aşk ümmeti, merdiven emrinize âmade, ağın yücelere (*).

Onu gördüm, sarhoş bir halde geçip gidiyordu, a ay yüzlü dedim, nereye gidiyorsun? Böyle iş etme dedi, böylece gel peşimden.

Peşine düşüp yürümiye başladım, tez-tez adım atmıya koyuldu, öylesine tez adım atmadaydı ki nerden yel yetişecek ona, nerden şimşek kavuşacak.

* Onu gördüm göreli kendimden geçtim, varlığımdan soyundum, bensiz bir ben kaldı ortada; sanki sırça kandildeki bir ışık ki yeryüzünü de ışıtmış, gökyüzünü de (* *).

Gönlü nuru kapladı, kalb cilâlandı, arındı, seçkin bir hale geldi; ışığıyle ışıklanan her şey, onun gibi ışıdı, ışıttı her yanı (* * *).

Ona, ondan başka kim kavuşabilir, ondan başka ne varsa zaten yoktur, yokluktur; sensiz gel benim yanıma, sensin sana nâmahrem olan.

Överek yalvarmıya başladım da a cana canlar katan dedim; bir an olsun dedi, övmeyi bırak, çünkü övüş ikiliktir.

İkilikten yum iki dudağını, varlık gözünü aç; yumulu dudaklardan bir söz çıkarsa eğer, söyliyedur, söyliyedur.

* "Onu anlatıp bildirmek de şüphesiz bize düşer"; sen girme bi-

---

(*) (**) (***) Beyitler Arapçadır.

zim aramıza; insan, evin kapısını dar gördü mü gitmek için elbiselerini soyar.

20. Ağır kum tanesi değilsin ki sabahleyin gene uçup gelmiyesin; geceleyin gide-gide ta o anlık ummanına varmadın mı?

Kul, kul oldukça, Tanrı da Tanrı bulundukça can, gene gelir, kalp altın, gümüş gibi beden kesesinde kalır.

Canını istek avucuna koy, çünkü istek kimyadır; işte, arada can bedenden ayrılınca cana can olandan ayrı kalma.

Kamışı boşaltırlar, bomboş bir hale getirirler amma sessiz bırakmazlar; yürü, arslanın peşine düş, arslan avla, çünkü Ali'sin, Murtazâ'sın sen.

* Yoktun, yüzyıllar boyunca hakkında, "Gerçekten de insana, zamanın bir çağı gelmişti ki anılır bir şey bile değildi insan" âyetini okudular; gönüldeki yazı, Tanrı yazısıdır, Tanrı yazısına yanlış deme.

* Elifsin, ikiye bükül, lâm ol; elifin lâm olunca da hele artık, elini ağzını yıka, çünkü haydin, gelin diye dâvete başladın.

Tanrı'yla meşgul oldun mu sudan da geçtin, topraktan da; elsiz-gönülsüz kaldın mı artık uzat elini şu hırkaya.

— D —

III

Ay yüzün gizlendi mi göğün gönlü karmakarışık bir hale gelir; fakat dünyaya sen gönül bağışladın mı bütün gönüller genişler, cihan kesilir.

Sen gönül aldın, cilveler ettin mi iki dünyada gönül kesilir, gönlümüz dünyaya döner, bütün gönüller oynamıya, bütün yürekler atmıya, çırpınmıya başlar.

Şu gökkubbeye öylesine bir ateş düşer ki melekler bile bu yüzden feryâda başlar; çünkü âşıkların derdi, dumanı, göklere ağar, göklere yücelir.

30. Aşkındaki kıskançlık değil midir ki âşıkların kanlarını damarlarından fışkırtır da tanyerinde akşam kızıllığı gibi belirir o kan, bütün gökyüzü kana bulanır gider.

Ne zaman gelecek o zaman ki senin yüzünden yer, tir-tir titreyecek? Ne tuhaf olacak o mekân ki, mekânsızlık mekânına dönecek.

Sevgilimin hayaliyle baharım gülmiye başladı mı yüzü güller saçacak, gözüm-gönlüm, gül bahçesi kesilecek.

Güller saç, gül bahçesisin sen, herkesin apaydın gözüsün sen; lütfeder kerem buyurur da bir bakarsan bana ne olur, ne ziyan edersin ki?

Ağaçlar gibi yele baş versem bile hoşum; çünkü bakışım, görüşüm, güzellik bahçene bahçıvan olur.

Senin sarhoşun olur da kendinden geçer, saçma-sapan işlere girişirsem, başımı tutamaz bir hale gelirsem şaşılır mı buna? Meyvası olan, olgunlaşan ağacın da başı yerlere eğilir; ona dönerim ben de.

Menekşe gibi iki büklüm oldum, *yasemin gibi vefâsızlaştım; lâlelerin* yürekleri de erguvanın derdiyle yanar, kararır.

Sevgilimin yüzü gül bahçesine benziyor, benim yüzümse ağlayıp inlemekten sapsarı, tıpkı safran; onun yüzü öyle olunca elbette âşığın yüzü de böyle olur.

Bütün nerkisler, gül bahçesini görmek için göz kesilir, ter ü taze gül, onu öpmek için ağız şekline girer.

Çayırın-çimenin gönlü, ona, onun baharına kavuştuğundan dolayı gülmiye başladı mı ırmaklar, ayrılış gamiyle gözyaşlarım gibi akıp çağlamıya başlar.

40. O boşluk âleminin gönlü, sevgilisiyle öylesine doludur ki ağacı bile sevgiliye şükretmek için baştan başa dil kesilir.

Ağaçlar, yerden baş çıkardılar mı onlara ses gelir, gizlediğiniz ne varsa bir gün açığa çıkacak denir onlara.

Reyhan, katmerli güle inad olsun diye yüzünü açar; katmerli gül de, hele der, sınanma çağı gelsin, gösteririm sana.

Tohumlar yer dibinden çıkarlar, yücelmiye başlarlar; inâyete ulaşan, yücelere çıkmıya merdiven bulur elbet.

Şu canlar yiyen, kanlar emen yeryüzüne bak, hem tohumu yer, hem besler, geliştirir onu, ne tuhaf, şu aç kurt, sürüye çobanlık eder durur.

Bütün kurtlar çoban kesilmiş, bütün hırsızlar bekçi olmuş; zaten Tanrı bekçi olduktan sonra hırsız, âşıkların nesini alıp götürebilir ki?

Acele etme, bahçeye sofra kuruldu, keremler edildi de yeşerdi o sofra, fakat bir ancağız otur, bekle, şimdicek yemek vakti gelir, çağırırlar seni.

Tiken yarası yüzünden gül bahçesindeki arkadaşlardan kaçma, silâh kulanan arkadaş, kervana yardım eder.

Sus a gönül, gerçekten de dileyen, isteyen kişi susar; istiyenlerin gerçekten de istekli olduğunu sunmaları anlatır.

— R —

I V

Siz Güneşsiniz, Aysınız; sizdendir duyuş, görüş. Gönül size bakmada, görüş sizinle arınmada, aydınlanmada.

50. Sabır, daha da iyidir, daha da güzel dediniz, fakat sabra imkân yok; biz, vaktimizin oğullarıyız, geçip gidene Allah acısın.

Aşk erleri geldi, ey kavim dedim, ne haber? Fitneyle korkuttular beni, çekinmemi buyurdular.

Sevgiyle öldürülmekte hayırlar vardır, bereketler vardır, hiçbir zaman yoktur bunun dedim; aşk, kılıcını çekti, a aklı-fikri başında olan ümmet, tez olun, haydi.

Bundan sonra yaşıyan, abes yere yaşar, ömrünü, zamanını zâyi etmiş sayılır, başkalarının da, kendinin de ziyanına ömür sürmüş demektir. Zaten gençlik bir yeldir, geçip gitti; bir yeldir, kıvılcımları sürdü götürdü.

Ateşle yel, bir araya geldi mi ne durur, kalır, ne anlaşılır; adamı sarhoş eden, kendinden geçiren seher yelinin esintilerinden bir esintiyle beni gençleştirdiler şimdi(*).

O güzel bakışlı padişaha hiçbir şey söyleme, hiçbir şeyden haber verme; haber bile mahrem değil ona, onun yanında hiçbir şeyden haberdar olma.

Gönlüm, gönlüme perde kesildi, bakışım-görüşüm, görüşüme örtü oldu; a dost dedim, senden başka kimsem varsa canım-başım meydanda;

Aşkla vur boynumu, bir arpaya bile alma beni; dedi ki: Ben bambaşka bir şeyim, şu insan şeklinden bambaşka bir şey.

(*) Bu beytin sonunadek Arapçadır.

Can sen misin yoksa dedim, peki o bambaşka şey dediğin ne? Hele ey güzel sesli ney, hele ey perdeleri yırtan yel, es, nağmelen;

(s. 132) Kulaktan gönüle doğru git de bak, gör bakalım, kim daha fazla sarhoş? Kese dikenin inadına yırt şu keselerimizi.

60. Altınım bitti-tükendiyse ne gam? Altın gibi bir şarabım var; Arapça da hoş amma ay oğul, sen Farsça söylemiye bak.

— N —

V

Mihnetlere düştüğün geceyi an, hani hekim yanındaydı da gönlünün ayağından bunca tikenleri çekip çıkarmıştı; an o geceyi.

Kuyuya düştüğün zaman kim yeni bir can bağışladı san, söyle; gitme, onun yanına gel, inkâr etme, an onun lûtuflarını.

Etme, eyleme; o lûtuflar az değildi, and olsun Tanrıya, lûtfunda hiçbir şüphe yoktu, birazcık olsun, kendine gelmiyorsun; çok an o lûtufları, çok an.

Fırsat eldeyken, zaman geçmeden an; zaman geçti mi ister güle ait söz yonmaya kalkış, ister tikeni söyle, faydası yok.

O, yücelerde bir güneştir, kadrini-kıymetini bil onun, dolunaya benzer yüzünü gördün mü o yüzden bahset, bu buluşmayı an.

Bakışının kadrini bil, gene gelir çatar onun günü; buna eminsen var, ağyardan bahset.

A hekim, hastayı an diye ağlayıp inleyince gelip can bağışlıyan hekim, adama iki somun verirse şükrün yeri mi yâni?

Gönlün, hekimi küçük, değersiz gösterdi mi sana, bil ki ölmüştür o zaman gönlün, ondan sonra istediğin kadar şu ölüyü, şu leşi an diye bağıradur.

Ama bu hale gelsen bile ümit kesme, güzün yer altındaki tohum gibi Husâmeddin'in baharını, gül bahçesini an.

70. İşin altına dönmüş, ayarı tam altın kesilmişse, kumaşın bez yıkayana rehin verilmemişse, bu yılın inciyse, geçen yılı anma artık.

Gülün geçip gittiğini gördüğün halde ona kapılman, meyletmen, aşağılık bir iş değildir de nedir? Acıklanacak bir şey değil mi bu hal? Sakın anma onu.

VI

Tanrı zevkinizi tertemiz, neşenizi daimî etsin, bizi de sizden uzak düşürmesin; o haline Tanrı tanık; a amca, yüzünü bize dön.

* Ca'fer'in eli, yüce dağ başına iz etti; vuslattan ayrı düşmüş âşığa döndü dağ.

O el izinin ağzı olsaydı derdini anlatırdı; dinleyin a nazlılar-nâzeninler diye dilsiz-dudaksız söylerdi derdini.

Aynı Ca'fer'in elinin iziyiz biz de, ayrılmışız o elden, acıyın bize; bir de iyice bilin ki ne yapıyor, ne ediyorsa bütün hareketlerimiz, görünüşte bize aittir ancak.

Çünkü sedef, inciye eş olunca oynar. Sus artık, yeter, uzadı gitti şu kovuculuğa benzer sözler (*).

(*) Bu gazelin ilk mısraı, ikinci beytinin ikinci mısraı, üçüncü beytinin ikinci mısraının sonu, dördüncü beytinin her iki mısraının sonları, son beytin ikinci mısraının sonu Arapçadır.

VII

Senin yüzünden sabrı-kararı kalmıyan sana ulaşır, seninle karar eder. Tikeninle gönlü yaralanan kişi varır, erişir senin gül bahçene.

Gül de senindir, süsen de, bütün gül bahçesi de. Senin güzünden harab olurlar, baharından zevke dalarlar, çalıp çağırırlar.

Yerden göğedek ne varsa hepsi de hem söylemededir, hem susmada; âşıkların gönülleri gibi, canları gibi senin yüzünden içleri kararsız bir hale gelmiş onların.

80. Her şey, sevgine tapıyor, bütün âlem elinde senin; bir solukta tapında alçalıyor, sarhoş oluyor, bir solukta mahmurluğuna düşüyor senin.

Her varlık, senin yüzünden alt-üst olmuş, gene de her varlığın, senden haberi bile yok; ne tuhaftır sana bakmak, seninle görmek, ne hoştur seni beklemek, seni özlemek.

Karganın gözü, görüşü olmadıktan sonra selvi ne yapsın, bahçe ne etsin? Sen bülbülün feryâdını işit, irâdesini sana veren, ihtiyârını sana tapşıran c

İşten-güçten kalanım ben, alıcıdan-satıcıdan vazgeçenim ben, her şeye boş verenim, senin işine-gücüne dalıp gidenim ben.

Denizden de geçerim, köprüden de; cüzden de kaçarım, külden de; ne yapayım gülün yüzünü, senin gül yüzün yok ki onda.

Ölüp gitmiş ömrü, donup buz kesmiş bedeni, canı, şu iki-üç günlük sayılı zamanı ne yapayım? Senin sayına dalmış gitmişim.

Gönül de, göz de, kulak da senin balını yer, şerbetini içer; hepsi de her an sana saçmak için çiçekler açar durur.

Bundan böyle şu bedendeki canı susmıya vereceğim artık, fakat canlar veren, gönüller alan hevesin yok mu? Nerden susturacak, söyletmiyecek beni?

Sükût âleminde gizlenmeme, av gibi susarak kendimi gizlememe imkân yok; çünkü av da sana avlanmaktan kaçmaz, avcılar da.

Her varlık, kokunla gelişmede, ayrılığınla arıklaşmada; her şeyin, herkesin gülüşü de senin eserin, senin armağanın, ağlayışı da.

VIII

90. Kalem, senin vasfını yazarken aşka düşer de kırılır; aklım, pek şiddetli bir elem olan ayrılığından yolunu yitir gider.

Kim seninle düşüp kalkabilir? Kim senin seçkin dostun olabilir? Kimdir ki pusundan kurtulur? Kimdir o ki katı yayını çekebilir?

Yüzüm, aşkınla altına döndü, senden binlerce iz var, eser var bende; a güzel, canın için olsun, bir kerecik bak da gör beni, bak ne haldeyim?

Halîl gibi ateşler içindeyim, ateşinin ıssısiyle iyiyim, hoşum; aman vermiyen gamından baş çekip kaçacak adam değilim ben.

Müşkül yolumu aç, gönülsüzüm, ver bana gönlümü; dostum, sevgilim, gül bahçenden başka bir yerde konaklatma beni.

Güzelim, kokundan başka kim gelebilir senin yanına? Seni aramanın, sana güller saçmaktan başka ne sebebi olabilir?

Melek de, insan da, peri de; bey de, paşa da, ordu da; gök de, güneş de, *Müşteri de senin eşiğinde, sana karşı* utanıp kalmış.

Sen can zümrüdüankasını belâlara çektin mi sınamanda, sinek gibi yoğurdun içine düşüverir.

Yüce buyruklarınla, şifâlar bağışlıyan müjdelerinle sana terceman kesildi mi her yoksul, bir padişah kesilir gider.

Bütün yaratıklar, karıncalar gibi senin harmanına koşmada; bütün âlem, senin sofranın bağışlarıyle nevâle elde etmede.

100. Bir âfet kesilen can, nevâleyle kanaat etmez, bir gün sana konuk olmayı umar, bu tamaa düşmüştür, kaderin bu cilvesini bekler.

Her bir illete, her bir zahmete ne devâlar ihsân eder o bitmez-tükenmez hazinen; mekân âlemine ne lûtuflarda, ne bağışlarda bulunur mekânsızlık âlemin.

Bedenin umduğu, lûtufların, nimetlerin; gönlün umduğu güzelliğin, alımın. Beden, vereceğin ekmeğe bakmada, gönül, kendisini

avucuna almanı, parmaklarınla okşamanı beklemede, ona heves etmede.

Gökyüzü damına dayadığın merdivenin gizli oluşu, ne nekesliğinden, ne düzeninden; öyle icab ediyor da ondan gizledin o merdiveni.

Emniyetli kişilere, iyi erlere o merdiveni gösterdin, gökyüzüne kervan gitmede dedin.

Sus a gönül, artık söyleme, artık sırlarını araştırma onun, çünkü sen onun sırlarını bilmezsin, fakat o bilir senin gizlediğin her şeyini.

İçten içe bundan daha tatlı bir şeker kamışı arama; çünkü zaten bu şeker kamışının kabuğundan bile dudakların bala döndü, şeker kesildi.

Ey Tebriz Padişahı Şemsüddin, Tanrı tapısından, her an, senin o kıranı hoş mu hoş, güzel mi güzel Ay yüzüne her an âferinler gelmede.

— M —

IX

Hele bir davran ey yücelikler dileyen, derdinden, gamından yağdan kıl çeker gibi çek kendini, aç onun sırlarını bize, esenlikler size.

Ne diye bizimle kaynaşmıyorsun? Ne diye suyla yağsın âdeta bizimle? Bir selâm bile vermiyorsun, ne olur yâni bir esenlikler size desen.

110. Hele davran ey deli-divane şûh, gel düğünümüze; aç o şeker dudaklarını da esenlikler size de.

Esirge bizi, lûtfet, kerem buyur, başını salla, sakalını oynat da esenlikler size de, bir selâm ver.

Evin kapısını açtı mı baştan geçenleri söylemiye kalkışma, gir kapıdan içeriye, esenlikler size de gir eve.

Yüzünü ekşitirse sus, hiçbir şeycikler söyleme, yalnız esenlikler size de, gir içeriye de öfkesi yatışsın.

Bir hayal, yol keserse bakma sakın ona, yürü, tâ tapısına kadar var da esenlikler size de.

Bu mahallede ne hırsızlardan biri var, ne bekçilerden biri; sen yalnız şu sözü söyle, yalnız şu sözü, bu kâfidir: Esenlikler size.

Tuzaktan da sıçra, kurtul, yemden de; insanı mat eden şu bucaklardan geç, göklerden gelen sesi duy: Esenlikler size.

Seni esirgedikçe esirgerse lûtfeder, bir kılavuz verir, kendine yol gösterir, derken gönlünden baş çıkarır da seslenir: Esenlikler size.

Şekilden, sûretten çıktın, mânevî duraklara vardın mı altı yandan da esenlikler size sözünü duyarsın.

O hucreye sığamazsan kaçma, çarpınıp çırpınmıya kalkışma; yoklar-yoksullar gibi yere baş koy da esenlikler size de.

120. Padişah, iyide, kötüde bana yardım etmese bile dudağından şu sözler çıkar ya: Esenlikler size.

Hileyi-hüneri bırak, keleğin bundan haberi bile yoktur, biz ancak bu kadarını yeriz onun; esenlikler size.

Ey Ay yüzlü güzel, hele bir davran, öyle her akrebin gönlünü elde etmiye bakma, sen gazelini söylemiye bak, esenlikler size.

Hele ey ümmetlerin acınmışı, hele ey himmet sahibi, suçunu-günahını bağışladık, giderdik; esenlikler size.

Zâhitlerin beyisin, ibâdet edenlerin Ayı, övüncü; onun için şimdi güzellerden duy: Esenlikler size.

(s. 133) Zehrinizi şeker ederim, taşınızı inci haline getiririm, işinizi altın yaparım: Esenlik size.

Bedeninizi can haline korum, gönlünüzü gençleştiririm, ayıplarınızı örterim: Esenlikler size.

Yokluktan koşup gelmişsin, gönüle doğru bir haylı koşmuşsun, göklerden çok defa duymuşsun: Esenlikler size.

Mâdemki ümidin bizde, kuzgunu tutsan devletkuşu kesilir; bütün özürlerin vefâ sayılır; esenlikler size.

Yeşillikte kızıl güle dönersin, yanağın, çenen, betin-benzin kızarır, parıl-parıl yanar, yaseminlere bakar, seyrana dalar da esenlikler size dersin.

130. Bağlar, bahçeler yeşil elbiseler giyince damlardan gelen sesleri duy:Esenlikler size.

Fidanlar, reyhanların, lâlelerin yüzünden gülmeye başlayınca kuşların feryatlarını dinle: Esenlikler size.

Sarhoşlukla söze başladım mı gam bile hasedinden kaçar, görünmez olur; böyle olmasaydı zaten, esenlikler size demezdim.

Dudağın kimden, söz kimden geliyor? Ol emrini veren padişahlar padişahından; sen de ona yüz çevir de esenlikler size de.

Ey Şemsüddin, hele gel de hây-huylarımızı duy; candan, gönülden arılıkla, esenlikler size dememizi işit.

— V—

X

Hele davran, çağın geldi, vefa davulunu çal. Erguvan çiçeklerin açıldı, Erguvan renkli şarabı sun.

Bahçendeki şeker gibi üzümün cibrasını sıkalım; ter ü taze ağacından meyvalar saçalım.

Canı, aklı, lütuf, kerem sofrandan sürme; iki sinek, sofrandan ne yiyebilir, onların yemeleriyle sofrandan ne eksilir?

Bütün umanların umusu, harmanından bir arpadır ancak; senin cihanına nispetle iki âlem de iki köyceğizden ibaret.

Güneş, bütün gün ışık kılıcını vursa gene de senin kılıcının korkusundan erir, zerreden de daha küçük bir hale gelir, daha görünmez olur.

140. Göğün canı, yere kapanıp da izinin tozunu öptü mü yer, havalanır, fakat hangi kanatla göğüne uçar gider ki?

Kanadı kırık, oturakalır, oracıkta, kendisine senden armağan bir kanat gelsin de uçmasına yardım etsin diye senin civarına bakar durur.

Feryâdım, ne geceleri sana ulaştı, ne seher çağları; senin bekçindeki ululuk yüzünden feryâdım ateşli bir hale gelemedi gitti.

Halbuki bana vâdetmemiş miydin, and içmemiş miydin, yücelme çağında merdivenin gelmiyecek miydi?

O nergis gözlerle kuluna bir baktın mı canı, mekân âleminden uçar da senin mekânsızlık âlemine varır.

Sen de onu okşarsın, a hüzünlere batan dersin, bundan böyle gam yeme; gökler bile senin coşkunluğundan, feryâdından coştu, feryâda geldi;

Esirgemede, okşamada anadan, babadan daha ileriyim, onlardan fazla acırım sana; fakat pişmen, olgunlaşman için sınarım seni;

Sana bağ-bahçe, cennet kurarım, derdine devâlar veririm, şundan, şu duman gökyüzünden daha güzel, yepyeni bir gökyüzü hazırlarım sana.

Hepsini söyledik a güzelim, sözün aslını söylemedik; çünkü senin sırrını senin ağzından duyup işitmeleri daha iyi.

XI

Nağmeler tutturmuş, iki-üç sarhoş bir bucağa oturmuş; gönülden de lâtif, candan da; ona konuk olmuşlar.

150. Neş'eyle haşır-neşir oldular mı başları daha da fazla döner, daha da fazla sarhoş olurlar; savaştan, kavgadan başları meydana düşer âdeta.

Canlarının buyruğundan, seher çağlarından, seherlerde içtikleri şarap yüzünden sağda-solda ırmak-ırmak bal nehirleri, şarap nehirleri coşar, akar.

Bir solukta kucaklaşırlar sevgiliyle, bir solukta sevişirler; bir solukta neşeden secdeye kapanırlar, bir nefeste de savaşa girişirler, dedi-koduya düşerler.

Bir an gelir ki o şeker dudaklı, şeker soyundan, şeker boyundan gelme, şeker mi şeker sevgili onlarla beraberdir, böyle şaşılası bir hale geldiler mi artık edep arama onlarda.

And olsun Tanrı'ya, güzel bir sâkisin, vefâlı bir bâki; öylesine halîmsin ki bağışlıyacak suç ararsın; öylesine bir huyun var ki neşe, zevk araştırırsın.

Canım benim, elinle senin sarhoşuna iki kadeh şarap sun da göklerin sırrını kıldan kıla duy ondan.

Onun kadehine dök şarabı, utanmadadır o, utanmada; dök şarabı da kutluluğunla utançtan kurtulsun o, kurtulsun utançtan o, kurtulsun utançtan o.

* Akıl şaraba gark oldu mu devlet kapısı açılır; her kerem kesesi "Doyurun" emriyle çözülür.

Bırak o kabuğu da özü, içi gör, özü güzel güzeli seyret; hele bir şu Ay yüzünü örten kat-kat, buluta benzer örtüleri aç.

Bundan sonra artık bütün sular, bizim deremizden başka bir yerde akmaz; ben de sarhoş bir halde, ayrılığiyle testi-testi içer dururum.

160. Nâzenin dilberle hoş, böylesine sarhoş bir halde renk-koku gül bahçesinden can gül bahçesine giderim.

Bir bak gözlerine, bir bak yüzüne, güzelliğine, edâsına-işvesine; sohbet hakkıyçin olsun amca, bir bak haline onun.

Gönlün ferah değilse, kadehe eş olmamışsan, şaraba düşkün değilsen ne yapayım ben? Leblebiyle sarhoş olan çocuk, onun dudaklarından ne anlar, ne duyar? (*).

Feleğin mahremi olmuşsan çabuk ey alımlı dost, bak da seyret, her zerrenin koltuğunda bir kabak var.

Güneş ışığı, sayısız zerrelerin yolunu vurdu mu perdelerini öylesinen bir yırtar ki bir daha dikilip yamanmasına imkân kalmaz.

Dudaklarına and olsun, elden çıktı gitti, gene sarhoş oldu o, gene güvercin gibi dem çekmeye, bakra-baku demeye başladı.

Sen uyuyorsun, fakat aşkla gönül, yeryüzünden göğe doğru, hoş, sarhoş bir halde elemsiz-kedersiz yan yana yürüyüp gittiler.

Can hurmalığından, insanların da, perilerin de görmediği güzelim, eşsiz yaş-kuru hurmaları, şu boğaza sığmıyan hurmaları yerler artık.

* Gönlümle, efendime konuk oldum, bu şerefe erdim; artık bu kıyâmet ânında Tanrı yemeğinden yerim, Tanrı şarabını içerim.

Hele bu gece eve git, sarhoş gönül rehin verildi gitti; sabah olunca bir hoşça gel de bunun tamamını dinle.

170. Gazelin kalan kısmını sen söyle, söyle de herkese tesir etsin; sen aşksın, aşka hiç kimsecikler düşman olmaz.

Sen söyle, Kevser suyusun sen, hoşsun, tatlısın, ne de güzel kokuyorsun; herkesi, herşeyi yeşert, tazeleştir, solgunluğu, perişanlığı yıka-arıt.

(*) Beyitteki "leblebi" kelimesi, kafiyeye uyularak "leblebu" tarzında ve Türkçe kullanılmıştır.

— Y—

XII

Tanrı zevkinizi tertemiz, neşenizi daimî etsin, bizi de sizden uzak düşürmesin; dostlarımı unutmam ben, cefâ etmek, mezhebim, yolum-yordamım değil benim.

Kullarına sal gölgeni, çünkü her gecenin Ayışığı sensin; bir söz söyle, susma, dudakların pek şeker.

Sizden ayrıldım ayrılalı bir teselli bulamadım, haklarınızı unatmadım; hayaliniz hep gözümde, güzelliğiniz gizlenecek, unutulacak şey değil ki zaten.

Can bir süvaridir, beden bineğine binmiş, beden eşeği, baldırlarının altında onun; fakat şu canın, eşeğin altına girip bineklik yapması, çirkin bir şey.

Tanrı gözlerimizi aydın etsin, açsın, ışıtsın, Rabbim bizi size kavuştursun; ah, bir ahdinizde dursanız da o alımla, o güzellikle, o yüzle gerdan kırarak gelseniz bize.

Hele şundan da geç de o muteber kadehi sun; gönül de o şarapla şu dağınıklıktan kurtulur, can da.

Doldur kadehi, sun; hele sabredin deme; sabır da tükendi a benim sevgilim, efendim, takvâ da.

Yeryüzü, senin yüzünden yörük bir hale geldi, gökyüzü sana kul-köle kesildi; iki dünya da senin yüzünden dirildi, canlandı; ne de gönüller alıcı meşrebin varmış, ne de canlar bağışlar bir içkiymişsin.

180. Dönmiye başladığı günden beri yerin ağzı, göğe doğrudur, göğe açılmıştır; tıpkı onun gibi benim de maksadım, isteğim sensin, hatırımdan çıkmana imkân yok.

Gönül, şu dünyanın sebeplerine senin ümidinle düşmede; çünkü bütün sebepler senin elinde, sensiz onları meydana getiren, sebep haline sokan.

* Gönüller, senin yüzünden sebeplerle oyalanmada, halbuki haberleri yok ki sen, o gönüllere yakından da daha yakınsın.

Efendim, kadehi, râhibin oğlunun küplerinden doldur; a büyük er, a ikram-ihsan sahibi sâki, güzelleş, neşelen, çal-çağır.

Hele sus artık, haydin deme, şarabın var, doldur, iç; mâdemki şu devletin gölgesindesin, ne diye kıvranıp durursun?

Kavim sarhoş oldu, susun da artık can nağmelerini dinleyin; ulaşın, kavuşun dosta, üst olmak, üstün gelmek için kavgaya-savaşa düşmeyin.

XIII

Güzelim, sen bütün dünyaya bir Güneşsin, ulusun; a Ay, öyle görünüyor ki Güneşe bakmıyorsun sen.

Yeryüzünden bir geçtin mi bütün dünya can olur, her taraf gül bahçesi kesilir, yerin altı, mâden haline gelir.

Bedenim inceldi, ipe döndü; gönlüme sevgi ekildi; başa yazılan buymuş, elbette abes iş değil bu.

Seher çağı perdeyi yırttı mı, sen perde ardına girersin; gece perde saldı mı, sen tutar, perdeyi yırtarsın.

190. Güzelim, ayağını bastığın toprağı borç olarak ver bana sürme diye, çünkü sen Güneşsin, gözlerim kamaştı, o toprağı gözlerime çekeyim de aydınlansın şu gözler.

Şu dünyadaki güzellerin hepsi de buluttur, sen Aysın; şu dünya padişahlarının hepsi de ayaktır, sen başsın.

(s. 134) Hayâlin belirdi de yeni Ay karardı, hayâline dedi ki: Bu kadar aydınsın, bu kadar parlaksın, fakat şaşılacak ne var bunda; o kaynaktan su içiyorsun sen.

XIV

Sevgili, senin otağınım ben, kurarsın, söker-yıkarsın. Elinde bir kalemim ben, yonarsın, kırarsın.

Bayrak başlığıyım ben, gâh baş aşağı edersin beni, gâh dağın başına çıkarsın, oraya dikersin beni.

Havadaki o zerreyim ben ki pencereden vuran ışığın içindeyim, pencereye doğru onun için giderim ki pencerenin üstünde sen varsın.

Hele hele, zerre deme bana, bir dünya say beni, sen Güneşsin, sen olmasan iki âlem de nerden ışıklanır, nerden aydın olur?

Hepimiz de deriden ibaretiz amma gene de sen öz gör, iç say bizi; fakat özler de, içler de tamamiyle kurudur, sen onlara bir yağ bağışlamazsan.

Padişah olsam da sensiz bulunsam varlığım ne de yalan, ne de yalan. Toprak olsam da seninle bulunsam o varlık, ne de lâtiftir, ne de lâtif.

Sana feryâd ediyorum, sen, ben seni uzaklaştırdım kendimden, bakayım a zerre, şu havada ne yapacaksın diyorsun.

200. Güneş; bir tek zerreyle ne diye görüşür, danışır? Sen öldür, sen dirilt, ne yâpmak gerekse a dostum, sen yap.

Nasıl bir şarap sundun gönle ki sağa-sola yalapayıp gitmede; bâzı-bâzı da ne sağa gidiyor, ne sola, ne korkudan haberi var, ne eminlikten.

BAHR-İ HEZEC MEKFÛF

— A —

I

Mefâîlü fâilün mefâîlü fâilün

(s. 135) Bizdeki bu aşk, ne aşk, ne aşk Tanrım? Ne eşsiz, ne öz, ne güzel bu aşk, Tanrım.

İçinde çarkurup döndüğümüz âbıhayattan geliyor bu aşk; ne el çırpmadan geliyor, ne ney sesinden, ne de teflerden Tanrım.

İyiden iyiye anlaşıldı ki o padişah bu tahtta gizli; çünkü şekerler damlatmanın bütün sebepleri hazırlanmış Tanrım.

Kimin aklına-fikrine, kimin gönlüne-hatırına, o sevgilinin hayâli düştüyse o akıl-fikir, o hatır-gönül, ne de özden özdür, ne de eşsiz-örneksizdir, ne de görüş-biliş sahibidir Tanrım.

Beden, kâr-ziyan derdinden feryâda geldiyse o feryât da senin üflemendendir, zurnanın kendiliğinden çıkardığı sesten değil Tanrım.

Beden kamışını sen delik-deşik ettin, senin elin açtı şu delikleri, bu yüzden gece-gündüz şu feryâda düşmüş, şu kavgaya girmiş a Tanrım.

Çaresiz, zavallı ney, perdenin yolu nerde; ne bilsin; gören de neyzenin soluğudur, bilen de Tanrım.

Bağda da, gül bahçesinde de sarhoşların yüceliği yüzünden ne ışık var, ne coşkunluk, ne sevda Tanrım.

210. Mûsâ'nın o güzelim çölünen inen, İsâ'ya gökten gelen nimetlerden ne lezzetli yemekler var, ne gıdalar, ne tatlılar Tanrım.

Şu lezzetli yemeklerden, şu canım gıdalardan nasıl da sarhoşuz, nasıl da şaşırmışız; bunlar yerden bitme değil, yerin ilişiği bile yok bunlarla, gökten geliyor bunlar Tanrım.

Sevgilinin yüzünün ışığı vurmuş da şu güllük, gülüstanlıkta her yanda bir Ay var, bir Güneş, bir Ülker yıldızı Tanrım.

İster sel olalım, ister ırmak; hepimiz de sana akıp gelmedeyiz; her akar suyun karar ettiği yer denizdir Tanrım.

Çok and içtim susmıya, fakat olmadı bir türlü, yoksa senin denizindeki her inci, söyleyip durur mu, Tanrım.

Sus ey gönül, sarhoşsun sen, sıçrama sakın; şu kopup tozan âfetten sen onu koru Tanrım.

Tebrizli Tanrı Şems'inden gönül de aşkla sersem, perişan, iki göz de Tanrım.

II

Mefâîlü fâûlün mefâîlü faûlün

Ne bağ, ne bahçe; yücelerden gelmiş, açılıp saçılmış. Ne Kadir gecesi, ne dolunay, ne değer, ne olgunluk, kutlu olsun, yüceldikçe yücelsin.

Ne parlaklık, ne ışık, ne köpürüş, ne coşuş; saçılıp dökülmüş ne değerli inciler, ne dayanç, ne sevgi.

Ne mülk, ne mal, ne söz, ne hâl, tecelli göklerine ulaştıran ne kol, ne kanad.

220. * Can, bir coştu da zincirlerini kopardı, zincirlerinden boşandı mı Zün-Nûn da kim oluyor, Mecnun da kim? Leylî de kim oluyor, Leylâ da kim?

İlâhî bayraklar, dağ ardından belirdi; ne sultan bu, ne hâkan; ne çeşit vâli, ne büyük er.

Canlar, ne elde ettiler ki Dünyayı ardlarına attılar; bu bir tesellidir, bir avunma diyenin vur boynunu.

Sınıkları onaran Tanrı, Dünyayı vâsıtasız besledi, geliştirdi; ne can sesi bu, ne sır sesi, ne de güzel hoş geldiniz, safâlar getirdiniz âvâzı.

İster yeryüzünün parçası ol, ister Rûhul Emîn, şu hali gördün mü, ululuğu daimî olsun, ululandıkça ululansın de.

Gökler olmasa, yer yok olup gitse gene bir korku yok sana; bağırıp çağırma, gürültü etme.

Ağır davran, ağır ol; ne coş, ne kendini satmıya kalk; kendinden geçmiş şarapsın sen, bir an olsun, süzül, tortun kalmasın.

Sen bezcisin, bez yıkayıcısın; üzümsün sen, üzüm sıkıcı; süz, sık, fakat elini bulaştırma.

Sus, sus şu olur-olmaz, şu külhani-hoyrat kişilerin topluluğunda; kula, Tanrıya ait sözleri, apaçık söyleme, söyleme apaçık.

Düşünme, kaygılanma; düşünceye, kaygıya dalış gazyağıdır âdeta, her taze kökü yakar, yandırır.

230. Sarhoşluktan, şaşkınlıktan kendinden geç, buna âdeta; buna da bütün kamışlıklar şeker görünsün sana.

Yiğitlik delilliktir, düşünme, saldır, at kendini ileriye; arslanlar gibi, erler gibi geç ululanmadan, böbürlenmeden.

Düşünce, kaygı, tuzağa benzer, üstüne düşmek haramdır; lokma kapmak için düzene baş vurmana ne hacet var?

Lokmanın yolunu bağladın mı her çeşit hileden-düzenden geçtin, kurtuldun demektir; fakat hırsa düştük mü ağlamıya koyulur gideriz.

III

Mefâîlü faûlün mefâîlü faûlün

Bizdeki bu aşk, ne aşk, ne aşk Tanrım? Ne eşsiz, ne öz, ne güzel bu aşk, Tanrım.

Ne de hararetliyiz bu aşkla, ne de hararetli, güneş gibi tıpkı. Ne de gizli, ne de gizli, ne de apaçık bu aşk, Tanrım.

Ne Ay bu, ne Ay, ne güzel yol arkadaşı şarap; canı da bezedi, cihanı da Tanrım.

Dünyadan kopup tozan şu coşkunluk ne coşkunluk, ne coşkunluk; ordaki iş-güçse, ordaki ululuksa kim bilir ne iş-güç, ne ululuk Tanrım.

Padişahlar padişahı atlıları döktükçe döktü; ne tozdur bu, ne tozdur ki tozudu, kalktı Tanrım.

Düştük, düştük, öylesine düştük ki kalkamayız artık; bilmiyoruz, bilmiyoruz ne kavgadır, ne gürültüdür bu Tanrım.

240. Ne mahalle, ne mahalle; bir toz dumandır kalkmış, fakat bambaşka bir toz, bir başka çeşit tozmada, gene kalkmış, gene tozumuş, ne sevdadır bu Tanrım.

Ne tuzak var, ne zincir, neden hepimiz de bağlıyız öyleyse? Ne bağdır, ne zincirdir ayaklarımızdaki Tanrım.

Şu gönül tavalarındaki nakış, resim, ne nakış, ne biçim resim; görülmemiş bir şey, görülmemiş; yücelerde nakşedilmiş Tanrım.

Susun, susun da yayılmasın sır; çünkü sağı da ağyâr tutmuş, solu da Tanrım.

— T —

IV

Mefâîlü faûlün mefâîlü faûlün

Gelin, gelin, gül bahçesi yeşerdi, güller açıldı. Gelin, gelin, sevgili geldi çattı.

Gelin, bir uğurdan bütün canları da Güneşe teslim edin, cihanı da; kılıcını bir hoş, bir güzel çekti o.

O çirkine gülün ki nazlanmadadır; o dosta ağlayın ki sevgiliden ayrılmıştır.

Deli, bir kere daha zincirden boşandı diye şehre bir sestir düştü, bütün şehir birbirine girdi.

Ne gündür, ne gündür, ne biçim kıyâmet günüdür bu gün? Yoksa insanların günah-sevap defterleri mi göklerden uça-uça geldi?

Davulları dövün, başka hiçbir şeycikler söylemeyin; gönlün, canın da yeri mi, zaten can da kaçıp gitmiş.

— D —

V

Mefâîlü faûlün mefâîlü fâûlün

250. Sürün, sürün, kovun varlığınızı da kalmayın artık; bilin, bilin ki mutlak varlıkta apaçık görünmedesiniz.

At sürün, at sürün; çevik süvarilersiniz; nazlanın, nazlanın, dünya güzellerisiniz siz.

Neyiniz var, neyiniz var ki o sevgilide olmasın; bir şeyiniz varsa getirin, getirin de söyleyin kulağıma.

Akşamdan kalma sarhoşsanız söyleyin, söyleyin; dün gece meyhâne nasıldı, nasıldı dün gece meyhâne?

Bir şarabı var, bir şarabı var Tanrı'nın ki Dünyada, siz de onun bir yudumusunuz ancak.

Bir ikinci defa, bir ikinci defa bir yudum daha dökerse dünyadan da olursunuz, âhiretten de, kendinizden de.

Açmıştır şarap küpünün ağzını bugün, açmıştır, taşıyın meyhâneye kapları, testileri.

Sabahları ışıtan, karanlıkları yarıp gideren çağrıyor, çağrıyor; sarhoşsanız, ağır canlıysanız şarap, tez canlı eder sizi.

(s. 136) Geldiler Tanrı elçileri, geldiler; girin içeriye, girin, ayrılmayın onlardan, kalmayın dışarda.

Yazıklar olsun, yazıklar olsun, bu eve sığmaz onlar, onların hepsi de mâden, sizse mekân bağındasınız.

260. Olmıya ki kendi başınızın derdine düşesiniz, olmıya ki onlardan gaflet edesiniz; çünkü onların hepsi de candır, sizse ekmek kaydındasınız.

Çalışın, çalışın da can olsun şu ten; insansanız buna çalışın, ekmeğin yenip beden olmasına değil.

Ne de aşk bu, ne de aşk bu, pek katı yaylı; o elde, o yüksükte siz de oksunuz, yaysınız.

Bir çalgı sesidir gelmede, bir çalgı-çağanak sesi, cihetl olmıyan yerden geliyor bu ses; düğün-dernek orda, sizse davul çalmadasınız sâdece.

Susun, susun, susun da için kana-kana; örtün, örtün, gizli definesiniz siz zaten.

Yüzleriniz görünmüyor, gizlisiniz, eserler görünüyor, eserlerinizle apaçık meydandasınız; görünüp duruyorsunuz da gene de görünmüyorsunuz, belirmiyorsunuz, canın özüsünüz tıpkı.

Akıl oldunuz mu, akıl kesildiniz mi binlerce kişi olsanız birsiniz gene; tıpkı Güneş gibi her eve girer, yayılırsınız.

Şu denize herşey sığar, şu deniz herşeyi kabul eder; korkmayın, korkmayın, yakalarınızı yırtmayın.

Gönlüm, şu anlatışı bırak, ağzını yum; ağzını yum da hazine haline gelmeyin, şaşırıp kalmayın.

VI

Mefâîlü faûlün mefâîlü faûlün

Ölün, ölün, bu aşkla ölün; bu aşkla öldünüz mü hepiniz de can bulursunuz.

270. Ölün ölün, korkmayın şu ölümden, ağın bu gökyüzünden, gökleri tutun.

Ölün ölün, bu nefisten ayrılın; çünkü bu nefis bağa benzer, siz de onunla bağlanmış tutsaklarsınız sanki.

Zindanı delmek için bir külünk alın; zindanı deldiniz, yıktınız mı hepiniz de padişahsınız, beysiniz.

Ölün ölün güzelim padişahın huzurunda; padişahın huzurunda öldünüz mü hepiniz de padişah kesilirsiniz, şöhret bulursunuz.

Ölün ölün, şu bulutun altından çıkın; bulutun altından çıktınız mı hepiniz de dolunay haline gelirsiniz.

Susun susun, susmak, ölümün konuşmasıdır; şu susmaktan kaçışınız yok mu, hep dirilliktendir.

VII

Mefâîlü faûlün mefâîlü faûlün

Usanıp bezenlerin hepsi de gitti; kapayın evin kapısını; o usanmış, bezmiş, hüzünlere dalmış akla hepiniz de gülün.

Mirâc'a ağın, hepiniz de peygamber soyusunuz; öpün Ayın yanağını, çünkü dama çıkmışsınız, yücelmişsiniz.

Peygamber, Ayı yardı; siz ne diye bulut oluyorsunuz? O çevik, zarif, siz ne diye kendinizi koyvermişsiniz?

* Usananlar, gama dalanlar, kuyuya düştüler; sizse ercesine şu yolda Ferhad gibi, Şeddad gibi bir ancağız olsun dağ delmediniz.

280. Ay yüzlü olmayın amma Aydan da yüz çevirmeyin; hastaya dönmeyin, başınızı çatmayın.

Öyle oldu, böyle oldu kayıtlarına düşmek doğru değil, ne arıyorlar, bilmeyin; ne devşiriyorsunuz, anlamayın.

Mademki o kaynağı gördünüz, ne diye su kesilmediniz; mademki o hısımı, o bildik eri gördünüz, ne diye kendinizi beğendiniz?

Mademki şeker mâdenindesiniz, niçin yüzünüz ekşi; mademki âbıhayata dalmışsınız, neden kupkurusunuz, neden solgunsunuz, perişansınız?

Bu çeşit inad etmeyin, ayak diremeyin, devletten kaçmayın, zaten kaçmanıza da imkân yok ya, çünkü tuzağa düşmüşsünüz, kement boynunuzda.

Bir kere kemend atılmış boynunuza, tutulmuşsunuz, aman bulmıya imkân yok; çırpınmayın, çarpınmayın, inâda kalkışmayın.

Pervâne gibi canınızla oynayın, atılın şu muma, ne diye yol arkadaşına uyuyor, onu bekliyorsunuz, ne diye bağlara düşüyor, bağlanıyorsunuz?

Atılın şu muma da yanın, yakılın, gönlünüzü, canınızı aydınlatın, yeni bir beden giyin, şu beden eskimiş, atın onu.

Tilkiden ne diye korkuyorsun? Arslan tabiatı var sizde; neden topal eşek kesiliyorsunuz? Kula ata binmişsiniz siz.

Şimdicek sevgili gelir, devlet kapısını açar; o sevgili, anahtardır, hepiniz kilitsiniz.

290. Susun, söylemek hor-hakıyr etti, yordu sizi; alıcı dudukuşu olduktan sonra siz şekersiniz, balsınız.

— R—

VIII

Faûlün failâtün faûlün failâtün

Yapma sevgili, etme sevgili, gitme düzenbaz sevgili; bir kerecik olsun örtme kutlu yüzünü.

Sen Tanrı denizisin, bütün yaratıklar balık; onları kendinden mahrum ettin, karaya attın mı hepsi de bir uğurdan ölür gider.

Deli gönüle bir daha yarın diye vaitte bulunma; senin yanından gökleri aştı feryatlar.

Elinde olduk mu başımızı ayağımızdan fark edemeyiz; senin sarhoşun olduk mu baş da düşer, sarık da.

Senin bağışların peşindir, şikâyet edilemez; fakat ağyârın da gönlü olsun diye şikâyet etmiye giriştik.

Bana aşk sordu, a hoca dedi, ne istiyorsun? Mahmûrun başı meyhânecinin kapısından başka nereyi ister?

Baştan başa bütün ayıplarımızı gördün, gene de aldın bizi; ne de ayıplarla dopdolu kumaş, ne de lûtuf sahibi alıcı.

Padişahların hepsi de altın bağışlarlar, sense öyle bir padişahlar padişahısın ki can bağışlarsın; yıllarca önce ölmüş, çürümüş ölü bile senin yüzünden dirilir, mezardan baş çıkarır.

Sevgilinin hevesi, gönlümde ne elem bırakır, ne keder; can bile yolumu kesse candan bezerim ben.

300. Bulutundan yağmur yağdı mı kumdan yaseminler biter; güneşin belirdi, parladı mı güllük gülüstanlık kesilir her yer.

Hayâline düştük de o sevdâdan hayâle döndük; seninle buluşursak ne hale geliriz, ne oluruz, kim bilir?

Hepimiz de şişeleri kırdık, ayaklarımız kesildi; bütün arkadaşlar sarhoş, hepimiz sarhoşuz, düz yoldan başka bir yola sapma.

— M —

IX

Faûlün failâtün faûlün failâtün

Hekimiz, hikmet sahibiyiz, önümüze ön olmıyan doktorlarız biz. Şarabız, kebabız, Süheyl yıldızıyız, yeryüzüyüz biz.

Beden hastası gelince ona şifalar veren mâcuna döneriz, gönül hastası gelince güzel bir sevgili, güzel bir dost oluruz.

Hasta ölünce hekimler kaçar, fakat biz kaçmayız, kerem sahibi dostuz biz.

Koşun koşun, yol başında bekliyoruz; dünya lâyık değil bize, nâzız, nimetiz biz.

Şu şekilde görünüyoruz amma yanlıştır bu, yanlış; çünkü beden, ağacın dalına benzer, bizse seheryeliz.

Ancak şu dalın oynayışı da yelin işi; sus sus; hem buyuz biz, hem o.

X

Faûlün faûlün faûlün faûlün

Gelin gelin, gül bahçesine gidelim; şu devlet, şu ikbal noktasının çevresinde pergel gibi dönelim.

310. Gelin, bugün devletle, kutlulukla, yeni aşka düşenler gibi o sevgilinin çevresinde dönüp dolaşalım.

Çok tohum ektik, çok döndük-dolaştık şu çorak yerde, biraz da o ambarlara sığmıyan tohumu araştıralım.

Ard olan, arka kesilen her yüz, önünde-sonunda çirkindir; biz o güzel yüzlü, vefâlı sevgiliyi arayıp aktaralım.

Kendimizden incindik mi beş duygunun, altı cihetin zebunu olduk gitti; bir kerecik de meyhânecinin meyhânesine varalım.

Mademki şu gama düştük, eridik bittik; o tuzağa avız artık; başka bir işimiz-gücümüz yok, bu işe koyulmuş gitmişiz.

Başımız-ayağımız yok, zerreler gibi havadayız, Ay gibi biz de o görülmemiş, o eşsiz güneşin çevresinde dönüp duralım.

Su dolabı gibi feryatlarla dolduk; düşünce gibi şikâyetsiz, sözsüz dönüp duralım.

XI

Faûlün faûlün faûlün faûlün

Hikmet sahibiyiz, hekimiz, Bağdat'tan geldik; birçok illetlileri dertlerinden, illetlerinden kurtardık.

Eski yolları-yordamları, başı, dibi bulunmaz dertleri, gamları pençemizle tutar, damarlarından, sinirlerinden çeker, söküp atarız.

Güzel, üslûplu söz söyliyenleriz, Mesîh'in talebesiyiz biz, nice ölülere tuttuk da can üfürdük biz.

320. Sorun izimizi bulanlara, yüzümüzü görenlere, sorun da şükrederek söylesinler size; kuyudan kurtulduk biz.

Hekimler, uzak bir yoldan geldiler, gurbete düştüler de eriştiler buraya; öylesine eşsiz-örneksiz ilâçlar yaptılar ki görmedik hiç.

Derdin başını ezeriz ayağımızla, gamı süpürür atarız evden; hepimiz de güzel dilberleriz, hepimiz de bayram ayına benziyoruz.

Tanrı hekimleriyiz, kimseden tedâvi ücreti almayız; çünkü içimiz temiz, tamaa düşmemişiz, pis değiliz biz.

Bu ilâcı helîle-melîle sanma; bu meşhur kökleri, ilâçları cennetten getirdik biz.*

Herşeyden haberi olan hekimleriz, idrara bakmayız, çünkü bu düşünce gibi hastanın bedeninde yürür koşarız biz.

Ağzını açma hiç, dinliyenlerin çoğu kuzgundur; artık lâfa girişme; zâten biz de uçtuk gittik.

XII

Faûlün faûlün faûlün faûlâtün

Coşun coşun, biz de coşkun deniziz zâten, aşktan başka hiçbir işimiz-gücümüz yok, aşktan başka bir iş görmüyoruz.

Şu toprağa sevgiden başka, aşktan başka hiçbir tohum ekmeyiz, şu toprağa, şu tertemiz tarlaya başka bir tohum ekmeyiz biz.

Padişahımızın yüzünden ne sarhoşuz, ne sarhoş; gelin gelin de elimizi uzatalım size.

330. Ne bilelim, ne bilelim dün nasıl bir şarab içtik ki bugün, gün boyunca sarhoşuz, mahmuruz.

Gerçek hallerinden sormayın, sormayın; çünkü biz şaraba tapıyoruz, kadeh saymıyoruz.

Sarhoş olmadınız, o şarabı içmediniz siz; ne bilirsiniz, ne bilirsiniz, hangi avın peşindeyiz biz?

Şu toprağa düşmeyiz, döşenmeyiz biz, hasır değiliz ki; kale erleriyiz, şu göklere yücelelim biz.

XIII

Faûlün faûlün faûlün faûlün

Bir kere daha zincirden boşandım, bir kere daha; âcizleri tutan şu bağdan, şu tuzaktan sıçrayıp kurtuldum.

Felek, iki büklüm bir ihtiyar; büyülerle, hainliklerle dopdolu. Genç, taze devletine sığındım da kaçtım, kurtuldum o ihtiyardan.

Gece-gündüz koştum, gece-gündüz uçtum; sorun şu göğe de anlayın, ok gibi nasıl fırladım-gittim.

Dertten, elemden ne diye korkayım, ölümle eşim-dostum; çavuştan neden ürkeyim, beyden bile kaçtım-kurtuldum ben.

Kırk yıllık akıl beni düşüncelere gark etti; altmış iki yaşımda av oldum, avlandım da tedbirlerden, düşüncelerden kurtuldum.

Tanrı takdiriyle bütün halk sağır oldu, kör kesildi; takdirin ululuğuyla takdirden de kurtuldum ben.

340. Meyva, dıştan kabuğa giriftâr olmuştur, içten çekirdeğe; bense incir gibi o deriden de kurtuldum, o çekirdekten de.

* Bir işi geciktirmede zarar vardır, bir işte acele etme şeytandandır; gönlüm acele etmekten kurtuldu, geciktirmeden de kaçtım, vazgeçtim.

Önce kanla beslendim, sonra kan yerine süt gıda oldu bana; fakat akıl dişim çıkınca o sütten de kesildim ben.

Yalanla-dolanla bir zaman ekmek peşinde koştum, fakat Tanrı, bir gıda verdi bana ki yalandan-dolandan da kurtuldum gitti.

Sus sus, bundan fazla uzun, etraflı anlatma; tefsirden bahsedeyim, çünkü sarımsağın hararetinden kurtuldum ben.

— N —

XIV

Faûlün failâtün faûlün failâtün

Bizim kafamızdaysan başını oynat, sakalını titret; padişaha âşıksan yürü meydana.

Haydin, kavuşma-buluşma günü, her taraf güzellik, her yan alım; dünya lütuftan, keremden, olgunluktan ibaret; hey gidi hey, ne de görülmemiş padişah.

Nerdesin sen, nerdesin, bizim halkamızdan, bizden değil misin yoksa? Cennette bile olsan cansız olduktan sonra ne güzelliği, ne değeri kalır ki?

Bir tatlı dilli dilber, bir can, bir cihan ki cana karşılık öpücük vermede; ne de ucuz kumaş bu.

İster fil olsun, ister arslan; aşk böyle yapar tutulanı; aşka tutulmuş kişiyi gördün mü işte dersin, heğbede kedi.

350. Acı mı acı, tatlı mı tatlı; sevgilerle, esirgemelerle doludur, kinle dolu; ne de lezzetlidir, ne de dişe dokunacak lokmadır o.

Gel beri, çekinme; kaçma şu fitneden, inad etme, inad etme, davran ey erlerin padişahı.

Ne de gün, ne de gün, ne de gönüller aydınlatan bayram; o gözler boyuna işvelenmede, naza gülümsiyerek bakmada, o dudaklardan ballar-şekerler saçılıp dökülmede.

O usul boylu, o endâmı düzgün güzelden gül renkli şarab iste; çünkü şu anda gökteki Ay, Mîzân burcuna girdi, herşey düzeninde.

Yüceler, yücelikler şarabını iç, fakat dudağını, sakalını bulaştırma; Zühal yıldızından da, her yıldızdan da gürültüyü-patırtıyı dinle.

Düşün de sus, böyle bir sırrı yayma, söyleme apaçık; hoyrat, kadir bilmez kişilere böyle inciyi, böyle mercanı saçmak yazıktır.

XV

Faûlün failâtün faûlün failâtün

Gel, o değerli mi değerli dudaklardan bir öpücük kaça? Bir can karşılığı bile olsa almak farz.

O öpüş temiz mi temizdir, şu toprağa lâyık değildir; onun için tenden sıyrılayım da sâfi can kesileyim.

Temizlik denizi bana dedi ki: Öyle bedavaca adım atmıya imkân yok; o inci sendeyse hele bir sedefi kır bakalım.

Dünya bile şaraba parlaklık bağışlıyan o gülü öpmek için süsen gibi baştan başa dil kesildi.

360. Yok, yanlış söylediysem, hepiniz padişahsanız, Mirrihe, Aya benziyorsanız kendinize gelin de o serkeş dilberden öpücük istemiye kalkışmayın.

A her yanı Ay gibi ışıtan güzel, pencereyi açtım, vur içeriye, bir gececik olsun yüzüme vur, parlat yüzümü, yanağını yanağıma koy.

Söz kapısını kapat, gönül penceresini aç; zaten pencereden başka bir yerden öpemezsiniz o Ay yüzlüyü.

BAHR - İ MÜCTES

Mefâilün feilâtün mefâilün failün

— A —

I

(s. 138) Kardeşim, yüzünü gördük, gönüller tutsak oldu, tutsak; akılları arıtıp cilâlandıran bir söz duymadın mı sen?

Ebedî bir zevkle, ebedî bir neş'eyle yaşamayı istiyen biri değil miyim? Kendine gel, uyan, uyanık ol; işte sana geldim, sana.

Gözlerin aydın olsun, yüzü tam bir dolunay; alnında kutluluk, istek, yücelik, nur ışımada.

Boyunu-posunu, yüzünü-gözünü görünce gönlüm öylesine sarhoş oluyor ki sanki kadehi doldurmuş da sunmuş, yıkmış, harab etmiş beni.

Yeni Aya benziyen tertemiz yüzünde öylesine tuhaf, öylesine görülmemiş güzellikler belirmede ki nuru gönlümü pırıl-pırıl aydınlatmada, ışıl-ışıl arıtmada.

II

O akıllı-fikirli cinleri tut, şişeye koy, hapset; o sarhoş olmuş kanlı-kaatil kişilere gönül kanını doldur, sun.

Betimize-benzimize kızıl renkli bir elbise giydirenler yok mu? Onlar binlerce yüce padişahın tacını, külâhını kapıp gitmişler.

370. Cilvelenmiye başladılar mı âşıkların gönülleri gibi renk-renk kanatlarını açmışlar da güzellikleriyle tavus kuşuna dönmüşler, görenlerin akılları başlarından gitmiş.

Işıkları vurunca yeşile çalar gök bile kızıl bir renge boyanır; var, kıyâs et artık, gönülleri ne hale getirirler.

Bir yudumcuk şarapla binlerce arık, kötürüm ihtiyarı neş'eye gark ederler, ayaklandırıp oyuna sokarlar (*).

İhtiyarın da sözü mü olur burda? Onlar âbıhayat yaratırlar; bir bakışta herşeye can verirler.

Böyle çevik, böyle tezcanlı şekerciyi kim görmüş; şeker yiyen dudukuşuna bir anda söz anlama, söz söyleme kabiliyeti veriyor.

Ne de lâtif, ne de nazlı-edâlı, ne de büyük, ne de yüce; yücelikler yolculuğuna da böylesine bir yol arkadaşı gerek.

Bütün istekli âşıklara seslendiler; haydin dediler, seyr için meydana gidin.

Karun'un hazinelerini, definelerini önümüze dökseler gene başımızdan bu sevdâyı alamazlar bizim.

Getir ey ebedî sâki, canların canısın sen, getir de dök başına sevdânın o kızıl şarabını.

(*) Bu beytin aslı şudur:

Derâverend be raks o tarab be yek cur'a
Hezâr pîr-i za'îf-i bi monde ber cârâ

Konya nüshasında yok, fakat anlam bakımından sonraki beyti tamamlaması, hattâ açıklaması dolayısiyle mutlaka bu gazeldendir, İst. Üniv. nüshasından yazdık.

Hiçbir sevgilinin öğüdünü tutmıyan gönüle o kapıp alan, tutup saran şarabı, bir an için olsun musallat et.

380. Ne şarap bu; onun aşkı kendi eliyle kıvama getirmiş bu şarabı. Ne inci bu; hiçbir denizde yok bu çeşit inci.

O şarabın bir kadehceğizi Zühre'nin eliyle Mirrîh'e sunulsa, bir yumudunu içse Mirrîh, kızgınlığını da bırakır, safrası da yatışır.

Bir sen kaldın, bir şarap kaldı, hepimiz de yok olup gittik, yüzünü ne diye kendinden gizlersin?

Bir sen varsın amma lalanın kıskançlığı da var, o da görüp gözetmede seni; lalanın hatırı için binlerce âşık öldürdün sen.

Lalasının olmadığını bildirmek için her an, yok-yok der durur; varlığın hatırıyçin yokluğun da vur boynunu gitsin.

Hani binlerce bilgin kişinin bilgisini de, aklını da kapıp götüren o şarap yok mu? O bildiğin şaraptan bir kadehçik sun lalaya;

Yahut da şuh gözlerinle bir bakıver bana; çünkü senin bakışın, dirilere bir ikinci hayattır.

Gam-keder tozunu sula, yatıştır; o savaşı-kavgayı uykuya yatır, uyut artık.

Ona yapışalım, sarılalım diye aşk Tanrısı yolladı onu bize; çünkü o yüceler yücesine sarılmıya lâyık kimsecikler yok.

Gazel yarım kaldı, söylenemedi; fakat ne yazık, ben daşımı da kaybettim, ayağımı da.

390. Gel ey Tebrizli Şems, doğ göklere, parlat her yanı; güzelim özünle ikizler burcunu beze.

III

Aşka âşıksan, aşkı arıyorsan çek keskin hançeri, kes utanıp arlanmanın boğazını.

Bil ki bu yolda, bir yolculukta utanıp arlanmak, pek büyük bir settir, pek büyük bir engel; bu söz, garezsiz bir söz, tertemiz bir inançla kabul et bu sözü.

Mecnun, neden binlerce delilikler etti; o seçkin deli-divane, neden binlerce delilik icad etti?

Gâh elbisesini yırttı, gâh dağlara koştu, gâh zehir tattı, gâh yokluğu seçti.

Örümcek gibi nice büyük, nice güzel avlar tuttu; fakat bir de bak da seyret, yüceler yücesi Rabbimin tuzağı ne çeşit av tutar.

Bil ki Leylâ'nın yüzü herşeye değer, herşeye bedeldir o yüz; nasıl götürür kulunu Tanrı, geceleyin, nasıl Mirâc eder kul?

Sen Vîşe'yle Râmîn'in dîvanlarını görmemişsin; Vâmık'la Azrâ'nın hikâyelerini okumamışsın.

Sen elbisenin eteğini, suya batmasın, ıslanmasın diye çekip devşiriyorsun; halbuki denizde binlerce dalga yutman gerek.

Aşk yolu, tamamiyle sarhoşluktur, aşağılanmadır. Çünkü sel alçağa akar, selin hiç yücelere doğru aktığı var mıdır?

400. A efendim, sen, kulağı küpeli bir kul olursan âşıklar halkasına yüzük taşı kesilirsin.

Netekim şu yeryüzü da göğün, kulağı küpeli bir kuludur, uzuvlar da cana, kulağı küpeli kul kesilmişlerdir.

Gel de söyle; toprak, şu bağlılıktan ne ziyan etmiştir? Akıl, uzuvlara ne lûtuflarda bulunmamıştır ki?

Oğul, kilim altında davul çalmak doğru bir şey değildir, yaraşmaz; erler, yiğitler gibi meydana çık da ovaya bayrak dik.

Can kulağını aç ta iştiyak çekenlerin feryadlarından şu gökkubbe boşluğuna vuran binlerce uğultuyu gürültüyü duy.

Aşk, sarhoşlukla elbisenin düğmesini çözdü mü meleklerin hây-hûylarını işit, hurilerin şaşkınlığını seyret.

Aşağıdan, yukarıdan münezzeh olan aşk, âlemin yukarısına da, aşağısına da ne ıstıraplar salmış.

Güneş doğunca gece nerde kalır? Yardım ordusu gelip çatınca, meşakkat mı?

A benim canımın canına can olan, sustum ben, sen söyle; zâten bütün zerreler, yüzünün aşkiyle dile geldi.

IV

Tanrı, sûfîlere helva pişirmiş; hepsi de halka-halka oturmuşlar, helva ortalarında.

410. O kazandan ağza bir lokma helva düştü mü binlerce kafatası kâsesi, gökyüzünde kurulan o sofraya çekilip gider.

Doğuya da bir uğultu-bir gürültüdür, düştü, batıya da; padişahlar padişahı helva verince hal, böyle olur zâten.

Mutfaktan, melekler, gökyüzünde helva pişirdiler diye birbiri ardınca elçiler gelmede.

Beden, helva yiyince abdesthaneye gider; fakat can helva yedi mi Arşa yükselir.

Ey can, gönül kazanının çevresinde, başını ayak yap da kepçe gibi dön-dolaş. Dön-dolaş da ağzına bir kepçe dolusu helva girsin, ağzın helvayla dolsun.

Helva hevesiyle kazan gibi yanıp kararan gönül, lûtfa, kereme uğrar, ona ekmek yerine helva bağışlarlar.

Sus, Tanrı ver demedikçe yüzlerce alıcıya bir arpa kadar bile helva sunulmaz.

V

Sevgilim gitti, armağan olarak bana, sapsarı bir yüz, yaşlarla dolu gözler, vah yazıklar olsun demeler kaldı.

İki gözüm de yaşlar içinde; çünkü Fırat ırmağı da o gözleri yurd edindi, Kevser havuzu da, cana canlar katan âbıhayat da.

(s. 139) Ucu-bucağı bulunmıyan defineye, güzellik, alım mâdenine ulaşmışken yüzüm, neden kuyumculuk etmez, bilmem ki?

420. Neden yazıklar olsun diyor? Çünkü Yâkup'tur o, Ay yüzlü güzelim Yûsuf'undan ayrılmıştır.

Naza kalkışır da yıldızlar yağdıracağım diye göklere yücelirse güneş ona, var ol, yaşa dese değer.

Beni can yayım yerinden sürüp çıkarmış amma neden ettin bu işi demek haddim mi, gücüm-kuvvetim mi var?

* Aşkın elestüsüne belâ diyene tanık, evet demiştir, aşkta yüz binlerce belâ var.

Belâ incidir, inci, seni daha da çevikleştirir, daha da tezcanlı eder; hele o denizin bulunmaz, eşsiz incisi olursa.

Onun güvercinivim ben; beni sürse, kovsa bile evinin damının çevresinden başka nereye uçabilirim?

Onun gölgesine sığındım da dünyaları ışıtan güneş kesildim; devlet kuşunun gölgesi kimin başına düşse o, padişah olur, saltanat bulur.

Dâvet yeter, bırak dâveti de duaya başla; Mesîh bile dördüncü kat göğe dua kanadıyle ağdı.

VI

Tertemiz canına and olsun ey cömertlik, ihsan, vefâ mâdeni, sensiz sabredemiyorum, a aziz dost, gel.

Sabrın da yeri mi? Sabır Kafdağı da olsa ayrılık güneşiyle kar gibi erir, yok olur.

430. Âdem devrinden tek gözlü Deccâl'in zamanına dek sana benim gibi can vermiş, gönül vermiş bir kul bulamazsın.

İster inan, ister inanma, böyle değil de; vefânın tertemiz toprağına and olsun ki aşkında vefâlıyım ben.

Uzun söylüyorsam, sözüm uzayıp gidiyorsa kınamayın beni, belki diyorum halime anlarsınız, onun için söyleyip duruyorum.

Öyle bir ateş var bende ki tenceremi kaynatıp duruyor, o ateş gök tavanına sarsa orayı bile yakıp deler.

Gök tavanına, güneşten, güneşin ateşinden bir zarar gelmemiştir, güneşin ateşi, dumanı onu karartmamıştır amma gök bile benim ateşime dayanamaz.

Varlığımdan öyle bir kan ırmağı akıp gitmiş ki nerden nereye gidiyor, benim bile haberim yok.

Irmağa, a ırmak, akma mı diyeyim? Ne diyeyim, nasıl savaşayım onunla? Hadi, git de denize çoşma a deniz de.

Bana üfürüp durduğun o tatlı dudakların aşkına söylüyorum, ihtiyarı elinde değil bu neyin, sen üfledikçe feryâd eder, inler onlar.

Sus da şu ormana ateş salma; sabredemiyorsan bâri yalnızca git, yalnızca onun tapısında feryâd et.

VII

Al da dostu dosta çekeni, melekleri gökyüzünden yeryüzüne indireni getir.

440. Her gece Muhammed Mi'râca ağmak için aşk Burağına eğer vurana ister.

Yürü, pervâneden canla oynama huyunu al, çünkü o, seni din mumunun nuruna çağırmada.

Tanrı vahyi geldi, can kulağınızı açın da duyun; çünkü keskin kulak, adama Tanrı'yı görür göz bağışlar.

Canla düş-kalk, onun huzurunda otur; çünkü her oturuşunda biraz daha onun huylarını, sıfatlarını elde edersin.

Sâkisi can olan aşk şarabını alır, çekersin, çekince de öylesine bir çekersin ki.

Dostun hayâli vuslat müjdesini verir; o hayâl, o zan, seni yakıyne çeker, ulaştırır.

Bu kuyuda sen Yûsuf'sun sanki, dostun hayâli de ip; ip, seni en yüce göklere çeker, çıkarır.

Vuslat günü, aklın başında kalırsa sana der ki: Sana demedim miydi, şöyle hareket et, çünkü o, sonucu bu hale çekecektir seni.

Sıçra sıçra, ceylânların arslandan kaçması gibi kaç su dünyadan; tutalım baştan başa define olsun, mâden kesilsin dünya; o define, o maden, gene de kine çeker seni.

Can, doğrulukla vuslat eşiğine varır ancak; eğriysen seni atlasa-ipeğe, giyime-kuşama çeker, onlara düşürür.

450. Cefa tikenlerine dayan, çünkü sonucu, tikenden, tikenlik-

ten alır da çayırlığa-çimenliğe götürür, güllük-gülüstanlık alanına, reyhanların, yaseminlerin bulunduğu bahçeye çeker seni.

Dost için düşmanların lânetini, sövüşünü şerbet gibi iç; çünkü bu lânetler, küfürler, lûtuflara ulaştırır, övüşlere, aferinlere kavuşturur seni.

Ağzını yum, söz söyleme de emin ol; çünkü padişah, hazinenin anahtarını emin kişiye verir.

VIII

Sevgilim gelse, kapıdan girse, beni kucaklasa Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Arslanın yaralı ceylâna pençe attığı gibi o da benim aziz avım diye bana el atsa Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Geçtiği yolda, ayağının bastığı topraklara kaçıp sığınanları çeke-sürüye dördüncü kat göğe çıkarsalar Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

O iki sarhoş nergis yüzünnden pek sarhoşum, pek sarhoş, şarap sunsalar da mahmurluğu söksem Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Belâlar görmüş, ağlayıp inlemiye koyulmuş can, Allah'a, senden başka, kimsem yok dese Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

O yandan, bundan böyle seni kimseciklere bırakmam diye cevap gelse cana, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Vuslat gecesi çıkageldi mi gecem gündüze döner, artık geceyi-gündüzü saymaz olurum; Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

460. Gül yüzlü sevgilimin vuslatiyle gül gibi açılır-saçılırım, bahar yelleri eser, gelir bana, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Sabrımı-kararımı alan o sonsuz şeker kamışlığını bulurum, Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

Dokuz göğe bile sığmayan, emaneti müstahak olanaa, hak edene veririm; Allah için ne de hhoş olur, ne de hoş.

Sarhoş olup yerlere döşensem, tamamiyle kendimden geçsem de ne eksem, ne biçsem Allah için ne de hoş olur, ne de hoş.

IX

Vuslat bayramı geldi-çattı sana: dertlenme, hüzünler tatma artık; hayırlı, güzel bahçelere kavuştun, ne mutlu oralarda oturanlara.

Sabırdan da acı olan ayrılıktan kurtuldun, sınandığımız mihnetlerden, uğrıyanları mahmuriyetlere düşüren sıkıntılardan halâs oldun.

* Kutluluk dalını oynat, ağacın meyvalarından ye, bu yüzden aydın olsun gözün, ne de güzel meyvadır bunlar.

* Güzelleş, esenleş, halkı zalim olan köyden kurtuldun; onların yüzünden yüreğin sıkıntılara uğramıştı; geçti-gitti o günler (*).

(*) Dört beyitten ibaret olan bu gazel Arapçadır.

X

Ağaç bir yerden bir yere gidebilseydi ne testere eziyetini çekerdi, ne cefâ yaralarıyle yaralanır-berelenirdi.

Sağır kaya gibi oldukları yerde kalakalsalardı ne güneş ışık verirdi, ne Ayışığı âlemi ışıtırdı.

470. Deniz gibi durdukları yerde dursalardı Fırat da acırdı., Dicle de, Ceyhun da.

Hava, bir kuyuda hapis kalsa zehir olur, bak da gör, hava bile duruştan ne ziyana uğradı.

Deniz suyu, yolculuğa çıktı, havaya ağdı da bulut oldu mu acılıktan kurtuldu, helvaya döndü.

Ateşin yalımı, alevi yatıştı mı üstünü kül kapladı, öldü, yok oldu-gitti.

Bak hele, Yûsuf-ı Ken'an babasının kucağından ayrıldı, yolculuğa düştü, tâ Mısır'a kadar gitti de eşsiz bir makama ulaştı.

Bak hele, İmranoğlu Mûsâ, anasının kucağından ayrıldı, Medyen'e gitti de o yol yüzünden ulu kesildi.

* Muhammed, Mi'râç gecesi Burâk'a bindi de yola düştü, "yaklaştı, yakınlaştı, aralarında iki yay kadar bir yakınlık kaldı, hattâ daha da yakına vardı" makamını buldu.

* Bak hele şeriat sahibi Ahmed'e, Mekke'yi bıraktı da ordu çekti, gelip çattı, Mekke'ye sahip oldu.

Bak Meryemoğlu İsâ'ya, boyuna yolculuk etti de ölüleri dirilten âbıhayata döndü.

Usanmasaydın, sıkılmasaydın dünyadaki konukları, yola düşmüş, yolculuğa çıkmış erleri, birer-birer, ikişer-ikişer, üçer-üçer sayar-dökerdim.

480. Birazını gösterdim, geri kalanını sen bil, sen öğren; kendi huyundan, Tanrı huyuna ulaşmıya bak, yola düş.

XI

Tanrı bana şarap verdi, sana sirke; kısmet buymuş, ne benim çekişmeme lüzum var, ne senin çekişmene.

Şarap gülün nasibi, mahmurluk tikenin payı; o, herkesi tanır, kim neye lâyıksa onu verir ona.

Şeker, senin gönlün olsun diye ekşi olmaz ya; şekerin yeri-yurdu, helvanın gönlüdür.

Sana feryâd etmeyi vermiş, feryâd ededur. Beni de kendisine çalgıcı yapmış, üfleyip duruyor bana.

Sevgili yüzüme şeker-şeker bakmada, ben de onun yüzüne dalayım da görünüşten-gösterişten kurtulayım.

Âlemde ekşi şeker varsa benden de ekşi bir surat um, böyle bir şey yoksa olmıyacak şeyi arzulama, olmıyacak şeyin üstüne düşüp durma.

(s. 140.) Âlemde ağlıyan gül de varsa hadi, ben de o güller gibi ağlıyayım, feryâtlar edeyim.

Tanrı, bana gam olarak şiire kafiye aramayı verdi ancak; fakat ondan da kurtardı beni artık.

Şu şiiri al da eski şiir gibi yırtıver-gitsin; anlamlar zâten harfe, havaya, yele aldırış bile etmiyor.

XII

490. Kutluluk, seher çağı geldi de üç öpücük verdi bana, kutlu olsun yardıma erdiğim sabah, kutlu olsun.

A gönül, hatırla bakalım, dün gece ne rüya görmüştüm ki bu sabah kutluluk, bir kapı açtı bana.

Yoksa rüyamda şunu mu görmüştüm? Ay gelmiş, beni almış da göklere götürmüş, göklerin üstüne çıkarıp bırakmış.

Gönlü, onun yoluna düşmüş, yıkılmış gördüm, işte şu an, bu hal geldi başıma diye nağmelenmedeydi, ezgiler yakmadaydı.

Aşkla gönlümün arasında çok işler var, azar-azar hepsi de geliyor hatırıma şimdi.

Görünüşte aşk, benden doğmuş gibi görünüyorsa da inanma, sen, gerçek olarak şunu bil ki aşk, beni doğurmuştur.

Ey sıfatları beliren, zatı can gibi gizli olan, zatına and olsun ki bütün dileğim, bütün isteğim ancak sensen benim;

Daima senden öpücükler gelmede, fakat tabiat perdelerinin ardındayım, kim öpüyor beni, kim öptürüyor bana kendini, göremiyorum ki bunu.

Bana acımaktan vazgeçme, yoksa yokluğa düşerim, orda amanın, amanın, yardım edin bana diye feryâda başlarım.

Öpücük vereceğine söğse beni gene memmunum, bir işitir, düşmüş ustayla arama; elden ne gelir?

XIII

500. Kulağımı tutmuşsun, çekip götürüyorsun beni, fakat nereye nereyedek? Hele söyle, gönlündeki ne, nereye götürmek istiyorsun beni?

Dün gece ne pişirdin bana azizim benim? Allah bilir, gene aşkın başında ne sevdâlar var.

Göğün de, yerin de, yıldızların da kulakları elinde; nereye gidiyorlar? Gel dediğin yere ancak.

Her varlığın bir kulağını tutmuşsun, benimse iki kulağımı; ben de kulaklarımı çınlatacak kadar yüce bir sesle var ol, yaşadıkça yaşa diye bağırıyorum.

Kul kocayınca sahibi âzad eder onu; bense kocaldım, yeni baştan kul etti kendine beni.

Kıyametin şiddetinden çoçukların bile saçları ağardı da mezarlarından saçları bembeyaz olarak kalkmazlar mı? Halbuki senin kıyametin ihtiyarların bile saçlarını karartır, gençleştirir onları.

Ölüyü diriltirsin, ihtiyarı gençleştirirsin; ben de sustum işte, duaya koyulayım bâri.

XIV

Tanrı, kıskançlığından Âdem'e herşeyin adını öğretti de Âdem, Tanrı yüzüne perde olan bütün kâinat cüzlerini varlığın tümü olarak gördü.

Halbuki kıskançlık bir başkasına karşı duyulur, başka bir var, başka bir varlık yokken o biricik Tanrı, ne diye biri iki gösterdi?

Şu susup duran kâinatın ağzı, sırlarla dopdoludur; böyle olduğu halde harfleri ölçüp biçen, sözleri örüp düzen, güzel sözler söyliyenlere ne mâni var ki susuyorlar?

510. Gerçekleri söyliyen şeker dudaklılar, birbiri ardınca ağızlarımızı öpüp duruyorlar da ağızlarımız kapanıyor, söz söylememize imkân yok.

Gâh sevgilinin öpüşü, gâh şarap kadehini sunuş,; söz söyleme şöyle dursun, işarete bile mecal yok.

Öpüş yarasiyle sözü ne de güzel yaralıyorlar, öpücükle sözü ne de güzel kesiyorlar; âdeta fitneyle, fitnenin, kavganın yolunu kesiyorlar.

Güzeller, fitne gibi sarhoş oldular mı çoşup köpürüyorlar; korkusu-pervası kalmıyan sarhoşu ne bağlıyabilir ki?

Dağlar, dalgaların yatışması gibi düzleşip her taraf deniz kesilse granit kayaların sudan ne korkusu olacak?

Fakat taşlar su kesildi, su taş gibi dondu kaldı mı artık seyret herşeyi gören, tuttuğunu koparan padişahın herşeyi kaplayışını.

Savaş barış oldu, barış savaş kesildi mi seyret herşeyi bilen tek yaratıcının; dilediği gibi işliyen ustanın elinin sanatını.

Ört yüzünü, ört, zaten güzellerin işidir yüz örtmek, gizlemek; bizi zebun buldun, âciz buldun, herşeyine râm olmadayız zâten.

Şu işe bak, arslan tavşanla karşı-karşıya gelmiş; fakat etme, uzlaşma yolunu tamamiyle kapama.

Şu tamaa bak ki etme-yapma diye sana öğüt veren benim; sanki yarı canlı bir sinek zümrüdankaya öğüt veriyor.

520. Sanki sapsarı yüz safrayla savaşmada, sanki bir saman çöpü denizin yolunu kesmede.

Sevgili, bir yıldırım değil misin, yahut bir ateş değil misin sen? Ne bir konak yerinde yalnız kodun, bıraktın bizi, ne bir evde.

Seninle övünebilirim amma sarhoşluğu men'ettin; fakat ben kendime ait ne övünç bilir, anlarım, ne utanç.

Ne vakit, nasıl tevbe edeyim günahlarıma? Tevbe etmek suçum-günahım benim; nasıl aşkı bırakayım da başka birşeye yapışayım? Aşk konum-komşum benim.

Aklım, doğru yolu bırakma, kötülüğe sapma diyor amma helâkime ne gerekse onları sen takdir etmedin mi? (*).

(*) Bu gazelin son dört beyti Arapçadır.

XV

İştiyak ateşiyle gönlüm, feryâtlar etmede; böylece buluşma kapısından haydi gel sesini duyacağını umuyor.

Gönlüm Huseyn sanki, ayrılık da tıpkı Yezid, yüzlerce defa Kerbelâ çölünde şehid olmuş şu gönül.

Görünüşte şehid olmuş amma gay âleminde diri; düşmanın gözünde tutsak, halbuki kendi âleminde padişahlar padişahı.

Dostun vuslat cennetinde oturmada; açlık, kıtlık, pahalılık zindanından tamamiyle kurtulmuş.

Onun ağacının kökü, gayb, âleminde değilse neden vuslat çiçeği açılıp saçılmış, apaçık meydanda?

530. Sus da can diliyle konuş, çünkü konuşup duran tüm nefis, yetmedi mi diyor sana.

XVI

Ben nerdeyim, şu cihanın gamın-neş'esine kalmak nerde? Ben nerdeyim, yağmur, oluk gamma düşmeş nerde?
Ne diye asıl âlemime gitmiyeyim ben? Gönül nerde, şu toprak yurdun seyrine dalmak nerde?
Ne eşeğim, ne eşeğe bakan kulum a canım; ben nerdeyim, eğer, palan derdini yemek nerde?
Akıldan öte de binlerce yıl geçtin, vehimden de, şüpeden de; sen nerdesin, kötü düşüncelilerin sıkıştırmaları nerde?
Dört ayaklı kuşsun sen, tâ göğedek uçar gidersin; sen nerdesin, damın, merdivenin oylu nerde?
Âdem'sin âdeta, bir yılan için cennetten çıkmışsın; akreplerin, yılanların bulunduğu yerde aman mı bulabilirsin, nerde aman?
Adamsın, hiç kimseyi de keçi yerine komuyorsun; sen nerdesin, her çobanın hay-huyu nerde?
Gökyüzünün yücelerinden binlerce nâralar geliyor da susuyorsun, bu feryât nerden geliyor, aramıyorsun bile.
Gönül-gönül, işin aslına var, atasözünü dinle: Gök nerde, ip nerde?
540. Ham şarabı getir de olgun-pişkin erlere sun; ben nerdeyim, her ham kaltabanın gamını çekmek nerde?
Meyhâneye gel, gir kapıdan da kapıyı içerden sür; sen nerdesin, adamların iyisi-kötüsü nerde?
Ömrümün bir sonu-ucu bulunacağını umma; Tanrı sıfatlarısın sen, Tanrıya ne uc vardır, ne son.
Ecel kafesini kırar, kuşu incitmez, ecel nerde, ebedî kuşun kanatları nerde?
Sus ki çok söyledin, kimsecikler duymadı-işitmedi; bu davul hangi damda çalınıyor, bu anlatış nerden? Kimse anlamadı gitti.

XVII

Sevgili, sen, seher yeliyle esip gelen nefesten de çeviksin, çabuksun; hiç kimse yoktur ki nefes almıya doysun, nefes almayı boşlasın, kalsın.

* Kim nefes almaktan vazgeçer, kim nefes almıya doyar? Halbuki sen o nefessin ki Tanrı, ölüleri diriltir dedi senin hakkında.

Bedenin ağzı, insanı dirilten nefese kapandı mı mezarın ağzı açılır, o bedeni bir lokma eder de yutuverir.

Bana fazla üfür, fazla üfür de tulumum şişsin, dolsun havayla; dolsun da senin nefesinle denizlere bineyim, denizlerin üstünden akıp gideyim.

Dünyada öylle bir gün olmasın, görmiyeyim o günü ki sen üfürmiyesin şu dünyaya; o gün, ovada-yazıda bir tek ot bile bitmez, yeşermez.

550. Yatıştır, üfleme bu nefesi, çünkü bir başka nefesin var senin, öylesine bir nefes o ki dudaktan çıkan şu yel durdu mu o kalır ancak.

XVIII

Sen, aşkı bilmiyorsan gecelere sor, sor aşkı sapsarı yüzlere, kupkuru dudaklara.

Su, nasıl yıldızı, Ayı gösterirse bedenler de aklı gösterir, canı gösterir, belirtir.

(s. 141) Can, aşktan binlerce edep-erkân öğrenir ki onları mekteplerde öğrenmiye imkân yoktur.

Gökyüzünde aydın Ay, yıldızların arasında nasıl belirir, görünürse âşık da yüzlerce kişi arasında öyle belirir, öyle görünür.

Akıl, bütün yolları-yordamları bilir de aşkın yolunu-yordamını bilemez, şaşırır-kalır.

Aşk âbıhayatından tatan kişi, Hızır'ın gönlüne sahiptir; arı-duru sular, güzelim kaynaklar hiç olur, hiçe sayılır onca.

Kendine eziyet edip de bahçeye gitme; gel de Şam'ı seyret âşığın gönlünde, dalgaları da, gül bahçelerini de, Medine'leri de.

Şam da nedir ki? Öylesine bir cennettir âşığın gönlü ki meleklerle, hurilerle doludur; akıllar, o yüzlere, o çene topaklarına hayrandır.

Ne lezzetli şarabı gasyan verir, mahmurluk verir, ne helvasının tadı çıban çıkarır, hararet arttırır.

560. Padişahtan yoksuladek herkes, tamam, ümidin pençesine düşmüştür, çekişip durmadadır, can, yalnız aşkla tama'lardan, isteklerden kurtulur.

Alıcılardan ne övünç gelebilir aşka? Arslanlara ne dayanç olabilir tilkilerden?

Dünya fidanında bir tek olmuş meyva bulamıyorum; şu ham meyvalardan dişlerim kesmez oldu artık.

Güneş gibi bütün bineklere boş vererek aşk kanadıyle havalarda, göklerde uçadur.

Âşıkların gönlüne, ne yapayalnız kalanlar gibi bir yalnızlık, bir

yabancılık duygusu gelir, ne birçok parçalardan meydana gelmişler gibi tümden ayrılma, eksilme korkusu.

Onun yardımı, canlara yardım etsin diye seçmiştir onu sebepler yaratan, sebepler yaratsın diye almıştır onu.

Kâb kadısını avlamak, gönlünü kazâdan-kaderden, olur-olmaz mânasız lâflardan avlamak için aşk vekili geldi-çattı, girdi kapıdan içeriye.

Ne de acayip bir âlem, ne de acaip bir şiir, düzeni görülmemiş mi görülmemiş; düzülüp koşulan şiirlere binlerce çoşkunluklar salmada.

Ter ü tâze ne varsa şu âlemde, hepsini de aşkın yoksulu bil; çünkü aşk, altın mâdenidir, hepsini de altınla bezeyen odur.

Ah ey aşk, hileyle-düzenle aldın aklımı; hâşâ, yalnış söyledim, yalan söyledim; güzelliğinle, alımınla aldın aklımı.

570. A aşk, sana şükrederek anmak isterim seni; fakat aklım şaştı, fikrim karıştı-gitti sende, senin künkünde.

Aşkı, yüz binlerce dille övsem gene de onun güzelliği, alımı, bütün bu güzellliklerden, bütün bu alımlardan üstündür, bu övüşlere sığmaz.

XIX

Gidelim, denizin yanıbaşında bir ev tutalım; çünkü inciler onun vergisidir, huyu cömertliktir.

Birisiyle konuşup görüşme, canı onun rengine boyar; gökyüzüyle konuşup görüştükleri için yıldızlar, güzelleştiler, güzel bir yüze sahib oldular.

Beden de canla düşüp kalktığı, konuşup görüştüğü için güzel bir yüzlü, hoş huylu değil mi? Yoksul beden, candan ayrıldı mı ne oluyor?

El, bedeninle bulundukça hünerlidir; bedenden ayrıldı mı yere düşer gider.

Hani hünerin a el, o el değil misin sen? Hayır; bu zaman, ayrılık zamanı, o zamansa buluşma çağıydı.

Öyleyse Allah aşkına olsun, Allah aşkına sevgilinin nazını çek; çünkü sevgilinin nazı yüzbin batman helvadan da iyidir, tatlıdır.

Ayrılık nedir, görmedin, Tanrı da göstermesin sana; bir duadır bu ki bundan daha iyi dua olamaz.

• Küllî nefisten, cüz'i nefsimiz ayrıldı, "inin" emriyle yücelerden indi;

580. Kesik ele döndü, işinden-gücünden kaldı; kediye lokma kesildi; bu ne aşağılık iştir, ne belâdır bu.

Onun elinden bütün arslanların pençeleri kırılmıştı; şimdiyse kaza-kader, onu kediye giriftâr etmiş, o yana, bu yana çekip duruyor.

Bir damarı oynuyorsa tekrar kavuşma-buluşma ümidiyle oynar; çünkü nice binlerce kesik el, tekrar kavuşma-buluşma devletini bulmuştur.

Ayrı-ayrı parçaları bir güzelce birleştiren padişaha çok görme bunu; parça-parça dumanlar bile onun elinde gökyüzü haline gelmiştir.

Öyle bir dünya padişahıdır o ki parçaları dikip birleştirmede ustadır; bedenimizin parça-parça cüzlerine bir baksana.

Mademki çengimizi kırdın, kırdığını da onar; şu neyimizin yalvarışına bak, üfle ona.

Çünkü elimizdeki şu kamış parçası bile yüzlerce can vermede; ne vakit bana üfürecek de hoş bir ses vereceğim diye beklemede.

XX

Nerde sâkimiz? Gelsin de bizi kırsın-geçirsin; gönlümüzden düne ai düşünceyi de silsin-süpürsün, yarına ait düşünceyi de.

Kuşlar, onun gibi yuva kurulacak, sığınılacak ağacı az bulurlar; sevd ordusuna onun gibi bir kumandan lâzımdır.

Küpe, diriltme afsununu okuyup üfledi mi gönül yolundan yüzlerc peri kalkar, yola düşer.

590. Nerde o avlanan arslan, nerde onun o güzelim saldırışları ki ova misk ceylânlarıyle dolsun.

Âleme ışık doğudan, güneşten gelmede; dünyada insan soyu Âdem'den, Havva'dan türemiş.

Nerde gerçekler denizi, nerde kerem bulutu? Hani kayalardan bil kaynaklar çoşturup akıtmış.

Nerde o padişahımız? Görünmüyor amma olsa-olsa o olacal büyüleriyle görür gözleri bağlıyan.

Gözünü öylesine bağlar ki güpegündüz zerreyi görürsün de koskoc güneşi görmezsin.

Onun gösbağcılığındandır, kayığı görürsün de denizin dalgaların görmezsin.

Kayığın çalkalanması denizi bildirir sana, hani kör de insanlar hareketlerini duyar da insanları anlar ya.

* "Tanrı mühürlemiştir" âyetini okumadın mı? O mühürler, fakat gen de mührü o açar, perdeleri o kaldırır, o yırtar.

İki gözün kapalı, rüyada birşeyler görürsün; iki gözünden perd kalkar da o vakit seyre dalarsın asıl.

Şaşma buna, can, sevglinin perdesidir; riyâzâta dal, vazgeç şu nefse uyup kavgalara düşmeden.

600. Daha da şaşılacak şey şu: Yaratıklar, pervâne gibi uçup duruyorlar da sen gönül mumlarını görmüyorsun.

A gözümüz bizim, ne suç işledin de seni kapadı, bağladı? Ağla, töbe et, hataları bırak.

Böyle bir can için bedenlerin yıpranması değer; böyle bir iş başarmak için başı ayak yapıp yürümek yerindedir.

Sus da Tanrı vahiylerini işit; söyleyip anlatan vahiy, yüz binlerce candır çünkü.

XXI

Can çalgıcısı nerde ki haydin seslerinden binlerce baş, sevdâlarla dolsun.

Söylemiyeyim demiştim amma söyliyeceğim; ben nerdeyim, ahitlerine vefâ etmek nerde?

Yeryüzünden töbe bitse, baştan başa her yanı kaplasa gene de aşk, o gibi bir anda biçiverir hepsini.

Çünkü töbe öğüde benzer, dağ gibi çoşan dalgalar, köpürüp kabaran deniz, öğüt dinlemez.

A aşk, şimdi kaşların çatılmış, o güzel yüze yaraşmıyor bu, vazgeç öfkeden, gülümse.

Dünyada hiç kimsenin işi-gücü hoş gelmiyor bana; çünkü senin uygun, düzgün işlerini gördüm, seyrettim.

610. Güneş yüzün doğudan doğdu da zerre-zerre herşeyden, ne de güzel efendimiz sesini duydum.

O coşkun denizde öylesine bir tatlılık var ki o tattan suyun ciğerinde bile susama illeti peydahlandı.

Tanrı, sonradan meydana gelen her derde bir derman vermmiştir; fakat aşk derdinin evveline evvel yok, o dermansız kaldı gitti.

Tutalım dermanı var bu derdin de; lâyık görür müsün gökkubbenin balçıklasıvanmasını?

* Canı, yokluk övüncümdür nöbetini çalan kişinin taca, tahta bayrağa ne iltifatı olur ki?

Bütün dünyayı gerçekler bağı, gerçekler bahçesi kaplamışken ne diye zehirli otlar arasında yayılır dururlar, ne diye?

Ağız, sözle dolu, fakat söylemiye imkân yok; bütün erlerin canı için olsun, geri kalanını sen söyle.

XXII

Yarın olsun da, sırtımda şu upuzun elbise, binlerce arşın sevgiyle kalkayım, âşıkların terzisinin dükkânına gideyim.

Öyle bir terzidir o ki seni Yezid'den keser, Zeyd'e diker; şu birisine eş eder seni, öbürürden ayırır.

(s. 142) O yiğide yamar, diker seni, ömrünce gönül verirsin ona; ne de ibrişimi, teyeli var, ne de apaydın, usta eli (*)

620. * Tam gönül verdin mi de o görülmemiş makasla keser, "inin ordan" emriyle ayırır, ayrılıkla biçer atar seni.

Onun toplayışına, ayırışına şaştım kaldım; deli gönlün halden hale girişi gibi o da dilediğini sağlamlaştırır, bırakır, dilediğini söker, mahveder.

Gönül, toprakla dolu bir tahta, o da gönlün mühendisi; o toprağa ne şekiller çizer, ne rakamlar döker, ne gerçekler yazar, ne adlar kaybeder.

Sayı gibi tutar, seni bir başkasına çarpar, bu çarpıdan ne sonuçlar peydahlar.

Çarpıyı gördün ya, şimdi de bir pay edişi seyret; bak, denize katreleri nasıl bağışlamada.

Zorla bütün zıt şeyleri karşılaştırmış, hepsini birbirine karmış, katıştırmış; sus, şu şaşılacak şeyler akıl-fikrini dağıttı gitti.

(*) Yiğit, kelimesi Türkçedir.

XXIII

Şaşkın-şaşkın ne bakıyorsun yüzüme a genç? Yüzümde o sevgilinin delili var; dikkat et de asıl onu gör.

* Yoksa yüzümde aşkın dağladığı yeri mi görüyorsun? O dağda, "biz indirdik", biz takdir ettik yazısı da yazılı.

Hızır'ın suyu tatlı mı tatlı, ben de susuzluk illetine uğramışım, binlerce tulum su istiyorum, binlerce karın.

Gönülsüz kalandan ne diye vefâ istersin? Gönül gitti mi ardından vefâ da gider, cefâ da.

And olsun şu yıkık gönüle, o mâmur güzelliğe; hayâlin, şu yıkık yurdumuza pek hoş yaraşıyor.

Dün gece, mekânsızlık yurdundan gelen can feryatları, dua çağında uykumdan uyandırdı beni.

Feryâdı mı söyliyeyim, feryad edenleri mi? Kulak, o feryatlarla dolu, gözlerimdeyse feryâd edenlerin güzellikleri.

A kardeşim, ne bizde karar var, ne sende; bak da gör; dertler, istekler, seni her yana çekip sürümede.

Yüzlerce çevgenin ortasında bir topsun sanki, baştan başa dağda-ovada yuvarlanıp duruyorsun.

Padişahın niyeti nerde, topun niyeti nerde? Sevgilinin boyu-posu nerde, haydin, gelin diye bağrış sesi nerde?

İştiyakının verdiği çoşkunlukla deniz gibi köpürdüm, çoştum; ey bilen padişah, ey söyliyen inci, sen söyle artık.

XXIV

Ne bahtiyar kişisin ki Tanrı çağırdı seni; gir kapıdan kutlulukla, gir kapıdan, Tanrı açtı bu kapıyı sana.

* Kapalı kapıları kim açar? Kapıları açan. Kim sofralar döşer, yurtlar verir? Rızıkları indirdik diyen.

Kim yarar meyvaları da ağaca, boy at, baş çek de hurmalarını saç der?

640. Yeraltında bulunan neye üfüren kimdir; tatlıya analık eden, tada padişahlık edip buyruk yürüten kimdir?

Kimdir mâdenin avucunda toprağı altın, gümüş haline sokan? Kimdir sedefin içinde suyu inci eden?

* Sevginin çekişiyle candan da kurtuldun, bedenden de; daha da yakınlaştı âyetinin cezbesiyle iki yay kadar kaldı araları makamını da aştın.

Gönül zümrüdankası neden bu kadar yücelere uçmada? Yüceler yücesi rabbimden bir ıslık sesidir, duydu da ondan.

Çalgıcın güneş oldu, lâle bağırdı: Kalk, selvi boylu dilbere secde et.

Açılıp saçılan gül, neden gülüyor? Söyliyeyim: Bahar mevsimi yüzünden duaşı kabul oldu da ondan.

Gül, gömlekten mâna Yûsufunun kokusunu aldı da ağzını açıp gülmiye, hey gidi hey, müjde-müjde demiye koyuldu.

Gül bahçesi karakışa, padişahlar padişahının adeletinin aydınlığı sayesinde yağmadan korkmuyorum, ne dilersen yap, elinden geleni geri koyma diyor;

Diyor ki: Gök de onun elinde bir elma gibi, yer de; hattâ daha da değersiz yer-gök; sen benim yaprağımı kapıyorsun,fakat nereye götüreceksin, nereye?

Herkesçe bu, böyle: Âlemin mânası o; peki, o halde adlar, mânanın tapısından başka nereye gidebilir?

650. • "Bilinmeyi diledim" hükmünce ad, mânanın mazharı; mâna adla görünür; bu yüzden ariflerin can gözleri; ada boş vermiştir.

Sopası olmasa da, eli parıl-parıl parlamasa da Hârun, irfanıyle tanır bilir Kelîm'i.

Onun damının, kapısının çevresinde nasıl dönüp dolaşmazlar; güne de onun ışığından cömertlik etmede, Ay da.

• Tanrı, kendisine nur adını taktı, gözü de nurdan yarattı, kul-köle ol gözlere.

Bütün bunlardan geçtik, el atma, elini koru; o perdenin ardında Yûsuf'umuz, sarhoş bir halde salına-salına gezinilor

Elin de yeri mi var burda, sözü mü olur elin? Akıl da elden çıktı, fikr de; çünkü sâki, gönüle huzur-karar vermede, şarap da pek keskin, pek sarıyor adamı.

Sus da bütün bunları o söylesin, o anlatsın; parlaklık, aydınlık yukarılardan gelirse daha iyi elbet.

XXV

Sonuna son bulunmıyan ssâkiden ne biçim bir şarab içtin a gönül? An-bean gürültüler ediyorsun, kavgalara girişiyorsun.

Yoksa sabah şarabının içileceği çağda, Zühre'nin, işret meclisini kurdum, haydin, işret çağı diye çağrısını mı duydun a gönül?

Belâ incidir âdeta, şerbet gibi iç belâyı da incilerle oynamıya giriş; ne diye kaçarsın? Bu kaçışın, belânın ta kendisi zâten.

660. Zâhit, eline kadehi almış, halktan hiç pervası yak, kimsecikler görmüyor ya demiş, halkın ta ortasına oturmuş

Ne kadehtir bu kadeh ki baş gözü, göremez onu; haydi, sen de mâna sâkisinin elinden al, çek o kadehi.

XXVİ

O güzel beni gördü de halimi-hatırımı sormadı; neden? Yüzünü ekşitti pencerenin önünden geçip gidiverdi; niçin?

Sebebi neydi, ne yapmıştım, benden ne kötülük görmüştü ki hatırına toz-toprak konmuş; neden?

Sabah çağından beri niçin âşığın kanına kasdetti; niçin Zül-fekaarını çekti acaba?

O gül yüzünü solgun gördüm de neden şu yok-yoksul gönlümde binlerce diken bitti?

Dudağını açtı da gülmiye başladı mı gönül de açılır; işin-gücün açılması, niçin hep o dudağa bağlı acaba?

Öfkelindi de kaşlarını çattı mı yaralı gönül, dertten boğum-boğum, düğüm-düğüm olur; neden?

Canın ne de bağlılığı var onun açılıp saçılmasına, neş'elenip gülmesine; bir an bile görmesem eriyip gidiyorum; niçin?

Yüz çevirdi mi dünya kararır, ne gün kalır artık bende, ne akıl-fikir; neden?

670. Sevgilimizin gönlü neden soğudu bizden? Dilediğini işliyen Tanrı lûtfu niçin kesildi bizden?

Belki de Tanrı lûtfunun ta kendisi o da biz yalnış söyledik; zâten Tanrı lûtfu olmasaydı güzelliği, böyle sayıya, kıyâsa sığmaz bir halde mi olurdu?

Lûtfun ta kendisi, şekilsiz yüz gösterseydi ne diye peygamberler perdecilik ederlerdi?

XXVII

Bütün düğünlerin-derneklerin kutluluğu derlenip toplansın da şu bizim düğünümüze nasib olsun Tanrım;

Kadir gecesinin, oruç ayının, bayram gününün kutluluğu.Âdemle Havvâ'nın buluşmasındaki kutluluk;

Yûsuf'la Yâkub'un kavuşmalarındaki, Me'vâ cennetinin seyrindeki kutluluk;

Daha da söze gelmiyenlerin kutluluğu, hep birden şeyhimizin, ulumuzun evlâdına saçılıp dökülsün.

Sütle bal gibi birbiriyle uzlaşsınlar; şekerle helva gibi birbirlerine katılsınlar,vefâ göstersinler, birleşsinler.

* Tebâreke suresinin kutluluğu eşleri-dostları, sâkileri olsun; kim âmin derse, kim dua ederse ona da nasip olsun bu kutluluk.

— B —

XXVIII

Canın için işi bırakma, uyuma; ömründen bir geceyi eksik say, uyanık kal, uyuma.

680. Kendi dileğine uydun da binlerce gece uyudun; ne olur, bir gececik de sevgilinin hatırı için uyuma.

Geceleri uyumıyan o lütuf sahibi, o lâtif sevgiliye uy, ver gönlünü ona, uyuma.

Tâ sabaha dek feryâd edip Yârabbi, Yârabbi diye ağladığın hastalık gecesini hatırla, o geceden kork da uyuma.

Ölümün gelip çatarak konuk gerek diyeceği bir gece var ya, o yolculuk gecesinin acılığı için olsun, uyuma (*).

*O heybetli, o taşların bile eriyip su kesildikleri depremleri hatırına getir de taş değilsin uyuma.

(s. 143) Zenci gece sert, çevik bir sâkidir, sunduğu kadehi alma, o mahmurluktan kork da uyma.

* Tanrı, dostlar geceleri uyumaz dedi, bunu duydun da utanıp arlandıysan uyuma.

Aman nedir, bilmeyen o çok şiddetli, o çok büyük geceden kork, bir geceyi azık et kendine, sakın uyma.

Duymuşsundur, kullar, dileklerini geceleyin bulurlar; muradına erişmiş padişahlar padişahının aşkına, uyuma.

Aklın-fikrin kurur-katılırsa taze bir akıl-fikir, taze bir öz bağışlarlar sana da o umup duran kişi, baştan başa öz kesilirsin; uyuma.

690. Binlerce defa söyledim sana, sus dedim, fayda yok sözden; birini getir ki binine bedil olsun, uyuma.

(*) "Konuk gerek"sözü, aynen böyle, Türkçe olarak kullanılmıştır.

XXIX

Rebap, aşk kaynağıdır, arkadaşların eşi-dostudur; Araplar da buluta rebap adını takmıştır.

Bulut nasıl gülü, gül bahçesini sularsa rebap da gönüller gıdasıdır, özler sâkisi.

Ateşe üflersen yalımlandıkça yalımlanır, yere üflersen tozdan başka birşey kalkmaz.

* Rebap, apaçık bir çağrıştır, padişahın yanına gel diye çağırır durur; fakat davul dövmekle karga, kalkıp da padişahın yanına gelmez.

Âşıkların zorlu düğümlelrini açar-çözer; âşıkta müşkül kalmayınca da su gibi ne de tatlıdır, ne de siner.

Hayvanın derdinin cevabı çimendir, ottur; çünkü uyku mayasiyle yuğrulmuş hamur, onun şehvet tohumudur.

Eşek nerde, İsâ aşkından bahsetmek nerde? Kapıları açan Tanrı ona bu kapıyı açmamıştır ki.

* Aşksa kavuşmak buluşma sultanlığı için, perdeleri kaldırıp içeriye girme devleti için can elbisesidir, "Âdem oğullarını üstün ettik" gerdanlığı.

Onun sesiyle gönüller, bir tek önemli şeye toplanırlar, bir tek işe koyulurlar; Tanrı sesi iş erlerini dağınıklıktan kurtarır.

700. Beden kaydında kalanlara aşktan pek söz açma; onların ödevleri korkudur, ümittir; sevaptır, suçtur ancak.

XXX

Aşkın yok, lâyığındır senin, yat-uyu. Yürü-git, onun aşkı, onun gamı bizim nasibimiz; sen var, uyu.

Sevgilinin gam güneşiyle zerre-zerre olduk; senin içindeyse böyle bir heves belirmedi bile; uyuyakal.

Onun râzılığını aramak için su gibi koşup duruyoruz; o nerdeymiş, derdin bile değil, uyu sen.

• Aşk yolu, yetmiş iki mezhepten de dışarıdır; senin aşkın, senin yolun-yordamınsa hile, gösteriş; var, uyuyakal.

Sabahleyin sunduğu şarap, sabah gıdamız bizim, işveleri-cilveleri, akşam gıdamız; sense yemek-içmek derdine düşmüşsün; uyu, uyu.

Biz kimya isteğiyle bakır gibi yanıp erimedeyiz; sanaysa yastık, yatak, kimya kesilmiş; var, uyu.

Sarhoş gibi her yana yıkılmadasın, her yana düşüp kalkmada; gece geçti, şimdi dua çağı, uyuyakal.

Kazâ-kader, bizim uykumuzu aldı, civanım, yürü, kaçırdığın uykuları da kazâ et, yat, uyu.

Aşkın eline düştük, bakalım, ne yapacak bize? Sen kendindesin, git, sağ yanına yat, uyu.

710. Ben kan içiyorum, sen yemek yiyiyorsun; elbet yemek uyku getirecek; meydanda bu, uyu, uyu.

Ben akıldan-fikirden de ümidimi kestim, baştan da; sense ter ü taze bir akıl-fikir umuyorsun, yat, dal uykuya.

Harf elbisesini yırttım, sözü bıraktım; sen çıplak değilsin, elbisen var, uyuyakal.

— T —

XXXI

Âşık Aydır, yıldızların arasında görünür, parıl-parıl parlar, gel de seyret.
Bil ki tecelliden sarhoş olan, Aya bile kılavuz olur, yol gösterir.
Gün ortasında deve minareye çıkar da herkes görüp dururken birisi tutar, nerde-nerde derse bil ki kördür o adam.
Âşığın çevresinde yüz binlerce ham kişi olsa iki gözümü de bağla benim, âşık nerdedir, göstereyim sana.
Gel yanıma, kulağını bana ver de söyliyeyim; çünkü ağzımdan, dudağımdan, bir peri yüzlü güzel söylemede benim.
Benim perime âşık olan adam, ne Âdem'den doğmuştur, ne de anası Havva'dır onun.
Ay yüzlü güzelimi gören, güneş gibi ateşler içine düşerse, gök gibi başsız-ayaksız kalırsa şaşma.
* Kanlar içinde yuvarlanan şu kesik başa bak, bir an bile durup dinlenmiyor, yoksa Yahyâ'nın başı mı bu?
720. O gece-gündüz şu inişte-çıkışta yuvarlanıp duran bedensiz baş, güneşe benziyor, Aya benziyor.
Şu âlemde aklın, aklı başında olsaydı kalkar, gelirdi de bu ne biçim şaşılacak iş derdi.
* Gönlün yüzünü görendir aklı-fikri olan; canın kametini duyandır halkı çağırmıya ehil olan.
Şu çayırlıkta-çimenlikte yüzleri safran kesilenlere dikkat et; sarı yüzle dertlerle dolu gönül, o yüzlere vurulmuş bir dağdır.
Aklın varsa sus, sır açma; fakat bizim perimiz, yanımızdayken bizde de akıl-fikir aramada.
Tebriz'in övündüğü Tebrizli Şems, beynimin halkasından aklımı-fikrimi aldı, götürdü; pek de yaman halka kapandır o.

XXXII

Nasıl bir incisin ki değerin, kimsenin elinde-avucunda yok; dünyanın elinde ne var ki o, senin bağışın olmasın?

Sensiz yaşıyanın, yüzünü görmeden ömür sürenin lâyığı bundan da beterdir, kul da sana lâyık bir kul değildir, değildir amma gene de kulun lâyığını verme.

Her an, canı, gönlü, ayağının bastığı toprağa döküp saçmak isterim; zâten senin ayağının altına toprak olmıyan canın toprak başına.

Havan, bütün kuşlara kutlu bir havadır; ne kutsuz-yomsuz kuştur o ki senin havanda uçmaz.

730. Olayların dalgaları arasında, usta yüzücü bile yüzüp kurtaramaz kendini, çünkü senin değerinde yüzmüyor o, seni bilmiyor o.

Âlemin sonu yoktur, olsa bile yok say onu, çünkü senin sonsuzluğuna mahrem değil o.

Senin şahına mat olan piyade, ne kutlu piyadedir. Senin yüzünü görmekten ayrılmıyan yüz, ne hoş, ne güzel yüzdür.

Senin yaralanmandan, senin açacağın yaradan kaçmam ben; çünkü senin belâ ateşine yanmıyan gönül, soğuktur, hamdır.

Yok olmıyan gönlün yüzü, mekân âlemine yönelir; sen onu, yürü, burası yurdun değil senin diye mekânsızlık âleminden sürer, kovarsın.

Senin övülmene, seni övenler ne sayı var, ne hesap; hangi zerre var ki seni övmekle başı dönmesin?

* Hani Nızâmi, şiirinde der ya; ben de onun gibi diyorum: Cefâ etme, bende senin cefâna dayanacak güç-kuvvet yok.

XXXIII

İçinde sevginden başka hiçbir şey olmıyan şu gönlüme and olsun, senin dostlarından olmıyanı sevemem.

Canım sana fedâ değilse dertsiz olmasız, gamsız kalmasın. Gözlerim senin için yaş dökmüyorsa görmesin hiçbir şeyini, aydın olmasın.

Ümidim senden başkasınaysa onmasın, varlığım senin için değilse yıkılsın-gitsin.

740. Hangi alım var, hangi güzellik var ki o, ışığının vuruşundan ibaret olmasın; hangi padişah var, hangi bey var ki o, senin yoksulun olmasın.

Gönlümün, düşmanların diledikleri hale gelmesine râzı olma; bak da gör, gönlümün isteği, senin râzılığından başka birşey değil.

Sensiz geçen bir anı bile kàzâ edemem, fakat ne çare? Başa gelen, senin takdirinden başka birşey değil ki.

A gönül, canın ver, oyna canınla, ne diye üstüne titriyorsun onun, titreme; fedâ et-gitsin; Tanrın yok mu senin?

Kendi üstüne titreme de başkaları, senin üstüne titresin; canına and olsun, sana, senden başka bir düşman yok.

XXXIV

Şu buluşmayı bilenler, bayrama dönmüştür, arife kesilmişler sanki: senin değerini bilene berat veriyorlar.

İşleri başaran, dilekleri veren Tanrı'nın lütfunu, ihsanını üleştirmek için yeni Ay gibi uzak bir yoldan geliyorlar.

Alış-verişten nasipleri kalmıyan müflislere, padişahın hazinesinden zekât getirmedelir.

Kurtuluş anahtarlarını koltuklarının altına almışlar, kapalı kapıları açmıya geliyorlar.

Her can, gelin de zekâtınızı, sadakanızı alın sesini duymuş, eline kocaman bir zembil almış, geliyor.

750. Gel, gel İmrânoğlu Müsâ'nın Tûr dağına, ehram bağlanılacak yere, o padişahın döküp saçtığı zekâtı gör, ihsanını seyret onun.

(s. 144) O fazlasiyle fazla altın, dağarcığı kenarından yırtmış, şeker kamışının ağırlığından sepetleri delinmiş.

Fakat iki dünya harmanından bir karınca ne alabilir, ne götürebilir? Sus, yalnız uzakta da oturma, salâvât sesini duy.

XXXV

Dünya da, dünyanın işleri de baştan başa havadan ibaret; hele iyi-kötü, yaptığın işlerin karşılığı ne diye verilir, yel ne diye sorumlu tutulur?

* Fakat Muhammed'in kurduğu varlığa bak, hicretten altı yüz elli yıl geçmiş, hâlâ durmada; ne sağlam yapı.

Ebû- Lehep'le ona benziyenlerin hiçbir şeyini görmezsin; ancak öğüt vermek için hikâyeleri anlatılır.

Yel, nerden bu kadar dayanacak, bu çeşit duracak? Bu dayanmıya Kafdağı bile örnek olamaz; onun bile gücü-kuvveti yoktur.

* İsâ'nın nefesindeki, Uzey'in duasındaki tesir, ezeli bir inayetti; ustanın ışığıydı o.

Söz, nefesle söylenir, nefes geçer gider amma söz kalır; seher yeli eser gider amma çayırlık, çimenlik neş'elenir, sevinir.

Dünya, yelin korkusundan yaprak gibi tir-tir titrer, sen bilmezsin amma yelin içinde çelikten yapılma bir kılıç vardır.

760. Saman çöpü vardır ki dünyada yelden başka birşey tanımaz, bilmez; saman çöpü, bir dağı delemez. Ferhat değildir o.

Gönlümde feryat dalgaları çoşup köpürüyor, fakat ne kadar feryâd edersem edeyim, senin haberin bile olmaz.

Deniz görürsen, dalga sana vurursa o vakit iyiden iyiye anlarsın ki yel değilmiş, mâmur bir ülkeymiş, koca bir sultanlıkmış.

XXXVI

Kutluluk güneşinden şaraplar sunulmada bana; bedenimin zerreleri, meyhâne kapısına halka olmuş.

Haydin, güneşimiz yüzünü seyredin; Firdevs bağıdır o yüz. Haydin, ortadan ayrılmış saçlarının gölgesine dalın, cennetlerdir o gölgelik.

* Göğe de, yere de lütfetti, kerem buyurdu da gelin dedi; gök de, yer de o buyruktan sarhoş oldular, o buyruğa uyup kendilerinden geçtiler.

Padişahın taht kurduğu yer, vardan da dışarıdır, yoktan da. Vardır, yoktur dâvalarının görüldüğü yer, ordan binlerce yıl uzaktır.

* Gönülde binlerce zevk-safâ kapısı açıldı, acele et; çünkü bir işi geciktirmede zararlar vardır.

Orda yaşayışı yaratan yaşayışlar var; çünkü gerçekler padişahı, mat olan padişah değil.

Gönül merdiveninden her an mi'râc'a ağanlar var; kanlarla dopdolu kadehlere bak, o kadehler buna delil.

770. Tebrizli Şems'in sahib olduğu havada ne değirmenden bahsedilebilir, ne göklerden söz açılır.

XXXVII

Bütün âleme gül, gülmek hakkın senin; her eğri, her doğru, kaşına, boyuna kul-köle kesilmiş.

Devlet, ayaklarına düşer, önünde baş kor; insan da, peri de senin yolunda başsızdır, ayaksızdır.

Evvelki gün canım, aşkla gül bahçesine gitti; fakat seni göremedi de bir ancağız oturdu, sonra kalktı;

Gül bahçesinden su gibi secdeler ederek dışarı koştu, herşeyin aslı olan kutluluk ırmağı nerde diye aramıya koyuldu.

Gönül ehli, gönlümden senin hikâyeni duydu da hepsi birden, bu da bizim dilberimizin sarhoşu diye nâra atmıya koyuldu.

İnsan da, peri de başıma toplandı da bana, doğudan izler göster, şu nefesin seher yeline benziyor dediler.

Cefânın da şeker gibi çeşnisi, lezzeti var; ne de güzel cefâ ki onda yüz binlerce vefâ definesi gizli.

Tebrizli Şems, baş verdi de sefere çıktı, yola düştü; amma sen bana gene de de; Güneşin yüzü mü olur, başı mı? (*).

(*) İst. Üniv. nüshasında ikinci mısra şöyledir:

"Artık sen bana, güneşin yüzü, başı yoktur deme."

XXXVIII

Seni dosttan uzaklaştıran herşey kötüdür; onsuz neye yüz tutsan iyi bile olsa fenadır.

780. Meyva ham oldukça kabuğun içinde kalması iyidir; fakat oldu mu artık kabuk kötüdür.

Kuş, yumurtanın içinde kanatlandı mı bil ki artık yumurta, ona perdedir, kötüdür.

Bir kimse, güzel huyla bütün dünyadakilerle uzlaşsa halk, halkı tanımazsa o iyi, o güzel huy, kötü görünür halka.

Dosttan birazcık bile ayrılsa insan, o ayrılık zamanı az sayılmaz; gözün içinde yarım kıl bile olsa kötüdür.

Şu ayrılığa düştün, bütün ömrün aramakla geçti gitti; ölüm zamanında arıyacaksan kötüdür bu iş.

Gazeli bırak, bundan böyle Salâhaddin'e yapış; çünkü gazel, yeni elbiseye yamadır âdeta, kötüdür.

XXXIX

Üç gün oldu ki sevgili bir başka türlü; şeker ekşi olmaz, o şeker mi şeker güzel, nasıl oluyor da böyle yüzünü ekşitiyor?
Âbıhayât kaynağına vardım, testimi götürdüm, fakat bir de gördüm ki kaynak, kanlarla dopdolu.
Yüz binlerce gül biten bahçede meyva, çiçek yerine tiken var, taş var, çöle dönmüş o canım bahçe.
Afsunlar okuyayım da o perinin yüzüne üfüreyim; çünkü peri davet edenlerin işi-gücü, boyuna afsun okumaktır.
790. Fakat benim perim, afsunlarla şişeye girmedi gitti; onun işi afsundan da dışarı bir iş, efsaneden de.
Kaşlarını çatması, eski öfkeleri yüzünden; fakat Leylâ'nın kaş çatması, Mecnun'u helâk eder gider.
Gel, gel ki sensiz yaşayış haram bana; gör, gör ki sen olmadıkça gözlerim ırmak âdeta.
Suçum, bütün halkın suçundan artık bile olsa lûtfet, bağışla da o Ay yüzünü göster, gözlerim aydınlansın.
Gönlüm, acaba suçum nedir diye kendini yiyor, kıvranıp duruyor; çünkü her sebep, bir sonuca bağlıdır.
Ezelî hükmü bildiren çavuştan bana bir ses gelmede; diyor ki: Kıvranıp durma, bu sebep şimdicek olmuş birşey değil.
Tanrı bağışlar, suçlandırır, verir, alır; onun işi akıl terazisiyle ölçülemez ki.
* Gel, gel, şimdicek "ol dedi mi oluverir" lûtfuyla nimetleri başa kakılmıyan cennet, kapı açar sana.
Kapı açar da tikenin ta kendisinde şaşılacak çiçekler görürsün; taştа görürsün ki Karun definesi var.
* Lûtuf, ebededek sürer gider, bu yüzden de Kâf'lanun gemisi arasında binlerce kilit gizlidir.

XL

800. Varlığım, sevgilinin elindeki kadehten başka birşey değil; inanmıyorsan iki gözüme dikkatlice bak.

Kadeh gibi gönlüm kanlarla dopdolu; arık, incelmiş de incelmiş bedenimse hiçbir vakit arık olmıyan, hiçbir an sararıp solmıyan, eriyip gitmiyen aşkın elinde.

Bu aşk, Müslüman kanından başka birşey içmez; gel de kulağına söyliyeyim: Bu böyleyken şaşılacak şey de şu ki kâfir de değildir.

Âdem gibi, Havva gibi binlerce şekil doğar; dünya, onun yaptığı resimlerle, nakışlarla doludur, fakat o, akla-fikre sığmaz, tasvir edilimiz.

Zerrenin de, ovanın da, katrenin de, deryanın da neyle en iyi bir hale gelip düzene gireceğini bilir, onu verir, yardımda bulunur; bilgisine sınır yoktur.

Her an, gönlümüzü çözer, başlar; eşek değilse, gönlün ne diye onun bu işini bilmez, niçin onu tanımaz?

Kaldı ki eşek bile eşekçinin çözüp bağlamasını bilir, onu tanır, bir başkası olmadığını anlar.

Onu gördü mü eşekcesine başını sallar, kulaklarını oynatır, sesini bilir, o ses, yabancı bir ses değildir eşeğe.

Onun elinden yem yemiştir, güzelim sular içmiştir; ne tuhaf, ne tuhaf; Tanrı bu kadarcık olsun bir anlayış vermedi mi?

Yüzlerce defa seni derde bağladı, feryâd ettin; ne diye inkâra döşenirsin? Tanrı seni kurtarmıya mecbur değil ya.

810. Kâfirler gibi ancak belaya uğrayınca baş eğmedesin, teslim olmadasın; o yana mensub olmıyan baş, yarım habbeye bile değmez zâten.

Ca'fer değildir amma binlerce can şekli, Ca'fer-i Tayyâr gibi havalarda uçar durur.

Fakat kafeste beslenen kuş, havada uçmayı nerden bilecek? Perişanlığından kendisinde kanat yok sanır.

Kafesin deliğinden, her an, başını çıkarır, başı sığar, delikten çıkar, fakat bedeni sığmaz, çünkü baş, tüm beden değildir ki.

Beş duygu yarığın da tıpkı o kafesin deliklerine benzer; binlerce seyredilecek şey görürsün, fakat onlara varmıya yol yoktur sana.

Bedenin, kuru odundur, o bakışsa ateş; fakat iyice dikkat edersen götürsün ki ateşten başka hiçbir şey yok.

Odun da yanınca ateş olmuyor mu? Bil ki odun, parıltısı yoktur amma nurdur, ışıktır.

(s. 145) Bizden sonra gelenler duysunlar diye söylüyor, armağan bırakıyorum bu sözleri; çünkü ecel geldi mi bir an bile durmaz.

Onların kulaklarını aşk tutmuştur da gizli yollardan çekip getirmededir onları; çünkü akıl kılavuz değildir.

Okuyucunun gözleri, uykudan kapandı âdeta, rebap da zayıfladı; fakat uyuma, bu söz, altın definesidir (*).

820. Yaratıklar, yıldızlar âdeta, güneşse Tebrizli Şems; hangi yıldız vardır ki onun güneşinden aydınlanmasın.

XLI

Bana yaşayış, Ay gibi yüzün anmadan gelir; daima secde ettiğim yer, otağının eşiğidir.

Kapını bekliyen köpeğin sesi, her gece, sabahleyin diriltmek üzere öldürür beni.

Balçığımdan, bedenimden önce can gördü seni; akıl ona dedi ki: Secde et, odur senin padişahın.

Secde etti, yüzünü, senin yolun olan o güzelim toprağa koydu, öylece ebediyen secdede kalakaldı.

Çorak bir koprak yığınığım ben; ne olur, ne ziyana girersin, tekrar atının nallariyle bir okşasan şu bir yığın toprağı, zâten de yol uğrağında, geçtiğin yerde o.

A Tebriz'in iki gözü Şemseddîn, Tanrı hakkıyçin sen gönlün kehlibarısın, gönülse âşıklıkta âdeta bir saman çöpü sana karşı.

(*) İst. Üniv. nüshasında bu beyit.'**Bihoft çeşm-i muganni** " diye başlamıyor, "**Bihoft çeşm-i Muhammed** " diye başlıyor. Doğrusu buysa Mevlânâ, bu gazeli söylerken oğlu Sultan Veled, rebap çalmadadır, Muhammed'den maksat da odur. Netekim bir rübaisinde "Bahâüddînimiz " diye oğlundan bahseder ve geceleri, sabahlara kadar kendisine rebap çaldığını minnetle söyler.

XL

800.Varlığım, sevgilinin elindeki kadehten başka birşey değil; inanmıyorsan iki gözüme dikkatlice bak.

Kadeh gibi gönlüm kanlarla dopdolu; arık, incelmiş de incelmiş bedenimse hiçbir vakit arık olmıyan, hiçbir an sararıp solmıyan, eriyip gitmiyen aşkın elinde.

Bu aşk, Müslüman kanından başka birşey içmez; gel de kulağına söyliyeyim: Bu böyleyken şaşılacak şey de şu ki kâfir de değildir.

Âdem gibi, Havva gibi binlerce şekil doğar; dünya, onun yaptığı resimlerle, nakışlarla doludur, fakat o, akla-fikre sığmaz, tasvir edilimiz.

Zerrenin de, ovanın da, katrenin de, deryanın da neyle en iyi bir hale gelip düzene gireceğini bilir, onu verir, yardımda bulunur; bilgisine sınır yoktur.

Her an, gönlümüzü çözer, başlar; eşek değilse, gönlün ne diye onun bu işini bilmez, niçin onu tanımaz?

Kaldı ki eşek bile eşekçinin çözüp bağlamasını bilir, onu tanır, bir başkası olmadığını anlar.

Onu gördü mü eşekcesine başını sallar, kulaklarını oynatır, sesini bilir, o ses, yabancı bir ses değildir eşeğe.

Onun elinden yem yemiştir, güzelim sular içmiştir; ne tuhaf, ne tuhaf; Tanrı bu kadarcık olsun bir anlayış vermedi mi?

Yüzlerce defa seni derde bağladı, feryâd ettin; ne diye inkâra döşenirsin? Tanrı seni kurtarmıya mecbur değil ya.

810. Kâfirler gibi ancak belaya uğrayınca baş eğmedesin, teslim olmadasın; o yana mensub olmıyan baş, yarım habbeye bile değmez zâten.

Ca'fer değildir amma binlerce can şekli, Ca'fer-i Tayyâr gibi havalarda uçar durur.

Fakat kafeste beslenen kuş, havada uçmayı nerden bilecek? Perişanlığından kendisinde kanat yok sanır.

Kafesin deliğinden, her an, başını çıkarır, başı sığar, delikten çıkar, fakat bedeni sığmaz, çünkü baş, tüm beden değildir ki.

Beş duygu yarığın da tıpkı o kafesin deliklerine benzer; binlerce seyredilecek şey görürsün, fakat onlara varmıya yol yoktur sana.

Bedenin, kuru odundur, o bakışsa ateş; fakat iyice dikkat edersen götürsün ki ateşten başka hiçbir şey yok.

Odun da yanınca ateş olmuyor mu? Bil ki odun, parıltısı yoktur amma nurdur, ışıktır.

(s. 145) Bizden sonra gelenler duysunlar diye söylüyor, armağan bırakıyorum bu sözleri; çünkü ecel geldi mi bir an bile durmaz.

Onların kulaklarını aşk tutmuştur da gizli yollardan çekip getirmededir onları; çünkü akıl kılavuz değildir.

Okuyucunun gözleri, uykudan kapandı âdeta, rebap da zayıfladı; fakat uyuma, bu söz, altın definesidir (*).

820. Yaratıklar, yıldızlar âdeta, güneşse Tebrizli Şems; hangi yıldız vardır ki onun güneşinden aydınlanmasın.

XLI

Bana yaşayış, Ay gibi yüzün anmadan gelir; daima secde ettiğim yer, otağının eşiğidir.

Kapını bekliyen köpeğin sesi, her gece, sabahleyin diriltmek üzere öldürür beni.

Balçığımdan, bedenimden önce can gördü seni; akıl ona dedi ki: Secde et, odur senin padişahın.

Secde etti, yüzünü, senin yolun olan o güzelim toprağa koydu, öylece ebediyen secdede kalakaldı.

Çorak bir koprak yığınığım ben; ne olur, ne ziyana girersin, tekrar atının nallariyle bir okşasan şu bir yığın toprağı, zâten de yol uğrağında, geçtiğin yerde o.

A Tebriz'in iki gözü Şemseddîn, Tanrı hakkıyçin sen gönlün kehlibarısın, gönülse âşıklıkta âdeta bir saman çöpü sana karşı.

(*) İst. Üniv. nüshasında bu beyit "**Bihoft çeşm-i muganni** " diye başlamıyor, "**Bihoft çeşm-i Muhammed** " diye başlıyor. Doğrusu buysa Mevlânâ, bu gazeli söylerken oğlu Sultan Veled, rebap çalmadadır, Muhammed'den maksat da odur. Nitekim bir rübaisinde "Bahâüddînimiz " diye oğlundan bahseder ve geceleri, sabahlara kadar kendisine rebap çaldığını minnetle söyler.

XLII

Lâtif, parlak, mahmur gözlerine and olsun; o alnına dökülen büklük-büklüm, halka-halka saçlara yemin ederim;

And olsun o şekerler saçan lâ'l dudaklarında toplanmış bulunan yüklerle şeker kamışındaki kendiliğinden olma tatlılığa;

And olsun o iki lâ'l dudaktaki kehlibarlık hassasına ki o yüzden Ay da seni arayıp durmadadır, güneş de, zerre de;

830. And olsun lâ'l renkli can koncasına, can güllerine ki gül bahçende aşk bülbülüne tuzaktır onlar;

Canları besleyip yetiştiren güzelliğinin alımına, yüzünün parlaklığına and olsun ki gülen narın, bunların yüzünden ağzını açmış gülmededir;

Canının her an neş'eyle secde ettiği o gönüller kıblesi Tanrı cemaline and olsun;

Yûsuf'sun sen, çok mucizelerin var; fakat kesin delil olarak o güzel yüzün yeter.

Yûsuf'un da yeri mi, nice Yûsuf'lar tutsak sana; yüceliği daimî ulu Tanrı, nerden verecek onlara seni?

Bahçende yer olsaydı her ottan, her yapraktan, seni görmek için bir nergis biterdi.

Yola ateş gibi düşenlerin, alev gibi yol alanların canları, aşkınla yandı-yakıldı; sırları bilen padişah, seni onlardan bile kıskanırken nerden tutacak da, soğuk kişilere verecek seni?

Yüzünün parıltısı, yüzüne perde kesildi; noksandan arı nurlar, güneş gibi seni de gark etti gitti.

Güneşindeki nur yüzünden her an, tertemiz gönülden binlerce yüz belirir de ihsanını gösterir.

Fakat temiz olmıyan bir gönül, içinden seni görmeyi geçirirse aptallığı, eşekliği yüzünden kendisini senin zindanına çekmiş, hapsetmiş demektir.

840. Ne bir akıllı-fikirli kişi, seni aklının düzeniyle aldatabilir, ne bir padişah, seni tutup ayağını bir yere bağlıyabilir.

Ululuğundan iki dünyaya da sığmazken Ebû-Hurayra, seni heğbesine atmayı nasıl umabilir?

Hangi gazelle şiir perdesinden seni övmiye başlasam, gönlüm, iç perdeden binlerce defa daha fazla över seni.

Zaten gönlüm kim oluyor, ben kimim, övmek de ne? Yalnız canımı, reyhanlarınla gül bahçesine çevirmek istiyorum ben.

Gel ey tanyerlerinin, bütün âlemin övündüğü Tebrizli Şems; eşi bulunmaz bir Aysın sen, yolunun-yordamının da eşi yok.

XLIII

Oğulların gönülleri de yüzünün aşkıyla aydın, kızların gönülleri de; gel de senin yüzünden suçları sevab olsun.

Hayâlin, âşığın gönlüne geldimi beden evinin içi yaşayış ışıklarıyla dolar.

Zindandakiler gönülleri, nasıl kurtuluş sesiyle açılır, arınır, hatırlarında hiçbir şey kalmazsa başka hayaller de senin hayalin belirdi mi silinir-gider.

Lûtuf harmanından hepsi de zekât alsınlar diye canlar, sümbül saçlarının çevresine karıncalar, çekirgeler gibi üşüşmüşler.

Bir ölüye baksan yüz binlerce defa dirilir; ne mutlu o kişiye ki o bir tek bakışa erişti, o bakıştan bir beratttır, elde etti.

850. He padişahtır o padişah ki satranç tahtasının önünde padişahlar bile mat olmamak, mat olma hanesine düşmemek için ev-ev kaçarlar.

Aşkın, hangi sabah bir kadeh sunarsa şu uyuyan baht uyanır, sıçrar, kalkar da hadi der, işte kadeh sunuldu sana.

Ay, bu kadehin kokusunu alır, o da içmek ümidine düşer de gökten yere iner, bana gelir de bana da der, heyhat derim.

Senden gelmiyen neş'e bayat bir neş'edir; getir kadehi, bezdim, usandım bayat zevkten, bayat işretten.

Gözümün önüne gel de göreyim seni; gözüm doymuyor Tanrı delillerine, Tanrı âyetlerine.

Ey Tebrizli Şems, sarhoşluktan bilmiyorum, dudağını mı öptüm, yoksa ayağını mı?

XLIV

Ne vakte dek hep tuzağı sorup duracaksın; yeme ne olmuş ki? Niceye dek dama çıkacaksın, evde su mu çıkmış?

Kendi varlığının ortasında ne vakte kadar donmuş-buz kesmiş bir halde oturup kalacaksın? Aşk ateşinin tandırına, alevlerine ne olmuş?

Aşkının ateşi etrafında tâ uzaktan dönüp duruyorsun; sâf gümüşsen ateşin ortasına ne olmuş ki atılmıyorsun?

Gam, düşünce tortusuna, nasıl da doymadın gitti; sevgilinin yüzünde ne var, muğlara lâyık şaraba ne olmuş?

860. Varlığındaki soğukluk, sana adam-akıllı, pek hararetli sanılmış olsa bile bir bahaneyle sal yola, gitsin; bahaneye ne olmuş ki?

Zamaneden şikâyet ederse de ki: Sen git, zamane sensiz hoş, ne olmuş ki zamaneye?

Ağaç gibi neden dal-dal vesvesesin, kaygısın? Gök gibi tek ol, tek olana ne olmuş ki?

Öyle ki Ḫuten ülkesi ki orda şahıs var da şekil, sûret yok; filân ne biçim adam, filânca kadına ne olmuş deme artık.

Şu gönül, Tebrizli Şems yüzünden aşkın izi, eseri oldu gitti; bak da gör aşkının devletiyle, ikbaliyle ize, esere neler olmuş.

XLV

Adamsız sen, gözün can âlemine bakmada, o âlemi görüyorsun sen; tekrar dirildin çünkü; bundan sonra yaşamayı bilirsin elbet.

İdris gibi ölüp tekrar bu âleme gelen melekût âleminin müderrisi kesilir, gayb âlemindekilerden bile gizlidir o.

Gel de söyle, ou dünyadan giderken hangi yoldan gittin; o taraftan gelirken de hangi gizli yoldan geldin?

Bir yol o yol ki bütün canlar her gece o yola uçup gidiyor; şehir-şehir bütün kafesler bomboş, hiçbir kafeste kuş yok.

Kuşun ayağı bağlı olursa uzak uçamaz, gökyüzüne havalanamaz, döne-döne uçuşta acemidir o.

870. Fakat ölümle ayağındaki bağı koparır da uçarsa gerçeği de görür, herşeyin sırrı da neymiş anlar.

Sus ki sükût âlemi dolu bir dünyadır; söz davulunu çalıp durma; söz, içi boş bir davuldur.

XLVI

Bir gama uğrayıp da herkesten kesilen, bu sebeple yapayalnız kalan kişi, bil ki gönül düşmanıdır, bunları görüp gözetmekle oyalanan biridir.

Çenge, şu bedenin ten-tene tenine kulak vermişsin; halbuki bedenin, toprak yığınından ibarettir, onun nağmesi, demdemesi de havadır ancak.

Nefsinin havası, kasırga gibi toz koparan bir yeldir, gözün, görüşün düşmanıdır, ışığın hasmıdır.

Yoksa sen şu balta pişirilmiş ağdalı tatlılara sinek mi kesildin? Dalın içine denmiş amma bir daldın mı zahmetlere, meşakkatlere uğrar, mahvolur-gidersin.

Sinek gibi o ayranın içine düştüğün zaman, ne tuhaf şey, töbe etmen nerdeydi, aklın-fikrin nereye gitmişti?

Ahde, töbeye ne diye fitil kesilmişsin; bir muma benziyen ahdin hafif bir yelle o yana bu yana yamılıp gitmede.

Yûsuf'a söyle, git de, ayrılığına düşmüş Yâkub'u bul; senin yardım gömleğin olmadıkça görmemiye, körlüğe mahkûm.

Bir kör ki et parçası gibi bir yerde kalakalmış; kör, ölüye benzer, dirilere muhtaçtır.

880. İlâç yerine gözüne toprağı çeker, sürmedir, dermandır sanır toprağı.

* Yeryüzünde bir tek kâfir bile bırakma duâsı, Nuh peygamberlerin duâsıdır, kabul olmuş bir duâdır bu.

Ahmak kişinin gemisi, daima tufana gark olur gider; çünkü ahmak, çirkin suratlıdır, sevilmez bir mayası, bir özü vardır, rezildir-rüsvâydır.

(s.146) * Kerem denizi, her yanda çoşup dalgalansa gene de pisler, pislerindir hükmündeki adalet, yürür gider.

Sille yiyedur, sakın başına külâh giyme; öylesine bir boğazın var ki ancak tokada, silleye lâyık.

Kancık eşeklerin ferci gibi olasıya açılmış bir boğaz; kalkmıya görsün yoksa; kalktı mı hiçbir eşeğin y.... kurtulmaz o boğazdan.

A uyuz köpek, sen işkembe ye, pislik ye; işkembeyle köpeğin ağzı, birbirine uygun mu uygundur.

Gel, köpek leşi ye; ağzından, karnından, yüzünden de besbelli, av köpeği değilsin sen.

Mahalle köpeği, pazar köpeği nerden av tutacak? Av yeri dağ başıdır, ormandır, ovadır.

Sen bütün bunları bırak da sevgilinin, dostun adını söyle; çünkü bütün çirkin şeyler bile ona vardı mı güzelleşir.

890. Ona sığınmak, ona bağlanmak kimyadır; aşağılardaki, yücelerdeki bütün zerreleri dilediği şekilde kullanan odur.

İki dünyayı da bir zerrenin içinde gizler, öylesine bir tedbiri, tasarrufu vardır ki akıl aptallaşır, görmez olur.

* Bil ki aklın erişi, hep dehlizdeki işlere aittir, bilgide Eflâtun kesilse gene de asıl sarayın dışındadır o.

Aşk deliliği, yüz binlerce kâinat dolusu akıldan daha iyidir; çünkü akıl, baş dâvasına girişir, aşkınsa ne başı vardır, ne ayağı.

Başı olanın elbette başından korkusu olur; fakat savaş arslanı olan, korkuya eş olmaz.

Aşk ipliği, iğne yordamından geçer, çünkü başı yoktur, başsızdır, hiçbir şeyle ilgisi kalmamıştır, tektir.

İğne ona kılavuzluk eder, onu yola salar, elbiseden ayrılmış parçalara kadar götürür, o da onları aslına kavuşturur, aslıyla birleştirir.

İğne-iplik lâfını bırak, ince bir söz bu; eli parıl-parıl parlıyan can Mûsa'sından bahset.

Güzelim gönül denizini söyle, onun hikâyesini anlat, öylesine denizdir o ki katresi, yüzlerce deniz meydana getirir.

Kâse gibi denizin üstündesin de denizden haberin bile yok; bir gör de bak, dalga, her an seni nasıl çalkayıp oynatmada.

XLVII

900. Berat günü geldi, âşığın beratını yenile. Zekât vakti geldi çattı, lâ'l dudaklarının zekâtını ver.
Berat, değerli hayalin; iki buluşma bayramı birden sıçradı, geldi. Bu da olmaz, o da gelmezse hasret nöbeti gelmiş demektir.
Gerçek bahçelerine dostun beratı geldi; kırık-dökük çiçekler, iyileştiler, tahtalardan, sargılardan kurtuldular.
Dudukuşları dostun şeker kamışından haber getirdiler; çölden-ovadan yüzbinlerce şekerkamışları bitti.
Bahçedeki gelinlere iki neş'e var bugün; vefâri, keremin kapı açtı, karakışdan da geberdi gitti.
* Gel ki göklerin ışığı yeryüzünü bezedi; çiçek sanki Tanrı nuru, ağaç da kandilin konduğu yer.
Cihan yemyeşil; yeşiller giyinmiş, biliyor musun, bu neden? Yerden de, ağaçtan da âbıhayât coştu da ondan.
* Kuşlar, "görün bana, seni göreyim" nârasını atıp duruyorlar, çünkü Tûrdağı oldu âdeta, can Kelîm'i de vâde çağına erdi.
Bahçeye gel de kıyameti, mahşeri apaçık gör; gök gürültüsü sûr oldu sanki de ölüler hep dirildi.
Üveyk kuşunun ezanını duyduk, ağaçların kaametini işittik; sus artık, namaz vakti konuşulmaz.

XLVIII

910. Bu selâmda seninle bir başka işim, bir başka alış-verişim var; bu selâm, pek büyük gizli bir sır, Tanrı perdesi altında gizlenmiş.
Çengden çıkan o nağmeler, o terennümler pek şaşılacak şey; nedir o nâra atanlar, o feryâd edenler, nedir nedir?
Padişah, lâl renkli şarabı getirdi, bu dedi, işin temelidir; sus, delilik vakti şimdi, perdenin açılacağı vakit değil.

XLIX

İnad et, huysuzlan, güzellerin inadı, huysuzluğu tatlıdır, hoştur. Bahaneler bul, zâten bahaneler bulmak, güzellerin yoludur-yordamıdır.

* O şeker mi şeker dudaklardan çıkan, dökülüp saçılan bahaneler, Fâtiha, Kâf hâ, Yâsîn yerine geçer.

Vefâ ummam; çünkü cevretmek, cefâ etmek, güzellerin huyudur, mayasıdır; âdetidir, dinidir.

Yüzünü ekşitir, bizden yüz çevirirsen mahsustandır, düzendir, yalancıktandır onlar.

Aziz kişilerin topraklarına and olsun, senden başkasının elinden sunulan helva, ağzımda gürz olur, zıpkın kesilir.

Bin kere vaitte bulun, hiçbirinde de durma; öyle bir seraptır bence bu ki yüzlerce güzelim, tatlı suya değer mi, değer.

Altını, ayrılıkla yüzü altına dönen, sapsarı kesilen verir; bedeni gümüş gibi bembeyaz güzel, ne diye altın, gümüş versin?

920. İhtiyacı olan kişi şeker gibi tatlı-tatlı cevaplar verir; senin ihtiyacın yok, senin acı cevabında bile yüzlerce tat-tuz var, yüzlerce lezzet.

Güzelliğin, alımın define gibi, kötü huyunsa defineyi bekliyen yılan; definen var olsun, yılan dışarda zâten.

Varlık kumaşımızı nazınla, edanla yak; bu, güzel bir zekâttır, yoksulun nasibidir bu.

Herkesi de köpekler gibi kapı dışında bırak, oraya dik; senin civarın, yücelikte Tûr-i Sînâ'dır.

* Padişahlar, padişah olunca halifenin sopasını yerler; aşkın cefâsını çekmek, padişahların âdetidir.

İmam Fâtiha'yı okuyunca melek âmin der, ben de Fâtiha okudum, âmin demelerini ummadayım.

Aklından-fikrinden geçip de işlediğin her hilenin, her düzenin değeri, nikâh parası, binlerce incidir, binlerce lâ'ldir.

Fıkıh okunan medresede nasıl kovulma sebepleri nizamlara bağlanmış, türelere uydurulmuşsa bil ki aşk medresesinin de kanunları, türeleri vardır.

Susalım da o padişah anlatsın bunu; çünkü dünya bile, o telkini seçkin padişahın yüzünden diridir.

L

* Vuslattan sarhoş olmuşsan yüzün neden ekşi? Kapta ne varsa dışına o sızar, şişenin dışı, içindekine tanıktır.

930. Yüzlerce ayık adamın içinde bir sarhoş bulunsa hemen belli olur; kokusundan, renginden, gözünden, sağa-sola yalpalayıp düşmesinden anlaşılıverir;

Hele coşup köpürüşü, tadı-lezzeti Tanrı lûtfunun küpünde olan Tanrı dostlarının içtiği şarab olursa.

Şarap küpü, zâten kaynayıp coşmasıyla, kabarıp köpürmesiyle binlerce başka küpler arasında hemencecik belli olur.

Coşup köpürmeyi gördün mü bil ki bir ateş var, gizli; kabarıp coşmayı gördün mü anla ki bir sevgi yalımı var orda.

Şunu bil: Sirke satan, nerden şarap verecek sana? O şarabın bir yudumcağızı, yüz batman hazır şeker pahasına.

* O şarabın pahası, inananların mallarını, canlarını vermeleridir; alış-veriş etmek, kâr kazanmak havasına düştüysen nefsinin havasında kaladur.

Nefsinin havasını bıraktın da bir karşılık gelmedi mi o kerem sahibine bu yalan yaraşmaz deme; yanlış bir sözdür bu.

* Geceleyin, "yaklaştı, yakınlaştı, aralarında iki yay kaldı" meyhânesinde geceliyen kişinin nurlarla dolu gözlerinin içinde bir buluşma mahmurluğudur, vardır.

Tertemiz şarap, gamdan arınmaktır; şarab olan başta gam ne gezer, nasıl gelir de konaklar o başta keder?

* O meyhânenin adı, Rabbime konuk edilirim bâzı-bâzı'dır; o, beni doyurur, suya kandırır sözü de Peygamberimizden kalan bir sözdür.

— D —

LI

940. Gözümün nuru olan canlara söyle: Gene tövbelerin bozulacağı zaman geldi.

Gönül bezeyen güzelimin bakışları, güzellik davulunu çalmıya başladı mı tövbekârlar binlerce tövbeyi bozarlar, binlerce yemine boş verirler.

Sevgili sarhoş, harap; bugün neş'e, zevk, çalgı-çağanak günü; artık sarhoşluktan, şuhluktan başka ne yapabilirler? Sen söyle.

Aklın kulağına dedim ki: İnad etme, yüzünün suyu dökülmeden git; çünkü şu anda, Kafdağı bile olsan kökünden söker-atarlar seni.

Şarap satan pîr nice zamandır hırkasını rehin etti, bugün meyhâne mahallesinde herkes iyi mi iyi, güzel mi güzel.

Hadi a can çalgıcısı, o mâdene mensup küpü al da ten-tene ten ten diye okşamıya başla; çünkü sen olmadıkça herkes tensiz, bedensiz.

Yüzük taşı gibi gel, âşıkların halkasında yurd edin; çünkü âşıklar halkasından başka her topluluk, her toplum, sınamalara düşer durur.

Bütün erlerin canına and olsun, âşık olmıyan herkes, mâna bakımından kadındır; hem de bak da gör, ne çeşit kadındır onlar, ne çeşit sözlere dalıp gitmişlerdir.

Bütün canların canına and olsun, kimde o can yoksa tenden ibarettir, bak da gör, ne örmedeler, nasıl susup durmadalar.

(s. 147) Bundan daha ak nedir ki dedin; sus, sus; yasemin bile olsalar bahtları yoktur aşağılık kişilerin.

LII

950. Demedim mi sana, gitme oraya, belâya uğratırlar seni; elleri pek uzundur onların, ayaklarını bağlarlar senin.

Demedim mi sana, o yanda tuzak içinde tuzak var; tuzağa düştün mü nasıl kurtarabilirler seni?

Demedim mi sana, meyhânede tuhaf mı tuhaf sarhoşlar vardır; saçma-sapan söz oklarıyla oklarlar aklı.

Senin gibi yüreği temiz, gönlü sâf kişiyi lokma gibi kapıverirler; her bir piyade için bir şahı mat edip oyundan atıverirler.

Seni çok kere hamur gibi çekip çekip uzatırlar, derken büküp-büküp halka haline getirirler; yüzlerce defa saman ederler seni, yüzlerce defa kehlibar haline sokarlar.

Gönlü dar birisisin sen; o ciğer yiyenlerin yanına varır, ciğer kesilirsen seni tutarlar, çorbalarına atıverirler.

Olgunluğuna, yiğitliğine güvenme pek; Kafdağı bile olsan seni tezcek, hemencecik havaya uçuverirler.

Balçığından binlerce tuhaf kuş yoğurur, yaparlar; sudan, topraktan geçsen bile daha neler ederler seni, neler.

Deriden yapağı çeker gibi seni de tutarlar, şu bedenden çekip çıkarırlar; seni bir hayale döndürürler, önün-ardın, sağın-solun, üstün-altın kalmayıverir.

Hükümlerin çekip çekiştirmesine râzı olduğunu gördüler mi de zahmetlerden, meşakkatlerden kurtarırlar seni de herşeye râzı ederler.

960. Sus ki şu aşağılık sözlere dalmış ahmaklar, ot otlıyan hayvanlardır âdeta, seni de saçma-sapan sözlere daldırır giderler.

LIII

A gönül, senin hafif, alçak sesinden varlık ülkesi yüceldikçe yüceldi; sen ya Sûr'un sesisin, yahut da vâdedilen kıyamet.

Duymuştum, Davud'un nağmesindeki zevk, lezzet yüzünden pek çok kimse can vermiş, ölmüş.

Padişahım, senin sesin, Davud'un sesinin aksi; onu dinliyenler ölmüşlerdi, seni dinliyen varlıklar yeniden diriliyor.

Sesin boğazdan çıkmıyor senin, amma gene de halkaları kapıp götürüyor, binlerce halka kapanı halka gibi kapıp gidiyor.

A gönül, doğru söyle, dün gece şarab içtin? Sabahtan başladın, boyuna şarkılar söyleyip duruyorsun bugün.

Senin nağmen, senin sesin, o yandan çıkıp gelmede; o ses, yüce candan geliyor, bedenden çıkıp inmiyor.

Bedene bağlanmadın da canın açılıp saçılışını gördün; zâten iyi tohum eken, kötü ekin biçmez ki.

Gerçekten de yokluk gülünün kokusu, bir gül bahçesinden geliyor; ağaçsız armut bittiğini gören var mı hiç?

Ne mutlu o kişiye, koku alınca onu kokusunu alır; ne kutludur o kişi ki açılırsa can gözü açılır.

970. Ne mutlu o kişiye ki Yûsuf'un kokusuyla Yâkub'un gözleri nasıl tekrar görmiye başladıysa onun da gönül gözü açılır, herşeyi görür.

* Gönül gözü, şükretmediğimizden kapanır; Tanrı da gerçekten de demiştir, insan, Rabbine karşı pek inatçıdır, pek nankördür.

Faydalanmak, kâr etmek istiyorsun ya, fayda da dosttan gelir, kâr da; fakat sen izini izlemezsen, sen onun izinden gitmezsen ne fayda, nerden kâr edeceksin?

Tanrının bir yıldızı var ki yerde döner o; güneş de o yıldızın havasına kapılmıştır, gökkubbe de.

Nice seher çağları, inananın ibadet yurdundan içeriye girer de kutlu bir yıldızım ben, muradını benden iste der.

Der ki: Bir yıldızım, hem yerdeyim, hem gökte; güzel yüzlerin hayali gibi yüzlerce durakta beni görürler, bulurlar.

Yeryüzündekilere mumum, gökyüzündekilere nur; meleklere canım, yıldızlara beden.

Zerre görünmedeyim amma güneşim ben; cüz görünmedeyim amma varlığın tümü benimdir.

Hâcetlere kıble göktür amma sen göğe bakma, bana bak da cömertliği seyret.

Benlik yüzünden, taklit yüzünden ondan utanıp, ona secde etmeden arlanıp, iblis gibi secde edilecek ancak Tanrıdır, o yeter diyen de olur.

Halbuki Âdem, iblise cevap verir de der ki: Bu secde, zâten Tanrıya, sen şaşısın, sapıklığından, inadından biri iki görüyorsun.

Devlet yıldızıyla hasetçinin gözü arasına, nelik-nitelik tozundan bir perde çekende odur, o.

Devlet yıldızı, yürü, git der, perden artsın; benden gene kurtulamadın, gene yapayalnız değilsin, fakat onun tapısından sürüldün.

Bu perdeye ait söz çoktur, çok soru vardır, çok cevap var; bu perde yüzünden Nemrut, Halîl'i göremedi.

Yârabbi, haset, iki dostun arasına gerilen ne perdedir ki dün birbirlerine can verirlerken şimdi inatçı kurda dönerler.

Ne perdedir bu ki iblis, bu perde gerilmeden önce göklerin damında, yerlerin yüzünde yelip yortar, secdeler ederdi;

Tanrıya yöneldikçe yönelirdi, neş'eyle, acıyla, yalvarıp yakarmayla çeşit-çeşit ibadetlerde bulunur, sevgisi günden güne artar dururdu.

Fakat haset perdesi çekilince buz üstünde kalakalan eşek gibi kalıverdi; o perde kolunu-kanadını bulaştırdı onun.

Git, pis iş işledin diye gök mescidinden kovdu, sürdü onu; çünkü söz duymuyor, boyuna pisliklere bulanıp duruyordu.

A tek, a sevgili Tanrı, gel, konuşalım-görüşelim; neden gidecekmişim, ne yapmışım, ne sebeple kovuyorsun beni?

990. * Kötüyse sen işledin, hepsi senin işin; puta tapanın da, Hıristiyanlarla Yahudilerin de yaptıkları, senin takdirin;

* Beni yoldan çıkaran sensin, muradın buymuş senin; ben de öyle bir iş edeyim ki halktan bir tek övülecek kişi görmiyesin diyordu.

* Tanrı, korsam dedi, bırakırsam çık yüce dağın tepesine, bırakmazsam, çıkamazsan demir atmış gemi gibi bat denizin dibine.

* A batış kuzgunu, benimle nasıl bahse girişebilirsin sen? Sana gelip çatan lânetle tapıdan sürülmemiş olsaydın böyle bir dâvaya mı kalkışabilirdin?

• Sana aldanan, senin yüzünden kapımızdan sürülen eşeğe kul demem, kulluk ediyor demem, çünkü kulluk edilen benim, ben.

• Elinde akıl mumu olan ışığı bırakır da dumanın peşine düşer mi hiç?

• Şeytan, ben dedi bir üfürüşte söndürürüm o mumu. Tanrı, doğruluk mumunu yel söndürmez;

• Benim bağış mumuna püf diyenin başı, sakalı, yanıp köz olan odun gibi yanar gider dedi.

Tanrıya binlerce şükürler olsun ki akl-ı küllî, tekrar geri geldi, ayrılıktan sonra kutlu bir tali'le gene kavuştuk ona.

Gelişine nazar değmesin, ateşe üzerlik, çörotu atalım; üzerlik de nedir, çörotu da ne oluyor ki? Ödağacı gibi kendimizi atalım ateşe, kendimizi yakıpyandıralım.

1000. O kendini gösterdi mi biz, kendimizden geçelim; bâzı-bâzı da dumanlara bulanmış bir halde Türdağına çıkalım.

Fare gibi, yılan gibi karanlıkları yurd edindik, şu sınırlı âlemde, toprağın içinde kalakaldık.

Tanrı, farelerin ebedî olarak toprakta mahpus kalmaları için kediyi yarattı.

Fare gibi topraktan ancak hırsızlık için çıkıyoruz! Bu eğri gidişten ne kazanabiliriz ki?

Mercimeği fareye bıraktın mı onu ejderha edersin; fakat kedi, farelerin yiyeceğine tama' etti mi herkes rahatlaşır.

Mesîh'in nefesi, nefesine kul-köle olsun ki senden önce nefesimizi kesen, boğazımızı tıkıyan zaman yüzünden soluğumuz kesilmişti, nefes alamıyorduk.

Varlığını yonup kesen, benliğinden geçip giden kişinin herkes, kimi-kimsesi olur; cihanı, sahibine bağışlıyana Tanrı, bütün cihanı bağışlar.

Sus; çünkü sözle, sesle, harfle örülmemiş dilsiz bir sözün de var, onu söyle.

Tebrizli Şems, secdeden baş kaldırdı mı binlerce kâfir başını secdeye kor, binlerce mümin secdeye kapanır.

LIV

Şekle bürünmüş, bir ay olan sevgiliyle parıl-parıl parlıyan, dünyayı ışıtan bayram ayı; bayram kapısında iki Ay da yan yana.

1010. İkisi baş başa verdiler de gizlice konuşmıya koyuldular mı bayramın başına binlerce düşünce gelir, binlerce vesvese eser.

Halk, denizin dalgalarıyla sedef gibi oynayıp durur; fakat sedef gibi onun da bayram incisinden haberi bile yok.

Bayram günü davul ne diyor, söyliyeyim sana; diyor ki: Adamsan sıçra, kalk; bayram ordusu geldi-çattı.

Tanrı için bir-iki parça altın, gümüş vermiştin ya, o güzel işin karşılığı olarak sana verilen altınlarla dopdolu bayram hazinesini seyret.

* Oruçla, namazla şişeyi kırdıysan bayram kadehinden, "Rabieri onları tertemiz bir şarapla suvarır" şarabını, o helhal şarabı içegör.

Şu avı bırak da doğan gibi uç, padişahın bulunduğu yana git; çünkü bayram güvercini uçtu, geldi, padişahtan müjde getirdi.

(s. 148) Semiz hırs öküzünü kurban et de artık bayram ayını kutlulukla kucakla, eriş ona.

Sen kurban etmesen de umarım ki Tanrı yardımı lûtufta bulunur da bayram hançeriyle onu kurban eder.

LV

Aşkın, beni eşten-dosttan, hısımdan-akrabadan kesti; kimseciklere aldırış ettiğim yok; zâten senin aşkın, çekinip sakınma yapısını kökünden söker-atar.

Çünkü aşk, yıkıklıktan başka birşey istemez; çünkü aşk, hiçbir âfetten öğüd almaz.

1020. Malın da yeri mi, iyi adın-sanın, saygının, giyimin-kuşamın da adı mı anılır? Evin-barkın, esenliğin, ehlin-oğlun sözü mü olur?

Âşığın canı, aşk kılıcını kaptı da bir çekti mi binlerce mukaddes can korlar önüne.

Aşk havasına düş, sonra da yıkılıp dökülmeden kork; kesenin ağzını büzmüşsün, sonra da o şeker dudaklıya âşık olmuşsun ha.

Başcağzını eğ de esenlik bucağında otur, yüce selvinin havasına uymak, şu kısacık elle-kolla olmaz.

Yürü, sen ömrünce aşktan bir koku almadın; aşkın yok, sendeki akıl ancak, buna râzı ol, kanaat et gitsin.

Sabretmekle eteğini fitnenin elinden kurtarmıya imkân mı var? Oturmuş da bakalım takdir, elbette bir miktarcık rızk yollar diyorsun.

Aşk ateşi bir saldırdı mı kendinden başka ne varsa siler-süpürür, yakar-gider; herşey de yandı mı işte o vakit neş'eyyle otur, güzel-güzel gülmiye koyul.

* Hele Elest deminden şimdiye dek onun gibi daima sayılan-sevilen birinin aşkı olursa bu aşk.

Onu gördüm diyorsan Allah için olsun, şu iki gözünü yum da can gözünü aç.

Çünkü bu baş gözüyle bakış yüzünden, iki dünyada da senin gibi, benim gibi binlercesi, durmadan helâk olur, kör olur-gider.

1030. Gözüme, onun yüzünden başka birşey görünürse iki gözüm de kazmalarla, külünklerle oyulsun, gitsin.

Bütün erlerin can gözleri bile mat oldu, âciz kaldı; o boyu-posu düzgün padişahın ululuğuna, güzelliğine ulaşmanın imkânı mı var?

Yazık; keşke Ali'nin Hayber kalesinin kapısını çekip kopardığı gibi senin varlığını da Tanrı çekip koparsaydı da,

O bahsettiğimiz ülkeden binlerce yıl ötede bulunan yerlerde bile onun beş vakitte çalınan nöbetini nasıl çalıyorlar, gözlerinle görseydin.

LVI

Geceleri uyuma; çünkü bir gece, yüz bin güne değer; o dolunay, geceleri, keselerle sayısız altınlar bağışlar.

Her gece o bir, o tek padişahın ordusu, mazlûmlara yardım etmek için kalkar, dünya göğüne iner.

* Tanrı, geceleri kalk dedi, âbes buyurmadı ya bu sözü; Zührenin ışığı da geceleyin yolculuk etmesindendir, Ferkad'ın ışığı da.

* A ham kişi, gecenin dumanıyla Mûsa'nın gördüğü ateşte pişer, olgunlaşırsın; geceye benziyen mürekkep, o kaleme bilgiyle yardım eder.

Gece Leylâ'dır, gündüz de onun peşine düşmüş Mecnun; seher çağı aklının nurunu büklüm-büklüm simsiyah saçlarına çekip durmadadır gece.

A Mecnun, gece Leylâ'sını kucakla, bas bağrına; gece birlik halvetidir, gündüzdeyse ikilik var, sayılar var.

1040. Bil ki âbıhayât karanlıklardadır; sen ne biçim balıksın ki deniz suyunu kendin kesersin kendine, denizden kendin mahrum edersin kendini.

* İtaat edenlere arka olan, onlara dayanç kesilen şu Kâ'be'ye bile siyah örtü örterler.

Gece Kâ'be'sinde kılanan bir namaz, yüz namaza bedeldir; hiç kimse, böyle bir mâbedi uyku için kurmaz.

Keremde-ihsanda eşi, dengi bulunmıyan Tanrı, geceleyin bütün putları kırdı da kendisi kaldı ancak.

Sus, şiir kesattan başka birşey değil, fakat bilgisizlik, ondan da kesat. Bu bilgide ne biçim zâhitsin sen ki sendeki bilgi, senden daha zâhit.

LVII

Sen beni istemesen de gönlüm istiyor seni; Tanrı dilerse sen de barışırsın, uzlaşırsın bizimle.

Binlerce âşığın var, hepsi de canla-gönülle seni aramada, seni istemede, bakalım kutluluk kime nasib olacak, içimizden hangimiz sana ulaşma devletini bulacak?

Yoksul bir âşığın sana düşmesine, senin aşkına tutulmasına halk şaşıp duruyor; padişahların bile gıpta ettikleri birşeyi ne diye ister şu yoksul diyor.

Fakat ölü can ararsa, yahut solmuş ot seheryelini dilerse şaşılmaz buna.

Yahut körün iki gözü Tanrı'dan görüş dilerse, yahut da on yıllık aç, yiyecek isterse şaşılmaz elbette.

1050. Çok duâ etmeden hepimiz de duâ kesildik; öylesine duâ kesildik ki yüzümüzü gören, duâ istiyor bizden.

Fakat ben, senin gözüne kâfir görünmedeyim âdeta; kendisine âşık olup dalanı öldüren gözlerin beni gördü mü yaslara batmamı istiyor.

Ayrılığın beni öldürse bile helâl ederim kanımı; tutsak, gaziden kan pahası diliyebilir mi hiç?

Selâm verdim, saygı gösterdim, bana, nasılsın dedin; kimya dileyen yoksul bakır nasıl olabilir?

Resim, ressam nasıl yaparsa öyle olur; şifa uman, ilâç istiyen hastanın bedeni ne halde olabilir ki?

Gölge gibi güneşten bahsedip durma; zerre gölgeden kaçar, ışık ister o.

Tebrizli Şems'in ne de cömertliği var, ne de vergisi, bağışı var ki yeşil kubbenin güneşi bile ondan ihsan istemede, bağış ummada.

LVIII

Bülbül, bundan böyle bahçede bizden bahseder, o gönüller alan sevgilinin güzelliğini söyler.

Yel, söğüdün başına vurdu mu söğüt oynamıya koyulur; Allah bilir, havaya neler söyler o.

Çayırın-çimenin sırrını birazcık çınar anlar, anlar da geniş ellerini açar, bir hoşça duaya başlar.

1060. Güle, şu güzelliği kimden aşırdın diye sorarım; utancından sölpük-sölpük güler, fakat nerden söyliyecek?

Gül sarhoş amma benim gibi harap değil; mahmur nergisin sırlarını size söylüyor.

Sırlar duymak istiyorsan sarhoşların yanına git; sarhoş kişi sırrı, utanıp çekinmeden söyleyiverir.

Şarab üzüm kızıdır, kerem-ihsan suyundandır; kesesinin ağzını açmıştır, cömertlikten bahsedip durmadadır.

Hele Arş şarabı olur da ululuk ıssı büyük, kerem sahibi Tanrıdan gelirse onun cömertliğini, onun keremini söylese-söylese Tanrı söyler ancak.

O şarab,· ârif kişinin gönlünde coşar-köpürür, onun beden küpünün dibinden sana seslenir, çağırır seni.

Göğüs, süt verdiği gibi şerbet de verir elbet; göğüsten akıp duran kaynak, olaylar anlatır, baştan geçenleri söyler durur.

Can, daha da sarhoş oldu mu hırkasını çeker, çıkarır; külâhını fırlatır, atar, şu elbiseden vazgeçer-gider, hattâ külâh şöyle dursun, başını bile verir.

Şarap, hiçbir şeye aldırış etmez bir tavırla aklın kanını içti mi ağzını açar da ululuklara, ulular ulusuna ait sırları söylemiye başlar.

Sus, kimsecikler inanmaz sana; çünkü kimyadan bahseden bakırdan başka birşey yemez.

1070. Tebriz'e, doğuların-batıların övündüğü Şemseddînimize haber götür. Belki seni o över.

LIX

Sen beni istemesen de gönlüm bırakmaz seni; Tanrı dilerse sen de barışırsın, uzlaşırsın benimle.

Binlerce âşığın var, hepsi de canla-gönülle üstüne titriyor; bakalım tali' kimin yüzüne gülecek, kutluluk kime nasib olacak, içimizden hangimiz sana ulaşma devletini bulacak.

Yoksul bir âşığın, senin aşkına tutulması şaşılacak birşey; padişahların bile gıpta ettikleri birşeyi bir yoksul, nasıl umabilir?

Fakat ölünün Tanrı'dan can istemesine şaşma; susuzun gönlünü suya vermesine şaşırma.

Gözünün nurunu aramasına şaşma körün, gurbet gözyaşları dökmesinden şaşırma tutsağın.

O kadar duâ ettim ki varlığım duâ kesildi gitti; yüzümü her gören, duâyı hatırlıyor.

Selâm verdim, saygı gösterdim, bana, nasılsın dedi. Kimyanın yakıp yandırmadığı, eritip altın etmediği bakırın hali nasıl olabilir ki?

Resim nasıl olabilir? Ressamın fikrine uygun olur ancak; fakat dost eliyle sıkılmıyan üzümün hali nasıl olur? (Kendi kendine çürür gider) (*).

(*) Bu şiir, LVII. şiirin hemen hemen aynıdır.

LX

Eşek kafalı biri, bahçeye kızdı da başını aldı, çıktı-gitti; zâten yüzü çirkindi, huy kötülüğüyle büsbütün çirkinleşti;

1080. Gönlü, yüreği karaydı, ocağı kördü, büsbütün karardı. Boş bir kazandı, evin bir bucağında başaşağı çevrildi, kalakaldı.

Cıva gibi oynayıp dururdu; fakat temelinden canı yoktu onun; eğreti bir oynayıştır, gösterdi, derken bu oynayış bitti, öylece kaldı gitti.

Baş çekmesi, hilesi-düzeni yüzünden gönlü, kan çanağına döndü de gene imana gelmedi Abû-Lehep; gönlü, Ahmed'in cilâsıyla bir türlü cilâlanmadı.

Bir yün parçasıyla ayna temizler gibi düşüncenin yüzünü sileyim de ayna gibi göstereyim sana, kim râmoldu, kim baş çekti, inada düştü; bir seyret.

(s. 149) O kişiyim ben ki hatırıma gelenden başka birşey söylemem; hatırım da bir solukta akıl kesilir, zaman da olur, çılgınlığın ta kendisi olur.

Başın için, sen benim içimi apayrı bir şehir say; hem de bu şehir, suyla-toprakla kurulmadı, ol emriyle oldu.

O ne yaptı, ne yana gitti, bu, şu beden âleminde ne hale geldi; bu çeşit dış âleme, şunun-bunun iyiliğine-kötülüğüne ait hiçbir sözüm yoktur benim.

Sus ki birşey bilmez, birşeyden anlamaz kişinin gönlü, kınamayı kendine çeker, alınır; eğri görüşlüler daima vardı, şimdi olmadı ki zâten.

LXI

Bana senin akıyk dudakların gerek, şekerden ne fayda var? Bana senin yüzün gerek, Ayın ne faydası olacak?

Bana senin zekâtın gerek, ne yapayım hazineyi? Bana senin belin gerek, kemerin ne faydası var?

1090. Sarhoş gözlerin olmadıktan sonra şarap ne neş'e verecek? Yoldaşım sen olmadıktan sonra yolculuğun faydası ne ki?

Seninle buluşmadıktan sonra ömrün sürüp gitmesinde ne kâr var? Sana sığınamadıktan sonra kalkanın ne faydası olabilir?

Yûsuf'um, sen olmadıktan sonra Mısır'da ne işim-gücüm, ne faydam-kârım olabilir? Padişahın gölgesi gittikten sonra, kalabalığın faydası nedir?

Senin güneş yüzün olmayınca güneşin ne ışığı olabilir? Gördüğüm sen değilsen görüşün faydası nedir?

Gecem, kıyamet günü gibi uzadı gitti amma gönlüm sana secde etmek istiyor, seherden ne fayda bana?

Ayın bulunmadığı gecede yıldızlar ne yapabilirler? Kuşun başı olmadıktan sonra kanatları varmış, ne fayda?

Güç-kuvvet, yürek pekliği, göz pekliği olmadıktan sonra silâhla attan ne fayda beklenebilir? Gönül, gönüllük etmedikten sonra ciğerin ne faydası olabilir?

Canım sen değilsen candan ne fayda, yelden ne fayda? Bana can gözü bağışlamazsan baş gözümden ne geçer elime, bakışımdan, görüşümden ne fayda umulur?

Senin bakışından başka bir hünerim ne vardı, ne olacak; sen yardım etmezsen hünerin ne faydası olabilir?

Dünya bir ağaca benzer, yaprağı, meyvası senden biter, senden olur; yaprağı, meyvası olmazsa ne faydası vardır ağacın?

1100. A gönül, insanlıktan geç de melek kesil; meleklik olmazsa ne faydası var insanın?

Mademki haber, ona mahrem değil, hiçbir şeyden haberin olmasın, sarhoş ol gitsin; zâten haber vericisi sen olmadıktan sonra haberden ne fayda umulur?

Tebriz'in övündüğü Şems'ten ışıklanmıyan kişinin kapkara bedeninde ne fayda vardır ki?

LXII

Rum ülkesinin padişahı şimşir ağacıyla savaşıp duruyor; nasıl neşeleneyim, nasıl sevineyim ben?

Akıl dünyası Rum'a benziyor, tabiat âlemiyse tıpkı Zenci; ikisinin arasına bir savaştır, düşmüş.

Dünyada ne umuyor, ne istiyorsanız hepsi de sizin olsun; ben, herşeyin başlangıcı olan, herşeyi yoktan yaratan Tanrı'nın yolunu tutmuşum, yeter bu bana.

İki kılıcın çarpışması, yolda eminlik bırakmaz; ayrılıklar, aykırılıklar, hep zıtlardan meydana gelir.

Fakat kararlı saltanat, aklın nasibidir ancak; çünkü kerpiç, taş, cansız şeyler, ne eminlikten birşey anlar, ne korku nedir, bilir.

Bu evde akıl mumu ışık veremez; çünkü yağı yel yüzünden o yana bu yana kıvranıp durur (*).

Melek bilgiyle gelişmiştir, hayvan bilgisizlikle; insanoğluysa ikisinin arasında becelleşekalmıştır.

1110. * Gâh bilgi, onu tutar, illiyyîne çeker; gâh ne olursa olsun der, bilgisizlik onu aşağılara sürükler, düşürür gider.

Cansa, akıl üst gelsin de şu savaş bitsin, ben de çekişten kurtulayım, hoş bir hale geleyim, iyiliklere uyayım diye bir yana çekilmiş, oturmuştur.

Gürültü, şer, fitne korkusundan ağzımı tuttun da şu hikâye yarım kaldı, gitti.

(*) Beyitte, düşman anlamına gelen "yağı" sözü, böyle, Türkçe olarak kullanılmıştır.

LXIII

Yerden ağaç biter, yapraklanır da şunu söyler: Hocam, neyi ekersen ancak onu biçersin.

Bir solukluk canın kalsa aşktan başka birşey ekme; çünkü adamın değeri neyle ölçülür? Aradığı şeyle; neyi arar-dilerse ona lâyıktır adam.

İki elini yu da gel, sofraya otur; zâten su, el, yüz yıkamak için yaratılmıştır.

Ne aptaldır o adam ki sevgili, onun evindedir de o eve gelmez, boş yere, olmıyacak yerlerde koşup gezer.

Adam İsâ olursa koşa-koşa Meryem'in yanına gelir, eşek olursa bırak, varsın, eşek sidiğini koklasın dursun.

Sâkiye yoldaş olan nasıl ayık kalır, nasıl semirmez, gelıştikçe gelişmez?

Bal mâdeni kesilen, ne diye ekşi kalsın; ölüsü olmıyan ne diye tutsun da ağıtlar yaksın, bağırıp ağlasın?

1120. Sana gizlice söyliyeyim, gül, neden gülüp durmadadır? Gül yüzlü sevgilisi elindedir, onu kokar durur da ondan.

Gazel söyle de halk, yüzyıllar boyunca okusun; Tanrı'nın dokuduğu kumaş ne yıpranır, ne eskir.

LXIV

Bahçe ortasında kızıl gülün bir hay-huyu var; ağzımı koklayın benim, ne kokuyor demede.

Bahçedekilerin hepsi de sarhoş, fakat gül kadar değil; çünkü her biri bir kadeh içti, onunsa testisi var.

Mademki yıl, neş'e yılı, gün, çalgı-çağanak günü, ne mutlu bana da, zevki, işreti huy edinen kişiye de

Ay yüzlü ebedî bir sâkisi olan ne diye bizim gibi gül meclisini yurd edinmez?

Binlerce kutlu can, o cana feda olsun ki meclisimize gelir de için emrini duyar.

Güle, kime gülüyorsun diye sordum; cevap verdi de dedi ki: İki kocalı çirkine gülüyorum.

Bize karşı nasıl bir aşk beslemede, bizde ne arayıp taramada ki binlerce defa senin ilkbaharını güz haline getirdi.

Gül bir kadeh getirdi de şarab içer misin dedi; içerim elbet, niçin içmiyecekmişim; benim de boğazım var.

1130. Zaten Tanrı şarabını içmek için boğaza da ihtiyaç yok; zerre-zerre, her varlığın şarabı da ondan, mezesi de.

Gülün, lâlenin yüzlerce düşmanı var diye gayrete düşmüş de ne kötü sarhoş olmuş tiken, ne de sert huyu, ne de ekşi bir suratı var.

Mûsâ'nın tecelli durağı olan Tûrdağına bak, o sayıya gelmiyen, o ardı-arası kesilmiyen şarabı öylesine içmiş ki; ağzı yok amma çarşı gibi bir karnı var.

Bahar mevsiminde sarhoş ağaçları seyret, o kadar içmişler ki açılıp saçılmışlar,dışarı vermişler içtiklerini.

LXV

Gökyüzü sırlarının bulunduğu sarayın eşiğine ulaşmak mümkün değildir; yokluk ve yakıyn damına hiçbir merdiven ulaşamaz.

Ârifin zannı mârifet âleminde gezmiye başladı mı binlerce yıldız, binlerce Ay, o zanna erişemez.

Bir kişi, şu yıkık dünyada baykuş huyuna sahib oldu mu bülbüllerden kesildi demektir, gül bahçesine ulaşmasına imkân yoktur onun.

Bir dirhem için hırsından arpa-arpa bölünüp kesilen kişinin canı, bil ki mâdene ulaşamaz, buracıkta bağlanır kalır.

Şu mekân âleminde güzellere kapılıp da duygunu otlatmıya gör, çünkü duygu, mekâna bağlandı mı mekânsızlık âlemine varamaz.

İnsanlara alışan ceylân, dostlarından ayrılır; lâleliğe, erguvarlarla dolu yayım yerine varamaz.

1140. Mekke'ye varmak için Akkâ'ya gitmek gerek; var git, olmıyacak şeyin peşine düşme, çünkü ne buna ulaşabilirsin sonra, ne onu elde edebilirsin.

Sovana, sarımsağa yapışmışsın, onları örmede, onların kokusunu almadasın; halbuki o sovandan misk ceylânlarının göbeklerinde olan misk kokusu alamazsın.

Gönül definesini istiyorsan sus, çünkü doğru yolu buluş definesine gönül varabilir, dil değil.

LXVI

Gel ki şaraba düşkün sâki geldi; çaresizlere haber sal, çare geldi, erişti.

Aşk beyi geldi, meyhâneyi açtı; akıyke benziyen şarabı, kayalara bile tesir etti.

Binlerce süt, şeker kaynağı coştu ondan; kayaları yardı, aktı da beşikteki çocuklar bile gıdalandı ondan.

* Aşk imam olunca binlerce mescit doldu, o minareden, namaz uykudan hayırlıdır sesi geldi de herkes mescitleri doldurdu.

Toprak çömleği dök, kâse geldi; küpün ağzını açık bırak, tortulu şarab içen geldi, erdi.

Güneşe benziyen yüzü yerdekilere vurup parlayınca Zühal yıldızı bile yedinci kat gökten seyre geldi.

Tacını gördük de hepimiz Feridun kesildik; yıldızı doğup parlayınca hep yıldız bilgini olduk.

1150. Aşkı yol vurunca hepimiz soyunduk, çırçıplak olduk; o atlı dilber gelip görününce hepimiz yaya kaldık.

(s. 150) O dilber bir parçacık-bir parçacık lûtfa başladı da lûtfunu uman kanlarla dolmuş gönül, o ümitle paramparça kesildi.

Dilini kes de bu tapıda baştan ayağa kulak kesil; tez ol, çünkü kulağa takılmak için küpe de geldi işte.

LXVII

Bundan böyle bahçede bülbül, hep bizden bahseder, bizim havamızla şakır, çiler, şekerler döken, cana canlar katan aşkı anlatır.

Sevgilimizin yüzünün, renginden haberi varsa ne diye lâlelikten bahsetsin, ne diye nesrinden, gülden söz açsın?

Yok, eğer kıskançlık yüzünden, sevgiliyi gizliyeyim, kimse duymasın diye söylüyorsa o vakit de gözden, gözpınarından bahsetmez de derenin ayağından söz açar.

Azar-azar, yavaş-yavaş zerre dağ kesilir; dağ da ne kadar sarp olursa olsun, üstünden yol aştıkça yok olur gider.

Önünde yüzlerce Kafdağının zerre kesildiği dağa gelince: Sevgili, ona gel dedi mi yola düşer de koşa-koşa huzuruna varır.

Dağın kulağı, onun o kutlu, gel sesini duyunca başını ayak eder dağ da evet, geliyorum sözünü iki kere söyler.

Bunu, devlet-ikbal bahçene and içerek söylüyorum; hani o devlet bahçesi, o ikbal bağı ki orda sarhoşluk bile, bülbül, seni övsün diye gül gibi susup kalmıştır.

LXVIII

1160. * Seher çağı belirdi, gün, yüzüne düzgün sürüyor; gün Vîs'i, yüzünü beziyor.

Ben, gönül gününe kulum-köleyim, onun yüzü, yüzyıla bedel; onun güzelim yüzünün düzgüne ihtiyacı yok.

Şu gönlün yüzündeki aklık, nurlar verir, yüz aklıkları bağışlar her yana; gökkubbenin tasıyla da ot ölçülüp saman dağıtılmaz ya.

Gece, gözlere inen kara suya satmıştır düzgünü; dünya denilen kocakarının yüzü, seyret de bak, kime lâyık.

Şu düzenbaz, şu riyakâr kocakarıyı binlerce defa boşa; kocakarının nefesi, gençliğini yıpratır, pörsür gidersin.

Sen şeytan olmadan sür şeytana yanından; yoksa yakında ne olacağını görürsün, ben susuyorum işte.

LXIX

Biz mahmurduk, uykulara dalmıştık, can sâkisi gelip çattı, aldı eline altın kadehi, açtı testinin ağzını.

Gelin, can şarabı geldi, haydin, koca sağrak geldi; şu sabah çağında mahmurlara sundukça sunacak artık.

Ne de kutlu sabah, ne de yüce sabah şarabı; padişahtan şarap kadehini sunmak, bizden de ona karşı rükû etmek, secdelere kapanmak.

Şarap arı-duru, padişah arkadaşımız, devlet yâr olmuş bize; artık bu arada neler var, neler oluyor, söyliyemem de söyliyemem.

1170. Kim şarab içmiyorsa kadehi başına döker de hadi der, var, yıkıl-git, kör dünyanın peşine takıl.

Ölünün, yalnızca ölünün su için aş yediği şu dünyada aklı başında olan, ne yedi-içti, ne dinlendi-esenleşti, ne de bir an gözüne uyku girdi, imizgandı.

İçi tertemizdi de arı-duru şarap, nasibi oldu; amma ne şarap, ne kadeh, ne de hoş, ne de güzel sohbet meclisi.

Sen şarabı görmezsinde eli görürsün; gönlü ateşini görmezsin amma görürsün ki evler dumanla dopdolu.

Aşağılık kişilerin gönülleri yandı mı bir pis kokudur yayılır etrafa; fakat padişahların gönülleri yandı-yakıldı mı bir ödağacı, bir amber kokusudur, arttıkça artar.

Her sarhoşun alnına, yürü, can buldun yazısı yazılmış; kadehin dudağında da, sonu hayırdır, sonucu övülecek haldir yazısı yazılmış.

Çalgıcının tefine Zühre bile senin kulun-kölen; sâkinin eline-avucuna talih, bahtın kutlu yazısı yazılmış.

A İmran oğlu Mûsa, Firavun kör olsun, sen güledur; a Tanrı Halîl'i, ye-iç, âfiyetler olsun, gözü çıksın Nemrûd'un.

İblis, Tanrı şarabını içseydi de sarhoş olsaydı yüzlerce suç işlese gene ibadeti reddedilmezdi.

Susayım; akıllıların, ayıkların yanında susmak daha iyi; çünkü halk şaşırıp kaldı, düştüğü hayaller de arttıkça arttı gitti.

LXX

1180. Aşkın, tesbihi kaptı, ağzıma nağmeler, beyitler verdi; çok Lâhavle dedim, çok tôbe ettim amma gönül, hiçbirini duymadı gitti.

Aşkın elinden ellerimi çırpmıya, gazeller söylemiye koyuldum; aşkın, ârımı da yaktı, namusumu da, fikrimi de, bütün varımı-yoğumu da.

Çöp atlamazdım, zâhittim, dağ gibi ayağımı diremiştim; fakat hangi dağ var ki senin anışın, onu saman çöpü gibi kapıp gitmesin?

Dağ bile olsam hep senin sesinle seslenirim ben; saman çöpü kesilsem hep senin ateşine yanarım, o ateşte duman olur, tüterim ben.

Varlığını gördüm de utancımdan yok oldum; fakat bu yokluğun aşkıyla varlığa can verdi.

Nereye yokluk gelse varlık, yok olur orda; bu ne yokluktur ki gelip de varlık, arttıkça arttı onun yüzünden.

Gökyüzü mavi, yeryüzü de kör gibi yol üstüne oturmuş, senin Ay yüzünü görense bu körden de kurtuldu, o mavi gökten de.

O, dünyanın gözünden gizli ulu bir erdir, tıpkı can gibi; Ateşe tapanlarla Yahudilerin arasında, Tanrı'nın gönderdiği Ahmed'e döner o.

Seni övmek, gerçekten de adamın kendisin övmesidir, çünkü güneşi öven, kendi gözünü övüyor demektir.

Seni övmek bir denizdir sanki, dilimizse gemi; deniz yolcusu yürür, gider, sonucu da iyi olur, hayra döner.

1190. Bana denizin inâyeti, uyanık baht gibidir; gözlerim uykuya dalsa bile ne gam.

LXXI

Binlerce kutlu can, yüzüne feda olsun senin; dünyada senin gibi güzeli ne bir kimsecik görmüştür, ne de senin gibi güzel, analardan doğmuştur.

Dilerim senin gibi bir padişahın aşkına düşen, senin havana kapılıp tuzağına tutulan âşığa binlerce rahmet saçılsın.

Senin yüzünden-gözünden mi bahsediyorlar, huyundan-husundan mı? Zâten biri, öbüründen, o, ötekinden daha güzel; ne yaratılış bu.

Gönlümde, büyü ipi gibi binlerce düğüm vardı; güzelim gözlerinin büyüsüyle hepsi de çözüldü gitti.

Aşkın iki gözü de senin yüzünden yüceleri görmiye başladı; seyret talebedeki gücü-kuvveti, ustadaki hüneri-sanatı.

Gönül, aşk, ceset; hep beraber huzurunda oturmuş, kalmışız; biri yıkık-dökük, öbürü sarhoş, ötekininse gönlü neş'eyle dopdolu.

Hüküm senin, buyruk senin; güldürürsün, ağlatırsın; hepimiz de ağacın dallarıyız sanki, sense yele benzersin.

(s. 151) Yelle sararır-solarız, yelle yeşerir, tazeleşiriz; güç-kuvvet senin, bütün dilek senin.

Kerpicin, kayanın, baharın tesirinden ne haberi olacak; baharı yeşilliğe, sünbüle, şimşada sor.

LXXII

1200. • Dost, bilmiyorsanız bilin ki can Kâ'be'sidir, ne yana giderseniz gidin, nerde olursanız olun, mutlaka ona dönün, ona yüz tutun.

Siz bedenseniz âleme can odur; yok, cansanız bütün canların canı odur.

Bu gece kimdir feda olacak diye bir ses geldi de canım, yerinden sıçradı, veresiye değil, peşin olarak alın beni diye haykırdı.

Aşk, yüzüme binlerce nükteler yazdı; âşıksanız gönlümün halini görün de okuyun.

Ne kadehtir her an âşıklara sunulup duran kadeh; erseniz siz de bu çeşit kadehi alın, çekin.

Usandınızsa, canınız sıkıldıysa aşk, bağdır-bahçedir, seyirdir-seyrandır; yoruldu da yolda kaldıysanız onun sevgisi, Arabatıdır.

Balıkların suyu da denizdir, ekmeği de; balıksanız ne diye ekmeğin dudağına âşıksınız?

Mihnetlerle, eziyetlerle dopdolu bir kırba var, adı beden. Atın taşı, kırın o kırbayı da tamamiyle kurtulun gitsin.

Tebrizli Şems için sanki kafese kapanmış bir kuşum ben; düşmanlık edin de kırın, parçalayın kafesimi benim.

LXXIII

Binlerce kutlu can, yüzüne feda olsun, senin; dünyada senin gibi güzeli ne bir kimsecik görmüştür, ne de senin gibi güzel, analardan doğmuştur.

1210. Dilerim, senin gibi bir padişahın aşkına düşen, senin havana kapılıp tuzağına tutulan âşığa binlerce rahmet saçılsın.

Gönlümde, büyü ipi gibi binlerce düğüm vardı; güzelim gözlerinin büyüsüyle hepsi de çözüldü gitti.

Senin yüzünden-gözünden mi bahsediyorlar, huyundan-suyundan mı? Zâten biri, öbüründen, o, ötekinden daha güzel, ne yaratılış bu (*).

Gönlüm, saçlarının gölgesinde ne de güzel uykuya dalmış: Harap, sarhoş, lâtif, hoş, güzel mi güzel, hür mü hür.

Kıskançlığın gönlümü uykudan uyandırdı, sıçradı kalktı gönül; mahmur bir halde feryatlar edecek şimdi, eyvahlar olsun.

Hüküm senin, buyruk senin; güldürürsün, ağlatırsın; hepimiz de ağacın dallarıyız sanki, sense yele benzersin.

Yelle sararız-solarız, yelle yeşeririz, tazeleşiriz; güç-kuvvet senin, bütün dilek senin (* *).

Ağacı yel, dıştan oynatır; gönül ağacının yeliyse içerdedir, dostu anıştır o yel.

Beni sarhoş ettin mi yanılırım; kendimi bey sanırım, ne diye buyruğa uyayım derim.

(*) Bu gazelin ilk dört beyti, LXXI. gazelde de geçer.
(* *) Bu beyit, LXXI. gazelin 8. beytidir.

Derde düştüğüm zaman(*) sen derim, sen duyarım: fakat dert geçti gitti mi seninle arama bir perdedir gerilir.

1220. Akıl, işin sonunu görmiye başladı mı aşktan bir sestir, gelir: Ne olursa olsun, geç (* *).

LXXIV

Kutlu canlara benden selâm söyleyin; bizden önce gelip geçmiş âşıklara haber iletin benden.

Vuslat günü şimşek gibiyim, ayrılık gecesindeyse buluta dönerim; şu iki karmakarışık halden hangisindensin, söyle bakalım.

O güneşin huzurundayken Ayın, mumun, yıldızın, göğün adını anarsanız Tanrı düşman olsun size.

Aşkının mutfağını bırakır da ham çanaklarla ihsan sofrasına giderseniz çanağız boş kalsın, yok-yoksul kesilin.

Nerden ateş alıp getireceksiniz, size haber vereyim: salına-salına bir güzelce yürüyüp giden padişahlar padişahının atının nalından çıkan şimşekten ateş alın.

Fakat amanın, sakının, çekinin, pek sert bir attır o, gemine yapışsanız bile ne eğer kor, ne gem.

Oraya ölüyü götürseniz can bulur, dirilir; haramı götürseniz o da helâl olur, arınır.

Aşkı, canın ayağından binlerce bağı çözüp attı; iki elimi tutun da o durağa, o tapıya götürün beni.

Bu gazelleri aşk levhinden yazdım, bu kuldan alın da Tebriz'in övündüğü Şems'e götürün.

(*) Tercemede Üniv. nüshasına uyduk; Konya nüshasında bu beyit, "Ölüm zamanı" diye başlıyor; halbuki ikinci mısraa göre Üniv. nüshası doğru.

(* *) Bu beyitten sonra üç beyit daha var ki LXXI. gazelin 5. 6. ve 9. beyitleridir.

LXXV

1230. Tertemiz dostçağızla arı-duru şaraptan başka birşey vermeyin; onlara şarap sunarsanız birden verin, ayrı-ayrı sunmayın.

Böyle bir şarapla dolu olan bu çeşit kadehe başka şarap katmak haramdır; Tanrı âşıklarına Tanrı şarabından başka birşey vermeyin.

Yola düşmüş çıplaklar, güneş ışığını elbise edinirler; aşk yolunun çıplaklarına değerli elbiseler vermiye kalkışmayın.

Hiçbir seheryeli, onların izlerinin tozuna bile erişemez; canlarının aşkına olsun, seheryelinden bahsetmeyin, o çeşit bir vaitte bulanmayın onlara.

Vuslat ümidiyle rahat kavuşan, karar eden bir âşık, belki de bulunur; fakat bu ümitle karar edemem ben, bana ümit vermiye girişmeyin siz (*).

Şarab ortada, sevgili sarhoş, bense âşığım; artık bahanelerle avunamam, bahaneler icad etmeyin bana.

Şarab ateştir, biz de ateşten doğmuşuz; halden anlar arkadaşsanız şaraptan başka birşey sunmayın bize.

Melhem, bu çeşit gaziler içindir; yarası olmıyana ilâç vermeyin.

Mademki Tebriz'in övündüğü Şemseddîn geldi, iki dünyayı da onunla buluşmadan başka birşeye feda etmeyin, iki âlemi de ona bağışlayın ancak.

(*) Konya nüshasında beşinci beytin ikinci mısraı yerine altıncı beytin ikinci mısraı yazılmış, altıncı beytin birinci mısraıysa yok, bu suretle bir beyit atlanmış.

LXXVI

Cana perde kesilir candan kopup gelen söz. İnciyi, deniz kıyısını göstermez denizden olan sis.

1240. Filozofa anlatışlara dalmak, pek yüce, pek büyük bir işle uğraşmaktır, fakat anlatış perdedir gerçekler güneşine.

Dünya köpüktür, Tanrı sıfatlarıysa denize benzer; fakat perdedir şu cihan köpüğü denizin arılığına-duruluğuna.

Köpüğü yarmıya, gidermiye bak ki suyu elde edesin; bakma denizin köpüğüne, örter denizi o.

Yerdeki, gökteki sûretlere, resimlere dalma, düşünme onları, çünkü yeryüzündeki sûretler, zamandan utanırlar da perde ardına girerler.

Sözün içini elde etmek için harf kabuğunu yar; saçlar da sevginin yüzünü-gözünü örter.

Her hayali, perdeyi açan birşey sanırsın, at o hayali, asıl sana perde olan o hayal.

Şu yok olan, yokluk yurdu olan dünya Tanrı'nın eseridir, delilidir; fakat bu eser de, bu delil de gene Tanrı'nın güzelliğini örtmede.

Varlık, gerçi bir mâden olan Tebrizli Şems'ten bir kesinti amma öylesine bi parça ki cana perde oluyor, mâdeni göstermiyor (*).

(*) Bu beyit Konya nüshasında yok.

LXXVII

Hamdolsun, şükrolsun kulların kurtaran, ferahlığa kavuşturan Tanrı'ya; belimizi şükürle bağladık da bağlarımızı çözdü, açtı.

Gökyüzü, benim duâmdan, benim feryadımdan cana geldi, o da ağzını açtı, o da başladı duâya.

1250. Vefayı aradık da aradık, nice zamandır bu arayışla gönlümüz yandı da yandı; sonucu vefa da utandı bizden de yüzü terlere battı gitti.

* Nerde görünürse o Süheyl yıldızının yüzüne karşı deri kesilmişiz, nerde coşup akarsa kul-köle olmuşuz aşk kaynağına.

Gönül penceresinin ardında yüzlerce gizli kapı vardı, Tanrı kapamıştı onları, Tanrı kulu, açıverdi.

Şu konakta iki kandil var: Ay, güneş; Tanrı, gönülden bir pencere açtı onlara.

* Tanrı, Rabbiniz değil miyim dedi de canlar, evet dediler; o evet demenin doğruluğunu belirtmek için Tanrı, bir belâ yoludur, açtı işte.

LXXVIII

Söz, söz söylemeyi bilen, sözün kadrini anlıyan kişinin yanında büyüktür, uludur; söz, gökten inmiştir, söz, hor-hakıyr olamaz.

İyi söz söylemezsen bin söz söylesen bir söz sayılmaz; fakat iyi söz söylersen bir tek sözün binlerce söz kadar değeri vardır.

Söz, perdesini kaldırsa da ortaya çıksa o zaman görürsün ki yaratıcı Tanrı'nın sıfatıdır söz.

Söz, yüzünü gösterse herkes gıpta eder ona, bundan dolayı yüzünü gizler; ne mutlu o kişiye ki sözde sır sahibidir, aklına geleni söylemez.

Arş'tan yeredek zerre-zerre herşey konuşmadadır; yeryüzü de bil ki anlayışta tıpkı Arş'a benzer.

1260. Söz, Tanrı bilgisinden doğarsa Tanrı'nın işini işler; fakat bizden istersen kavgaya, savaşa sebeb olur.

* Söz, Ebâbil kuşçağızları gibi bir orduyu kırıp geçirir; gizli askere, gayb ordusuna karşı savaşabilir mi hiç?

Bir sivrisinektir sanki de Nemrut gibi bir padişahın kafasını kırar; iyiden iyiye ánlaşılır ki gizli bir silâhı var sözün.

* Ahmed'in bakış mızrağı, ne de sağlamdır ki gönüllere işler, ayın kalkanını bile ikiye böler.

Sen bu sözden bir eser istiyorsun, bu söze parmak basıyorsun; dost yardım eder, fırsat ele geçerse eline veririm istediğin eseri.

LXXIX

Eşim-dostumsan benim, arkadaşsan bana söyle bakalım, dün gece ne oldu; şu gönülle o şaraplar satan sevgilinin arasında ne geçti?

Canım feda olsun efendime; gerçekten de herşeyi görür, cömertliklerde bulunur o; varlığa, ebediliğe ulaştırır, yokluktan korur bizi o.

Ay yüzlümün yüzünü şu gözlerinle gördüysen söyle bakalım bana; kulaklarındaki küpelerde ne biçim taş vardı?

Bütün dağılıp uzaklaşanların tekrar dönüp varacakları konak, onun tapısıdır; tıpkı gölgen gibi hani, ne kadar uzasa gene döner, sana gelir.

Benimle aynı hırkaya bürünmüşsen, bana sırdaşsan söyle bakalım, o hırka giymiş şeyhin yüzü, şekli nasıldı?

1270. Allah korusun, mekân âcizdir, dilsizdir; Allah acısın, zaman, pek çok doğurur, çeşitli olaylar kor meydana.

Yokluğa erişmişsen, söylenmeden sırları biliyorsan söyle; o sükût içinde söz söyliyenin işareti neydi, meramı ne?

A gönül, yan onun sevgi ateşinde, yan-eri. A yaşayış, ebedî ol, ebedîlik geldi, erişti sana.

Uyumamışsan, dün geceki halleri biliyorsan söyle; geceyarısı neydi o nâra, neydi o coşup köpürüş?

Kırık gönülleri onarmak istersin de kırılır gider o gönüller; kurtarış yolunu göstermek istersin de secdelere kapatırsın beni.

Birşey sebeb olmuştu da elbisemizi de paramparça etmiştik, bedenimizi de; bir parçacağızını getir de göster bakalım, rengi neydi, kokusu nasıl?

Burnunun doğrusuna gidip kırılma, gizlenme âbıhayât gibi; Yahudiler gibi yarı yüzünle secde etme.

Yunus gibi balığın karnında, denizin içinde hapsolmaktan kurtulduysan o denizin mânası neydi, neydi o dalgalanmadaki maksat, nedendi o coşup köpürüş? Söyle.

Ne olurdu diyor, lûtfetseydi, kerem buyursaydı da sevgilim de

beni sevseydi; sevgin tesir etmiyor mu, aşkın vurmuyor mu ona, onu da âşık etmiyor mu yoksa?

İnsanların da, cinlerin de nerden geldiklerini, asıllarının ne olduğunu tanımış, bilmişsen hepsinin de aslının bir olduğunu anlamışsındır; peki, bu ayrılık, bu nefret nedir ki?

1280. A zevkimin, neş'emin tazeliği, parlaklığı, neyle heyecana getirebilirsin beni, ne vakit, nasıl aydınlanır, güler gözlerim? Efendim yanımda değil.

Önü-ardı, yüzü-arkası olmıyan canı gördüysen âşıklar, onu düşündükleri vakit önü-ardı, yüzü-arkası oluyor, bu neden yâni?

(s. 152) A felek, sunduğun şarapla sarhoş olursam sana dönerim, düşmanlığa kalkışırım, Rabbinin nimetlerini inkâr eden biri olurum.

Aşktan asıl maksat biz değilsek, aşk defterinin başında adımız yoksa şu binlerce defter, şu binlerce haber, şu binlerce dedi-kodu nedir ki? (*).

(*) Bu gazelin ikinci, dördüncü, altıncı, sekizinci, onuncu, on ikinci, on dördüncü, on altıncı ve onsekizinci beyitleri Arapçadır ve Farsça beyitlerle Arapça beyitler, anlam bakımından birbiriyle ilgili değildir, âdeta iki gazel, birleştirilmiştir.

LXXX

Senin huzurunda can nedir ki; sözü mü olur canın? Can sensin, senden başka ne varsa hepsi beden, hepsi bir kuru ad-san.

Gerçi Ay, on elle yüzünü yıkamada; fakat o yüze kul-köle olmak haddi mi onun?

Gerçi âşık olmak, aşk, işlerin en iyisi amma, bil ki bizim sevgilimizin yüzü yoksa haramdır.

Aşkın canına and olsun, iki can karışıp birleşmedikçe sevenle sevilenin arasında ayrılık vardır, buluşmanın bir düzeni yoktur.

Tanrı lûtfunun şarabına bir uç, bir son yoktur; sınırlı görünüyorsa bu, kadehin kusurudur.

Ayışığı eve, pencere ne kadarsa o kadar vurur, ışığı, doğuyla batıyı tutsa gene de bu, böyledir.

1290. Yürü de varlık kadehine bir sağlamlık vermiye bak, çünkü o şarap, pek kıvamlıdır, evveline de evvel yoktur onun.

Binlerce can, istedi durdu da ben bir tanesini götürdüm o huzura; geri kalanları nerde dedi; dedim ki: Bırak, onlar da borcum olsun.

Gözleri, ham olan her âşığı pişirmek için ümitle korkunun arasına girmiş, yoldaş olmuş onlara.

Ne de güzel konuk; binlerce evi yağma etti; fakat bütün esenlik, onun selâmını yağma etmede, selâmına nail olmada.

O ressamın yaptığı resimler, evin içinde; dama bak, Ay, damdan görünür.

Müjde geldi, Tebrizli Şems, Şam'daymış; Şam'daysa eğer, ne sabahlar görünür, ne gündüzler.

LXXXI

Şarapla sarhoş olup meyhâne bucağına yıkılan kişide mâmurluk mu olur, hiç onda iman mı olur, hiç ondan hayır mı gelir?

Tamamiyle ateş kesilen, su olmıyan bir varlığın bir aycağız bile bahar olması, kış olması mümkün değildir.

Ben de meyhânede yıkılmış kalmışım, Tanrı'ya itaatte de sarhoş olmuşum; koskoca bir şehrin içinde elbette iyi de bulunur, kötü de.

* Şehrin yıkılıp yerlere düşen sarhoşları bence mâmurluğun ta kendisidir; evleri var onların, gizli, tıpkı Rey şehrindeki gibi.

1300. Zâhitlik ağaçları, şaraptan çiçek açmış, çiçeklerle donanmış; fakat bu çiçekler, bildiğimiz şarapla açılmamış.

* İ'tizâl mezhebine mensub olan, beni gördü, varlığımın yok olduğunu anladı da dedi ki: Evet gördüm, yok da birşey oluyormuş demek.

Gölgelere, Tebrizli Şems'in güneşine and olsun ki mekânsız-zamansız, güneş de olur, gölge de.

LXXXII

Söyleyin halka, şu yanmış, yakılmış canımdan çekinsinler; Allah için olsun, Allah için, ateş yüzlülerden kaçın.

Onların yüzlerinin ateşinde böylesine bir hassa var; ne kadar huzurunuz-kararınız varsa hepsini alırlar, kararsız bir hale getirirler seni.

İşi tenbelliğe vurana bir sestir, gelir: Aşk Süleyman'ı diridir, işe-güce koyulun.

Tenbelleşme, kervan gidiyor, kervandan kalmayın, çabuk yükleri denk edin.

Tabiatin dört ayağı, bu yolu aşamaz; toprağı da bırakın, havayı da; sudan da vazgeçin, ateşten de.

Isfahan sürmesine karnı tok gözlerimin; ona Tebriz toprağını sürme diye çekin ancak.

Ululuk, canlar padişahı Tebrizli Şems'tendir; varlıklarınızı bu ululuğun önünde küçültün.

LXXXIII

1310. Söyleyin güzel yüzlü güzelimi koruyanlara; uyutun kem gözlüleri, Yûsuf'ları görmesinler.
Gâh yabancıların hatırlarını yapın, sorun hatırlarını; gâh da herkesin hatırını cevaplarınızla yapın.
Herkes soruya-cevaba kapıldı mı siz şarapla dopdolu kadehi alın, halvete çekilin.
Soru-cevap düşüncesinde olmıyan gönüle gelince: O, apaçık bir güneş olmuştur, koşun ona.
Başında havalar esen göze toprak serpin; hasetçilerin ateşli gözlerini gözyaşlarıyla ıslatın.
Şu âbıhayâttan başka bir suya dalan, ölüm serabı olur, seraptan yüz çevirin.
Âbıhayâtta ebedî yaşayış vardır, artık siz de ihtiyarın, gencin şu yüz çeşit renkli ömründen vazgeçin, gitsin.
Aşk ateşiyle yanıp yakılan âşık, sizin sevaba girmek için peşinde koştuğunuz,hizmetlere bağlanabilir mi?
O cömertlik avucunu lütfedip de açınca sizin artık buluttan bahsetmeniz yakışmaz da yakışmaz.
* Zengibar ordusu beden ülkesini kana boyarsa siz, Rum Kayserinin ordususunuz, saldırın, yıkın, bozun o orduyu.
1320. Bir bakışta o, can dünyasını mâmur edip gitmişken siz ne diye şu yıkık-dökük beden baykuşundan bahseder durursunuz?
* Zenciler elinde yüz binlerce Rum tutsağı var; edepsizlik, gayretsizlik de nedir? Kırın pırangaları, kurtulun bağlardan.
Âlemin kul-köle kesildiği Şemseddîn'in devlet bayrağı geldi, çattı; a doğan huylular, koşun, tapısına varın.

LXXXIV

Bana, sana kavuşma, şeninle buluşma gerek, seheryeli ne yapabilir ki? Ben sana yer kesilmişim; ayaklarının altına döşenmişim, ne faydası var bana göğün, ne işim var onunla?

A şeker dudaklı güzeller, padişahın yüzünü gördükten sonra sizin güzelliklerinizin ne faydası var bana, sizin olgunluğunuz nedir ki bence?

Gönlüm kalmadı ki, suda şeker nasıl erirse eridi gitti; gönüller alan sevgilinin güzelliğinden, Aya benzer parlak yüzünden ne fayda var bana?

Felek, üstünlükten bir kemer kuşattı belime; fakat o tanınmış padişah olmadıktan sonra elbisenin, giyimin-kuşamın ne faydası var?

Huysuzluk eder, binlerce düzene başvururum amma aşkın hakkından gelemem; zâten padişah arkadaşlık etmez, yardımda bulunmazsa huysuzluğun ne faydası olabilir?

Varlık da ona hizmet için gerektir bana, yokluk da; o olmadıktan sonra varlığı ne yapacağım?

Sâki de ciğerin hararetini söndürmek içindir, su da; fakat a gönül, ciğer kan kesildikten sonra sâkiden ne fayda umulur ki?

1330. Gökyüzü, boyuna duâ etmemden, boyuna ağlayıp inlememden feryâda geldi; fakat baht, yâver olmadıktan sonra duânın ne faydası olur?

Böyle söyleme, sen ne bilirsin? Belâ, gizli bir kapıdır, şu belânın ne faydası olduğunu bilse bile ancak Tanrı bilir.

A gönül, kanının diyeti, onun aşk havasıdır, öldürüldüm gitti, diyetin ne faydası var deme sakın.

Kendine gel, kendine gel de canla-başla bu yola toprak kesil, toprak olmak gerek, yücelikte ne fayda var?

Yürü, Tebrizli Şems'in Tanrı'sının yanına var, onun yoksulu ol a benim canım, sevgilim, zenginliğin ne faydası var ki?

Gönül güneşinin ışıklarının parıl-parıl parladığı gökte binlerce gölgenin, binlerce devletkuşunun gölgesinin ne hükmü olabilir?

Orda devletkuşu da bir karartıdan ibarettir, gölgesi de; ışığın karşısında karanlık, yok olmaktan başka bir çare bulabilir mi?

A gönül, ne vaktedek vefakâr olduğundan bahsedip duracaksı ? Yürü, vefa denizine kavuş, bu vefanın ne faydası var ki?

A gönül, ebedî zevkin-safânın, daimî arılığın yüzüne vurmasını, yüzünde parıl-parıl parlamasını diliyorsan yol kesiciler askerini boz, tutsak et onları, bu zevkin, bu safânın ne faydası olabilir?

1340. Ululuğu bıraktın mı Tanrı arılığına, Tanrı zevkine dalarsın, o vakit bu ululuğun ne faydası var, bilir-anlarsın.

LXXXV

Gene ilkbahar nağmeleri, ilkbahar zevki-safâsı geliyor Şemseddînden, gene geliyor şarap kadehinin neş'esi, yeşilliğin zevk eyyâmı.

Gönlüm doydu artık şaraba da, sâkiye de; çünkü kollarını açmış, geliyor onun vuslat çağı.

Gönül güvercinim, gene avlanmıya uçtu; ne mutlu çağdır avdan dönüp geleceği çağ.

Dâvet davulunu çalıp duruyorum; sevgili duyar da gelirse yüz binlerce defa güzelleşir şu sapsarı yüzüm.

Güzellik saltanatı sevgilime mahsus, güzellik, o Ay yüzlümün yüzünde karar kılmış; belki ben de onun yüzünden rahata kavuşurum, huzur-karar bulurum.

Gül bahçesi açılır-saçılır da şu tikenin kucağına gelir diyorum; bu hevesle yüreğimin çarpıntısı duruyor, heyecanım yatışıyor.

Huysuz aşk, kumar evine tekrar geldi de oyuna girişti mi o incinin aşkıyla nice başlar, oyun zarları gibi yutulur gider.

Sarhoşluğundan hiç şüphem yok; ancak şunu biliyorum ki ayılınca o kavgadan, o kavgacı ayrılıktan vazgeçecektir, üstüne bir mahmurluktur, çökecektir.

(s. 153) Bir gün olup da kıvılcımlar saçan kadeh, gene elime geçecekse bu mahmurluktan gam yok bana.

1350. Gene onun sayısız lûtuflarına nail olursam binlerce âbıhayât kaynağı elime düşer, sayıma girer.

Altın gibi sararmış yüzüme sordum; ne vakte dek dedim, böyle altın haline geleceksin; canım, şu sararıp solmandan gene feryatlar etmede.

Altın gibi ayarı tam bir sözle cevap verdi de dedi ki: Ayarı tam gümüş bedenli güzelim, tekrar gelinciye dek hep böyle altın gibi sapsarıyım ben.

Ona dedim ki: O candan ayrıldıktan sonra nasıl oldu da diri kaldın, o güzel yüzlü tekrar gelince ne özür getireceksin ona?

Ben onu-bunu bilmiyorum, ancak şunu biliyorum: Ah o Tebriz, ah... Ateşinden gene gönlümden, sakının, sakının sesleri geliyor.

LXXXVI

Yeniden işrete başlıyayım; çünkü ayağım defineye girdi; o dayanılan, o güvenilen güzelin yüzünden bütün arkalar yüz-göz kesildi.

Artık gönül, tekrar döner, gelir diye ümide kapılıp oturmıyayım; aşk mahallesine giden gönül, nerden geri gelecek?

Aşkın yanından ateş gibi memurlar geliyor bana; aşkın yanına kaçayım, çünkü bütün fitneler zâten ondan meydana geldi.

Şarabından başımda ne göz kaldı, ne gözde uyku: Yoksa başım, o arı-duru şarabı sunup duran sâkisinin eline mi düştü, şarap dolu bir kabak mı kesildi yoksa?

Aşk sofrasına geçtim oturdum, tuzun-ekmeğini tattım; aşk, boğaz kesildi bana, kendimi bir lokma ettim de yuttum.

1360. Elimde testi, mânalar ırmağına koştum, fakat can suyu testiye dolunca eridi, su kesildi testim.

Akşam namazı vakti, eşsiz bir Rum güzelinin bulunduğu yere gittim; beni kapıda görünce tez indi damdan;

Yalım-yalım yanan, etrafı parıl parıl parlatan ışıklar gibi başını çıkardı pencereden; dam da büsbütün o kesildi, ev de, bu kul da.

Parmağımızı dudağımıza koyalım, pek incedir mânalar, Tebriz'in övündüğü Şems'in yüzünden can yandı-yıkıldı, o oldu gitti.

LXXXVII

O kutlu kapıdan esip gelen yellerle menekşelik ne hale geliyordu; gerçek âlemin ağaçları bu bahardan nasıl yeşeriyor, nasıl gelişiyordu.

Gönül, yaratıklar şehrinden çıktı; gerçekler şehrine gitti; artık Allah bilir, şu gönül o ülkede neler olmada, ne hallere girmede.

Erlerin hay-huylarından, nâzik-nâzenin kişilerin ney seslerinden, nağmelerinden sabah şarabı içilecek çağ, o nurlu hava ne hallere giriyordu, nar renkli şarap ne renklere boyanıyordu.

Binlerce sarhoş bülbül, binlerce gönlünü aldırmış âşık, o hayret makamında, sevgilinin yüzünü görünce neler oluyordu, ne hallere giriyordu.

Aşk, âşığını kucaklayıp gümüş gibi bembeyaz bağrına basınca âşık, o kucakta, aşkın şekerler gibi öpücükleriyle neler oluyordu; neler.

Sarhoşluktan gülü tikenden ayırd edemiyeceğin o yanda acaba gül, neler tatmadaydı, tiken neler olmadaydı.

1370. Salına-salına gezen aşk, sevgilinin elbisesine bürünmüştü de tecelli durağına varmıştı; orda ne işler olmadaydı, ne cümbüşler olmada.

Yele de tesir etti aşk, ateşe de; suya da girdi aşk, toprağa da; aşkın bir bakışıyla şu dördü ne hallere girmedeydi.

Tebriz'in övündüğü Şems'ten, bir ağaca, bir ateştir, vurdu; lâtif yalımlarından ağaç ne hale gelmişti, meyvaları ne hale düşmüştü.

LXXXVIII

A Ay yüzlü güzel, gönüle bir bak, sen varsın gönülde; bu yüzden gece-gündüz riayet etmen gerek.

Senin gibi gönüllere rahat-huzur veren güzel yüzlü bir sevgilisi olan, neş'esinden, ferahından dünyalara sığmaz.

Gölge gibi senin Ay yüzüne, usul boyuna uyanın eli, gökyüzünün yakasına erer, göğün yakasına yapışır elbet.

Senin güneşinle sırtı kızışan, neden yiğitleşmesin, neden korksun, çekinsin?

Güzelim aşkının elbisesini giyinen, neden pençesiyle dağın beline yapışıp çekmesin?

Zâten cefâ etmezsin sen; fakat gönüle cefâlar etmeyi dilersen de çekinme, et, et; o râzıdır senden gelene, hoşnuttur ettiklerine.

Neden o lâtif cefâya râzı olmasın ki o cefâda suyun arılığı-duruluğu var, seheryelinin nefesi.

Üstünde peygamberlerin dağı, damgası bulunan yüce gönül, senin gam ateşinde, kokucunun ödağacı gibi yanar, her yana güzelim kokular salar.

1380. Sus, sus da sözü, sözleri yaratana, anlamları bağışlıyana bırak; dille söylenen sözlerden başka da cana canlar katan sözler vardır.

LXXXIX

Sana gelip çatan her yeni şey, kuruyup kadid oluyor; tıpkı tertemiz su gibi hani; su da pis bedenden döküldü mü pislenir gider ya.

* Şeytandan süt emdin, etin-kanın ondan gelişti; Bâyezîd bile o sütü, emse Yezîd'e döner.

* Tanrı, vesveseler veren şeytana azgın, inatçı dedi; kim onun nefesini koklar, kanını emerse ona benzer, o da azgınlaşır, inatçı olur.

Şu iki dünya doğuyla batıya benzer; buna yaklaşan, öbüründen uzaklaşır.

* İçki bulanıp o sütü kusan kişi, o bulantı, o kusuş yüzünden Abû-Saîd'e döner.

Baş köşeyi bırakıp da bu kapıya toprak kesilen kişinin gönlü binlerce açılmaz kilide anahtar kesilir.

* Öyle suratını ekşite-ekşite Husrev'den bahsetme, Şirin'den bahset; çünkü varlık-benlik yok olunca sevgili ortaya çıkar.

Koruk, hamlıktan kurtulup erişti, olgunlaştı mı tatlılaşır; Orucayı sona geldi mi bayram olur.

Sus, Zenciler ilinde ayna gösterme; sen aynayı Rum Kayserine göster de onu mürid et kendine.

XC

1390. O yeşilliğe güzellik, parlaklık veren dilbere âşık olan aşkta bana dönerse hiç şaşma.

O sınanmış sevgilinin bulunduğu gönüle varmıya yolu yoktur sabrın, söz açmayın sabırdan.

* Aşk, zincirini bir oynattı mı Eflâtun'un aklı da zivanadan çıkar; Abu-l Hasan'ın aklı da.

Aşkın canına and olsun ki yüzlerce burcun, yüzlerce kale bedeninin içinde olsa gene de hiçbir can, aşktan kurtaramaz canını.

Arslan olsan bile aşk, arslanları avlar; fil kesilsen bile aşk, gergedan olur.

Kaçıp kurtulmak için kuyunun dibine girsen aşk, kova gibi seni tutar, boynuna ipini bağlar da çeker.

Kıla dönsen aşk, kılı kırk yarar; kebab olsan aşk, kebap şişi olur, seni evire-çevire yakar-yandırır.

Aşk, erkeğin, kadının aklını çeler, fikrini alır amma âlemin eminliği de aşkladır, adalet-düzen de hep ondandır.

* Sus ki sözün vatanı, gönül Damışk'ıdır; böyle bir vatanı olana garip deme sakın.

XCI

Yapma, etme, pişman olursun, kötü olur sonra; çünkü canın yardımı olmadıkça bağ-bahçe, mezara döner.

1400. Aklının sakalını bedenin eline vermişsin; artık ne diye dertlere düşer, pişman olur da saçını-sakalını yolar-durursun.

Nefsinle pençe-pençeye savaş, barışa bu çeşit savaşlar yardım eder ancak.

Ceylân gibi sen de arslanın pençesinden kurtulur, kaçarsan o Ay da senden kaçar, arslanın sırtına biner.

Ne kulağın, merhametli dostun sözünü duyuyor, ne selvi boylu güzel, gözüne görünüyor.

Can gemisine bin, Nûh'un eteğine yapış da otur, her an çekilip yatışan, her an kabarıp coşan aşk denizinde gidedur.

Nazı bırak, usanca düşme, nazlanmak senin haddin değil; o, ancak o Ay yüzlü sevgilinin işi.

Ona Ay demekle ne de zulmettim ya; yüzlerce güneş, yüzlerce gökyüzü bile ona hased etmede.

Sus, söyleme, kumları saymıya kalkışma; sayıya sığmıyan şeyi nasıl sayabilirsin ki?

XCII

Dişin ağrıdı mı sana düşman kesilir âdeta; dilin hekimlik eder de, onun etrafında dönüp dolaşmıya koyulur.

Başlardan bir baş yarıldı mı kırıkçı hep onun çevresinde döner-durur.

1410. Testicinin testilerinden birini su alıp götürse hatırı, boyuna ona takılır, hep o testiyi düşünür.

Senin kırık-dökük kulların sevgili, padişahsın sen; padişahların lûtfu, ihsanı, kul-köle arar, şaşılmaz buna.

O şeker mi şeker lûtfunu esirgeme, bütün şu lûtuflar onun kulu-kölesi kesilmiştir; zehir bile o lûtufla şeker gibi tatlılaşır, güzel bir huya sahib olur.

Lâ havle'ndeki tatlılık, şeytana nasib olsa yüzü Aya döner, melekler bile hoşnud olurlar o şeytandan.

(s. 154) Lûtfun, inayetin, bir suça râzılık gözüyle baktı mı o suç, ibadet gibi gönülden suçları, günahları yıkar, gönlü arıtır gider.

Pis tertemiz olur, ölü dirilir, can bulur, yılan sopa kesilir o lûtufla; hani misk ceylânının bedenindeki kanın misk haline gelmesi, o güzel kokuya sahib olması gibi.

Bir yolcuya mekânsızlık âlemine yol verdin mi yol yitirmiş düşünce gibi hiç o yana-bu yana döner-dolaşır mı?

Sen dünyanın canına cansın, adın da aşktır senin; senden bir kol-kanat bulan yücelere uçar gider.

Sus, ağzı aşkla tatlılaşan kişinin dedi-kodunun çevresinde dolaşması yaraşmaz.

Sus, sevgilinin denizini görenin ırmak kıyısında dönüp dolaşması yaraşmaz da, o adam ırmağın boyunu boylıyamaz da.

XCIII

1420. Sevgili, bir ancağız beni okşarsa ne olur ki? Şu ağaç, o bahar yüzünden gülerse ne çıkar ki?

Sevgilinin hayali yanıma gelir, nasılsın, nicesin diye hatırımı sorarsa, şu arık beden, yeniden yaşayışa kavuşur, yeni bir can bulursa ne olur ki?

Onun yaralı avıyız biz; ne olur büyücü bakış oklarını atsa, ne çıkar sevgiyle gel a av diye çağırsa?

Aşkının kararsızlığından su üstündeki kâseye döndüm; ne çıkar testi gibi ben de sevgilinin dudaklarına kavuşsam?

Toprağın kucağı, gözyaşlarımdan lâ'llerle, incilerle doldu; ne olur sevgili de bir kerecik vuslat isteğiyle kollarını açsa, bağrına bassa beni?

Dedi ki: Şikâyetin ne? Bin keredir açıyorum kollarımı; doğru, fakat can balığını denizin bin kere kucaklaması da nedir, birşey mi bu yâni; doyar mı suya balık?

Erlerin katarına bağlandığım akıl yularını kopardım gitti; onun sarhoş devesine bir yular da nedir ki?

Yularımı kopardıysam, yükümü sırtımdan attıysam ne olur; şu katardan tut ki bir deve eksilmiş, ne çıkar bundan?

Gönlüm, öfkeyle bakıyor, yeter, kısa kes şu sözü diyor; binlerce nükteden bir taneciği sıçrar, çıkarsa ne olurmuş yâni?

Gönülle aşk, Ahmed'le Abû-Bekr gibi mağara dostu; iki mağara dostunun adları iki, canları bir olursa ne çıkar bundan?

1430. Tatlı nar tanesi bin olmuş, bir olmuş; sıkılınca bir olur ya, artık ne mânası var saymanın, ne değeri kalır sayının?

Humâr'la (mahmurlukla) hamr (şarap), birdir amma aradaki elif bir sayılmalarına mâni; elif ortadan kalkarsa bir gör de bak, humâr neler olur, neler.

XCIV

Aşk, öpmek, kucaklamak hevesine düşerse a benim canım efendim, kimde karar kalır, kimde?

Padişah avlanmıya çıktı mı güler av yeri; fakat padişah av olunca ne dersin artık?

Gönlüm o çeşit mahmur gözlerin sarhoşu olunca mahmurluğumu bin sağrak şarap bile sökmez.

Ölüp toprak olduğum, toprağım da zerre-zerre dağılıp gittiği zaman her zerrem, gene o sevgiliye âşıktır.

Yelden bir toz koptu mu hangi tozdan bir hay-huy işitirsen bil ki o tozda bir zerrem vardır benim.

Ah da senin Ay yüzünden utanıyor amma gönlüm yatıştı, ah etmiyor da utanıyorum doğrusu ondan.

Zamanede sabretmekten daha iyi bir şey yok; fakat sana sabretmek değil, sana sabretmek, pek büyük bir utançtır.

Ey bir kârın peşine düşüp de ayağı, varlığına batakalmış kişi, sen varlığından, çıkmadıkça, varlığın ortadan kalkmadıkça ne kâr elde edebilirsin ki?

1440. Örümcek gibi düşünce dumanından, düşünce tükürüğünden ağ örme artık; çünkü arışları, argaçları pek dayanıksız oluyor.

Yürü, düşünceyi kim verdiyse ver ona, gitsin; padişaha bak, düşünceye bakma da padişah mâdenler saçsın sana.

Çünkü sen sustun mu sözün, onun sözü olur; sen örüp dokumayı bıraktın mı örüp-dokuyan, yaratıcı Tanrı olur artık.

XCV

Gönlümü ayrılığının eline verme, yaraşmaz bu. Şehidini öldürme a güzel, etme bunu, sana yaraşır bir iş değil bu.

Lûtuflar ettin, keremler buyurdun da seçtin beni, niçin kaçtın öyleyse benden? A vefâlar eden, yaraşmaz sana, cefâ etme bana.

Lûtuf haznedârın, bana kutluluk elbisesi verdi; böylesine bir kaftanı soyma bedenimden, yaraşmaz bu sana.

Gönül gibi tamamiyle yüzden ibaretsin, gönlün ardı yoktur; bizden yüz çevirme, yaraşmaz sana, ardını dönme bize.

Vuslatına dair bir sözdür, ettim de lûtfun pek dedi, evet dedi; yaraşmaz sevgili, peki, evet dedikten sonra neden, niçin deme.

Sen şekerler, ballar mâdenisin; şeker, bal, acı söz söylemez; yüzümüze karşı acı sözler söyleme, yaraşmaz sana.

O sözleri söyle ki her biri candır sanki; şu gece vakti mumu gizleme, yaraşmaz bu sana.

1450. Bedeni yıpratıp bitiren derdin, ne bedenin içindedir, ne dışında, Dert-gam, öylesine bir ateştir ki yeri yoktur, nerdedir deme, yaraşmaz bu söz.

Gönlüm, neliksiz-niteliksiz âlemindendir, gönüldeki hayalin de o âlemden; şu iki yolcuyu birbirinden ayırma, yaraşmaz bu iş.

Evin kapısını kapatma, sûfilere bir bak, haydin, gelin de, çağır bizi, bizi, yalnızbaşına turunç yeme, yaraşmaz bu iş sana.

Gönül, düşünceye karşı uykuya dal, bırak şu düşünceyi; düşünce, gönüle tuzaktır çünkü; Tanrı'ya, herşeyden ayrılmadan gitme; yaraşmaz bu.

XCVI

Lûtuf eteğine yapış, çünkü ansızın kaçıverir; fakat ok gibi de çekme onu, çünkü yaydan sıçrayıverir.

Ne düzenler kurar, ne hileler düzer, yaptığı şekillerde, suretlerde görünür de kendisi can yolundan kaçar gider.

Sen, gökte ararsın onu, o, Ay gibi suya vurur, parıl-parıl parlar; tutar, suya girersin, göğe kaçıverir.

Mekânsızlık âleminden ararsın, izini mekân âleminde gösterir sana; mekân âleminde aramıya koyulursun, kaçıverir mekânsızlık âlemine.

Şüphe kuşunun bedeninde tez giden haber çavuşu yoktur, ondan doğru haber alınmaz; iyiden iyiye bil ki yakıyne erişen, şüpheden kaçar.

Şundan, bundan kaçıyorum, fakat korkudan değil, usançtan bu kaçış; çünkü o lâtif sevgilim şundan da kaçıyor, bundan da.

1460. Bir gülün aşkıyle yel gibi her yandan kaçmadayım; hem de öylesine bir gül ki güz yellerin korkusiyle gül bahçesinden kaçmaz o gül.

Adını söylemiye niyet edince öylesine kaçar ki filân kaçıyor demiye bile imkân bulamazsın.

Senden, öylesine bir kaçar ki kâğıda resmini yapsan resmi bile uçar kâğıttan, hattâ gönülde nişanı bile kalmaz.

XCVII

Aferin o yokluğa ki varlığımızı kaptı gitti; zâten can âlemi o yokluğun aşkıyle var oldu.

Yokluk nereye gelip konarsa varlık, kaybolur gider; bu ne biçim yokluktur ki gelince varlığa varlık katar.

Yıllar yılıdır, varlığımı yokluktan kaptım; yokluksa bir bakışta bütün o varlığı kaptı gitti.

Kendimden de kurtuldum, gelecek derdinden de. Ümitten de halâs oldum, korkudan da, olduydu-olacaktı, vardı-yoktu kaydından da.

Varlık dağı, yokluğa karşı bir saman çöpüdür ancak; hangi dağ var ki yokluk, bir saman çöpü gibi onu kapıp gitmesin?

Varlık nedir, yokluk ne? Saman çöpü ne oluyor, dağ dediğin ne? Hadi be söz, çık kapıdan dışarı, in damdan aşağı

XCVIII

Toprak olup gittikten sonra ya ziyan edeceğiz, ya kâr; bâri şimdiden toprak olayım da göreyim, bakayım, neler olacak?

1470. Şimdiden toprak olmak, âşıkların işi; çünkü bağları koparma, setleri yıkma yolunu Tanrı göstermiştir onlara.

* "Ölmeden önce ölün" emrine uyalım da Muhammed gibi, şu çıfıt nefisle savaşa girişelim.

Yahudilik de, Tanrı'ya şirk koşmak da, Hıristiyanlık da nefse uymanın sonucudur, pis kokulu duman, tezekten çıkar, ödağacından değil.

Bir an gelir, tamamiyle toprak kesilir, bir an gelir, tamamiyle su olur. Bir an olur, büsbütün ateş kesilir, bir an olur, büsbütün duman.

Bir an dost olur, bir an, baştan başa ayıp, ar kesilir. Bir an arış olur, bir an argaç.

Şu oturup kalan halkın gözüne binlerce sûret halinde görünür, fakat senin gözünde ne eksilir, ne artar.

Muhammed'in gözünün önündedir cennetle cehennem; fakat başkasının gözüne görünmez, gizlidir, perde ardındadır.

Cennetteki ağaçların dalları, dalların meyvaları, Muhammed'e karşı eğilip durmadadır; hattâ öylesine ki elini uzatsa koparabilir o meyvaları.

Koparır da Sahâbeye verebilir; fakat o meyva, elinde erir, su kesilir, çünkü gösterme vakti değildir.

XCIX

Canlara, ne diye ayak direr, durup kalırsınız, asıl evinize, gerçek yurdunuza dönün, gelin diye bir sestir, geldi; o ses diyor ki:

(s. 155) **1480.** Bizim yakınlık Kafdağımız, varlığınızın aslıdır, zümrüdüankasınız siz, Kafdağına doğru bir güzelce uçun;

Şu balçıktan ayağınıza öylesine bir pıranga vurulmuş ki; çalışın, çabalayın da şu prangayı parça-parça edin, kurtarın ayağınızı;

Şu gurbetten sefer edin, evinize-barkınıza gidin, iyice bir niyetlenin, iyiden iyiye yolculuğa girişin; bu ayrılıktan usandık artık.

Kokmuş, ekşimiş ayranla, çöllerdeki kuyuların suyuyla hayatınızı niceye bir yıpratıp duracaksınız?

Tanrı, kanatlarınızı, gayretten, çalışıp çabalamadan yaratmıştır; mademki dirisiniz; hareket edin, gayret gösterin;

Tenbellikle ümit kanadı pörsür, çürür; kolunuz-kanadınız döküldü-düştü mü artık neye lâyık olursunuz; bir düşünün.

Şu kurtuluştan canınız sıkılıyor da bu kuyu dibinden sıkılmıyor ha; peki öyleyse, kalın kuyu dibinde, mübarek olsun.

İbret almak, suyun öteyanına sıçramak değil de nedir? Haydin, o yana sıçrayın; ne biçim geçsiniz siz?

Şehvet havanında ne diye su döversiniz? suyunuz olmazsa da lâf yeliyle eser durursunuz, lâf yelini ölçüp biçmiye koyulursunuz.

1490. * Tanrı şu dünya otuna un-ufak oluver dedi; şu otlakta hayvan gibi ne diye tiken çiğner durursunuz?

Haydin, şarap geldi küpten, gelin dışarıya; kadayıf için, pelte için bedeninizi bulaştırmayın.

Haydin, can güzeli ayna aramada; cilâlayın da pasını giderin aynanın.

Bu sözlere mahlas koymıya bırakmıyorlar beni; ırmak arıyorsanız asıl kaynaktan arayın.

C

Ölüm günümde tabutum yürüyüp gitmiye başladı mı bende bu dünyanın gamı var, dünyadan ayrıldığıma tasalanıyorum sanma, bu çeşit bir şüpheye düşme.

Benim için ağlama, yazık-yazık deme; şeytanın ayranına düşer, düzenine kapılırsan yazık olur, yazık-yazık demenin sırası gelir.

Cenazemi görünce ah ayrılık-ayrılık demeye kalkışma; kavuşup buluşmam, o zamandır benim.

Beni kabre indirip bırakınca elvedâ-elvedâ deme; çünkü kabir, can topluluğunun bir perdesidir.

Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret; güneşe, Aya, batmadan ne ziyan geliyor ki?

Sana batmak görünür amma doğmaktır o; mezar hapis gibi görünür amma canın kurtuluşudur o.

Hangi tohum, yere ekildi de bitmedi; ne diye insan tohumunda da böyle bir şüpheye düşmüyorsun yâni?

Hangi kova kuyuya salındı da dolu-dolu çıkmadı; can Yûsuf'u, ne diye kuyudan feryâd etsin?

Bu yanda ağzını yumdun mu aç o yanda; artık senin hay-huyun, mekânsızlık âleminin havalarındadır.

CI

A Ay yüzlüm, gönüle bak, sen varsın gönülde; bu bakımdan gece-gündüz riayet etmek gerektir gönüle.

Senin gibi gönüllere rahat-huzur veren güzel yüzlü bir sevgilisi olan gönül, neş'esinden, ferahından dünyalara sığmaz.

Senin güneşinle sırtı kızışan, neden yiğitleşmesin, neden korksun, çekinsin?

Gönlümde bir gam varsa senin neş'elenmen içindir; elim-avucum cömertlikte bulunuyorsa senin elindendir, senin kesendendir o cömertlik.

Güzel hayâlin vahşiler gibi benden kaçmada; çünkü bedenim bir resim, bir sûret ki eli var, ayağı var.

O sûretsiz hayal, beni de, benim gibi yüzlercesini de sûrete doyurur da âşık, yok olur gider.

Çıplak kişi güneş ışığını giyinir de der ki: Ne mutlu altın sırmalarla bezenmiş elbisesi olana.

1510. Güneşin ışığı vuran beden, sanma ki devletkuşunun gölgesinin umsun, o gölgeyi dilesin.

Bil ki Firavun'u öldüren Mûsa, bu şehirdedir; sopasını görmüyorsun amma sopası var onun.

Eli, gökyüzünün gemlerini daima kavrar; çünkü gönlünün parmağında vefâ yüzüğü var onun.

Gamı, derdi, cefâ etmez; etse bile helâl olsun; su, ne yaparsa yapsın, susuz, râzıdır ona.

Suyun cevri, cefâsı, susuzun yanıp yakıldığı, su verecek kişiye âşık olduğu zaman, çektiği dertten, cefâdan üstün olamaz ya.

Seheryeli, bahçede birkaç dalı kırsa ne çıkar? Bağın-bahçenin nesi varsa seheryelinden meydana gelmiş değil ya.

Aşk şarabını içince bir de, gönlünde peygamberlerin dağı-dam-

gası bulunan devlete-ikbale ermiş, kişiden, kebaba çağrılma, yanıp yakılmaya cdavet edilme sesini duy.

Yeryüzü, tam üç ay ağzını yummuştur, hiçbir şeycikler söylemez; fakat her yer, içinde neler gizlidir, onu bilir.

İçinde börülce bulunan, fasulya bulunan yerden bahar çağı, senin şeker kamışların biter.

* Keremine mazhar olup bir dua kıblesi bulan kişi, ne diye duadaki dal gibi iki büklüm olmaz; bilmem ki.

1520. Güneşe arkasını çeviren kişi, kendi gölgesini imam edinmiştir kendi gölgesine uymuştur, bu bakımdan namazı, namaz değildir onun.

* Sus da susan kurtuldu sözünü duy; sus amma sözler arayan engelimiz susmanı lâyık görürse (*).

(*) Bu gazelin 1. ve 2. beyitleri, LXXXVIII. gazelin ilk iki beytinin aynıdır; 3. beyti, aynı gazelin 4. beytinin aynıdır. 14. beyti, gene aynı gazelin 8. beytine pek benzer.

CII

Aşk uykumu aldı, götürdü; uyku da aşkı götürür; gerçek âşık uyuyamaz. Zâten aşk, canı da, aklı da yarım arpaya bile almıya tenezzül etmez.

Aşk, susuz, kan içer bir kara arslandır; âşıkların gönüllerinin kanıyle bulanan alanda yayılır ancak.

Sevgiyle sana yanaşır, seni tuzağa götürür; tuzağına düştün mü de artık çekilir, karşıdan seyreder seni.

Eli-kolu uzun, gücü-kuvveti geçer bir beydir, korku-perva nedir, bilmez bir sahnedir; işkenceler yapar, suçsuz olduğun halde sıkar, sıkıştırır seni.

Eline-avucuna düşen, bulutlar gibi ağlar, gözyaşları döker; fakat ondan uzak düşen de kar gibi donar, buz kesilir gider.

Her an, binlerce kadeh şarab içer; o kadehleri kırar-döker. Her an binlerce kat elbise diker, onları yırtar-atar.

Binlerce gözü ağlatır, ağlattıktan sonra da güldürür. Binlerce kişiyi ağlatıp inleterek öldürür, binini bir seyar ancak.

Zümrüdüanka, Kafdağına doğru bir hoşça uçar gider amma aşk tuzağını gördü mü düşer tuzağa, uçamaz artık.

1530. Onun bağından hiçbir kimse düzenle, yahut delüiğe vurarak kurtulamaz; onun tuzağından hiçbir akıllı, aklıyle-fikriyle bir çare bulup halâs olamaz.

Onun yüzünden aklım darmadağan; yoksa tuttuğu yolları, ettiği işleri bir-bir sayar-döker, gösterirdim sana.

Gösterirdim sana, arslanları nasıl avlıyor o; gösterirdim sana, nasıl avlanıyor, avı nasıl tutuyor o.

CIII

Ne padişahtır o ki topraktan bir padişah yaratır; iki-üç yoksulun hatırını almak için kendini de yoksul gösterir.

* Tanrı'ya borç verin emriyle yoksullar gibi dilenir âdeta, sana bir mal-mülk, bir dayanacak yer vermek için yapar bu işi.

Ölüye uğrar, ona can verir; derde bakar, onu devâ haline getirir.

Yeli üşütür, dondurur, yelden hava meydana getirir; suya bir hararet verir, kaynatır, ondan hava yaratır.

Şu dünyaya hor bakma, çünkü geçicidir dünya; o, sonucu, bu âlemi de ebedilik âlemi haline getirir.

Kimyanın bakırı altın haline getirmesine şaşılır; fakat asıl o bakıra bak da şaş, her an kimya yaratmada.

Gönülde binlerce kilid olsa bile korkma; aşk dükkânını ara, işte, orda gönüller açan anahtar var.

1540. Biri var ki kalemsiz, âletsiz, puthaneye bizim için binlerce resim yapıyor.

Bizim için binlerce Leylâ resmi yaptı; binlerce Mecnun resmi; Tanrı'nın, kendisi için yaptığı bu resim, ne de güzel bir resim.

Gönlün, peklikte demir bile olsa ağlama; kereminin cilâsiyle pırıl-pırıl bir ayna yapar onu.

Dostlardan ayrıldın da mezara girdin mi yılanlardan, karıncalardan eş-dost yaratır sana.

Yılanı Mûsa'ya bir dayanç, bir yardımcı etmedi mi? Her an, cefânın ta kendisinden vefâ yaratmadı mı?

Mezara benziyen bedenine bir bak şimdi, her an ne gönül alan hayaller yaratmada orda.

(s. 156) O, bunları nerde yaratıyor; hiç kimsecikler lâf etmesin diye gizlemiş iş yurdunu; göğsünü yarsan bile hiç mi hiç göremezsin.

* Atasözüdür, söylenegelir: Üzümünü ye de bağını sorma; Tanrı da taştan iki yüz tane râzılık kaynağı coşturur durur.

Taşın içini arasan sudan bir eser bulamazsın; aşağıdan, yukardan değil, gayb âleminden coşturur suyu.

Bu nelik-nitelik, neliksiz-niteliksiz meydana gelir; çünkü o, lâ'dan yüz binlerce belâ diyen kişi yaratır.

1550. İki yağ parçasında akıp duran iki ışığa, gözlerine bak da sopayı ejderha haline getirişine şaşma.

Şu iki kulağına bak, sözü çeken kehlibar nerde? Ne şaşılacak zat ki iki deliği kehlibar haline getirmede.

Saraya can verir, onu saraya sahib eder, sahibini çekip aldı mı o saraydan gene bir saray düzer.

Saray sahibinin bedeni, yer altına girmiştir amma gönlüne, ululuk âlemini yurd olarak vermiştir.

Bedene, şekle tapanların gözlerine, sahip gitti görünür, fakat saray sahibi, başka bir şekli giyinmiştir, başka bir sûrete bürünmüştür.

Sus, dille az öv de Tanrı seni, övüş, övülüş haline getirsin.

CIV

Akşam namazı çağı güneş batınca akşam, şu duygu kapısını kapar da gayb âleminin kapısını açar.

Çoban, sürüyü nasıl önüne katar da güderse uyku meleği de canları önüne katar, gütmiye koyulur;

Mekânsızlık âlemine sürer, ruhanî çayırlığa götürür, onlara ne şehirler gösterir, ne bahçeler seyrettirir.

Uyku, şu âlem resmini silip yok etti mi can, binlerce şaşılacak şekiller, binlerce şaşılacak adamlar görür.

1560. Âdeta dersin ki can, hep orda oturuyormuş; ne bunu hatırlar, ne derdi-elemi artar.

Burda üstüne titrediği malın-mülkün derdinden kurtulur, gönlüne bile gelmez onlar, gamı da kalmaz, kederi de.

CV

Hangi dudak var ki o dudaktan can kokusu gelmez? Hangi gönül var ki o gönülde, onun bir eseri olmasın?
O tanınmış sofradan nevâle gelmiyorsa her zerre, deve gibi ne çiğneyip duruyor?
O tenceredeki kalyanın kokusunu almıyorlarsa şu tabiat köpekleri, sağda-solda neyi kokluyorlar ki?
Gayb âleminden gönüllere bir mızraktır, gelmiyorsa arslanların pençeleri bile neden gül yaprağı gibi titriyor?
Canlarına, çobanın heybeti, çobanın sesi gelmiyor da ne diye binlerce kurtla kuzu, bir arada otlayıp duruyor?
Kulaklara değil de, canlara yüzlerce nâra sesi geliyor; aklını başına devşir de dinle; öyle mi değil mi, bir bak.
O âlemden her an bir yardım gelmese şu köhne dünyada canın, her an ne diye gelişip duruyor?
Kendi elinle kendi gözüne toprak serpmedisin, bu yüzden yeni-yeni şekilleri apaçık görmüyorsun.
1570. Boynuzları kırık yüz binlerce Zülkarneyn'i seyret; eş-dost olacak pek çok kişi var; sâhip-kıran belirmiyor.
Elini, ağzını vefâ suyuyla yıkar da nefes alıp verdikçe ağzından can şarabının kokusu gelmez?
Hiç kimse, aşk bahçesine iki-üç adım atmadı ki o bahçıvandan ona yüzlerce selâm gelmesin.
Aşkın ötesinde de milyonlarca sayvan var ki yüceliğinden, ululuğundan hiçbiri, vehme bile gelmez.
Her an, içinden bir yıldızdır, parlar durur da sakın ha der, söyleme; bunun bir zerresi bile gökten gelmiyor.
Ağzını kapat da ağzı yaratan anlatsın bunu; öylesine bir anlatsın ki senin diline gelemez, öyle anlatamazsın sen.

CVI

Ateşim yalım-yalım yalımlandı; suya haber verin; gam beni tutsak etti, götürüyor, kâfirden satınalın beni.

Gerçi şimdi sarhoşsunuz, haberiniz yok amma Tanrı size öyle bir bakış vermiş ki hiç sormayın.

O güzel bakışlanın bezenmiş yüzü görülmiye başlayınca da binlerce elbiseyi dertlere, gamlara bakın, acıklanın da yırtın;

İnce şeylere dikkat etmek, onları görmek yüzünden gözlerinizde kıl bitti; ne diye onun güzelim yüzüne, güzelim saçlarına bakmıyorsunuz, neden onu görmüyorsunuz?

1580. Efendilik hırsiyle neden kulluktan mahrumsunuz? Korukların hepsi de üzüm oldu; yoksa siz kör müşsünüz, sağır mısınız?

Bildiklere böyle yabancı gözle bakmayın; siz, beden bakımından insansınız amma gerçekten meleksiniz siz.

Binlerce perdeciniz var, binlerce silâhlı koruyucunuz; hepsi de sizi beklemede, hepsi de buyruğunuzu gözetmede, fakat siz yoldasınız, yolculuktasınız.

Yorganın altındasınız, hiç uçmuyorsunuz amma canınız, göklere uçup gitmede.

Canın bütün cüzüleri, sıfatlar âleminde yayılıp durmadadır; bittiğiniz, geliştiğiniz cennete ne diye yayılmazsınız?

Ağaç da gıdasını ordan aldı da yeşerdi, gelişti; sizin neden böyle olmayanız zebun, halbuki erkek arslansınız siz.

Binlerce çeşit secdelere kapanarak nereye kaçmadasınız? Nerde o göz ki görsün de hem kılıç, hem kalkan olduğunuzu bildirsin size.

Şu iş için binlerce söz söyledim, fakat maksadım, her an, biraz daha gizli size; ne de hünersizmişsin ya.

Hüner, bu kapıda hünersizliktir; a hünerli, sanatlı kişiler, siz bunlardan değilsiniz, ya neden böyle sevinç içindesiniz?

* Bütün yaşayış, ineği kesin emrinde; madem yaşayışa âşıksınız, ne diye ineğin peşindesiniz öyleyse?

1590. İnek de ne oluyor ki? Binlerce arslan, kul-köle sana; binlerce altın taç geldi, ne diye kemerin derdine düşersiniz?

Geceleyin Ay, minbere çıkmış, hutbenizi okuyor; anlayışınız var da ne diye hikâyeye, masala dalmışsınız?

Nerde Ayın güzelim, yerinde sözleri, nerde ordu hayaline dalmak? Başınızda külâh var, başörtüsüyle salınmayın.

Bir altın testi buldun da suyu pek aşırı içtin; sus da sudan karnın çatlamasın.

CVII

A muradın aslı, maksadımın ta kendisi, kim o güzel yüzün aşkından töbe ederse dilerim, töbesi kabul olmasın.

Binlerce hamd, binlerce şükür Allaha ki aşkın, bütün dünyaya kanad açtı.

* Güzel yüzünün sabahına kavuşmak için bir ömürdür, ihtiyar dünya, her seher çağı evrâd okuyor.

Kardeşlik gösterdin, padişahlık ettin; ne istek kaldı ki güzelliğin ihsan etmemiş olsun.

İşitmiştik, Yûsuf tam on yıl geceleri uyamamış; o padişah oğlu padişah, Tanrı'dan kardeşlerinin bağışlanmasını istemiş.

Tanrım demiş, onları bağışlarsan bağışlarsın, yoksa şu yapıyı yüzlerce feryatla sarsar, yıkarım, şu âleme velveleler salarım;

1600. Suçlarına bakma Tanrım, çok pişman oldular ansızın işledikleri suçtan;

Geceleri ayakta durmadan Yûsuf'un iki tabanı şişmiş, ağlamadan gözlerine ağrı düşmüş.

Derken melekût âlemine bir feryattır, düşmüş, melekler feryâda başlamış; sonucu lûtuf denizi coşmuş, bağları çözmüş.

* On dördüne de ihsan edilmiş, elbise gelmiş; yâni on dördünüz de peygambersiniz, elçisiniz, kulların ulususunuz denmiş.

İşte pirlerin gece-gündüz çalışıp çabalaması böyle olur, halkı azaptan, bozgundan kurtarır onlar.

İnsanların işlerini başırırlar da geçip giderler; hem de öylesine başırırlar ki kerem sahibi, ihsan sahibi Tanrı'dan başka kimse bilmez.

Hızır'ın denizde, İlyas'ın karada, yol yitirenlere, bunda kalanlara yardım ettiği gibi onlar da halka yardım eder.

Akıp-akıp bitmiyen defineler, hazineler bağışlarlar, gidip-gidip gelmiyen dertleri kökünden giderirler; atlas elbiseler verirler, çulları-çaputları soyarlar.

Yeter artık, geriye kalanını yarın söyliyeyim; geceleyin de Ay var amma ne de olsa gene karanlık da var.

CVIII

Selâm sana, selâmın sini senden geldi; selâm verdi, sıçradı gitti, senden başkasını da beğenmedi.

1610. Damının çevresinde selâm güvercinleri uçup dönmede; zâten sana sığınmadıktan sonra kimseciklere ne rahat var, ne huzur.

Her kuş, senden kol-kanat edinmede; senden başka kimden ne umulur da ümitsizliğe düşülmez?

(s. 157) Ne yanda kanadı yanmış bir kuş görürsen bil ki harp bir tamaa düşmüştür de tuzağa doğru uçmuştur.

Sen Kevser suyusun, ciğeri yanan sana gelir; kolu-kanadı yandıktan sonra sana kavuşanın yeniden yeniye kanatları biter.

CIX

Aşktan öyle bir makama geldim ki aşk bile bilmez bu makamı; iş öyle bir hale, öyle bir yere geldi ki akıl bile şaşırdı kaldı.

Binlerce zulüm, binlerce sitem geldi çattı da akıl kurtardı beni; fakat akıl, burda bağlanıp kalırsa söyle bakalım, kim kurtaracak beni?

A gönül, sarhoş musun ki gönlünü akla verdin, akla bağlandın kaldın? Onun kendisi bile oturacak, yerleşecek bir yere-yurda sahip değil, seni nereye oturtabilir ki?

Aklın metâı eserinden başka birşey değildir; aşksa canlar bağışlar; aşk, seyre çıktı mı kendisine bakanlara canlar saçar.

Binlerce canı, gönlü, binlerce aklı birbirine eş etsen aşk seninle olmadıkça gene de sevgilinin penceresine bile ulaştıramazlar seni.

Sevgilinin yüzüne, ancak iki bölünmüş saçlarının tuzağına tutularak kavuşabilirsin; fakat gene de çalış-çabala, çünkü çalışıp çabalaman, seni yetiştirir, olgunlaştırır.

1620. Bir doğan kuşusun ki gözünü o kapatmıştır senin, gene onun eli açar ancak, fakat seni, keklik gibi her yana da koşturur durur.

Yardım eşiğinden bir döşeğe sahip olanın uykusuna kul-köle olayım; çünkü o, hiç de uykuya dalmaz, uyuyup kalmaz.

Bir ceylânda arslan yüreği oldu mu binlerce ceylânı arslandan kurtarır.

Avcının içi, bir kuşu sevdi de benimsedi mi binlerce tuzağa düşmüş kuş, tuzağından kurtulur, uçar gider.

Tebriz'de olan, Şemseddîn'e tutulan gönül, gökyüzünün padişahı Ay kesilir de gökte at sürer.

CX

Bahçede kızıl gülün bir hay-huyu var; ağzımı koklayın diyor, ne kokuyor?

Bahçedekilerin hepsi de sarhoş, fakat gül kadar değil; çünkü her biri kadehle içmiş, onunsa testisi var.

Mademki yıl, zevk yılı, neş'e yılı; gün, çalgı-çağanak günü, ne mutlu bana da, benim gibi zevki-işreti huy edinene de.

Ay yüzlü ebedî bir sâkisi olan ne diye bizim gibi gelip de gül meclisinde oturmaz, orayı yurd edinmez?

Bahçedekilerin hepsi de Tanrı şarabını içiyor, fakat aralarında boğazı olan hiç kimsecik de yok.

1630. Ne tuhaf ki ağaçlar gebe kaldı, fakat tıpkı Meryem gibi hani, ne sevgilileri var, ne kocaları.

Binlerce defa yeşilliği yaktı-yıktı, sonra gene bezedi; bizimle ne aşkı var, ne arayıp- tarar ki?

Bizim varlığımız da onunla diri, yeşilliğin varlığı da; onun ne de lâtif, ne de zarif bir vucudu var.

Neden tiken silâhtar olmuş, neden bulut suratını ekşitmiş? Kızıl gülün yüzlerce düşmanı var da o yüzden

Ayna önünde, terazi elinde; ister sus, ister söyle; ancak sevgili, dedi-koducu bir huyu var, çok söylüyor diye benden kaçmada (*)

(*) Bu gazelin ilk beyti, LXIV. gazelin matlâ' beytinin aynı, ikinci beyti de gene o gazelin ikinci beyti, üçüncü ve dördüncü beyitler de öyle. Beşinci beyit, aynı gazelin sekizinci beytini pek andırıyor. Yedinci beyit de aynı gazelin yedinci beytine benziyor.

CXI

Bahçede kızıl gülün bir hay-huyu var; ağzımı koklayın diyor, ne kokuyor?

Bana bir kadeh sundu da şarab içer misin dedi gül; içerim elbette, ne diye içmiyecekmişim? Benim de ağzım var, boğazım var.

* Zâten "Rableri suvarır" lezzetindeki gayb şarabını içmek için boğaza ne hacet? Ağızsız-boğazsız içegör o şarabı.

Ululuğunun güneşine and olsun ki zerre-zerre herşey, aşk yüzünden kaftanının altında bir sağrak, bir kabak saklamada.

Güle sordum, kime gülüyorsun dedim; cevap verdi, dedi ki: İki kocalı çirkine.

1640. Kendisine iki efendi gereken kör kölenin yeri, köpekler gibi hep mahalle sokaklarıdır.

Tikene, şu silâhın da ne diye sordum; gül bahçesinin dedi, yüzlerce düşmanı var da ondan silâhlıyım.

Nedir bu diye Tebriz'in övündüğü Şems'e sor, fakat cevap vermez, seni savarsa da seslenme; sebebi vardır, o bilir elbet (*).

(*) Bu gazelin de matlâı, LXIV. gazelin matlâının aynı. İkinci beyit, aynı gazelin sekizinci beyti. Üçüncü beyit, dokuzuncu beyti, ancak ikinci mısrâ değişik. Beşinc beyit, altıncı beytin aynı. Yedinci beyit, CX. gazelin dokuzuncu beytinin aynı gibi.

— R —

CXII

Sâki, sun şarabı, sana başım da fedâ olsun, sarığım da; can kadehi nerden gelirse gelsin, almıya bak, sun bize.

Sarhoş bir halde salına-salına gir içeriye; senin gibi bir sâkimiz olduktan sonra ayık kalmamızı revâ görme bizim.

Sun kadehi; istekten canım ağzıma geldi, sabrın-kararın yeri mi artık?

Tıpkı senin tabiatin gibi hasta gönüle eş-dost olan, sırlara mahrem kesilen, o cana canlar katan kadehi sun bize.

Sun o şarabı ki bir katresi yere dökülse kara topraktan güller biter, her taraf güllük-gülüstanlık olur.

Sun o lâ'l renkli şarabı ki geceyarısı, coşup köpürse gökle yerin arası nurlariyle dolar, parıl-parıl parlar.

Ne şarap, ne sağrak, ne sâki bu; canlar, ruhlar fedâ olsun, fedâ olsun canlar, ruhlar ona.

1650. Gel gel, gönlümde gizli sırlar var: lâ'l renkli şarabı döndür, sun herkese, bir perde bile bırakma arada.

Beni sarhoş ettin mi seyret artık, av alanında arslan avlıyan, nasıl olurmuş.

Kutlu olsun, Tanrı kem gözden saklasın, meclis, kadehin kokusuyla, sevglinin yüzünün nuruyla doldu mu.

Binlerce sarhoş, canlarını tabaklara koymuşlar da, şunu al, şarabı sun diye o mumun çevresinde pervâneler gibi dönüp dolaşıyor

Güzel sesli çalgıcıların nağmelerinden, seslerinden, sarhoşların nâralarından şarap bile sarhoşun damarlarında yolunu yitirir, akışını şaşırır gider.

* Mağara gençlerini gör, şarap içtiler de mağarada tam üç yüz dokuz yıl harap bir halde yatakaldılar hani.

* Ne şaraptı o şarap ki Mûsa, büyücülere saçtı da sarhoş oldular, kendilerinden geçtiler, ellerini, ayaklarını verdiler.

• Mısır'daki kadınlar, Yûsuf'un yüzünü gördüler de kınalı parmaklarını şerha-şerha doğradılar.
• Kutluluk sâkisi, Circîs'in başına o şarabı döktü de o, kâfirlerin ateşinden ne korktu, ne gam yedi.
Bin kere öldürdüler onu, hattâ daha da fazla; oysa sarhoşum diyordu, ne birden haberim var, ne binden.
1660. • Kılıçlara çırçıplak atılan Sahâbe, Muhammed-i Muhtar'ın sunduğu şarapla sarhoştu, yıkılıp geçmişti kendinden.
Hayır, yanlış söz bu; Muhammed sâki değildi, bir kadehti; şarapla dopdolu bir kadeh, iyi kişilere sâkilik edense Tanrı'ydı.
• Edhem oğlu, hangi şarabı içmişti de sarhoşçasına saltanattan da bezmişti, ülkeden de.
• Ne sarhoşluktu o sarhoşluk ki biri, kendimi tenzih ederim noksan sıfatlardan diye bağırdı, öbürü, ben Hakk'ım dedi de darağacına çıktı.
O şarabın kokusuyla su, apaydın, tertemiz bir hale geldi, sarhoşlar gibi secdeler ederek denizlere doğru gidiyor.
Bu şarabın aşkıyla toprak, renkten renge boyanmada; bu şarabın verdiği ıssılıkla ateşin yanakları yalım-yalım parlamada.
İş böyle değilse yel, neden yeşilliğin yaşayış arkadaşı kesildi, bağın-bahçenin sır defterini gammazlamıya koyuldu?
Bu dört unsur, birbiriyle karılıp birleşmeden ne de zevk alıyor; bitkiler, insanlar, canlılar, hep bu dördünün sonucu.
Şu Zencî gecenin, ne de aklı-fikri alan bir şarabı var ki halkı, bir kadehiyle işten-güçten alıkoymada.
Sanatkârın lûtuflarından hangisini söyliyeyim? Onun kudret denizinin kıyısı-bucağı görünmez ki.
1670. Aşk şarabını içelim, esrik deve gibi katara katılalım, aşk yükünü çekelim.
Fakat sana akıl-fikir isteği veren sarhoşluğa dalmıyalım, canı, aklı uyandıran sarhoşluğa dalalım.
Dalalım Tanrı'dan başka ne varsa hepsini kusturan sarhoşluğa; çünkü zâten Tanrı'dan başka ne varsa başağrısından ibarettir, sersemlikten ibaret.
Nerde tertemiz şarap, nerde üzümden yapılan şarap? Tertemiz şarap yaşayıştır, öbürüyse pislik.
Üzüm şarabı, bir an domuzlaştırmaz, bir an maymunlaştırmaz mı seni? O kızıl suyla işin sonunda yüzün kararır gider.
(s. 158) Gönüldür Tanrı şarabının küpü, aç o küpün ağzını; işi-gücü kötü tabiat, balçıkla örtmüştür o küpün ağzını.

Küpün ağzındaki balçığı bir müddetçik söküp atsan küpten binlerce eserlerin kokusu yayılmıya başlar.

O eserleri şöylece bir saymıya kalkışsam soru-hesap gününe dek sayarım da gene tüketemem.

* Sayıya sığmaz, âciziz mademki, susalım; susma zamanı geldi mademki, can kadehini sun bize.

Tebrizli Şems'e âşık olanların meclisine gir; çünkü güneş bile o Şems'ten ışıklanmada, nurlanmada.

CXIII

1680. Neden şu kervandakilerden bir kişi bile uyanmıyor; halbuki tertemiz ömrün varını-yoğunu alıp götürüyor hırsız.

Neden uykuya, hırsıza incinmiyorsun da sana bunları haber verene kırılıyor, inciniyorsun?

Seni kıran, inciten, şeyhindir, öğütçündür; dünyanın lûtfu, esirgemesi, suya yapılan resme benzer, kararı yoktur hiç.

Biri, boyuna gizlice, a yapı diyordu eve, sakın yıkılma; yıkılacaksan da bana haber ver.

Bir gece ev, ansızın çöküverdi. Adam ne dedi, biliyor musun? Dedi ki: Bunca zamandır sana söyledim; ne oldu sözlerim, hiç mi tesir etmedi sana?

Yıkılmadan, çökmeden önce bana haber ver; haber ver de çoluğumla-çocuğumla kaçmıya bir çare bulayım demedim mi sana?

A ev, bir habercik bile vermedin, nerde bunca yıllık sohbet hukuku? Çöktün, yıkıldın dda beni ağlar-inler bir halde bırakıverdin.

Açık bir dille ev, ona cevap verdi de dedi ki: Gece-gündüz, kaç kere, ama kaç kere sana haber verdim.

O yanda, bu yanda çöküntüler, yıkıntılar oldu, ağız açtım da gücüm-kuvvetim kalmadı, aklını başına devşir, vakit geldi, çökeceğim dedim.

Sense öfkeyle boyuna ağzıma balçık tıkamadaydın; duvarlarım, baştan başa delikle doldu.

1690. Nerde ağız açtıysam sen ağzımı kapattın; bırakmadın ki söyliyeyim, ne diyeyim sana a mimarbaşı?

Bil ki ev, bedenindir, ağrılar, sızılar da yarıklar, çöküntüler; ağrısızı deliklerini ilâçla sıvamadasın a hasta.

O ilâç, o mâcun, samanlı balçığa benzer; hadi bakalım, boyuna yarıkları, delikleri samanlı balçıkla sıvayadur.

Beden, ağız açar da gittim der sana, fakat hekim gelir de ağzını kapatır, söyletmez bedeni.

Mahmurluğu, sersemliği ölüm şarabından bil; bırak menekşe şarabını, vazgeç nar şarabından.

Âdeta uyar da ona ihsanda bulunursan bu, bir gözbağcılıktan gizlemekten başka birşey değildir; fakat sırları bilenden gizlemiye kalkışma da nedir?

Pişman oluş, Tanrı'ya yöneliş şarabını iç, Tanrı'dan çekinme ekmeğini ye, töbeyi mâcun yap, suçlarını bağışlatma gıdasıyla gıdalan.

Gönlünün, dininin nabzını tut da bak bakalım, nasılsın? Bir kerecik de ibadet şişesine bak, idrar şişesine değil.

Tanrı'ya kaç, âbıhayat ondadır; her nefeste ondan aman dile, ondan.

Biri çıkar da isteğin hiçbir faydası yok derse ona cevap ver de de ki: İstek de ondan meydana geldi, nasıl olur da bir işe yaramaz?

1700. Arapça mürid sözünün anlamı ne? Mürîd, dileyen, istiyen demek; mürîd, murâdın malı-mülküdür, av, avlananın.

Beni istemediyse ne diye bana bu isteği verdi, o güzelim yüzün ayrılığı, neden betimi-benzimi sarartıp soldurdu?

Bakışları, beni aşk kılıcıyla yaralamadıysa neden şu gönlüm kan kesildi, gözlerimden kanlı yaşlar akıyor?

Güz, baharı dilemede, sararıp solmuş, ah edip durmada; sonucu bahar şeyhi, onun başucuna gelip erişmedi mi ki?

Baharı dileyen dirildi, ölü bir halde kalmadı; nasıl olur da Tanrıyı dileyen leş kesilir, yol ortasında kalakalır?

Bahçeye gel de herşey, nasıl yaptığını buluyor, bir seyret; her temiz tohum, lâyık olduğu çiçeği açmada.

Baharın elbisesi de a benim canım, vaazedenlerin elbisesi gibi yemyeşil; a dostum, artık sus da can dilini aç.

CXIV

Sabah çağı, sevgiliyi görmek, ne de düşman çatlatan birşeydir ya; sevgilinin yüzü, aziz ömürden bir müjdedir sanki.

Uykudan kalkar kalkmaz sevgilinin yüzünü görürsün; bu ne kutluluktur, bu ne bahttır, bu ne uyanık devlettir.

Hem işi açan, zoru çözen odur, hem şükreden o; tikene eş olmadan bitip gelişen gül, böyle olur işte.

1710. Sevgili, dokunur sana eliyle de hadi der, kalk artık; bu ne kalkıştır, ne kıyamet; bu ne cennettir, cennette akan ne ırmaklar.

* İmranoğlu Mûsa'ya bak, görmek, buluşmak isteğiyle bütün varlığı göz kesilmiştir de görün bana der durur.

Dinliyeni yanıltmak, duyanı şaşırtmak için söyler bu sözü; hem görmektedir, hem görmeyi diler; çevresinde güneşin dönüp dolaştığı bir tecelli makamı bu, ne de yüce bir tecelli makamı.

Daha seher çağında onun afyonunu yuttuk da aklımız çıktı gitti, işten-güçten kaldık.

Halimi gör de halin nedir diye hiç sorma; azıcık bir aklın varsa yürü git, çok söylenme.

Yürü, git, deliye akılla anlaşılır şeyler söylemiye kalkışma; yüzlerce kere yazıklar olsun, bir kere deli olmuş gitmişsin sen.

Bu devlet gecesinde bana tekten, çiftten bahsedip durma; çünkü şarap, beynime çift, sevgili, kucağıma eş.

A azizim, bana, ne kadar döndün, dolaştın diye sorma; nokta, pergelin dönüşünü sormaz bile.

Öylesine bir sevgilinin yolunu tozutma; çünkü o, güzelliğiyle denizden bile toz koparmada, deryaları bile tozutmada.

A sûfî, dizine koyma başını; ne kadar dalarsan dal, izinin tozunu bile bulamazsın, bu yola adım atamazsın sen.

1720. Çünkü Uhuddağı, kökünden-temelinden sökülemez; dağın ne diye eteğine el atar, onu yıkmıya uğraşırsın?

Yokluk bal şerbetini içtiğimiz şu anda ordunun başkumandanı bile gözümüze sinek görünür bizim.

* Ne kutluluk bu; haraca, nal parasına ait ne buyurulursa vereyim; çünkü durmadan kıvılcımlar saçan, yalımı-kıvılcımı pek tesirli olan aşk yüzünden nalımız ateşte bizim zâten.

CXV

Muhammed'in nuru, milyonlarca parçaya ayrıldı da uçtan uca, iki dünyayı da kapladı.

Muhammed, o nurun balkıyışındaki bir perdeyi yırtıverse binlerce keşiş, binlerce râhip, zünnarlarını kopanverirdi.

Bu işe hevesliysen zaman geçirme de bir nefesçik av ol, sonra da bir zamancağız sen avlan, avlar tut.

Hoşça kal, biz elden çıktık, hem de bu seferki çıkışımız, her seferkine hiç mi hiç benzemiyor.

Evvelsi gün sevgili, bana dedi ki: Bu dünya, bir belâ. Evet dedim, fakat senin kadar amansız belâ değil.

Ne diye kınamadasın, bâri sen kınama diye cevap verdi bana, sen kınama dedi, ne ayağın diken nedir, gördü, ne başından mahmurluk gitti senin.

Evet dedim, fakat yabancılara uyar da feryâda koyulursam suçlu tutma, hoş gör beni.

1730. Mademki sofrana sahibim, ekşi de korum, tatlı da; ulularn sofrasından herkes, kendi payını yesin (*).

Ramazanda halkın ağzını diktiğin iğneyle gel de benim de ağzımı dik, söze karnım tok.

Fakat baştan ayağa dek ağız kesilmişim, hangi birini dikeceksin? Bir deliği olan iğneye benzemiyorum ki ben.

Ümmetin en hayırlıları bile Tebrizli Şems'e muhtaç; bu gam yüzünden kavun bile çatladı, yarıldı; hayrın, hıyarın yeri mi artık? (* *).

(*) Pay kelimesi, aynen böyle ve Türkçedir.

(* *) Beyitte "hıyar" kelimesi Türkçedir. Arapçada hayırlılar anlamına gelmekle beraber, beyitteki kavun dolayısıyle sondaki hıyarın, bildiğimiz salatalık anlamına kullanıldığı anlaşılıyor.

CXVI

Bu ânadek sevgiliden o kadar dert çektim, o kadar elem gördüm ki nihayet dert-elem, gözyaşımla ciğerimin kanına kondu, oraları, yurd edindi gitti.

Binlerce ateş, binlerce duman, binlerce gam; adı aşk. Binlerce dert, binlerce belâ, binlerce cefâ; adı sevgili.

Kim canına susamışsa buyursun; can verme meydanı, ağlayıp inliyenleri öldürme çağı, haydin, gelin.

Sen bana bak, o bence yüzlerce canadeğer; sevgilinin beni öldürmesinden ne korkuyorum, ne kaçıyorum ben.

* Bu aşkın işkencesi, Nil suyu gibi iki yüzlü; ehline su gibi, ehil olmıyanaysa tıpkı kan.

Ödağacı gibi, mum gibi, âşığını yakıp yandırmadıktan sonra ne değeri kalır âşığın? Yakmadıkça ödağacıyla kuru tikenin ne farkı kalır?

1740. Savaşta kılıç, mızrak, ok yarası olmazsa korkak puştla Rüstem'in, silâhlı erin arasında ne fark kalır?

(s. 159) O kılıç, Rüstem'e şekerden de hoştur; ona okların yağması, para saçısından da tatlıdır.

O arslan, yüzlerce nazlar ederek avlar avını; avlar, ona avlanma hevesiyle katar-katar koşuşup dururlar.

Kanlara bulanıp can veren av, kanlar içinde, Allah için olsun, beni bir kere daha öldür diye ağlar durur;

Ölünün iki gözü, diriye, a gaflete dalmış, buz gibi donakalmış kişi, gel, kulağını kaşıyıp durma diye bakar.

Sus, sus, aşkın işleri hep tersinedir; çok söylemekle anlamlar gizlenir gider.

CXVII

Bir kere daha seheryeli gibi esip geldik; bir kere daha güneş gibi yüzlerce ışıklar saçarak doğduk.

Kocakarı soğuğunun hüküm sürdüğü mevsimin inadına tıpkı temmuz güneşiyiz biz; bir uğultudur, bir neş'edir, salmışız gül bahçesine.

Kû-kû-kû — nerde, nerde, nerde diye binlerce üveyikkuşu, bizi aramada; binlerce bülbül, binlerce dudu, bizden yana uçmada.

Balıklara haberimiz erişti de denizi coşturdular, binlerce dalgalarla kabardı, köpürdü deniz.

1750. Can kulağı veren, akıl-fikir bağışlıyan Tanrı'ya and olsun, dünyada bir tek ayık, bir tek akıllı bırakmıyacağız.

* Mustafa hakkıyçin, onun dört üstün dostu hakkıyçin gizliden gizliye, gayb âleminde, beş vakitte beş kere nöbetimiz vurulmada bizim.

Mısır'dan yüzlerce katar şeker kamışıyle geldik, şeker kamışı ezmekten başka hiçbir işe-güce koyulma artık.

Mısır'ın şeker kamışına ne ihtiyaç var? Tebrizli Şems, şeker saçan sözlerle yüzlerce şeker kamışı sunuyor.

CXVIII

Mademki sevgili, seni gamlı görmek istiyor, neşe arama; a aziz av, arslanın iki pençesindesin sen.

Sevgili, başına gülsuyu dökse onu Tatar ülkesinin miski say, kabul et, incinme.

İçinde öylesine bir gizli düşman var ki cefâdan başka hiçbir şey kovamaz o köpeği.

Birisi bir kilime, bir halıya sopayla vurup dursa kilimi, halıyı dövmek için değildir bu, onun tozu gitsin, arınsın diyedir.

Senin içinde de varlıktan, benlikten tozlar vardır; o toz birden-bire gitmez ki.

Her derde düşmede, her zahmete katlanmada, gâh uyurken, gâh uyanıkken azar-azar uçar gider o toz.

1760. Kaçar da uyursan sevgilinin cefâsını, o iyi işler başaran dostun, görünüşte yanlış görünen işlerini rüyada görürsün.

Tahtayı yonmak, onu mahvetmek için değildir; doğramacının, marangozun gönlündeki isteğe uydurmak içindir.

Bu yüzdendir ki, Tanrı yolundaki şerlerin hepsi de hayırdır; onun arılığı, güzelliği işin sonunda meydana çıkar, görünür.

Bak da gör, tabak, posta pislikler sürer durur, binlerce defa bu işi tekrarlar.

Maksadı da derideki gizli illetin çıkmasıdır; derinin, azdan, çoktan haberi bile yoktur amma tabağın istediği şey, derinin temizlenmesidir.

Sen, Tebriz'in övündüğü Şems'sin, çareler senin elinde; acele et, gizli işlerde gücün-kuvvetin var senin.

CXIX

* Tanrı, sevgilinin yüzünün çevresine öylesine bir yazı yazdı ki ey can gözü açık olanlar, okuyun da ibret alın.

Aşk adam yer; adam yiyen aşkın önünde kendisini bir lokma edecek adam gerek.

Sen ekşi bir lokmasın, geç-geç sinersin ancak; fakat eren, tatlı lokmadır, tatlı-tatlı, güzel-güzel siner.

Lokmayı parçala; çünkü o ağız küçücüktür; büyük lokmasın, seni üç fil bile birden yutamaz, her biri belki üç lokma ederlerse yenirsin sen.

1770. * Senin hırsına karşı fil bile bir lokmadır fakat, sen, fili avlayan ebâbil kuşuna benziyorsun.

Yokluktan doğdun, uzun bir kıtlıktan geldin; ister tavlı kuş olsun, ister yılan, akrep; hepsini siler-sömürürsün.

Sıcak tencereye kavuştun; gâh ağzını yakarsın, gâh dudağını, üstünü-başını, sarığını islere bular, karartırsın.

* Cehennemin midesi gibi hiçbir şeyle doymadın gitti; yapma, sonra sınıkları onaran, güç-kuvvet sahibi olan Tanrı, ayağını basar sana.

Nitekim yaratıcı Tanrı, cehennemin üstüne ayağını kor da cehennem, çek ayağını, doydum diye bağırır.

Erenlerin, hâsların gözlerini doyuran, Tanrı'dır; onlar varlıklarından da kurtulmuşlardır, şu leşe haris olmadan da.

Ne bilgiye, hünere hırsları vardır, ne cennete; eren, eşek de istemez, katır da; arslana binmiştir o.

Sus, onun lûtuflarını, ihsanlarını saymıya kalkışsam sayı-soru gününedek saysam gene bitiremem.

Gel ey Tebriz'in övündüğü Şemseddîn; Tanrıya and olsun, şu yusyuvarlak gökkubbedeki güneş bile senin âdi, aşağılık bir kulun-kölen.

CXX

Sevgili sana ne vefâ eder, ondurur, ne cefâ eder, umdurur; ne inkârda bırakır seni, ne ikrara bağlar.

1780. Neye gönül verirsen kahırla çeker, koparır seni ondan; a gönül der sanki, hiçbir yere ayak basma, hiçbir yerde ayak direme.

Gece, bir karara varırsın, gündüz olur, ondan vazgeçersin; şu geceyle gündüzün aykırılığına bak da ibret al.

Gaflet içinde olan, bilgisizliği yüzünden töbe etmiye girişir, yeminler eder; fakat bir kahredicinin eline düşmüş kişi, ne hile edebilir ki?

A kardeş, senin işin kime düşmüş? Öyle birisine ki şu dönüp duran gökkubbe bile onun yüzünden başsız, ayaksız kalmış.

A kardeş, nerde yatıp uyuduğunu bilmiyorsun sen; başının üstünde bir yılan, çöreklenip oturmuş senin.

A mağrur gönül, a aldanmış kalb, ne rüyalar görüyorsun? O ihtiyar aşçı, senin için ne çeşit bir tencere kaynatıyor?

Binlerce tacir, kâr etmek için sefere çıkar; Tanrı hükmünün velvelesi canında ne sabır bırakır, ne karar.

Öylesine gezer-dolaşır ki şehirlere sığamaz, ovalardan bezer de denizlere gider.

Mercan elde etmiye gider, fakat can verir; çünkü can alıcı, yoluna pusu kurmuş, oturmuştur onun.

Su peşine düşer de koşar, fakat seraptan başka birşey geçmez eline; ışık izine düşer de yeler, fakat ateşten başka birşey bulamaz.

1790. Kaza-kader, iki kulağını da tutmuştur, gel diye çeke-çeke sürükler onu; eşeği de kulağından tutup çuvala doğru böyle sürüklerler ancak.

Öküzden de betersin, görmüyorsun, felek, seni döndürüp durmak için boynuna övendireyi vurmuş gitmiş.

Bu başdönmesine bütün hekimler tutulmuştur; hastanın başı-beyni bu dönüşten sersem olmuştur.

Arslan, nerde pençe atıp avımı paralıyayım diye onu tutar, karaya, denize, dağa, ovaya sürükler, götürür ya; tıpkı onun gibi işte.

Fakat Tanrı âşığını arslan paraladı mı hani; sakın onun paralanmasını başkalarının paralanmasına benzetme.

Onun bedeninde ne gönül bulabilir, ne yürek, ne ciğer; onu kim paraladıysa gene o onarır, can verir ona.

* Çünkü o, ölmeden önce ölüm buyruğuna uymuş. Yaşarken aşkın eliyle öldürülmüştür.

Kimde gönül yoksa, ciğer kalmadıysa gerçekten de âşık odur; arslan, bir avı iki kere paralamaz.

Onu bir kere yanılır da paralarsa gene onarır tezcek, ona üfürür, can verir de kucağına alır.

Adam yiyen dünya, boşuna ümitlenmesin, tamaa düşmesin diye Tanrı, âşığın yağını, kanını haram etmiştir ona.

1800. Sen aşkla gıdalan; aşk, halis Fârûkıy mâcundur; zehrin haddi değildir ki zarar vermekten demvursun.

Söz aşka erişince yüreğim oynamıya başladı; fakat bu çeşit pervâsız mızrap vuruştan nerde oynıyacak tel?

Felek döner durur da kutup, yerinden kıpırdamaz; pergelin bu çeşit dönüşünden nokta, yerinden oynar mı hiç? Sen söyle.

Sus, bu da kaderin bir cilvesi; seni savaşa, atlas kumaşlara düşürmüş, beni de şiire.

CXXI

A kerem sahibi sâki, erkenden sun şarabı bana, dün gece susuzluktan, mahmurluktan bir katre uyku bile girmedi gözüme.

Dudaklarım açıldı da adını andım mı dudaklarımı şarapla bir hoşça ıslat; başımda senin verdiğin mahmurluk var, sarhoşlukla kaşı onu.

* Cisimlerime de dök şarabı, arazlarıma da; öyle bir dök ki ayık bir tek damarım bile kalmasın.

(s. 160) Eğer ben harab olur yıkılırsam, fakat bir tek damarım ayık kalırsa onu, şu yıkık ülkede öten bir baykuş say.

Şu çöle dönmüş yeri lâ'l şarapla lâleliğe döndür, baharı beklememi revâ görme.

Bu ağaç da senden gelişmiş, ona şu hırkayı veren de sensin; ağaçlar, senin şarabınla açılıp saçılmış, çiçeklenmiş.

1810. Beni sarhoş edersen başım, şu ağacı da geçer; nar gibi gülerim, halka gönlümü gösteririm.

Beni, kendi meyhânene vakfeden sensin; harab eden de sensin beni, mimarlık edip tâmir eden de sen.

O koca sağrağı sun da içip susayım; kulunun-kölenin söylenip durması lâyık değildir.

CXXII

Aşk yolunda bozguna uğrıyanları katar-katar ne hoş çekiyorsun; çek-çek, getir-getir.

Aşk, sarhoşluktan kucağını açtı, âşıklara kucaklaşma çağı geldi, kucaklaşma çağı.

Adamakıllı sarhoşum, yerlere yıkılmışım amma senin bildiğin o sağrağı elinle gene sun, gene sun.

Onun devleti daimî olsun, onu iste, sabrı-kararı sorup durma; onun yüzü gönlümde ne sabır bıraktı, ne karar.

Âşığın gözyaşlariyle yüzünü bezemesinde, sevgilinin, onun yüzünü boyayıp bezemesinden daha başka bir tatlılık, daha başka bir güzellik var.

Ey onun pençesine düşen, sevgilinin pençesinden kurtulmayı umma, umma.

Sen kandın, aşkıyla süt gibi kabardın; fakat süt kan olmadıktan sonra vazgeç ondan, vazgeç.

1820. Yürü, herkesin kul-köle kesildiği Şemseddîn'in şarabına karış; çünkü Tebriz'in şarabında mahmurluk yoktur, mahmurluk yok.

CXXIII

Canlara, üstün, yardıma mazhar padişahlar padişahından ses geldi: Ne diye erlerin halkasına uzaktan bakıp duruyorsunuz?

Güneş doğdu, bu halk neden uyuyakalmış? Can, gündüze, göz, nura âşık değil mi ki?

Kuyunun içi, can nuruyla aydınlandı; nurdan körün gözündeki illet bile geçti, gözleri açıldı.

Kuşluk çağı geldi, küpü kucakla uyuyan kişi, sağa-sola döndü, hareket etti mi uykusu dağılır gider.

Uyumuyorum, Tanrı'nın sanat eserlerini seyrediyorum deme; öylesi görülecek güzeli bırakıp da sanat eserlerine dalmak, perde ardına düşmektir.

Uyuyan kişinin canı, uykuda olduğunu bilse gördüğüne ne sevinirdi, ne yerinirdi.

Hani bir gün külhancı uykuya daldı da rüyasında kendini padişah olmuş gördü, aldandı gitti.

Kendini tahta kurulmuş gördü, sağında-solunda binlerce saf bey, perdeci, vezir vardı.

Tahta öylesine bir kurulmuştu ki görsen, yıllardır, aylardır buyruğu yürüyen, yasası geçen bir padişah sanırsın.

1830. O gürültü, patırtı, o bugün saltanat kimin dâvası, o kap-kaç, al-tut hengâmesi arasında;

Hamamcı, öfkeyle külhana girdi de mezardaki ölü değilsin ya, kalk diye bir tekme attı ona.

Külhancı sıçrayıp kalktı, baktı-gördü ki yanında ne hazine var, ne mülk; yalnız hamamın haznesi soğumuş, buz kesilmiş sanki.

* Yâ Sîn sûresinin sonlarındaki "Bu, ancak bir bağrıştan ibaret" âyetini oku; sen de bir bağrışta gurur uykusundan uyanırsın.

Biz de uyumuşuz, uyumuşuz amma uyuyandan uyuyana, gizli-açık, binlerce derece fark var.

Uykuya dalan padişahın, padişahlığından haberi bile olmaz; aşağılık kişi de uyuyunca aşağılığını hatırına bile getirmez.

Fakat ikisi de uykusundan uyandı mı padişah, tahta geçer, oturur, öbürü kahırlara, mihnetlere dalar gider.

* Hikâyenin özü kaldı, söylemiye izin yok; Dâvûd'un bilgisine bak, bir de Zebûr'un kısalığını seyret.

Gene Tebrizli Şems lütfederse eder; yoksa söz, ağızda böylece kalakalır.

CXXIV

Kadeh kırıldı şarabım kalmadı, ben de mahmurum; harab olmuş işimi ancak Şemseddîn mâmur edebilir.

1840. Görüş âleminin padişahı, keşif âleminin mumu, ışığı... Ruhlar, canla-gönülle uzaktan secde etmede ona.

Binlerce harab olmuş, perişanlığa düşmüş can, binlerce gönül, onun eli uzansın da onları şaşkınlık denizinden çıkarıp kurtarsın diye secdeler etmede.

Gökle yer, küfür karanlığıyla dopdolu olsa onun ışığı bir parladı mı her tarafı kaplar, her yanı ışıklandırır.

Meleklerin ondan elde ettikleri arılık şeytanlara da nasib olsa her biri, bir hûri kesilir.

O ışık, şeytana nasib olmasa bile onu, gene de kerem perdeleriyle gizler.

Bayram günü, lûtuflara-ihsanlara başladı mı her yanda bir *düğün-dernek kurulur, her ağlıyan, neş'eye gark olur.*

O güneş, Tebriz'den bir parladı da doğdu mu bütün zerreler, sûr sesini duymuş gibi canlanır, dirilir.

Ey seheryeli, Allah aşkına, tuz-ekmek hakkıyçin lûtfet; bilirsin ya, her seher, ben de onun yüzünden sevinirim, sen de onun yüzünden sevinirsin;

Sonucu, gayb âleminin tâ ötesinden varıp gelince bir de o yana uğra, tenbellik etme hastalar gibi;

Ondan elde ettiğin kanatla uç; bin yıllık yol bile olsa onun verdiği kanada uzak gelmez.

1850. Başın için olsun, kanadın yorulursa şu canı hasta, gönlü dosttan ayrılmış kulun hatırıyçin secde et de;

Gözyaşlarıyla ona de ki: Ayrıldığı andan beri günü karardı, saçları kâfur gibi ağardı;

O kişisin sen ki dünyadaki bütün suçluları acıyış denizine daldırır, hepsinin suçunu örter, bağışlarsın;

Gören can gözü bile senin canını göremezken gözü olmıyan elbette mâzurdur.

Öylesine yalvar, öylesine yakar ki ne yap yap, ayağının bastığı topraktan al, getir, gözlerime çekeyim, çünkü bu dert, müzminleşmede.

A seheryeli, şu seferden kutlulukla dönüp gelince varlık âlemini de ateşlere yakarsın, yokluk âlemini de;

Sürme olarak gözlerime çekeceğim toprağı bana getirirsen sana, senin canına sayısız yüzyıllar boyunca yeniden yeniye binlerce rahmet olsun.

CXXV

Bana bak, bana dikkat et ki mezarından eşin-dostun benim; dükkândan, evden ayrıldığın zaman seninle ben düşer kalkarım.

Mezarda benim selâmımı duyarsın, haberin olsun; zâten hiçbir vakit gözüme gizli değildin ki.

Tad aldığın, neş'elendiğin zaman da, sıkıntılara düştüğün, bunalıp usandığın zaman da ben, akıl gibi, can gibi senin içindeyim.

1860. Gurbet gecesi, bildik sesini duydun mu yılanın sokmasından da kurtulursun, karıncanın eziyetinden de.

Aşk mahmurluğu; mezarda şarap sunar, güzel getirir, mum yakar, kebap verir, meze hazırlar, buhur yakar armağan olarak sana.

Akıl mumunu uyandırdığımız zaman kabirlerdeki ölülerden ne hay-huylar kopar, ne hay-huylar.

Hay-huydan, kıyamet davulunun dövülüşünden, haşır-neşir gürültüsünden mezarlığın toprağı bile şaşırır-kalır.

Kefenini yırtarsın, korkudan iki kulağını tıkarsın; zâten sûrun üfürülüşüne karşı beyin nedir, kulak ne olabilir?

Ne yana bakarsan hep beni görürsün; hattâ ister kendine bak, ister o gürültüye, kalabalığa, hep benim, ben.

Şaşılıktan geç, iki gözünü de aç, iyileştir; çünkü kötü göz, o gün cemalimden uzaktır benim.

Görünüşte insanım, fakat sakın-sakın, yanılma ha; çünkü can çok lâtiftir, aşksa pek sert, pek kıskanç.

Şekil, sûret şöyle dursun, yüzlerce kat abaya, kebeye bürünsem gene de can aynasını ışıkları, yalım-yalım belirir, bayrak olur, görünür.

Davul dövün, şehirdeki çalgıcılara doğru gidin; görünüş günü, âşk yolunun olgunlaşmak üzere bulunan yolcularınındır.

1870. Lokmaya, paraya-pula düşeceğine Tanrı'ya düşseydin, onu arasaydın mezarda, bir hendek kıyısında oturmuş görmezdin kendini (*).

(s. 161) Şehrimizde ne biçim bir gammazlık yurdu açtın; artık yum ağzını da ışık gibi sessiz-sadasız gammazlık ededur.

CXXVI

Feryad feryad ki o sevgili, sefer yükünü bağladı; feryat ki ben yol arkadaşı olmıyacağım ona.

Feryat, feryat ki yolculuk işi, emrime râm olmuyor; râm olmuyor ki yolculuğun arışını-argacını birbirine katayım, yolculuğu kökünden yok edip gideyim.

Fakat ne çare; güneşle Ayın bahtı yolculukta; onların dönüp dolaşmasıyla gölge de atlanıp sefere düşüyor.

Yolculuk geldi de o ayrılıktan dolayı öyle bir dille öylesine özürler diledi ki bu kul, yolculuktan utandı gitti.

Ona dedim ki: Şu tilkiliği bırak, tilki gibi çeneni açıp kandırmıya uğraşma beni; çünkü yolculuk çayırında arslan avladı beni.

Can, bana misafir, tıpkı su gibi, ben de onun aktığı dereyim sanki; yolculuktan maksat bu, denize doğru akıp gitmede.

Bu ırmak, kıyı-kıyı, tâ denize kadar koşar; şu yollarda, yolculuk tikeninden kimin gönlü yaralandı, kimin gönlü incindi ki?

Aynanın yüzüne bak, yolculuktan geldi o, yüzünde yolun tozu-toprağı var, fakat sen gene de temiz bir gözle bak ona.

1880. Mademki öyle bir gerçek dost yoldadır, yolculuktadır, yola düşmek gerek, yolculuk etmek gerek; bahtı yolculuğun bahtı bil, iş, yolculukta artık.

Mademki o selvi boylu canımın canı yollara düşmüş, yolculuk baharında; ben de gonca gibi yol başında boyuna gözümü açıp onu gözetliyeyim bâri.

Tebriz'in övündüğü Şems, yolculuğa başladı; sefer ülkesinde ne çeşit bir saltanat kurdu, bilsen.

(*) Beyitteki "pul" kelimesi Türkçe kullanılmıştır.

CXXVII

Şemseddîn, Tebriz'den Ay gibi doğup gelince güneş de, Ay da onun kulluk kemerini kuşandı, ona kul-köle oldu.

Onun apaydın yüzü, göze göz kesilince insanların gözleri, Tanrı'yı görme gücünü elde etti.

Melekler, çavuşlar gibi önünde nâra atarak yürümede; gül, yüzünü-gözünü yerlere sürerek ona secde etmede.

Baş gözüyle yüzünü görmiye imkân yok; çünkü nefis, padişaha bakamaz, o kudret yok onda.

• O Ay yüzlünün lâ'l dudaklarında zümrüt hâssası var; bu yüzden nefis ejderhâsı, göz yummuştur ona.

Kimin ağacı, ona karşı eğilmedi de baş çektiyse yokluk testerelerinden, balta yaralarından kurtulmadı gitti.

Fakat şimdi Ay gizlendi, bu ayrılık bulutu yüzünden iki gözümden yağmurlar yağıyor.

1890. Gözyaşı katreleri, ciğer kanıyla karışmasaydı iki gözümden dökülen katrelerle yüzü, tamamiyle yeşerirdi.

• Ciğer merhamete kalmıştır, merhamet de ciğerden belirir zâten; her halde bu sebepten olacak, gözler yardımına koştu onun.

Saray kethüdası, nasıl padişahın yüzünden haber verirse tıpkı onun gibi evdeki her parçanın aşktan haberi var.

Haber almak istiyorsan haberi olmıyanlarla az düş-kalk; haberi olmıyan sürüyü, köpek sürüsü say gitsin.

Ölüye eş olan, seni teneşir haline sokar; ölüye kocalık eden, teneşirden de beterdir.

İsâ'ya bakacaksan dertli gözle bak da şifa bul; başcağızını bağlama, gözünü yumma İsâ'nın gözünden, eşeğine bakma onu bırakıp.

Üzüm, sirke küpüyle düşer-kalkarsa şarabı ekşimsi olur; şarap küpünün eşi-dostu, turşu kurulan bitkilerdir.

Sen, hileye-düzene başvur da sirke küpünü del; kaç dışarıya, balla şeker, seni alsın da denize götürsün.

Hangi denize hem de? Sahibimiz Tanrı Şems'ine, Şemseddîn'e; Tanrı'nın tertemiz zâtına and olsun ki odur padişahlar padişahı.

CXXVIII

Bir hoşluk olmıyan, tezce gelip geçen durağı bırak, altın gibi seni alacak kişinin yanına var.

1900. Ağaç, bir yerden bir yere gidebilseydi ne testere eziyeti çekerdi, ne balta yaraları alırdı (*).

Zaman, sana hükmedendir, mekân, konup göçeceğin uğrak yerin; şu halde iyi bir mekân seç, güzel bir zaman kolla.

Sonucu, öyle bir hale gelirsin ki mekân da, zaman da, zamandakiler de artık sana birşey yapamaz.

Gök aynası gibi gece yüzünden karardın gitti; ağaç gibi güzyelleri yüzünden betin-benzin sapsarı olmadı mı?

(*) Bu beyit, "A" harfindeki X. gazelin ilk beytinin hemen-hemen aynıdır.

CXXIX

Ağaç, ayağıyla, başıyla bir yerden bir yere gidebilseydi ne testere eziyeti çekerdi, ne balta yaraları alırdı (*).

Güneş, bütün gece perdeler altına girmeseydi dünya, seher çağı, nasıl aydınlanabilirdi?

Acı su, denizden havaya ağmasaydı nerden yağmur olup yağardı, nerden sel olup akardı da gül bahçelerine can kesilirdi?

Katre, yurdundan gitti, sonra gene geldi de sedefe rastladı, bir inci haline geldi.

Yûsuf, ağlıya-ağlıya babasından ayrılıp yolculuğa çıkmadı mı? Yolculuktan kutluluğa ermedi mi, padişahlığa kavuşmadı mı, zaferler elde etmedi mi? (* *).

Mustafa, Medine'ye doğru yola çıkmadı mı da padişahlığa ulaşmadı mı, yüzlerce ordunun padişahı olmadı mı? (* * *).

1910. Ayağın yoksa bile kendine doğru yola çık lâ'l mâdeni gibi güneş ışıklarıyla renklere boyan.

Hocam, kendinden kalk, yola çık, kendine gel bu çeşit yolculukla toprak bile altın mâdeni haline geldi.

Acılıktan, ekşilikten tatlılığa git de tatlılaş; nitekim binlerce meyva, bu çeşit yolculukla tatlılaştı.

Tebriz'in övündüğü Şems'i ara, ondan iste tatlılığı; çünkü her meyva, güneşin ışığıyla aydınlanır, olgunlaşır.

(*) Bu beyit, "A" harfindeki X. gazelin ilk beytinin hemen-hemen aynıdır.
(* *) Bu beyit, X. gazelin yedinci beytine çok benzer.
(* * *) Bu beyit, X. gazelin onuncu beytine çok benzer.

CXXX

Canıyla oynamaktan usanmıyan, can vermiye doymıyan gönlü seyret; zâten de aşk tutsağı, eziyete düşmiye, horlanıp kakılmıya doymaz ki.

O, âşıkların bildiği yaralarla yaralanır, kanlar içindedir de gene yaralanmıya doymaz.

Meyhâneyi yurd edinmiştir, bütün rintleri yıkmış, yerlere sermiştir de kendisi, nar renkli şaraba bir türlü doymamıştır.

Her an, o avı avlanmak için binlerce kutlu can fedâ eder de canı, gene de o ava doymaz.

Şeker kamışı gibi damağım, sevgilinin dudağıyla şekerlerle dolmuştur, fakat ney gibi gene de ağlamıya-inlemiye doyamaz.

Dedi ki bana: Neye karnın tok senin? Senden başka dedim, ne varsa herkese, herşeye; fakat senin sahib olduğun şeylerin hiçbirine doyamadım.

1920. Gönül bir padişahın kadehine, bir türlü doyamadı gitti; o yüzden a Müslümanlar, ne şehri tanıyorum ben, ne padişahı.

Senin havan, bahar gibi, gönül, senin yüzünden bir bahçe sanki; zâten bahçe, hiçbir vakit bahara, baharyeline doyamaz ki.

Tebrizli Şems'in lûtuflarından, keremlerinden nasıl utanıyorum? Dilerim can, şu utanca, şu utangaçlığa hiç mi hiç doymasın.

CXXXI

Neden böyle kuru dala dönmüşsün; sevgilinin yüzüne baksana. Ne diye sararmış bir yapraksın, ilkbaharı seyretsene.

Rintlerin halkasına gir, en uygun iş bu; gir o halkaya da sonsuz, tükenmez şarabı, sayıya sığmaz güzelleri, sâkileri seyre dal.

Bil ki aşk, kararsız bir cihandır; seyret o cihanda binlerce cansız, kararsız âşığı.

Adını anmadığım, gizlediğim o padişaha ulaşır, kavuşursan o padişahın padişahlığı hakkıyçin onu padişahçasına seyret.

Gözüne sürme çektin mi bir kere daha yüzünü şu yana çevir de toz-dumanla dopdolu olan şu âleme bir bak.

Binlerce mürekkeb isi, nedir bu? Gök. Renk-renk dumanlar, sisler, buğu-buğu tütmede; seyret yeşilliği.

Sen güneşe, doğduğu zaman bakma; akşamüstü seyret onu, nasıl da sararır-solar, utanır.

1930. Ay da dilenmek için zenbilini uzatır, doldurur onu amma on beş günü sonra onu bir seyret, nasıl hor bir hale gelir, nasıl süzülür, erir.

Alım-güzellik denizine gel de buluşma mâdeni tarafına var; o gerçek sevgilinin iki mahmur gözlerini seyret.

Rûh-ul Kudüs, onun merkebinin nalını öpünce şu hale bak, şu işi seyret diye nal, nâralar atar, bir gör de bak.

Tebrizli Şems'in hilmi, ruhun suçlarını bağışlamazsa ruhun utançlığını seyret artık (*).

(*) Bu beyit İst. Üniv. nüshasında var.

CXXXII

Hakkımızda birisi birşey mi söyledi, yoksa bu iyilik, kötülük, kendiliğinden mi meydana geldi, bilmem; hoca henüz burda, sakalına bak da anla artık.

Tuhafı şu ki hoca bir düzene başvurdu; çocuktu, çocuk kaldı; halbuki sakalı karaydı, başka bir renge girdi şimdi.

(s. 162) Söyliyeyim mi sana, hoca, yukardan-aşağıdan ne diye bahsetti durdu? Kendisi alt-üst olmadı da ondan.

Dört ayakla, iki ayakla dünyanın çevresini döndü-dolaştı amma deniz, hiç başından aşmadı hocanın.

Hoca, kendince pek iyi bir hale gelmiş, öyle sanıyor; halbuki hummaya tutulmuş hasta gibi, hattâ ondan da beter.

Delil getirmede, inad etmede, savaşmada aşırı vardıkça vardı; fakat candan, can zevkine dair delilden hiçbir haberi yok.

1940. Bahis yolu, inattır, itirazdır, delil getirmedir; gönül yoluysa baştan başa zevktir; şevktir, baldır, şekerdir.

CXXXIII

Dudağından şeker istemiye geldi, şeker mi şeker dudaklarından bir-iki ölçek şeker ver.

Sen, cömertlikte ara yücelmeyi, evet de, başka şey deme; bak da gör, şeker kamışı bile şekerler vererek yüceldi, yükseldi.

Dudakların, şekerin ta kendisi, şeker, onlardan yetişip gelişmede; şeker kamışlıklarından veresiye şekeri beklemiyor o dudaklar.

Şeker bile şeker yediğin zaman, o dudaklardan payını alır da dillere, damaklara o yüzden tat verir.

Bugün iki dudağını yummuşsun, şundan korkuyorum ki senin derdine düşer de şeker, şekerliğinden kalır, bir fayda vermez, bir tat vermez artık.

Dudaklarında ne de tat var; onların yüzünden şeker kamışı, kavgasız-savaşsız, bütün bitkilere bey kesildi.

Ağzımı yumdum, böylece ağız açmadan şekerler çiğniyeyim de bu yüzden canım, hoş, tatlı bir hale gelsin.

CXXXIV

Ay yüzlü sevgilinin başka sevgilisi yok, sen de ondan başkasını sevme; cemalinin ne kıyısı var, ne ucu, sen de ondan dönüp bir kıyıya sığınmıya kalkışma.

Apaçık bir av alanı, her yanda bir av var; arslanlar gibi gir alana, erkek arslandan başka birşey avlama.

1950. Nefsin havası yulardır, halk da sanki develer; fakat sen o sarhoş deveden başkasının yularına yapışma.

Herşeyin varlığı tozdan ibaret, aydınlık, bizim Ay yüzlümüzden vurmada; Aya arkanı çevirme, tozun-toprağın yoluna düşme.

Dünyayı sür önünden; o, senin definenin yılanı; fakat sen onu güzellikte tavuskuşu say, yılan sayma.

Bütün halkı, bütün dünyayı, cıva gibi tutsalar da avucuna koysalar sen, aşkla cıvanın avucuna düş, karar etme sakın.

Gözlerin bağlı bile olsa elyordamıyla bul, elindeki duyguyla anla; evveline evvel olmıyan gül bahçesinden gül devşir, tiken değil.

O gülün kokusuyla açıldı Yâkub'un gözü; bizim Yûsuf umuzun kosunu getiren rüzgârı da hor görme.

Can Yûsuf'u kimdir? Tebrizli padişah Şems; onun tapısından başka bir tapıya itibar etme.

— Z —

CXXXV

Git-git, ayıplarla karışmış aşktan nefret ederim ben; git-git, kızıl gülsün amma tikenlerle eş olmuşsun sen.

* Tanrı safisi Âdem, cennette yurd edinmişti; fakat cennet, yılanla eş olduğundan ayrıldı ondan.

Gökle yer arası, pek nurlu bir havayla doludur; fakat yerden toz kopunca bu hava, kararır gider.

1960. Dost, senin düşmanınla oturmıya, düşüp kalkmıya başladı mı kaç ondan; ateş gibi sıcak hava, hararet verir insana.

Kendimi, kıl çeker gibi hamurundan çekip çıkarayım; çünkü gördüm ben, şarabının zevkinde mahmurluk var.

Fakat ne edeyim, neyliyeyim ki gamın, perçeminden tutar, çeke-çeke sana sürükler, getirir beni; gamın, ağzından ateşler saçan bir ejderhâdır.

Bin keredir, ok gibi o yaydan fırlar, kaçarım, bin keredir gene o av tutan bakışlarına av olur, tutulur, gelirim sana.

Büyü muskam, sevgilinin hayalini evime öylesine getirir ki o hayal hem gelmemek ister, hem gelmek.

Şu aman bilmez aşktan haberi vardır da o yüzden gamın, ben yolculuğa çıkınca dudak ucuyla gizli-gizli güler bana.

Töbem, padişahlığına karşı âdeta bir maskaradır; çünkü aşk, ne sabır nedir, bilir, ne ibret alıp uslanır.

Söz söyleme, söyliyeceksen sabırdan, töbeden bahsetme; Mecnun'un töbesine ait söz, sıkar, yaralar adamı.

CXXXVI

Gece, âşık için de ferahlıktır, uzundur, hırsız için de; hele gel bakalım, gece geldi çattı, ikimiz de girişelim işe.

Ben, padişahın hazinesinden akıykle inci çalayım, aşağılık bir adam değilim ki bezzâzın kumaşını aşırayım.

1970. Gece perdelerinin içinde lâtif hırsızlar var, hileyle sır evinin damına bile yol bulurlar.

Gece yolculuğuyla yankesicilikten, padişah haznesiyle o nazlı padişahın akıykını elde etmekten başka birşey ummam.

Öyle bir yüzü var ki ışığından, yalımından gece kalmadı dünyada; ne de mum ki güneşi yakıp yandırmada, Ay onunla ışımada.

Bütün dilekler, Kadir gecesi kabul olur; çünkü Kadir, o yüceliği senin gibi bir dolunaydan kazandı.

Herşey sensin, herşeyden öte ne varsa o da sensin; o da senden ibaret; artık sana eşit ne olabilir ki birisinin hayaline gelsin?

Hadi, bırak şu geniş alanı, kulağını aç da sana duyulmamış, söylenmemiş bir hikaye anlatayım.

Mesîh'i görmediysen üfürüşünü duy; mademki akdoğansın, kanatların var, davulcağızın dövüldüğü yere uç.

Mademki kızıl altından dökülme parasın, padişahın sikkesini, alâmetini kabul et; yok, kızıl altın değilsen neden bunca altın kesecek makas var, ne lüzumu var bunların?

Define haline geldiğin zaman bunu öğrenmedin mi, bilmedin mi? Nerde define varsa gammaz, o sırrı fâş eder.

Aç defineyi, hileye kalkışma, çünkü kurtulamazsın hiddetle-şiddetle, seccadeyle, zikirle, zâhitlikle, namazla.

1980. • Hırsızlık ettin de geçtin, mescidin bir bucağına oturdun, zamanın Cüneyd'iyim; niyâz etmede Bâyezîd'im ben diyorsun.

Çaldığın kumaşı geri ver de ondan sonra zâhitliğe koyul; arıklığı bahane etme, sesini yavaşlatmıya yeltenme.

Sus, bahane bulmıya kalkma, bu durakta gösterişin, hilenin-düzenin bir habbesini bile almazlar.

Tebrizli Şems'in devlet eteğine yapış; yapış da olgunluğun, onun lûtfuyla, onun himmetiyle bezensin.

CXXXVII

Padişahım, güneşe dedi ki: Kendine gel, şu nazı bırak; sen yüzünü örtersen biz açarız yüzümüzü.

Bir an yüzümüzün parlaklığı, yalım-yalım parladı mı yüzlerce güneş kararır, geçip gidiverir.

Sana o kişi aldanır ki dostun yüzünü görmemiştir; fakat beni gören, nerden seni ululıyacak, yüceltecek?

Seni altın makasıyla kesenden kaçma, bulut altına girme; çünkü ben seni de yalvartır-yakartırım, bulutu da.

Gerçi cihanın canısın, cihan pek güzeldir amma ben bir cilveye kalkışır, güzelliğimi gösterirsem başaşağı olur gidersin.

Benim ışıklarla, nimetlerle dolu binlerce dünyam var; a aşağılık ekmekçi, sen bana ne naz edebilirsin ki?

1990. Kulları ekmekten de kurtarırım ben, ekmekçiden de; yaşayışım, onlara yaşayış verir, uzun bir ömür ihsan eder.

Güneşten geçtik, kalk ey Zühre yıldızı, şarap getir, meze getir, şeker kamışı getir, neye üfle, okşa onu.

Zaman sana uymazsa sen zamana uy, koca sağrağı sun elimize, düzen ver çenge.

Bitkiler, cansızlar, canlılar, hepsi sarhoş senin yüzünden; bir ancağız da şu iki-üç yoksulun hatırını al.

Yaşayış da seninle hoş, ölüm de; gâh şeker gibi dondur, kaskatı et bizi, gâh yak-yandır, erit gitsin.

Ay yoldaşım olduktan sonra yolculuk, memleketimde oturup dinlenmektir bence; onun gölgesi altında yokuşları çıkarım, inişlerden inerim, yürür giderim.

* Gökten duyuyorum; sonu hayırdır bu işin; sus, sonucu Eyâz'ın işi de hayır oldu gitti.

— S —

CXXXVIII

Gel; yem lâtif, tuzağın zorundan korkma; kumar evine gir; borçlanmadan ürkme.

Gel-gel, bütün erlerin kulakları sende; gel-gel, erlerin hepsi de sana kul-köle; korkma.

Gel, gel; öyle kadehle, öyle sâkiyle gel ki sorma o kadehi, sorma o sâkiyi; gir-gir o selâmı güzel padişahın huzuruna, hiç çekinme.

2000. Duymuşsun; bu yolda baş korkusu varmış, can korkusu varmış; mademki sevgili âbıhayat, korkma bu haberden.

Mademki aşk, zamanın İsâ'sı, ölüleri arayıp duruyor; öl sen de bizim gibi güzelliğine karşı onun, ürkme

(s. 163) Sağrak, büyük, ağır, fakat o, hafif ruhlu, çevik; binlerce kadeh olsa al elinden, çek gitsin, hiç korkma.

Arslana kul oldun; nasıl olur da kebapsız kalırsın? Hiçbir hamdan tekme yemezsin, horlanmazsın, merak etme, korkma.

Ayla eş-dost oldun, bekçiden ne derdin olur ki? Cana, sabah şarabı kesildin; ürkme sabahtan, akşamdan.

Sevgilinin hayali, bir kadeh sundu bana, şu hâs kadehi çek de dedi, ne ileri gelenlerden kork, ne aşağılık kişilerden.

Ona, oruc ayındayız, hem de gece değil, gündüz dedi mi; sus dedi, can şarabı orucu bozmaz, korkma.

Bu durakta sana, Halil'le Bâyezid eş-dost olmuş, hiç ürkme, çek şu temkinli şarabı.

— Ş—

CXXXIX

Güzelim, yüzünü ekşitti de, şekerin narhını ucuzlattı, değerini azalttı; bilmem ki o ekşi kabakta sevgilimin ne çeşit şarabı var?

Mahsustan yüzünü ekşitiyor, yoksa ne tatlıdır, ne şirin canlıdır o; bütün vücudunda bir tek kıl bile yoktur ki ekşi olsun.

2010. Binlerce küp sirke, onun yüzünden tatlılaştı; zâten tatlı güzel, ekşi huyun ilâcıdır.

Bizim ekşi hay-huylarımızdan gülmiye başladı da o ekşi hay-huylar bir tuhaf, bir görülmemiş tatlılığa kavuştu.

Ekşi, dudak ucuyla gizlice nasıl gülmesin ki ekşi derede süt, şeker ırmağının akmıya başladığını duydu.

Dün gece onun seli beni kaptı da halk, bal ırmağında şu ekşi testinin de ne işi var diye bağırmıya başladı.

Evvelsi gün sevgili, o ekşi yüzlü nerde diye beni aramış; mademki mahmur değildi, ne diye ekşi istedi canı?

Bensiz olarak çabuk-çabuk, yerden yere gidip duruyordu; o ballar balı, o şekerler şekeri ne diye ekşi ister, bilmem ki.

İhsanıyle ekşi boğazımı tatlılaştırmak için bir tabla helva almış, bu kulu arıyordu.

Maksadı, beni yok etmekse şaşılmaz buna; çünkü tatlı, daima ekşinin düşmanıdır.

Yanılma; yüzünü ekşitmesi, seni tapısından sürmek için değil; senin gibi bir avı kıskandığından yüzünü ekşitiyor.

Kapıcı, beyin mevkiini kıskanır da ondan yüzünü ekşitir; damat, gelinin güzelliğini kıskanır da o yüzden ekşi yüzlü görünür.

2020. Balarısı gibi ballarla dolu binlerce kovanın var; canın için vazgeç artık ekşi dedi-kodusundan.

CXL

İzinin tozu bile yok olan, tamdır; ilk sağrakta işi tamamlananın işi iştir.

Bir gönlüm var ki aşk yolunda harap mı harap; bir meyâne eri birden harab etti, yıktı gitti onu.

Aşkla de ki: Düşmüş, yerlere serilmiş birini istiyorsan gel, öylesine düştü, yerlere döşendi ki dilersen gel de kaldır onu.

Pek yakın gelme, uzaktan seyret, çünkü korkuyorum, içindeki ateşin yalımları, seni de yakar.

Ateş sararsa seni, gözlerimin yanma gel, inciler saçan gözlerimden sel-sel yaşlar akmada.

* Gözyaşlarım boşandı mı beni seyret de taşla Mûsa'nın, sopa vuruşuyla fışkırıp akan kaynağın hikâyesini gözlerinle gör.

Seslen; onun hasta gözler şifalar veriyor; nerde bir hasta varsa gelsin, sıhhat çağı geldi diye bağır.

Dağa çık da nerde bir gönlü uykuya dalmış varsa onun uyanık devleti, ona görüş verecek, biliş lûtfedecek, gelin-gelin diye seslen.

* "Tanrı, kimin göğsünü ferahlattıysa, açtıysa" âyetinin ışığı öyle bir mumdan gelir ki o mumun nurlarının parıltısı, iki dünyaya da sığmaz.

CXLI

2030. Mademki Mansur'a, sevgilisinin vuslatı yüz gösterdi; gönlünü temelinden darağacına vermesi yaraşır mı yaraşır.

Elbisesinden, külâha benzer birşey kaptım; fakat o, aklımı da yaktı-yandırdı, başımı da, ayağımı da.

Bahçesinin duvarı üstünden bir tiken kırdım; o tiken yüzünden gönülde nasıl bir heyecan var, nasıl bir dilek; tarif edemem.

Bir seher çağı, şarabını içti de arslanlar avlar bir hale geldi şu gönül; artık köpeğe benzer ayrılığının yarasını çekmiye lâyıktır doğrusu.

Gök tayı, çok huysuzdur, çok sert görünür amma aşkının elinde, boynuna yular takılmış çakala döner.

Nice gönüller aşkından amana geldi amma o, onları sürüye-sürüye çekti, götürdü, aman vermedi, insaf etmedi onlara.

Soğuk bir günde, ırmakta bir post vardı, hem de ırmağın ta dibinde; adamın birine, dal dedim, dal ırmağa da al şunu.

Tamaa düştü, o ayı postunu almıya geldi; fakat bu tamah, onu ayıya giriftâr etti.

Postu bırak da kurtul, git; onun eziyetine düştün, onunla savaşmıya koyuldun ne de uzun kaldın dedim.

Dedi ki: Yürü, git, postun sevgisi, öylesine tesir etti bana ki onun zorlu pençesinden kurtulma ümidi bile kalmadı.

2040. Her an, beni binlerce dalgaya düşürmede; âşığı sımsıkı sıkıp duran pençesinden kurtulmıya imkân yok.

Sus, hikâye yeter, bir işaret kâfi; akla uzun uzadıysa, tomarlarca söz söylemiye ne hacet?

CXLII

Gönül tandırında sesi çın-çın çınlanmada, müziğe başlayışı, yıkık-dökük yüreğimi heyecandan hop-hop oynatmada.

Rebabı kucağına aldı, külâhını başından çıkardı, yere koydu; baş oynatmasını görünce gönül elden gitti.

Gönül, onun ibrişim tellerinden mekik gibi dönmede; öyle fır-fır dönmede ki o ibrişim bükenin gözlerine hem görünmede, hem görünmemede.

Şu erganunum iki-üç telini biraz gevşek bırak; çünkü aklı halden hale sokan sesi, pek tiz geliyor.

Bil ki beden toza-toprağa benzer, cansa onu tozutan yeldir; fakat canı bildiren, gene de toza benziyen bedenin hareketidir.

Can da bir toz sayılsa bu sefer o tozun içine bir başka can gelir, hem öylesine bir can ki sesinden, zerre-zerre bütün âlem raksa girer.

Cihan bir tandır, orda renk-renk ekmekler var; fakat ekmekçiyi gören, ne yapsın tandırı, neylesin ekmeği?

Gönlün raksı, içten de değildir, dış âlemden de değil; canım feda olsun sana, nerde olursa olsun, nerden olursa olsun okşa onu, lütfet ona.

2050. Bir gece lâtife yollu dedim ki: A gönül, Aya bak, Ayda, onun lütuflar göstererek uçar gibi salınışına benzer birşey görüyor musun?

Güneş gizlenince onun yerine, geceleri kıvılcımlar saçan bir mumcağız korlar, değil mi?

Gözlerini iki eliyle kapattı da dedi ki: Gönül, padişahın kıskançlığını da bilir, nazını da.

CXLIII

Âşığa, onun sır âleminden bir sestir, geldi; âşk diyordu bu ses, Tanrı'nın burâkıdır; süredur onu.

Tanrı kutlu etsin, topraktakilere ne biçim bir yel esti ki onun nazındaki ateşten bile su gibi lûtuflar coşup fışkırmada.

Onun alıcı doğanına av olmak, doğanının pençesine düşmek için Aydan balığadek herşey, güvercin şekline girdi.

Kuyumcumuzun aşkıyla, onun makasındaki lezzetle âşıkların beti-benzi sarardı, basılmış altına döndü.

Havayı, hevesi tozutan o havada gönül kuşu, bizden ne gördü acaba, neden böyle uçup duruyor?

Gönül kuşumuz, bâzı-bâzı da uçmaktan kalır; kim bağlar onun yüce kanadını, kim makas getirir de keser o kanadı?

Söyleme; kıskançlık her ana elini dişleyip duruyor; sevgiliden utan, onun o işveli aşkından hayâ et diyor yâni.

2060. Kıskançlığından şikâyet ettim de gülerek dedi ki bana: Seni neyle bağlarsa bağlasın, çöz, at onu, kurtul gitsin.

CXLIV

Başını kaldır da kalk, zevk-safâ meclisine varalım; bedensiz can gibi bir an olsun, zevkin-safânın kucağına kavuşalım, zevkle-sâfa ile koçuşalım.

Ölümümden, ebedî zevkle, ebedî ömre ulaşacağımı haber aldım; ne Tanrı'dır ki ölümü, ebedî ömür peygamberi yapmış, onunla ebediliği müjdeliyor.

Varlığımızın göbeğini, ebedî işret adıyla kestiler; zevk-safâ anasından bayram günü doğduk biz.

Sor bize; zevk-safha nedir, şu zevki, şu safâyı terk etmek ne? Bu şekle bürünmüş zevk-safâ, gerçek zevkin, gerçek safânın kapısının dış halkasıdır âdeta.

Perdenin ardında zevk-safha canlarının şekilleri var ki onların gölgeleri vurmada, zevk-safâ perdesindeki şekiller, o yüzden görünmede.

Altına benzer varlığını zevke ver, safâya ver, gama verme; zevke-safâya lâyık olmıyan altının toprak başına.

(s. 164) Dur, gök, neden dönüp duruyor? Söyliyeyim sana: Onu, zevk-safâ yıldızının parıltısı döndürüyor da ondan.

Dur, deniz, neden dalga-dalga köpürüp coşuyor? Söyliyeyim sana: Onu, zevk-safha incisinin ışığı oynatıyor da ondan.

Dur, toprak, neden hûriler, gılmanlar doğurdu? Söyliyeyim sana: Ona, zevk-safha anberinden kopup gelen rüzgâr, cennet kokuları verdi de ondan.

2070. Dur, yel, neden esinti-esinti gelip geçer-gider? Söyliyeyim sana: Zevk-safâ defterine yaprak-yaprak, fakat tezce gelmeni ister de ondan.

Dur, gece, neden perdeler salıyor? Söyliyeyim sana: Düğün var, dernek var, bütün zevk-safa çarşafına der de ondan.

Beşin de, dördün de, yedinin de sırrını söylerdim amma zevk-safâ tavlasında bir-iki oyunla yutuldum da söyliyemiyorum.

CXLV

Hep beni övsün, beni sövsün, başkasını değil; her ikisi de, hem de hamı, olgunu, âbıhayattır bana.

Şarabının mahmurluğu mu daha hoş, sarhoşluğu mu? Canlarımız, ebediyyen kadehi olsun onun.

Sitemiyle öylesine sarhoşum ki sitemiyle lûtfunu ayırd edemiyorum; artık bana ne insafını, adaletini sor, ne lûtfunu, ihsanını.

Cefâsı, kaçıp giden canımı yemle, tuzakla tuttu da vefâ kuşuna eş etti gitti.

Canım, gitmemek için çok bahaneler buldu amma baht, devlet, o bahtsızı adım-adım çekti yanına.

Onun derdini bilip tanıyan, zevk, neş'e istemez; onun adını duyanın, izinin tozu bile kalmaz.

CXLVI

* Düşünce hüthütleri, izinin tozunu bulup haber getirince Süleyman'ın saltanatı benim olur; çünkü apaçık meydana çıkar o dilber, veresiye değil, peşin olarak görürüm onu.

2080. Periyle şeytan, onun yüce tahtını bilemez; çünkü tahtı, bakıştır, dünyasıysa can gözüyle görüş.

Can gözüyle görür, bütün kuşların dillerini bilir; fakat hiçbir kuş, vehmiyle yol bulamaz onun diline, hiçbir kuş, onun dilini bilemez.

Parasının damgası, her kapıya vurulmuştur, ihsanı peşindir; fakat sen onu bugün elde edemezsin ki mâdeninden bir koku alasın.

Onu, görsen-görsen rintlerin halkasında görebilirsin; çünkü aşk girer araya da onu tutar, o halkanın ortasına getiriverir.

O yandan uçup gelen gönül, olsa-olsa onun okudur; yoksa erlerden kimdir onun katı yayını çekebilen?

Aşkının sâkisi kime şarap sunduysa, kim o sâkinin elinden şarab içtiyse gene ona, o şarabı sun, doldur kadehi, ver;

Tebriz'in övündüğü Şems'ten şarap sunulmada; canla gönül, nasıl olur da her an, kul-köle olmaz ona?

— A —

CXLVII

Gel-gel ki sen, semâın canının canına cansın; semâın soyuna-sopuna, semâ' topluluğuna binlerce aydın mumsun.

Yüz binlerce yıldızın gönlü, senin yüzünden aydındır; gel, semâ' göğüne doğan Aysın sen.

2090. Gel ki can da güzelim yüzüne hayrandır, cihan da; gel ki semâ' âleminde şaşılacak bir güzelsin, görülmemiş bir yaraşıksın sen.

Gel ki sensiz aşk pazarında peşin bir alış-veriş yoktur; gel ki semâ' mâdeni, senin gibi bir altını görmemiştir.

Gel ki iştiyak çekenler, kapında oturakalmışlardır; semâ' merdivenini daya aşağıya, in damdan.

Gel ki aşk pazarının parlaklığı dudağından gelmede; şu semâ' dükkânında da paralı bir güzel var.

Anlam peşin paralarını Tebrizli Şems'ten getir; çünkü dudağının aşkıyla semâm ağzı açık kalmıştır.

CXLVIII

Gel-gel ki sen, semâın canının canına cansın; gel ki semâ' bahçesinin yürüyen selvisisin sen.

Gel ki senin gibisi ne gelmiştir, ne gelir; gel ki semâın gözleri, senin gibisini ne görmüştür, ne görür.

Gel ki güneş kaynağı bile gölgendedir senin; semâ' göğünde binlerce Zühre'n var senin.

Semâ', açık, düzgün, yüzlerce dille sana şükretmededir; semâın dilinden bir iki nükteceğiz söyliyeyim bâri.

Semâa girdin mi iki dünyadan da dışarı çıkarsın; semâm şu âlemi, iki âlemden de dışarıdır.

2100. Yedinci göğün damı, yüce bir damdır amma, semâ' merdiveni bu damı da aşar, geçer, bu damdan da yücedir.

O'ndan gayrı ne varsa ayağınızın altına alın, vurun ayağınızı, ezin; semâ, sizin malınız-mülkünüz, siz de semâın malısınız, mülküsünüz.

Aşk, kollarını boynuma dolarsa ne yapabilirim ben? İşte böylece, semâ' ederken kucaklarım onu, bağrıma basarım.

Zerrelerin kucakları güneş ışığıyla doldu mu hepsi de semâın feryâdı olmaksızın oyuna girer, oynamıya koyulur.

Gel ki Tebrizli Şems, şekle bürünmüş aşktır; semâın ağzı aşktan açık kaldı gitti.

— F —

CXLIX

Gel-gel ki savaş arslanlarının arslanısın sen; ormanlıktan çık da saflar yar.

Seni överlerken neler derlerse, neler söylerlerse hiçbiri yalan değildir; sana ait ne söylerlerse doğrudur, hiçbiri kuru lâf değildir.

Acaba bir kere daha şu gözlerim görecek mi; sen tahta geçip kurulmuşsun, padişahlar da çevrende el-pençe divan durmada.

Fakat sen, gene kendi makamındasın, hattâ yerin, dediğimden de üstün; ancak ayrılıktan gözlerimde fer de kalmadı, anlık da.

Yürü be dokumacı, git be örücünün gayreti, istediğiniz kadar perde dokuyun, örtü örün; onun yüzünün yalımları, hiçbir türlü gizlenmez ki.

2110. Sen de gönül aldatırsın, senin hakkındaki övüşler de gönlü aldatır; evet, bu, böyle; fakat gönlümdeki ateş, seni övmemi bıraktırabilir mi bana?

Âşıklar, dünyada canlar fedâ ettiler sana; bense canımı fedâ ettim, üstesine canımın canını da uğruna verdim.

Devlet-ikbal Kâbesi canımdır amma binlerce can Kâbesi, senin çevreni dönmede, seni tavâf etmede.

Öyle bir gam içindeyim ki ağzımı yummuşum, sırrını söylemiyorum; çocuklar da ana karnında göbeklerinden gıda alırlar.

Sen aklın da aklısın, bense hatâlarla dopdolu bir sarhoşunum ki senin, aklın aklı yanında elbette sarhoşun suçuna bakılmaz, hatası bağışlanır gider.

Benim mahmurluğumu gidermiye denizler gerek; senin sarhoşun sağraklarla, testilerle kanmaz.

Senin aşkından başka bir yerlere sığamıyorum; aşk zümrüdüankasının yeri, ancak Kafdağıdır.

Kendi sözüme, kendi soluğuma âşık değilim amma yüzlerce defa,

binlerce defa gamından bahsettim mi sözümden, soluğumdan senin kokun geliyor.

* Bin kere Lilâfi sûresini okusalar vücudumun cüzüleri, senden başkasıyla uzlaşamaz, senden başkasını sevemez.

Yüzünün aşkına dalmışım, bu aşkla gözümün nuruyla ahdetmişim, sözleşmişim; kulağımı, geçmişlerin hikâyelerine açmıyacak, hep güzel yüzünü seyredip duracağım.

2120. Tebrizli Şems'in hallâç yayıyım ben, şu hallâç dükkânına ateşi düştü onun, tutuştu pamuklar.

— K —

CL

O ağızdan ballar-şekerler yağdıran sevgili, yolda beni gördü de ter ü taze şiirler söyle, çek şu eski şarabı dedi.

Ne çare, ne derse yapmam gerek, yaşayışa, o akıyk mâdenine nasıl isyan edebilirim?

Sâkinin kulu-kölesiyim, onun işvesine av olmuşum, tutulmuşum; sarhoşluk, yaşayışın tadı-tuzu, şarap da ne güzel arkadaş, ne hoş yoldaş.

Bir bölük halk var; âşıklıktan, sarhoşluktan geceleri muma dönmedeler, gündüzleri güneşe benzemedeler; ne de güzel bir zümre bunlar.

İyiye-kötüye ait ne isteğiniz varsa sizin olsun; yalnız sâkinin konup göçtüğü yerlerle şarap kadehi benim olsun, yeter bana.

O lâ'l renkli şarabı sun ki kıvılcımı bile ruh mâdenlerine binlerce coşkunluk verir, yakar-yandırır canları.

Lâyık mıdır, senin gibi bir güneş varken yeryüzünde gölge bulunsun? Lâyık mıdır, senin gibi bir sâki varken zamanede darlık olsun, sıkıntı bulunsun?

Devenin çöz ayağını, yırt akıl bağlarını, dünya tutsaklığından sıçra, yudum-yudum şarab iç de kurtul şu tutsaklıktan.

Devenin dizindeki bağ, çözüldü mü uykuya bile dalsa gerçekler âleminde uçar durur.

2130. Dağda, ovada, denizde, karada koşmıya koyulur; bunu, aklının miktarınca söyledim, derine gitmiyorum.

Aşkın olgunluğu, sevenle sevilenin birleşmesindedir, beri gelin; yağla unun, bir daha ayrılmıyacak kadar karılmasından meydana gelen bulamaç gibi karılın, katışın birbirinize.

Toprak, tertemiz gerçeklerle birleşti mi bu başarı, bu olgunluk yüzünden melekler bile ona karşı şükür secdesine kapanır.

CLI

(s. 165) * Tatar, dünyayı savaşla yıktı amma yıkık yerde senin definen olur, ne diye gönlümüzü sıkalım, ne diye daralalım?

Dünya kırıldı-döküldü, sen de gönlü kırılmışların dostusun; senin sarhoşun, nerden utanacak bu çeşit kırılmadan-dökülmeden?

Felek, buyruğundan sarhoş olmuş, gece-gündüz dönmede; yeryüzü, definenden sevinmiş, bu sevinçle şaşırakalmış.

Lûtfun-ihsanın geldi, fakat kapıdan bir yol bulup giremedi; bu ne kerem ki salkım-salkım pencereden sundun onu.

Duymuşuz; padişahlar savaşıp ülke alırlar, mal-mülk alırlar; fakat padişahların savaşla-zorla ihsanda bulunduklarını görmemişiz.

Taştan kaynak fışkırtmadasın, gel diyorsun, a taş gibi donakalmış kişi, ihsanımı elde et.

Yüzünü-gözünü öpmek, seni koçmak için gönül aynasının yüzünü aşkla silmek, kirden-pastan arıtmak gerek (*).

2140. Bu yüzle pas arasında bir tuhaf ilgi var; fareyle kaplan arasında gizli bir bağ, gizliden gizliye bir ilgi var (**).

Ağzını kapa da gönül, ağız açsın; timsah gibi iki dünyayı da bir lokma yapıp yutuversin.

Biz, binlerce fersahlık gönül yoluna düştük mü gönül,iki adımda boylayıverir o yolu, fersah nerde kaldı?

Tebriz'in övündüğü Şemseddîn, bizi aramıyorsa aşkının gamı, ne diye başımıza dikilmiş, çavuşluk edip durmada

(*) Bizim nüshamızda böyle. İst. Üniv. nüshasında, "Rum dilberlerini kucaklayıp öpmek için..." tarzında ve galiba daha da doğru.

(**) Bu beyit de Üniv. nüshasında şöyle: "Ne tuhaf şey ki Zencî'nin bu Rum'la bir ilgisi var.." Bundan önceki beyitle bağlılığı meydanda.

CLII

Ayrılığın, kuvvetle bir taş attı başıma; ondan sonra her yandan başıma taşlar-topaçlar yağmıya başladı.

Her yerden başıma binlerce taş geliyor; fakat güzel huylu sevgilinin elinden gelen taşa benzemiyor bunlar.

Senin güzelim aşk mutfağından bir koku vardı bende; ayrılık, kara bahtım yüzünden o kokuyu da taşlıyor.

Biliyorum, senin elinden gelen taş, lâ'l kesilir; istersen sınamak için eline bir taş al da bak.

Lûtuf bakışın dağa-taşa düşse hepsi de altın olur, dünyada bir tek taş yok mu, nerde derler.

Cömertlik elini açar da dağı geliştirir, semirtirsen dili-damağı kurumuş arıkları, durmadan geliştirir, semirtir o dağ.

2150. Lütfeder de dünyaya bir kerecik bakarsan, taş bile terler, su kesilir de Fırat ırmağı gibi yüzlerce ırmak akıtır gider.

Taş, senin âbıhayatınla ıslansa canlanır da misk ceylânı gibi içi misklerle dolar.

Şu sırça gönüle lütfet de bir bak; çünkü vuslatından canla-gönülle bir taş isteyip durmada o sırça.

Ayrılık sopan, sanki Mûsa'nın sopası; iki taşa benziyen gözlerimden sular akıttı.

Bahtımdan bu; gönlünde demirden bir settir çekildi; zâten demirden ancak taş ayna doğabilir.

Şimdi, ayrılıktan bağrıma taş basacağım amma varın Tebriz'e de onun yanından taş getirin bana.

Tebriz'de, taşlara o kadar yüz sürdüm ki her yandaki taşlar, yüzümün izini gösterir sana.

Kızsa da saçının telince canıma, gönlüme taşlar yağdırsa gene ondan vazgeçmem, gene onun aşkından dönmem.

Yolunun toprağı nerde? Taş, Şemseddîn'in eşsiz kereminden o toprağa ulaşmayı dilemede, onu rica etmededir.

Candan ettiğim dua şu: Canım fedâ olsun sana; dua edenin başına herkes taş yağdırsa gene bu duayı eder dururum ben.

CLIII

2160. Dostun savaşı seçiyor, sen de gir savaşa; çünkü köpek, boyuna havlar, başağrısı verir insana, taş atma köpeğe a kardeş.

Kendine gel, kendine, bu, aptalın biri, öbürü, şaşkının ta kendisi dedirtecek kadar da sersemleşme.

Sinek kovmayı bilmiyenin eli varmış; neye yarar? Tenbellikten tahtakurdu bile o çeşit adamın gözüne kaplan görünür.

CLIV

Ey dileği canlarda tüten, aşkı gönülleri zapteden, esenlik sana. Ey ucuza kul-köle satınalan, esenlik sana.

Ey milyonlarca canın, milyonlarca ruhun her yandan, esenlik sana diye seslendiği güzel, esenlik sana.

Şu kanlarla dolu mektupları okuduğun zaman şu bildiğin selâmını da oku; esenlik sana.

Salına-salına gidiyorsun, güneşle Ay da peşine düşmüş, boyuna koşup duruyorlar,boyuna, a güzel yüzlü diyorlar, esenlik sana.

Binlerce göz, her an ayağının bastığı toprağa haber gönderiyor, a tûtyâ diyor, esenlik sana.

Kulağın herkesten fazla keskin; her solukta gayb âleminden peygamberlerden sesler geliyor sana: Esenlik sana.

Kuru-kuruya da selâm olmaz ya, hele padişahlardan gelirse esenlik sana sözüyle binlerce elbise, binlerce armağan da gelir.

2170. Nitekim Tanrı da mi'râç gecesi Mustafa'ya mutlak nuruyla selâm verdi, essenlik sana dedi.

Ne nurdur o ki ışığı uzadıkça uzar gider; ululuk ıssı da esenlik sana deyince böyle der; selâm verince böyle verir.

Bunların hepsi geçti dostum, şimdi baştan geçeni dinle, amma söze başlamadan önce de esenlik sana.

— L —

CLV

Gel ey zevke, neş'eye yardım eden, gel; gel ey sıkıntıları gideren, kilitleri açan, gel.

Mihnet, sıkıntı gecesi yüzünü görmek, tanyerini ağartır; cömertliğinin sâkisi, yoklukta-yoksullukta adama devlet, ikbal iştahı verir.

Gel, sen İsâ'sın, ölümüzü dirilt; gel, Deccâl'ın gözünün defet bizden.

Gel, sen Dâvut'sun, kötülük denizini yar da işi-gücü kötülük olan Firavun, boğulsun gitsin.

Gel, Nûh'sun sen, bizse tûfana dalmışız; Nûh'un gemisi, korkulu günler için hazırlanmadı mı?

Onlar, sıfatlarını görürler de insan sanırlar seni; onlar gibi niceleri üstünlüğünü anlamaz senin; üstünlüğüne eş, eşit yoktur zâten.

2180. Senin yücelerden yüce varlığın hakkında dünyayı dileyen, dünyaya gönlü kaptıran, ancak hayallere düşer; senin varlığın zuhur ederse zâten onun dünyası yok olur gider, kalmasına imkân da yoktur (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CLVI

O tertemiz yüze-göze daldım da kendimden geçtim a gönül; dedim ki: Ne de güzelsin Allah için, Tanrı güzelliği var sende a gönül.

Binlerce güneş, binlerce göz, binlerce ışık, kuldur-köledir sana; canlar, senin ışığından meydana gelen gölgelerdir a gönlü.

Güzelliğin bir sonu var, ordan ötesi yoktur artık; halbuki senin güzelliğin sonu da aştı, haddi de a gönül.

Cin, peri, huzurunda hizmet kemerini kuşandı; melek de, yıldızlar da, gökyüzü de sana secde ediyor a gönül.

Hangi gönülde, senin kulun-kölen olduğuna dair bir dâğ, bir damga yok? Hangi dâğ var, hangi gam var ki ona devâ olmıyasın a gönlü?

Zevali olmıyan defineler buyruğunda senin; yokluk âleminde hangi define var ki senin olmasın a gönlü?

Yanıp yakılanlara bak, yüz çevirme onlardan; çünkü bakışında yanıp yakılmayı gideren ne kevserler var, ne devâlar var a gönül.

Şu Ay dedim, Tebrizli Şems'e benziyor; gönül; o nerde dedi, bu nerde a gönlü?

CLVII

Buluşma güneşine iki gözünü de açtıysan ağ gerçekler göğüne, artık hayalden bahsetme.

2190. Karanlığın da ardında, aydınlığın da ardında, ululuk, nurunun ışıkları içinde, zerreler gibi *oynayıp duran yıldızları seyret.*

Gerçi zerre o güneşe ulaşamaz amma ışığının parıltısıyla nur kesilir ya.

Hizmette kaş gibi boyu bükülen gönlün bakışından yüz binlerce olgunluk gözü açılır.

Gönlümün halini sorma, ağzını yum; Allah bilir, sevgilinin dudaklarıyla arasında ne oldu, ne hale düştü.

Gönlümü göstermiye kalkışma, şimdi bildiğin gönül değil o; bu kanatlarla padişahın devletkuşlarının yanına uçmıya heveslenme.

Herkes, yarasına tuz ekildiğinden dolayı feryâd ediyor, bense dudaklarındaki tuzluluktan ayrıldım da bu yüzden feryâd ediyorum, vebal içinde vebale düştüm bu yüzden.

Tebrizli Şems'in vuslatı mülk oldu bana da ne hâl hilesi kaldı, ne söze iltifat.

CLVIII

Kutlu olsun o güzellik, o ululuk sana; binlerce âşık ölmüş, varsın ölsün; hepimizin kanı helâl olsun sana.

Huzurunda, a güzel huylu, ateşe benziyoruz biz, bir an bizi yakıyor, parıl-parıl parlatıyorsun, bir an söndürüp gidiyorsun.

(s. 166) Gönül sudur, beden testi; testinin kırılmasından korkulur, fakat su, aslına gitti mi testiyi kırılmış say.

2200. Seni nasıl aldatayım, nasıl çuvala koyayım seni? Hilenin düzenin ta kendisisin; her düzencinin ışığı sensin.

Çuvala sığmazsın tuzağı yırtarsın; arslanın çuval içinde gittiğini kim görmüştür?

Kedi değilsin ki çuvala giresin de bağlanasın; arslan bile senin huzurunda kuyruğunu kuma vurup durmada.

Candan, gönülden binlerce güzelim şekiller bitip beliriyor, çünkü aşk bulutun eşitsiz-örneksiz inciler yağdırdı.

Bak neye benziyor bu? Hani gökten yağmur yağar da ırmak, havuz, arı-duru su, habbe-habbe kabarır.

Derken yere siner, yeri de kabartır, o kabarcıklardan da yeni Ay doğar gibi güller, menekşeler, nesrinler, sünbüller biter.

Ya bunlardan, aşk bulutunun yağdırdığı incilerden ne biter, kimler meydana çıkar, dur, sana söyliyeyim; çünkü, o kabarcıkların dibinden çın-çın, halhal seslerin duydum.

A âşık, şeriat sahibi Ahmed'in hırkasını al da her an Bilâl'in canından aşk salâsını duy.

Beni bırak da ey aşk, şaşılacak şeylerini söyliyeyim; sözle halka gayb âleminden bir kapı açayım.

Huzurunda hepimiz de içi boş davula benziyoruz; sen tokmağı vurunca feryâda geliyoruz.

2210. * Davul, "Âdemoğullarını üstün ettik" kanadıyla nasıl uçmaz? Hele senin gibi bir padişah, onu çalarsa.

A Tebrizli Şems, sen dünyanın güneşisin zâten, fakat daimî bir güneşsin, zevali olan güneş değil.

CLIX

Seher çağı, bal denizi haber verdi bana; o güzelim ceylân gözlerinle bak da seyret dedi, dalga-dalga coşup köpürmede bal denizi.

Şu üç günlük ömrü olan yere, suyun sesinden başka birşey gelmez; fakat o ses de sonucu, yapacağını yapar.

Çalgı-çağanak sesi, su sesidir; susuzlar, o sesi duydular mı oynamıya başlarlar; azar-azar bu sesten hayat bulursun sen.

Su, sana der ki: Benden yetiştin, benden geliştin; gene bana gelirsin; önce nerdeysen döner-dolaşır, sonunda gene oraya varırsın.

Canına, başına and olsun, bu su, kelin başına dökülse miskten binlerce büklümler çıkardı o dazlak baştan.

Bu şarap, suyla karışmaz; şarab içten boyuna mahmurluk çeker; bu su, mahmurluk da vermez; sen, sen ol, acele etme hele.

CLX

Tüm rahmet gizlice can kulağına dedi ki: Ne istersen yap, yalnız bizden kesilme, bizi unutma.

Sen bizimsin, bizde seniniz; tıpkı gözle gündüz gibi hani; ne diye kucağımdan kalkar da boyuna yanılan, boyuna kötü işlere dalan kişilerin yanına gidersin?

2220. Gönül dedi ki: Senden kırılmıya, sana darılmıya imkân mı var? Davul çalan olmadıkça davul, nasıl ses verebilir?

Bütün dünya davuldur, davulcu ancak sensin; bütün yollar zâten kapanmış, seni bırakıp da nereye gidecekler ki?

Cevap verdi de dedi ki: Kendini davul say; gâh davulcu, gâh davul olmıya kalkışma; bu, aşağılatır insanı.

Can kımıldamadıkça şu çaresiz beden kımıldıyamaz; at hareket etmedikçe üstündeki çul oynamaz.

* Gönlün Tanrı arslanıdır, nefsinse at; nitekim Tanrı arslanının bineği de Düldül'dü.

* Akıl alanı Düldül'e dar geldi de o daracık alandan sıçradı, "söyle" alanına vardı.

Ne diye heyecandasın, ne diye aklın tereddütler içinde; halbuki âşıksın da; hem de tikeninden o gülün biteceği zaman geldi-çattı.

Şu gamdan yüzünü ekşitmiş amma geceysen seher çağı geldi, mahmursan şarap sunulacak diye müjdeler de duydu.

* Senin ah-vah edişinden Tanrı'nın rahmet deniz kabardı coştu; yollara düşen emelin, Âmül'e vardı, erişti.

Her şevkin, sayesinde şevk verene döndüğü dem geldi; boyna vurulan her tutsaklık halkasının, lûtfuyla gerdanlık kesildiği padişahlık geldi.

2230. Halden hale giren şu varlık, bu leşten kesildi, ayrıldı; Tanrı gölgesi, güneşe vurdu da orda bile bir gürültüdür, kopardı.

Geç bunları, hepsini de bir yana bırak; sevgili vakitsiz geldi,

gerçekten de gecem, Kadir gecesi, geceme (Leylâ'ya) de ki: Ömrün uzun olsun, yaşadıkça yaşa.

• Gayb âleminden vahiy gelmiye başlayınca kulak kesil; Peygamberler usulu da kulaklar, baştan sayılır demiştir.

Çayırlığın, çimenliğin bülbülüsün, fakat Tanrı'nın ihsaniyle çayırlık-çimenlik, bağ-bahçe, yel, hattâ yüzlerce bülbül olabilirsin.

Âlemdeki olaylara, kısaslara, savaşlara bak da Tanrı'yı gör; parmakların işlediği sanat eserlerine bak da akılları seyret.

Akıllı biri sarhoş oldu mu susacağını umma; aç adam ekmek buldu mu yeme deme.

Sözden, harften geç de su gibi nakışlar kabul eder ol, şekilden şekle gir; çünkü harf de dünyadandır, ses de; dünya da zâten bir köprüden ibarettir.

CLXI

Ululuk eşiğinden şekerler gibi bir ses gelir, gel der cana da can, nasıl uçup gitmez?

Karaya düşen balık, nasıl çırpınmaz, nasıl hemencecik kendini suya atmaz? Arı-duru denizden dalga sesleri gelip durur kulağına.

* Davuldan-tokmaktan "geri dön de gel" sesini duydukça alıcı doğan, nasıl olur da avdan kalkıp padişaha gelmez?

2240. Canları zevalden kurtaran varlık-ebedîlik güneşinin ışığında her sûfî, nasıl olur da zerreler gibi raksa girmez?

Bunca letafetiyle, bunca güzelliğiyle, bunca can bağışlamasıyla gene de ona vurulmıyan kişi, ne de kötü kişidir, ondaki sapıklık, ne de kötü bir sapıklıktır.

Kafesten kurtuldun, kanatların açıldı; uç-uç hele a kuş, uç geldiğin yere, yurduna uç.

Tuzlu sudan âbıhayata doğru yola düş; eşik dibinden kalk, can meclisinin baş köşesine geç, kurul.

Git-git a can, biz de şu ayrılık âleminden o buluşma-kavuşma âlemine varıyoruz zaten.

Çocuklar gibi niceyedek şu topraktan yaratılmış dünyada eteğimizi tozla-toprakla, taşla-çakılla dolduracağız?

Toprağı elden bırakalım da gökyüzünün yücelerine uçalım; çocukluktan kaçalım da erlerin meclisine varalım.

Bir bak da gör, topraktan yaratılmış beden, seni nasıl da çuvala koydu; çuvalı yırt da başını çıkar hele.

* Sağ elinle havadan inen şu defteri bir tut; çocuk değilsin ki sağın-solunu bilmiyesin.

Tanrı, akıl çavuşuna hadi dedi, ayağını kaldır; ecelin eline de hadi dedi, hırs kulağını bur.

2250. Cana ses geldi: Gayb âlemine yürü; yürü de mala-defineye kavuş, artık zahmetlere düşüp ağlamıya, inlemiye koyulma.

Sen söyle, sen seslen; padişahsın sen; cevap verme lûtfu da sana mahsus, soru sorma bilgisi de sana ait.

CLXII

Güzelim ansızın geliverirse; ne bahttır bu; güzelim, güzelleri ateşlere yaksa; ne devlettir bu.

Hani dün de güzelliği binlerce tövbekâra tövbelerini bozdurmuştu; bugün de gelip çatsa, ne talihtir bu.

Âşıklar bölük-bölük, katar-katar, onu görmek ümidiyle oturmuşlar; lûtfetse, kerem buyursa; ne bahttır bu.

Kılıçlar, silâhlar kuşanmış ayrılık ordusunun içine dalsa vuslat ordusu, bayrağını yüceltse; ne devlettir bu.

Binlerce güller açtırır, öylesine güller ki tikenler bile sarhoş olur; gam bile güler mi güler; bu ne devlettir.

Obur kişinin inadına sofra kurar, nimet döşer de gönül, karnı aç olmadığı halde binlerce kâse yemek yer, şarab içer; bu ne talihtir.

Aşk el attı mı beden çevikleşir, tez olur; elsiz-ayaksız, gökyüzünün çevresinde koşar durur, ne devlettir bu.

Seher çağı, padişah Şemseddîn, dünya güneşi gibi hademsiz-haşemsiz geliverse; ne devlettir, ne talihtir bu.

— M —

CLXIII

2260. Şartlar koştuk, sınadık; fakat bütün şartlardan vazgeçtik, hepsini de ucuza sattık gitti.

Yerin bir bucağı gökyüzüne döndü amma parça-parça bütün yeryüzünü gök haline getirmedik.

Gökyüzünün damı pek yüce amma bu yücelikten ne gam yiyorsun? Biz merdiven verdik sana.

Çaresiz bedenini gamlarla yay gibi büktüysek sana kanat veririz de ok gibi fırlar, gökyüzüne uçarsın.

Can, bedene yardımcı kesildi de yoğunlaştıysa gene onu lâtif bir hale getiririz, gene can haline sokarız onu.

(s 167) Şeytan bile olsan biz, şeytanı melek yaparız; kurt bile olsan biz, kurda çobanlık ettiririz.

Bir balıksın sen, sonucu bal denizine kavuşacaksın; fakat biz, binlerce defa o balı ağzına çaldık, tattırdık sana.

Yüce bir dalda arık bir kuşsun amma bu kutluluk ağacında yuva kurduk sana.

İki âlemin de malını-mülkünü al, çünkü mülk sahibi biziz; korkma, gel meclise; belimize kılıcımızı kuşandık biz.

Binlerce zerre, bu kutbun yüzünden güneşlik elde etti; nice kalp kesintileri altın mâdeni haline getirdik biz.

2270. Şu girdâb içinde can suyu bulandıysa ne çıkar? Seller akıttık, yardımlar ettik de onu arı-duru bir halde yürüttük gittik.

Nice buzları, kerem güneşiyle çözdük, bir güzelce akıttık gitti.

Ne diye açılıp gülmüyorsun, ne diye yaprak gibi titreyip duruyorsun? Neden ümidin yok bizde, kime ziyan verdik ki?

Ağaç yaprağı gibi tir-tir titriyen yasakçıyı sonucu seçtik de bahçıvan diktik.

* Gayb âleminden, Rabbiniz değil miyim dedim, sen, evet dedin; gayb âlemini açığa vurduğumuz zaman ne oldu o evet deyişin?

Gerçeğin eteğine yapış da hemen can bahçesine gel; çünkü biz senin o evet deyişini bağ-bahçe haline getirdik.

Sus, baştan başa dil kesildin; biliyorsun ya, dilin dil değilken onu dil haline getiren de biziz.

CLXIV

Yeryüzünü, gökyüzünü selâmla doldursak, köpeklerinin gezdiği yerlere ham gümüş düşesek,

Her seher çağı, senden uçup gelen devletkuşuna candan, gönülden, gözden tuzaklar kursak,

Binlerce tertemiz gönlü, her yol başına diksek, ellerine kanla dolu bir mektup sunsak da her biriyle sana haber yollasak,

2280. Gümüş, altın gibi tertemiz, has-halis bir halde, senin için, senin ateşinin ortasına geçip otursak, o ateşi yer-yurd edinsek.

Noksan sıfatlardan arı tertemiz zatına and olsun, bütün bunları yaptıktan sonra da gene ne yapalım, hangi iş edelim diye her yana bakar-dururuz.

İşin sonucu şuna vardı, şu karara vardık: Kendimizi daima, tamamiyle hayran bir hale getirelim, şaşırıp kalmış desinler bize.

Şaşırıp kalanlardan şarap sunulduğu zaman da bir sırça yurdu olan gönül evinde yüz binlerce kadeh hazırlıyalım.

O gümüş bedenli güzel, dengimizi kucaklayınca biz de sert, serkeş bir tay olan feleği ona râm ederiz.

Canın özü, o şaraplardan coşunca dünyanın dört bucağını iki adımda boylayıveririz.

Tebrizli Şems'ten bir yüzük aldık mı binlerce padişahlar padişahı oluruz, binlerce beylerbeyi kesiliriz (*).

(*) Metinde "beyler beyi" yerine "Tamgaç" kelimesi var

CLXV

Gamlara batmıyayım, gene sevgilinin bulunduğu yere gideyim; o cennete, o gül bahçesine, o çayırlığa-çimenliğe varayım.

Yapraklar döken ayrılık güzüne doydum, bıktım, usandım, ebedî gül bahçesine, daimî selviye gideyim artık.

Ben, şu insanlardan sayılmam; el vedâ, el vedâ; mezelerin verildiği, sayısız sağrakların sunulduğu meclise gidiyorum ben.

2290. Balık suya kanmaz, ne yapayım ben? Su gibi secdeler ederek ırmağa doğru gidiyorum ben.

Sonucu, tutulduğum aşkın gamı, çeke-çeke götürecek beni; şimdi dileğimle gideyim bâri, bu daha iyi.

Padişahların padişahlığı, debdebeleri bile aşk vergisi; aşka koyulmıyayım da hangi işe-güce koyulayım?

Duymuşum, güzeller beyi ava çıkmış; arıkım amma gene çayırlığa, ormanlığa gideyim.

Aşk arslanı, tazılarını avlanmıya gönderince gönlümdeki aşkla, tazısının ağzına giderim.

Mademki şimdi, kutluluk Burâk'ına bindim, muradına ermiş padişahın sancağının bulunduğu yere gideyim bâri (*).

Aşk dünyası, bir padişahın bayrağının altındadır, orda yalnız o padişahın buyruğu yürür; mademki ben de aşk tebaasındanım; o diyara gideyim.

Öylesine biriyim ki gözümde can da hor-hakıyr oldu, cihan da; o cihana, o tozsuz-topraksız cana gideyim artık.

(*) Sancak, Türkçe ve "sancak" olarak geçer.

Orda beden tozu yoktur, can Ayı vardır; o göğe şimşek gibi çakıp gitmem değer mi, değer.

* Hilm sahibi Kelîm'sem o ağaca varayım; ulular ulusunun Halil'iysem o kıvılcımlı ateşe gideyim.

2300. Sus, şu dostlar, nasıl olur da susuzluğumu kandırır? Meğer ki bunları bırakayım da gerçek dosta gideyim.

* Doğuların, batıların övündükleri Tebrizli Şems'in civarı, adn cennetidir, oraya gideceğim ben.

CLXVI

Şarap sun, mahmurluğum var; Tanrı giriftar etti beni, o yüzden bu çeşit tutkunum, o yüzden bu çeşit düşkün.

Şarap sun, güneşin bile kıskandığı kadehi sun aşkın canı için, çünkü aşktan başka herşeyden usandım-bıktım.

Şarap sun, o şaraba can bile desem yazık olur doğrusu; sebebi de şu ki candan başağrılarına uğramışım ben.

Sun o şarabı ki adı bile şu ağzıma sığmıyor, onun yüzünden sözlerim, parça-buçuk bir hale geliyor.

Sun o şarabı ki onsuz ahmaklaşırım, birşeycikler bilmez olurum; fakat onunla beraber oldum mu yiğitlerin, vurucu-alıcıların padişahı kesilirim?

Sun o şarabı ki bir an, başım onsuz kaldı mı bozpusarık, kapkara kesilirim, sanki kâfirlerden biri olurum.

Sun o şarabı ki o kurtarır beni şu, sun-sunma demeden; tez sun, nerden getireyim, nasıl sunayım diye savma beni.

Sun da uzun gecelerde tükenmeyip giden feryâdımdan kurtar gökkubbeyi artık.

2310. * Sun o şarabı ki onun yüzünden, ölümümden sonra bile toprağımdan şükürler duyulur, sözler duyulur; sanki Habîb-i Neccâr'ım.

Şarap sun ki kadeh gibi şarap eminiyim ben; karnıma giren şarabı, hiç zayi etmeden nerelere verilecekse veririm.

* Habib-i Neccar da ölümden sonra keşke demişti, kavmimim can gözleri açık olsaydı da sırlarımın zevkini görseydi.

Kemiğime-kanıma bakmasaydı; beden bakımından hor-hakıyrım amma can bakımından yüce bir padişahım.

Bir marangozum ben, yonup yaptığım merdiven, yedinci kat göğe dayandı da onunla göklere ağdım.

Ben Mesîh gibi yücelere ağdım, eşeğim, yeryüzünde kalakaldı; ne eşeğin derdindeyim, ne de eşek gibi kulaklarım var.

İblis gibi Âdem'i balçık görme; bak da seyret, bir gülün ardında binlerce gül bahçem var benim.

Şu et parçasından Tebrizli Şems doğdu, bir güneşim ben dedi, şu balçıktan başımı çıkardım, belirdim.

Yanılma sakın bir kere daha balçığa girersem; neysem oyum ben, şu yüzümü örtmeden de utanmadayım zâten.

Her seher çağı, körlerin inadına doğarım; körün hatırı için ne doğmayı bırakırım, ne dolunmayı.

CLXVII

2320. Bugün olmıyacak işlere giriştim, savaş arıyorum; sarhoşların sözlerine aldırış etme; saçma-sapan sözler söylüyorum.

A beden, odun gibi yan-yakıl, doydum sana, bezdim senden; a gönül, yürü, git, önümden yıkıl, seni aramıyorum ben.

Hayali, gözümün kaynağına leğen koydu da şu suyla çamaşır yıkıyorum diye bir bahane buldu, söyledi.

Dedim ki: Kanlı suyla nasıl çamaşır yıkarsın? Dedi ki: Kan hep o yanda, bense bu yandayım.

* Senin tarafın tekmil kan, benim tarafımsa su; Kıptî değilim şu Nil ırmağında, Mûsa huyluyum ben.

CLXVIII

Gözümü açtım mı hep senin yüzünü görürüm; dudaklarımı açtım mı hep senin şarabını içerim.
İnsanlarla konuşmayı haram bilirim, fakat senin sözün geldi mi sözü uzatır da uzatırım.
Hangi yola götürseler bin çeşit topallar dururum; fakat sana giden yolda yel gibi eserim, yelip yortarım.
Hızır gibi benim de elime âbıhayat düşse, senin bulunduğun yerin toprağıyla bezerim o suyu.
Gamın verdiği elemlerle boyuna tikenler toplarım, nergis, sadberk gülü devşirmeden çekinirim.
2330. Yüzümü gönüller alan, hatırlar yapan padişahlar padişahıma çevirdim mi ışığım, güneşten de üstün olur, Ay ışığından da.
(s. 168) * Behram gibi şevkle kol-kanat açtım mı yedinci kat gök mescidinde namaz kılarım.
Yumsuzluğun, kutsuzluğun bulunduğu yere varsam baştan başa kutluluk görürüm; mecaz işlerine girişsem, geçici şeylere dalsam hepsi de gerçeğin ta kendisi olur.
Kendimi Mahmud için Eyaz haline getirirsem işin sonucu bana da Mahmud olur, kutlulaşır, kavmime de.
Güneş kesilirsem ateşimle gönlümün ıssılığıyla herkesin, herşeyin bütün zerrelerini sarhoş ederim, aşk oyununa düşürürüm.
Evvelsi gün aşk bana dedi ki: Ben tamamiyle nazım, edayım; nazlanmıya başladım mı sen niyaz kesil.
Nazı bırakır da tamamiyle niyaz olursan ben, sana karşı, baştan ayağadek niyaz kesilirim.
Bir zamancağız sus da susmakla uzlaş; sus da dinlemen için sazıma bir düzen vereyim.

CLXIX

Hani beni dam köşesinden çağırmıştın; hani selâm yerine başınla bir işaret etmiştin bana; onun hakkıyçin;

Hani gitmiyorum diye kemerini çözmüştün, hani Ay da benim gibi kemerine aşağılık bir kul, bir köle kesilmişti; onun hakkıyçin;

2340. Hani haberin ulaşınca öylesine hayallere düşmüştüm ki hayaller kuran gönüle bile gelmez onlar; onun hakkıyçin;

Hani süpürgeciye süpür şu evi demiştin; ululara ne vaktedek böyle pis kokacak bu ev? Onun hakkıyçin;

Hani dudağını ısırmıştın da al kadehi, iç, olgun-ham sözlerini bırak demek istemiştin, onun hakkıyçin;

Hani seni görmüştüm de kalem elimden düşmüştü; aşkın eliyle muradıma erişmediğimi sana yazmıya girişecektim artık; onun hakkıyçin;

Hani o dilediğin, istediğin hüthüde, şu tuzaktan kurtar canını diye kötü sanılar göndermiştin; onun hakkıyçin;

Hani rintler vardır, Oruc ayında, gün ortası, halka karşı, halkın önünde şarab içerler; o rintlerin hakkıyçin;

Onlar, binlerce şişe kırarlar a bir türlü oruçları bozulmaz; çünkü o kadehi aşk şişecisi yapmıştır.

* Oruc ayında, Yahudicesine geceleri şarab içme; Muhammed'in meclisine gel de gündüzün iç, gündüzün.

Hani ben söz söylerken sen, a sâf gönüllü, gemi kas artık diye gülmiye koyulmuştun, gülmüştün de gülmüştün.

Ben de demiştim ki: Mademki benim ağzımı dikmiyorsun, tamamiyle dost olmıyanın kulaklarını tıka.

2350. Hani kanım sana helâldir ya; onun hakkıyçin sözlerimi haram et düşmana, haram et de duymasın.

Hayalim, Tebrizli Şems'le buluşmak, ona hallerimi anlatmak için binlerce şaşılacak şekiller görür durur.

CLXX

Demedim mi sana, gitme oraya, seni tanıyan, bilen benim ancak; şu yokluk serabında yaşayış kaynağı benim ancak.

Kızsan da bin yıllık yola gitsen de sonucu gene bana gelirsin, varacağın yer benim ancak.

Demedim ki sana, dünya hallerine, dünya şekillerine râzı olma; senin râzı olacağın otağın şekillerini düzen benim ancak.

Demedim mi sana, deniz benim, sen bir balıksın, karaya, kuruluğa gitme, arı-duru denizin benim ancak.

Demedim mi sana, kuşlar gibi tuzağa gitme; gel ki kanatlarına uçuş gücünü veren benim ancak.

Demedim mi sana, yol kesenler var, seni soğuturlar, bomboz ederler; havandaki ateş de benim, ıssılık da benim ancak.

Demedim mi sana, kötü huylar verirler sana; beni kaybedersin; halbuki senin arı-duru kaynağın benim ancak.

Demedim mi sana, kulun işi-gücü hangi sebeple düzene girer acaba deme; sebepsiz-cihetsiz yaratıcı benim ancak.

2360. Gönlünde bir ışık varsa bil bakalım, nerde evin yolu; Tanrı huyluysan eğer bil ki ev sahibin benim ancak.

CLXXI

Yem de aşk için serpilir, tuzak da aşk için kurulur; aşkın canına and olsun ki Rum ülkesinden Şam'a yüzlerce defa gitmeyi kuruyorum.

Aşkın canına and olsun ki o, helâlden de yücedir, haramdan da; ben ne helâle and içerim, ne harama.

And olsun aşkın canına ki o, canın canından da lâtiftir; âşıklara yemek de aşktır, içmek de.

Filân kişi, düşmanın dileğini istiyen dosttan vazgeçti diye hasetçiden şehre bir gürültüdür, düştü.

* Aşk ateş, benim canım da semender değil mi? Aşk ocak, benim canım da ayarı tam altın değil de ne?

Aşk sâki, can da gece-gündüz onun yüzünden mahmur değil mi? O ezel şarabı yüzünden bedenim kadeh kesilmedi mi?

Benim gibi binlercesi aşka kul-köle olsun; aşk, eline bir kadeh almış, bana geldi.

Canım, aşkla binlerce ince, gizli şeyler konuştu; öylesine söyleştiler ki o sözler, ne harfe sığar, ne söze.

Yürü, yurt bomboş, kıvama gelmemiş şarabı sun bize; potaya girmiş, ayarı tam altını seven, aşk âleminde hamdır.

2370. Aşkla, vehmin bile ötesinde bir hoş arkadaşlık edelim; ne akıl sığsın oraya, ne bedenlerin kalabalığı, zahmeti olsun orda.

Ben de şarapla kendimden geçince, aşk da kendinden geçince o Tebriz padişahı Şemseddin, esenlik size diye çıkagelir.

CLXXII

Şarap sun, çoktandır senin mahmurunum ben; hırkaya bürünmüşüm amma senin gerçek dostun değil miyim?

Koca sağrağı sun, testiyi sun, işim kadehi aştı benim; yüce, ulu himmetine, ihsanına kul-köle olayım.

Şimdi mahmurum ya, sen bana mutî' ol; sarhoş oldum mu da artık elindeyim senin, dilediğini yap.

Enel Hak kadehini doldur Mansur şarabından da sun şimdicek; bu zamanede Mansur gibi senin darağacının dibindeyim ben.

* Elest demindeki sözleri, şartları hatırla; benimle nelere karar vermiştin; ben hâlâ o karardayım.

A avuç, sağrağıma de ki: Sen bana binmişsin, seni ben taşıyorum amma şu anda, daha da şaşılacak şey bu; gerçekten ben sana binmişim, sensin beni taşıyan.

Halkanın ortasında, benim çevremde dönmedesin amma iyice bakınca görüyorum, beni döndüren sensin, benim senin çevrende dönen.

Ey Zühre, gökkubbenin altında şarab içmem ben, senin zehirler yağdıran kadehlerine düşmanım ben.

2380. Padişahın kadehi olmak için sırçaya döndüm; padişahım, tut elimi, senin yüzünden herşeyden kurtuldum, hür oldum ben.

Ne acayip şey; şişeyi kırıyor da şarabı dökmüyor; nasıl döksün, biliyor ki senin kucağındayım.

Boyum büküldü, yaya döndü amma senin okun yüzünden; sarardım, safrana döndüm amma senin lâle bahçendeyim.

Nasıl kâfir olabilirim, senin putuna tapmadayım; nasıl günahkâr sayılırım, senin şarabını içiyorum.

Gel-gel ki zamanenin sırlarını bilirsin sen; ört, sakla gönlümdeki sırları, senin sırların var bende.

Yüzünün güneşi yüzüne vurup parlatınca yüzüm sandı ki senin yüzünün aynı.

Gönül kuşum, tuzağındaki halkaları bir-bir saydı; senin sayındayım da kendim için sayıyorum bunları diyor sanki.

Aşağılık bir kuyadayım ama başımı sen yüceltmedin mi? Esrik bir deveyim amma senin katarında değil miyim?

Kanlarla dopdolu gönül, kanlar içinde, toprağına dedi ki: Kanlara batmışım amma gene de senin ölçeğinde değil miyim ki?

Malım yok amma senin elinin malı, senin mendilin, havlun değil miyim? İşim-gücüm yok amma senin işine-gücüne dalıp sarhoş olmamış mıyım?

2390. Doğuların-batıların övündüğü Tebrizli Şems için senin utangaç, nurlarla dopdolu yüzüne âşık değil miyim ben?

CLXXIII

Aşkının mahallesine gelmedim ki geri döneyim; kıblemden nasıl olur da yüzçeviririm, namaz kılıyorum ben.

Yüzlerce Taraz'a mum olan, her yanı aydınlatan sevgiliden, hiçbir sebeple yüzçevirip karanlıklara dönmemi körden başka kimsecik istemez.

Hangi akıl-fikir, lâyık görür ki susuz olduğum halde o hiçbir şeye ihtiyacı olmıyan denizin tapısından başka bir tapıya gideyim?

Aşk burâk'ını seçtim ki ebediyetedek o büklüm-büklüm, simsiyah saçlara Türkçesine at sürüp varayım.

Seher çağı, onunla gizlice konuşup görüşmiye, ona yalvarıp yakarmıya gittim mi,

Gözler bağlıyan kâzâ ve kader, gözlerimi bağlasa bile onun anber gibi simsiyah saçlarına gözlerimi açar, onlara dalar giderim.

(s. 169) Sahibimiz Tebrizli Şems'in ayağının bastığı toprağa and olsun, onun yüzünden elden çıktım da başım dik, rütbem yüce bir halde gitmedeyim.

CLXXIV

Sakalımdan çek elini, şarab içtim, sarhoşum, kendimden geçmişim; hem de öylesine ki başımı da kaybetmişim, sakalımı da, bıyığımı da.

Ne baş köşeden haberim var, ne eşik dibinden; meyhâne eşiğine yüz tutmuşum ben.

2400. Denizin dibinden toz koparan akıl, bin yıl koşar da gene izimin tozunu bulamaz.

Daralmış göğsüm, gökyüzünden de geniş bir hale geldi; sararmış-solmuş yüzüm, Aydan da lâtif bir hal aldı.

Bütün hekimlerin dükkânlarını yıkacağım; çünkü hastaya kutluluk benim, her derde deva benim.

Göğsüm, dünya meyhânesi kesildi, şu cömert göğsüme binlerce rahmet.

Dünyanın, kâinatın Tanrı'sına binlerce hamd, binlerce şükür ki aşk sersemiyim, varlık, benlik aybına eş değilim, tek kaldım gitti.

Padişaha toprak kesildim de erguvan, benden bitti, gelişti; padişaha mat oldum da bütün oyunlarda üst oldum, herkesi yendim.

Ölüp gömülen tohum nasıl biter, yüzlerce başak verirse Tanrı lûtfuyla ben de yüz binlerce defa öldüm, tıpkı o tohuma döndüm.

Tanrı cennetliyim ben, fakat adım aşk; hangi gönlü avucuma alır da sıkarsam sıkılmaktan kurtulur o gönül.

İradesini kim bana verir de ben onu besler, geliştirirsem o, gökyüzünün okundan da (gökyüzündeki Utârit'ten de) kurtulur, gökteki Mirrîh'in mızrağından da.

Kutluluk güneşi Hamel burcuna girdi, soğuk kışımdan yüzlerce temmuz coştu, köpürdü.

2410. Sus, fitneden korkmasaydım, o korku olmasaydı dilim, her an, binlerce perdeyi yırtardı.

CLXXV

Hoşsun, güzelsin amma ben, binlerce defa daha hoşum, daha güzelim; dün gece rüyamda kimi gördüm, bilemiyorum ki.

Gönlüm öylesine hoş, öylesine neş'eyle-zevkle, çalgıyla-çağanakla dolu ki dünyalara sığamıyorum; fakat gene de can gibi dünyanın gözünden gizliyim.

Ağacın ayağı yere kakılıp kalmasaydı koşar, beni arardı; çünkü şu açılıp saçılan çiçeklerimle, güllerimle öyle bezenmişim ki gül bahçesi bile hased ediyor bana.

Daima neş'enin eteğine yapışır, kendime doğru çeker dururdum onu; şimdiyse neş'e benim eteğimi tutmuş, kendisine çekiyor beni.

Sabahtan beri birisi gıdıklayıp duruyor beni; durmadan güldüğüm boş yere değil ya.

Şu anda Zühre bile benden nağmeler, teraneler öğreniyor; binlerce Zühre şu sarhoş beynime, şu dönen başıma kul-köle kesilmiş.

Seher çağı, bir tatlı dudaklı dudağımıza tat verdi; öylesine ki şeker bile dişimin dibindeki suda gark oldu gitti.

Haydin, kalkın, selvi gibi boyu çağırıyor bizi; kalkın namaza; sizin namazınızın güzel mi güzel temelleri benim diyor.

Kalkın, gelin diyor, kapalı kapıların kilidiyim ben, bilin ki namazda Fâtiha'yı sizden okuyan benim.

2420. Dudakları güzellik-alım ülkesinin sırlarını söylemede; şu nasibime bakın, o ülkenin kapıcısıyım ben demede;

Diyor ki: Deliliğime karşı akıllar bile şaşırıp kalmışken şu donup buz kesilmiş akıllara ben şaşıyorum.

Diyor ki: Gölgeye sığınan buz, öyle kalakalır, çözülmez; parıl-parıl parlıyan güneşimin ışığını görmemiştir ki.

Diyor ki: Güneş, bir buz gördü mü güzelce bir güler de bıyığını burar, ben âbıhayatım der.

Herşeyi tüm söyliyeni getir de geri kalanını sen söyle de; söylemekten kurtar beni, ben susan, söylemiyen bir delilim, fakat reddedilmez bir delil.

CLXXVI

Ne horozumuz var, ne tavuğumuz, amma sen yumurtadan bir baş çıkar da seyret, kimlerimiz var bizim.

Gerçekler güneşine her seher çağı derim ki: Sen baştan başa cansın amma senden can korkusu çekiyoruz biz.

Sıfatlarından bir nişan vermek, bir iz göstermek imkânsız; ancak vasıflarının izinin tozuna bile erişilemeyeceğine dair delilim var benim.

Çiy tanesine benziyen gönlümüzü denize kavuştur; çünkü her an, gariplikten yüzlerce ziyana giriyorum.

2430. Yûsuf gibi benim de gömleğimi kurtlar yırttı, paramparça etti; fakat onun gibi benim de bir Yâkub'um var, onun himmeti beni görüp gözetiyor.

Bütün tuzakları zebun eden tuzağına ulaşmak için adım başında bir sınama tuzağına tutuluyoruz.

Fakat bağları çözen, her an bize öylesine işler ediyor, öylesine esirgiyor ki ana, baba, amca da ancak o işleri eder, o çeşit esirger.

Zencî gözüyle o yüze baksak bile aynaya ne zarar? Ayna, bu yüzden paslanmaz, kararmaz ki.

Şu elimizdeki ömrü harc ediyor, darmadağan bir hale geliyoruz; galiba ömürler bağışlıyandan ebedî bir ömür elde etmişiz.

Zehirler içmede ne cürettir bu, ne cesarettir; olsa olsa senin lütfundan sayıya sığmaz bir panzehirimiz olacak.

Meydanda bu, o, şu merdiveni kırmaz, hattâ kırsa bile o kırık merdiveni gene de sağlam bir merdiven haline kor, bize sunar.

Gün gelir de gündüzün gece olursa artık işin, soru-ceza gününe kaldı demektir; bırak şu mekân âlemini, bizim, mekânsızlık âleminde mekânımız var.

Bu çeşit bir güzümüz olduğunu bilseydin giyindiğin baharlıkları yırtar-atardın da sararı-solardın.

Ağzım sözle dolu, fakat şekerler-ballar saçan güzelimiz, o tatlı mı tatlı dudaklarını aç da sen söyle diye susuyorum artık.

CLXXVII

2440. Getir meclisimize çalgıyı, kerem sahibi ol bize karşı, kerem sahibi; hasta gönüllerin mahallesinde merhametli davran, merhametli.

Gönlüm, ateş gibi tütüp yanarak, şarap gibi coşup köpürerek diriliyor; gönül gibi konaktan konağa konan bir yolcu olma, bir yerde yerleş, bir yeri yurdedin.

Ateş, çıkageldi de âşıkların yoluna oturdu; yâni a bu yolun yolcusu diyor, kork canından, kork.

* Ateşe ses geldi: Bütün âşıklara, Halil'i saran yalımlar gibi güllük-gülüstanlık kesil, nimet ol, nimet.

Kilimini sudan çıkarmak istiyorsan azizlerin ayak bastıkları yerlere döşen, kilim ol, kilim.

Denizin daima sana dadılık etmesini istersen yüzü, eşsiz, tek inci gibi yetim ol, yetim.

A gönül,bu söz, doğru-düzen bir sözdür; havalara kapılan gönül,bütün bir halde, düz bir halde kalamaz, kırıl-dökül, ikiye yarıl, ikiye.

* Ebced'in elifi olma, o baş çeker, böbürlenir; dal gibi de eğri olma, iki büklüm ol,cım kesil, cım.

CLXXVIII

Şu bomboş karında ne güzel bir tatlılık var; eksik-artık değil; insan, tıpkı çenge benziyor.

Söz misali, çengin içi dolu olsaydı ne feryat çıkardı ondan, ne zîr nağmesi, ne bem teranesi.

2450. Oruçtan başın, karnın yansa-yakılsa, o yanışla her an gönlünden feryatlar kopar.

O yanışla her an, binlerce perdeyi yakar-yandırırsın; himmetle-gayretle her an adım atar, binlerce dereceler aşarsın.

Karnın boş olsun da ney gibi yalvararak feryâd et; karnın boş olsun da kalem gibi sırlar söyliyedur.

Karnın dolu oldu mu hemencecik aklının yerini, gelir de şeytan tutar, Kâ'benin yerine put geçer, oturur.

Oruç tuttun mu, tapında köleler gibi, kullar gibi, hizmetçiler, halayıklar gibi güzel huylar gelir de elpençe divan durur.

Oruç tut, oruç Süleyman'ın saltanatını sağlıyan yüzüktür; onun şeytana verme, ülkeyi alt-üst etme.

Saltanat elinden çıktı mı ordun da dağılır gider; ordun, bayrağının dikili olduğu yere gelir; asker, bayrağın altın da toplanır.

* Sebâ halkına, Meryemoğlu İsâ'nın duasıyla gökten yemek indi.

Sen de oruç tut da zevk-neş'e sofrasını bekle; o kerem sofrası, kelem çorbasından elbette iyidir.

CLXXIX

Sen beni istemesen de ben seni canla-gönülle isterim; bana kapıyı açmasan da kapının eşiğinden ayrılmam, orda oturur kalırım.

2460. Balığa benziyorum, dalga, beni karaya vursa da gene sudan başka sığınacağım yer yoktur, gönlüm, sudan başka bir yer istemez.

Başımı alıp da nerelere gideyim, gönlüm-canım mı var? Ben de, beden de, gönül de ancak padişahlar padişahı güzelimin gölgesine sığınmışız.

Yıkılmış, kendimden geçmişsem, sarhoş olup gitmişsem, kendimden geçişim, sarhoşluğum senden; birşey biliyor, birşey duyuyorsam bilişim, duyuşum gene senden.

Eğer bende bir gönül kalmışsa gönlümü alan sen değil misin? Bir saman çöpüysem meselâ, kehlibarım gene sen değil misin?

(s. 170) Bugün yağlı-ballı çörek yiyormuşum gibi ağzıma gelen tat, sayıya sığmıyacak derecede tatlı olan o güzelim dudaklarının tadından, lezzetinden değil de nedir?

* Gönlümden iki dünyayı da sürdüm, çıkardım da he gibi geçtim, Allah'ımın yanına oturdum âdeta.

Ne mevki düşünürüm, ne sultanlık, ne de ululuk; mevki olarak da yeter bana aşkının devleti, rütbe olarak da.

* Kul hüvallah gibi baştan başa tenzih denizine dalmış, gark olmuş gitmişiz; Müşebbihe gibi benzerler isbatına uğraşıp da başaşağı düşmemişiz biz.

Tatara benziyen gamın, kızar da yağmaya, çapula başlarsa ben,

tıpkı otağ gibi aşakla-sabırla kemerimi kuşanmışım, ayak direr, dururum.

Tenbelim, kervanın içinde geç kalkan biriyim amma vakitli-vakitsiz, bütün yolculuklarım da sanadır.

2470. Dolunay gibi doğ da bunun tamamını sen söyle; çünkü Ay talihim ayrılık düğümüne düştü, bulut altına girdi, görünmez oldu.

CLXXX

Gizli bir peri ayağımı bağlamış; onun bu bağı yüzünden kavga alanına düşmüşüm, savaşıp durmadayım.

Kafdağındanım, bu yayların garibiyim ben; görünüşte güvercinim amma yaradılış bakımından zümrüdüankayım ben.

Güvercinim, ecel doğanına av olup, onun peşine düştükten sonra ben, can zümrüdüankasının kanatlarını açar, o kanatlarla uçarım.

Akıl güneşiyle sırtım kızışmıştır amma gölgede oturanlara da tıpkı bir çadır gibi ayağımı diremişim, durup durmadayım.

Vakit oğlu olan, babasının eteğine yapışır, bense sûfiye benziyorum; dünün de ötesindeyim, yarının da.

Beni şu kapıya perde gibi asakodun; halbuki ben asılmak için gelmedim, asılmıya lâyık değilim ben.

Lûtfettin de kuzgunluktan kurtardın beni; dudular gibi senin avucundan şekerler yeyip duruyorum.

Avucundaki cömertlik tutar da beni denize iletirse, bana, denize yol açarsa nasıl bir inci olduğumu o vakit gösteririm.

Anlayışla avlanmam ben, anlayışın ötesindeyim; vehme sığacak bir varlık değilim, pek geniş bir alanım ben.

2480. Sözü, nerdeyse orda kes artık da nerdesin? Kendine bir bak; ben nerdeysem beni de orda ara, ordayım çünkü ben.

CLXXXI

Semâ' nedir? Gönüldeki gizli erlerden bir selâm; garip gönül, onların mektupları gelince dincelir, rahata kavuşur.

Aklın dalları-budakları, bu yelle açılır-saçılır; bu vuruşla beden genişler, ferahlar, huzura erişir.

Seher çağı can âlemi horozunun sesi duyulur; Behrâm'ın nöbet sesinden zaferler elde edilir.

Tef sesini duydu mu bir avuç ok alır da can şarabı, beden ok atmıya koyulur.

Bedende bir tuhaf, bir görülmemiş tatlılık belirir; neyden, çalgıcının dudağından dile, damağa bir şeker tadıdır, gelir.

Seyret de gör, şu anda binlerce gam akrebi kıvrılıp ölmüş; binlerce ferah, neş'e zamanı, aramızda kadehsiz dönüp durmada.

* Akrep sokmaması için muska yazan bayram gelip çatar; zâten akrep afsununu okyup üfüren, şerbet muskasını yazıp sunan kişiler, daima aşk mahallesindendir.

Her yandan bir Yâkup, kararsız bir halde kalkıp sıçrar; çünkü burnuna Yûsuf'un gömleğinin kokusu gelir.

* Canımız, "ruhumdan ruh üfürdüm ona" sırrıyla dirilmiştir; "ruh üfürdüm" deyişi, yemek, içmek olsa değer mi değer.

2490. Mademki bütün yaratıklar, sûrun üfürülmesiyle olacak, sûrun teranesinin zevkiyle ölüler, uykularından uyanacaklar, sıçrayıp kalkacaklar;

Donup buz kesilen, bu müziğin tesirine kapılmıyan, ölüp yok olanlardan da aşağı olan canın toprak başına.

Bu helâl şarabı içen beden, bu şarapla esriyen gönül, ayrılık ateşinde kavrulur, pişer, tam olgunlaşır gider.

Gayb sûretinin güzelliği, söze sığmaz, anlatılmaktan, övülmekten ötedir; onu görebilmek için ödünç olarak binlerce göz al, binlerce göz.

Senin içinde öylesine bir Ay var ki gökyüzünden güneş bile ona, ben sana kulum-köleyim diye seslenip duruyor.

İmrânoğlu Mûsa gibi o Ayı koynunda ara, kendi pencerenden bak da esenlik sana, esenlik de.

Semâı kızıştır, eşeklerin hatırını pek gözetme; çünkü sen semâın canına cansın, zaman parlaklığısın, neş'esisin.

Dilimi satayım da binlerce kulak satınalayım; çünkü ağzından ballar dökülen, sözlerinden şeker tadı olan hatip minbere çıktı.

CLXXXII

Seni başıboş bırakmam, işine-gücüne aldırış etmez değilim, senin için daima işte-güçteyim ben; her an, biraz daha yüceltmedeyim seni, biraz daha aziz etmedeyim.

Tertemiz zatıma, padişahlık güneşime and olsun, seni, sana bırakmam ben, lûtuflarla, keremlerle yüceltir dururum seni.

2500. Yüzüne kendi yalımlardan, kendi ışıklarımdan nurlar veririm, başını on tane yarlıgama parmağıyla kaşır dururum.

Râzılık göğünde binlerce inâyet bulutu var; yağarsam o bulutlardan boşanırım da senin başına yağarım.

Lûtfum, seni onarmak, seni iyileştirmek için belini bağlamıştır; zaten onarıp iyileştirme, kavuşturup buluşturma bereketlerinin kaynayıp coştuğu gözüm, kaynağım ben.

Bana, hastayım dediğin geceden beri binlerce şifâ veren şerbet, sevgilerle, esirgemelerle kaynayıp coşuyor.

Gel yanıma da, gözleriney yeni bir sürme çekeyim; çekeyim de sırlarımı görüp anlamak için gözlerin aydınlansın.

Öylesine lûtfum çok, öylesine keremim bol ki yabancıların bile ellerinden tutmadayım; iş böyleyken bildiklerimin en yakınlarından lûtfumu nasıl olur da esirgerim.

* Anbarımın ölçeği senin çuvalında bulundu diye seni hırsız tuttum da memurlara teslim ettim.

* Sen, kahrımdaki sebei anlamıdın, şaşırıp kaldın, buna imkân yok diyordun; halbuki o kahırda binlerce lûtuf vardı.

* Bünyâmîn, o zahmet yüzünden Yûsuf'unu bulmadı mı? Benim bütün işlerimi lûtuf bakışıyla seyret.

* Yûsuf, halvette Bünyâmhin'e yaptığı işi açtı-döktü, tamamiyle anlattı da ben kimseyi boş yere gamlarla incitmem dedi.

2510. Senin de halvet edeceğim vakit gelinciyedek sustum ben; fakat a benim elime giren, a bana tutulup kalan, yalnız hakkımda kötü sanıya düşme.

CLXXXIII

Hangi gün şu adı-sanı, şu bedeni dürüp devşireceğiz de can meclisinin ortasında halka-halka dönüp dolaşacağız?

Ne vakit padişahın meclisinde, önce dudaksız, sağraksız şarab içtiğimiz gibi gene can şarabını içeceğiz?

Ne vakit can sâkisine sarhoş, yıkılmış-dökülmüş olarak, elden-ayaktan olduk, sen uzat elini diyeceğiz?

Meze getir diyeceğiz, getir de biz, artık bu yana göçtük; ağlayıp inlemedeyiz, yüzümüz sapsarı, kızıl şarabı sun;

Selâm ver bize, belâlarına teslim olmuşuz; hararetli-hararetli sor, soruştur bizi, soğuk nefeslerden üşümüşüz, soğumuşuz biz.

O sâkim bize cevap vererek diyecek ki: Nur saçmada Ay gibi görmedeyiz biz, için, âfiyetler, şifalar olsun.

* Sen saltanat dile, Süleyman gibi Rabbim bana bir saltanat ver de; biz ihsanımızı bir karıncadan bile esirgemeyiz, bir karıncayı bile incitmeyiz biz.

Ayrılığımızdan nice gamlara uğradın, pek çok kederlere düştün, gel kucağımıza, her derdin devâsıyız biz.

Cefâ tikeniyle yaralanmış gönlü getir, sun bize de gel al bizden; bize ne diye armağan olarak gül getirirsin? Biz zâten gülüz.

2520. Eşinden-dostundan ayrıldıysan gel bize; keremde, lûtufta, güzellikte eşimiz yok, tekiz biz.

Bir iş başarmadıysan, hayırdan yana müflissen gene gel, senin gibi binlercesinin işini başarmışız biz.

İştiyak çekenler gibi gözyaşlarını yağdır da tozu yatıştır; çünkü bu toz-duman içinde Ayın yüzünü göremiyoruz.

Sus, boş yere zar atma, bu işi bize bırak, bu tavlanın ustasıyız biz.

CLXXXIV

Senin çevrende dönüp dolaşmadım da kendi kuruntuma uydum, kendi çevremde dönüp dolaştım mı derdin, elemin, kötü bahtın çevresine döner dolaşırım.

Sabahleyin yarı sarhoş bir halde uykudan kalktım mı doğruca sâkime gider, onun çevresinde döner dolaşırım, ondan meded isterim, ondan kerem umarım.

Halk, sayılı birkaç lokmanın çevresinde dolaşır, bense yaratıcının, sayıya sığmıyan eldeki nimetin çevresinde döner dolaşırım.

Şu sınırlı âlemin oluşu da sınırsızlık âlemindendir, duruşu da; ben de sayısız, sınırsız döner dolaşırsam ayıplama beni artık.

Mezara benziyen göğsümü bir bağ, bir bahçe haline getiren, mezara bağlanıp kalmamı lâyık görmedi benim.

Mezar da ne oluyor? Can, göklere bile sığmaz; beşten, altıdan geçeyim de tezcek tek olan, bir olan Tanrı'nın çevresinde dönüp dolaşayım.

(s. 171) **2530.** Gerçi aydın bir aynayım amma toz-pas korkusundan iki-üç günceğiz bir yün parçasının çevresinde dönüp dolaşmam da yersiz değildir.

Bir gülsem şu bahar yüzünden gül bahçesi kesileyim; birsem bu buluşmadan yüzlerce beden olayım.

Çeşit-çeşit şekiller arasında şu beden, çaresiz bir hale gelir; fakat ayna kesildim mi artık ne diye bedenin çevresinde dönüp dolaşacak mışım?

Ben şu harf tavlasından yayıma çıkacağım artık, bağlı katır değilim ya, ne diye dönüp dolaşacağım hep bu direğin çevresinde?

CLXXXV

Gönlümde şu niyet var: Bir ateş tutuşturayım; huzurunda ölmiyeni öldürüp geçeyim.

Aklın yayını kırayım da akıl da bilsin ki eşim-örneğim yok, eşsiz-örneksizlere padişahım ben.

Zaten kim senin bakışına nâil oldu da eşsiz-örneksiz bir hale gelmedi? Şu yıkık-dökük gönlüm, define yeri oldu gitti.

Ben nerdeyim, padişahlıkla övünmek nerde? Yoklukta-yoksullukta yok-yoksul biriyim, yoksulların da düşkünüyüm ben.

O kişiyim ben ki adımı sen takarsın, benim birşeycikler bildiğim yok; yalnız senin tutsağın oldukça beylerin de beyiyim, bunu biliyorum.

Tutsaklıktan da, beylikten de öte bir başka durak var mademki; yokluğa erip de yok olunca bu iki sıfattan da kaçıyorum o yüzden.

2540. Gece oldu mu bey de yok olur, tutsak da; uykuya daldı mı tutsak, tutsak olduğunu bilmez bile.

Gece, beylerin beyliklerini uykuyla ödünç alır; fakat aşk hiç uyumaz, ben de aşka tutulanlardanım.

Güneşe bak hele; bir günlük padişah o; Ay da ben vezirlerdenim diye yanıp yakılır, eriyip gider.

Ben aşkla pişmiş, olmuşum; ne hanım, ne ham tamahlara kapılmışım; Tanrı hamurumu aşkla yoğurdu benim.

Birinin hamurunu Tanrı yoğurursa nerden ham kalacak o? Maya kabul eden hamurum, mayasız, bulamaç hamur değilim ben.

Gökleri yaratan, nasıl olur da bulamaç halinde bırakır? Gökteki yıldızlar gibi ben de her yanı aydınlatanlardanım.

Ne vaktedek kendine ad takıp duracaksın? Sus artık; ben de ihtiyarım, ihtiyarlardanım, pîrlerdenim demek, çocukluktur zâten.

CLXXXVI

Ayrılık, kulağıma acı bir haber ulaştırdı; tatlı uyku, âşıklara haramdır dedi.

* Aşktan bir yarım selâma nâil olan kişi, yemeye-içmeye de dört tekbir getirdi gitti, uykuya da.

Bana bak, beni seyret; aşk, gönlümü, canımı kendisine halayık etti, kul edindi de binlerce hürriyete kavuştum.

2550. Aşağılık kişilerce bir gösteriştir, bir şehvetten ibarettir amma ileri gidenlerce aşk, pek büyük, evveline evvel olmıyan bir nurdur.

Gönlüm yaralınınca gidip töbe etmek ister; fakat ne bana gül, ne kendine; hangi töbe, nerde töbe?

Ne de güzel günahtır ki ona töbe etmek kâfirliktir; öylesine bir günahtır o ki ne ardında kaçıp kurtulacak bir yol var, ne önünde oturup dinlenecek bir durak var.

* Dört mezhepte de kanı helâldir, kanını dökmek caiz; çünkü aşk, ulu, yüce kişilerden başkalarının kanını dökmüyor.

Öldür beni, öldürdün mü aşkla dirilirim ben; işte sustum, öldüm, artık söz de bitti gitti.

CLXXXVII

Bir bucağa gideyim, kadehi, bir ucundan elime alayım; çünkü ben şarap kadehine âşığım, kendi işim-gücümü düzüp koşmıya düşmanım.

Bir bucağa gitmek, orda yer gibi yerlere döşenmek hoştur, güzeldir; şu iki hal, neye mal olursa olsun baldır, şekerdir, süttür bana;

Amma sukuşu olmıyana suyla yağdır âdeta; bir türlü karışmaz, katılmaz, yadırgar o hali; fakat benim talihim Zühre yıldızı, şükür, sarhoşluk olmuş bana.

Halktan da şükrü sarhoşluk haline getirmeyi istiyorum; yoksa varı-yoğu, bir uğurdan sana bağışladım a benim beyim, efendim (*).

Varayım, gideyim de can şarabının bulunduğu yere başımı koyup dalayım; zâten hilelerle, düzenlerle dolu olan başımın uykuya dalması daha iyi.

(*) Beyitte "Bek" kelimesi Türkçe olarak kullanılmıştır.

CLXXXVIII

2560. Bana bak, şu safran gibi sararmış iki yanağımı seyret, o âleme ait türlü-türlü alâmetlerimi gör.

Gönlümdeki evveline evvel olmıyan pîrin canına and olsun, şu gençliğim toprak kesilsin de ayaklarının altına döşensin.

Gözünü iyice aç da gözlerime bak; şu benim gönüller alan dilberimden gönlünü sakınma.

O bahttan, o talihten şu dudağıma bir öpücük geldi de tatlı dilimden şekerler coştu, ballar köpürdü.

Kulakların duyduğu ancak sözlerimden ibaret, fakat candan attığım nâraları kimsecikler duymuyor.

Bu soluktan nice ateşler parlayıp yanıyor dünyada, şu fâni sözlerimden nice ebedîlikler coşuyor âlemde.

Tebriz'in övündüğü Şems'i gördüm-göreli şu anlamlarım, ne de kararsız bir hale geldi gitti.

CLXXXIX

Nazlanacak durumda değilsin, yürü, naz etme; olmadan ağaçtan meyva kopramıya kalkışma.

Tanrı kıblesine put gibi gelip oturma; namazını, kendiliğinden namazlıktan çıkarma.

Oldun, olgunlaştın mı boş ver ağaca, bırak onu; artık sıcağı, soğuğu düşünme, çekinme onlardan.

2570. Hiçbir düşman kalmadı mı yürü, git meclise, otur, savaş silahlarını at, kavgayı, çapulu bırak.

Gümüşün, potadan sâf bir halde, sızınlmış bir halde gelmede, her can gözü kör olanın potasına verme onları; eritme onları.

Güzelliğini aşk tutsaklarına hiç sorma; madem Tanrı lûtfunun bahçesisin, baş çekme.

CXC

Gel-gel ki ayrılığınla ne akıl kaldı, ne din, şu yoksul gönülden sabır da gitti, karar da.

Yüzümün sararmasını, gönlümün derdini, içimin yanışını sorup durma; anlatışa sığmaz onlar; gel de gözlerinle gör.

Senin ateşinle, senin sıcaklığınla pişmiş somun gibi kıpkızıldı yüzüm; şimdiyse bayat etmek gibi un-ufak olmuşum, yerlere serilmişim; gel de yollardaki topraklardan topla beni.

Yüzünden, ayna gibi hayaller devşirirdim; şimdi gel de sapsarı betime-benzime bak, bumburuşuk yüzüm seyret.

Tıpkı suya benziyorum, derede eğri-büğrü, sağa-sola akıp duruyorum; ayrılık, solumda da pusu kurmuş, sağımda da.

Göklere de sığmıyan, yerlere de sığmıyan yüzüne âşığım da o yüzden yeryüzü gibi ben de gece-gündüz, göğe yüz tutmuşum.

Tanrı için olsun şu seferden dön, bu yana yüz tut diye seher çağı, dertle bir mektup yazdım, seher yeline verdim;

2580. * Dedim ki: Başında kıl bile olsa yıkama, gel. Ayağına tiken batmışsa çıkarmak için oturma, gel;

Gel-gel de beni şu gel-git sözünden kurtar. Öylesine bir gel ki canım, şundan da halâs olsun, bundan da;

Haber yolladım seher yeliyle; dedim ki: Ey âşıklar peygamberi, ey emîn elçi, Allah için olsun tez git, tarafımdan de ki:

Suya batmışım, ateşe yanmışım dalga-dalga göz yaşlarımla, yalım-yalım gönül ateşimle; bana ne çare yazdı, budur çaren diye ne dedi, gel de bildir.

CXCI

Senin gözlerini görmek için binlerce kötü göze katlanırım; ne gözler var sende, ne gözler, a benim gözlerimi aydınlatan güzel.

Senin râzılığını elde etmek için Âdem, üç yüz yıl ağladı sonucu, seninle buluşma gülüşüyle ağzı açıldı.

İyiden iyiye bil ki gülüş, ağlayış miktarıncadır; yeşilliğin gülmesi, bulutun ağlamasındandır.

İnsan soyundan değilsen yürü, git, ağlama; Zencî de renginin kara olduğuna ağlamaz, bu yüzden hüzünlenmez.

Beyaz nedir, görmemiştir o, sadece kapkara bir yüzü vardır, üzülmez bile, neş'elidir o; yürü, Rum Kayserinin oğlu gibi bir Zencî'nin yolunu vur.

Gazinin Arabatı, nice oklar yer; çünkü o ne palan vurulup yük yüklenen attır, ne sığır; Arabatıdır o, savaş atı.

2590. Hele senin bindiğin Arabatı... Senin gibi bir savaş padişahı, senin gibi bir yeryüzü kahramanın binmiş ona.

O atın yanı, önü, o kadar o yer ki oklu kirpiye döner; savaş safında bu, debdebesidir, tantanasıdır onun, savaş safı yurd olmuştur ona.

Padişah yelesini, başını, a seçilmiş at, benim atımsın sen diye bir sıvazladı mı,

Bütün oklar, şeker kamışları kesilir; hepsi de baştan başa tattır, lezzettir; baştan başa keremdir, ihsandır.

Yük beygirinin bu lezzetinden haberi yoktur; sağdır, esendir, fakat bundan mahrumdur, değeri de olamaz onun.

Söylemiye töbe edeyim amma ey pençeleri kıran arslan, senin pençendeyken töbenin ne faydası var bana? (*).

(*) "Arslan" Türkçedir.

CXCII

(s. 172) A gönül, hastaların ağılzarına bal verme, körlere göze ait sözler söyleme.

* Boyundaki damardan da daha yakındır kula, fakat Tanrı'dan uzak olanlara uzaktır Tanrı.

İçini arıt, düz-koş da o gizli Ay, perdelerden görünsün, baş göstersin.

Kendini de, dünyayı da yok edersin amma kendinde de olmadığın, dünyadan da geçtiğin halde burda gene müşhurlardan olur, tanırsın.

2600. Buluşma Ayıysan buluşmadan bir nişan göster; hürilerin kollarından, yâsemin gibi bembeyaz göğüslerinden, güzelim yüzlerinden bir eser belirt.

Yok, eğer altın gibi ayrılığa mensupsan ayrılık dağı nerde? Sevgiliden ayrılanların damgalı paraları öylece donakalır, kalıp kesilir.

Mademki aşk yok sende, onun yerine kulluk etmiye bak; çünkü Tanrı, kendisine iş işliyenlerin ücretini mutlaka verir.

Bil ki Tanrı aşkı, Süleyman'ın yüzüğüdür, nerde Süleyman'ın geliri, nerde karıncaların kazancı?

Düşünce elbiselerden soyun, at onları üstünden; çünkü güneş, ancak çıplakları kucaklar.

Tebrizli Şems'in saçlarına sığın da miskler yağdırsın sana, kâfurlardan kurtul.

CXCIII

Sen, bâzı kılavuz kesilirsin, bâzı yol kesersin; hem harmanımızsın bizim, hem harmanımıza âfet.

Aşkla binlerce elbise dikersin, derken tutar, yırtarsın, sonra da suçunu bana yazarsın.

Bir dibi-kıyısı bulunmaz denizsin, iki âlem de bir katrendir; iki âlem de bir parçacık altın kesintisidir, sense yüzlerce altın mâdenisin.

Buyruk senindir; köre, gözünü aç dersin; söz söyleme kudretini bağışlarsın, sonra da o dilsiz, o pepe söyledi, konuştu dersin.

2610. Hevesle yüz binlerce mıhladız yaparsın ki her demir, o halis taşa lâyık bile değildir.

Beni, sarhoş bir halde çakmağına çeken sensin; ben aydın canmışım, yahut bedenmişim, haberim bile yok, ne işim var bunlarla benim?

Sensin şarap, sensin mahmurluk-sarhoşluk; sensin düşman, sensin dost; bu düşmana binlerce kutlu can fedâ olsun.

Gerçekten de Şemseddîn'sin, Tebriz'in övündüğü cansın; yüzlerce karakuşa lâyık olana can bahanı ihsan ettin sen.

CXCIV

Canım benim, acı cefân beni inci haline getirir; incinin, mercanın yeri, zâten acı denizdir.

* Vefâna gelince: O, pek lezzetli bir başka denizdir, öylesine bir deniz ki cennetin dört ırmağı, onun dibinden kaynar.

* Şu anda, canımı illetlerden, buhrandan kurtarmak için şu iki denizin kavuştuğu yere gelmiş bir İskender'im ben.

* Yecûc-Mecûc'ün geleceği yere pek büyük bir sınır yapıp halkı onlardan tamamiyle kurtarmak niyetindeyim.

Çünkü onlar, denizi sömürüp içerler, onların ıssılığı yüzünden dünyada bir katre bile su kalmaz.

Çünkü onlar ateşe mensuptur, cehennem unsurundan yaratılmıştır; cennetin lûtuflarına düşmandır, gönüllerin nuruna perdedir onlar.

2620. Her sayıdan artıktır onlar, çünkü kahırdan meydana gelmişlerdir; kahır da Tanrı sıfatıdır, sonu-ucu olamaz.

Hepsi de çıplaktır, hepsinin giyimi-kuşamı ancak ettir, bedendir; apaçık görüşe karşı giyim-kuşam mı olurmuş a gönül?

Yorgan, onun sol kulağıdır, yatak, sağ kulağı; geceleyin iyiden iyiye bil Yecûc-Mecûc çıkmış gitmiştir.

Mukallidin döşeği, yorganı, taklit bilgisine benzer; gerçekten de Yecûc tâifesindendir o, insan değildir.

Çünkü gönül, bir pencereye benzer; güneş o pencereden vurur, ışıklatır çevreyi, zerreler de o ışıkta el çırpıp oynarlar.

Şu gönlün binlerce adı vardır, binlerce sıfatı; her ad, öbür ada nisbetle aykırıdır, ayrıdır, bir başka çeşittir.

Hani birisi sana babadır, fakat birbaşkasının oğludur, bir başkasının kardeşi.

Nitekim Tanrı adları da bize göre bir nisbetle anlaşılır; meselâ kâfire göre kahredicidir de bize göre rahmeti bol.

Nice kişiler vardır ki sana göre melektir, öyle inanırsın sen, fakat başka birine göre de şeytandır.

Nitekim senin sırrın sana apaçıktır da başkasının haberi bile yoktur, ondan örtülüdür, gizlidir o sır.

CXCV

2630. Senin nimetlerine can, bir türlü doymaz; senin sofranda binlerce boğaz gerek bana, binlerce ağız.

Gel, âbıhayatsın sen, bense susuz mu susuzum; ne ben usanır, bıkarım, ne senin lûtfuna, ihsanına son vardır.

Gel, boşlukta duran denizsin sen, bense bir balığım; denizdeyim amma o denizin ucunu-kıyısını kim görmüştür?

Şu çamurlu, şu bosbulanık su, senin denizinden bir katrecik; halbuki susuzluktan bunalanlara, çırpınanlara candır bu bulanık su.

Gel-gel ki sen güneşsin, ben zerreyim; yüzünün ışığı önünde zerre gibi dönüp oynamadayım.

CXCVI

Dört gündür konuğum sana, iyice bil, üç gün daha kalmak, üç gün daha konuk olmak istiyorum sana.
Bu üç gün hakkına, o dört gün aşkına yüzünü ekşitme de şu gönül, yüz binlerce şüpheye düşmesin.
Şu ekşi yüzden başka her çeşit yiyecekle başım hoş; yalnız bu ekşi, dişimi kamaştırır da kamaştırır.
Bütün ekşiler, ona nisbetle tatlılaşır, ballaşır; aman ey gülen gül, yüzünü ekşitme.
Aç o gülen dudakları; ballar-şekerler orda; o lütufta, o ihsanda yüzlerce gülbeşeker gizli.
2640. Tanrı'nın her an ballar-şekerlerle geliştirdiği o yüze hiç yaraşmıyor, ekşitme yüzünü.
Çehrenin asık olması şöyle dursun, yeri mi bunun? Yüz binlerce acıyla ekşi, yüzüne yaklaşsa güzelleşir, neş'elenir gider.
Kıyamet günü, yüzün gizli kalırsa cehennem, cennetlerin baş köşesinden bile daha hoş olur.
Kış ortasında yepyeni bir bahar diliyorsan güzelliğinin bahçesine gir de ağaçlar dik.
Halkın, cuma günü bayramlar görmesini istiyorsan minbere çık, sıfatlarını oku, kendini öv.
Hayır, yanlış söyledim, çünkü sen minbere çıksan minber kanatlanır, gönül gibi uçuverir.
Beni şekerinle, ballarınla konuk et; ot getirip koyma önüme, hayvan değilim ben.
Melek ne yer? Tanrı'nın güzelliğini; Ayla yıldızın gıdası, dünyanın güneşindendir.
Mısırlılar, ekmek derdiyle korkulara düşerken halk, o kıtlıkta Yûsuf'un güzelliğinden gıdalanıyordu.

Susayım, çünkü bir kere daha söze dalayım da kendisi ortadan kayboluversin; bunu istiyor sevgili.

2650. Bu söz de yanlış; çünkü o, beni eşekten düşürmek isterse çekinmenin, eğere yapışmanın ne faydası olur?

Meğer ki çekinmenin yolunu o göstersin; çünkü dağarcığı diken de o, yırtan da.

Görünüşte filânı adamakıllı azarlarım, darılırım ona, feşmanla iyiden iyiye uzlaşırım amma sözüm hep onadır, hep onunla konuşurum ben.

Sus da böyle bir söze yel esmesin; çünkü esip giden yel, onlara mahrem olamaz.

CXCVII

Dört şiir söyledim, hayır dedi, bunlardan daha iyisini söyle. Peki, fakat önce o seçilmiş şarabı sun.

Altıncı kadehi şu mübarek beş parmağınla kavra da sun bana, de ki: Al, iç, elli beşinci kadehi bile iç.

Ceylânını bana ver, gazel al benden, saçlarının yüzünü göster, ter ü tâze şiiri seyret.

O göklere, yerlere sığmıyan şarapla mahmurluğumu sök de mahmur şiir söylemiyeyim.

Senin lûtfun, senin gönül alıcılığın beni böyle kavgacı, inatçı etti; yoksa ben çok edepliydim, çok alçak gönüllüydüm.

Sen bin yıllık edebi bir kadehle alıp gidersin; aşkının mahmurluğu, utangaç bir göz bırakmadı ki.

2660. Sâyende dünya Leylâ'larla, Mecnun'larla doldu; lütfun binlerce Vise yaratmada, binlerce çeşit Râmin halk etmede.

Birlik yüzün bir gölge salsaydı âleme, şu dünyada ne kıran kalırdı, ne karin.

Sen güneşsin; senden başka ne varsa gölge gibi sana tâbi; gâh sola gider, gâh sağa.

Gâh bütün âlemi kaplar, gâh tamamiyle yok olur gider, halden hale giren tavla zarı gibi senin eline uymuştur, nasıl atarsan öyle çıkar.

(s. 173) Aşkımız çırpınıp durdukça senin alımın, senin güzelliğin sâkin-Sâkin durmada; biz, sofra örtüsü gibi bumburuşukuz, ayrılığının alnındaysa bir tek kırışık bile yok.

Bizim kararsızlığımızdan ziyade güzelliğin sâkin oluşu tuhaf; fakat bu ikisinden de tuhafı şu: Bir pusudan baş çıkardın da göründün mü olanlar olur artık.

CXCVIII

Canın için olsun, şu âşıktan çekinme, şu yoksulla uzlaş, kaynaş, beni bırakıp gitme eve.

Bahaneler bulmıya kalkışma, özür getirmeyi bırak, aşağı görme beni, ululanma, gurura düşme.

Şarap hazır, devlet eşimiz-dostumuz, sâkimiz de sensin; artık şarap sun, sâkilik nazlarına girişme, sâkilik hilelerine baş vurma.

Erlerin yüzlerine bak; hepsi de senin sarhoşun; onlar dururken pencereye, dehlize, eşiğe bakmıya girişme.

2670. Âşıkların halkasından başka bir yerde ömür sürme, meyhâneden başka bir yerde yuva kurma.

Bak da gör, dünya bir tuzak, dilek-istek de yem; onun tuzağına koşma, yem havasına düşme.

Onun tuzağından kurtuldun mu gökyüzüne ayak bas, gökten başka bir eşiğe ayak basma.

Güneşe de aldırış etme, Ay ışığına da; tek ol, o tek, biricik güzelden başkasını dileme.

Kâse, nasıl suyun üstünde durmaz, boyuna çalkanır, durursa sen de onsuz karar etme, çırpın, dur; eline kâseyi alıp her mutfağa koşma.

Zaman aydınlanır, kararır, sıcak olur, soğuk olur; sen zamanenin kaynağına var, o kaynak başından ayrılmamıya bak.

Onu övmiye kalkışma, darılışını, paylayışını da örtmiye, gizlemiye koyulma; kadayıf verme ona, tok kişiyi ağırlamak güçtür, çıkarma onu ortaya.

Fakat ne çâre, güzellerin işleri-güçleri hep böyle işte; ateş alevi gibi konuşma, nolur, yalımlanma.

Söyle, neyi istersen yak, yık, yalnız ayrılıktan bahsetme; lâyık değil bana bu; şu tek sitemi revâ görme de ne yaparsan yap.

CXCIX

Söylediğim söz, dudağına lâyık değilse koca, ağır bir taş al, vur ağzıma, dağıt ağzımı-yüzümü.

2680. Çocuğunu esirgeyip duran ana da boş yere söylenmez ya; hattâ onu terbiye için dudağına iğne bile batırır.

Dudağının yüceliği, güzelliği uğruna yüzlerce ağzı, hattâ yüzlerce dünyayı yık-yak, kır-dök, yırt-parala, vur birbirine gitsin.

Susuz, küstahça deniz kıyısına vardı mı dalga kılıcını çek, vur boynunu hemen.

Süsene kulum-köleyim, çünkü gül bahçeni gördü; o kadar dili vardı, senin nergis gözlerini gördü, utandı da hepsi de tutuldu gitti.

Fakat ben onun gibi değilim, tefe benzerim tıpkı; elini vurdukça feryâd eder, vur-vur yüzüme derim, vur bana havan gibi.

Beni elden bırakma da semâ' kızışsın, bülbül nağmesi ancak gül bahçesinde hoştur.

Evet, gözler, mâna gül bahçesi yüzünden mahmurdur; sen, eteği bulaşık dünyadan çek eteğini.

* Yûsuf'un çıplak görünüşü, daha güzel olsaydı gözler, ancak gömleğe sürülmekle açılmazdı.

Can güneşinin ışığı asıldır amma gene de hiçbir insan, o göğe bedensiz erişememiştir.

Sus, ölü yıkıyan, çenemi bağlasa bile ölümümden sonra mezarımdan hep bu nağmeleri duyarsın sen.

CC

2690. Yapma, etme; suçsuz adam öldürmek, doğru bir iş değildir; gitme-gitme, ışıksın, aydın gözsün sen.

Lûtfettin, köpek ağzını açtın da başımız, mahmurluğundan gebe kaldı.

Mademki açtın, masraf kesesi gibi bağlama, örtme o küpün ağzını; pencere kapanınca ev karanlık olur.

Gamlara düşmüş adam ok hedefine benzer; sarhoşluktan, kendinden geçmeden başka bir zırhı yoktur onun.

Aşkın iki eli, Dâvud'un ellerine benzer, demir bile olsa avucunda mum gibi yumuşar gider.

Aşka dair sözleri, gene aşktan dinlemek gerek; çünkü aşk, aynaya benzer,hem sözler, konuşur-anlatır, hem dilsizdir, susar durur.

Gerçi halkın kanı, onun boynundadır amma ey gönül, sen tez ellerini dola aşkın boynuna, sanl ona.

Aşk kan pahasını vermekten kormaz, defineleri-hazineleri vardır; onun yüzünden ölü bile dirilir de kefeninden kurtulur.

Uyku yakana yapıştı; hadi, gayb âlemine uç; seher çağı, yakan kurtulur elinden, kucak-kucak etek bulursun, sen yapışırsın o âlemde bulduğun eteğe;

Hadi, uyu da gazelin geri kalan kısmını yarın söyliyeyim; zâten halk, gül bahçesine sabahleyin girer, sabahleyin gül çiğner.

— V —

CCI

2700. Beni bulamazsan var, sevgilinin yanında ara; o cennette, o gül bahçesinde, o yeşillikte ara beni.

Gölge gibi yerlere yatmışım, tenbelim, işsizim; beni o ayak diremiş, o ebedî selvinin gölgesinde ara.

Beni yıkılmış, sarhoş bir halde yerlere serilmiş görmek istersen gel de o mahmur gözlerin civarında ara beni.

Günleri saymaktan yoruldun, günleri saymıya doydunsa sarhoşların halkasına gir de sayısız kadehler aramıya koyul.

O iki mahmur göze, o nurlarla dopdolu, kıyısız-bucaksız denize dal da yaratıcının sır incilerini ara.

Hiç mi hiç ağlamıyan gönlü, sevgilinin yanında ara; hiç solup dökülmiyen gülü o baharda aktaı

Huzur istiyen, karar arıyan adam, ne de donmuş, buz kesilmiş adamdır ya; sen sabır-karar nedir, bilmiyen sarhoş âşığın canını aktar, öylesine bir gönül aramıya bak.

Işığın yoksa ışık iste ondan, şarabın yoksa şarab ara, şarab iste ondan.

Dün gece, meclisinde kendimden geçtim de bir iş ettiysem zebun aklımın özrünü o yanaklarda ara, o güzelim yüzden iste.

Sen, neyi arar-istersen asıl mâdeninden ara-iste; miskten, gülden güzel koku, hoş nefes iste, tikenden batıp yaralama.

2710. Sevgilinin ata binmiş hayali gelip çatmada; a gönül, öylesine bir atlıdan eşsiz haberler dile.

Bütün geçip gidenlerin canları onun yanında toplanmış; kucağı dopdolu, onların güllerini o kucaktan iste.

Sabah çağı, yanına geldi mi sabah şarabı iste ondan, gece yanına geldi mi gıda bile, gündüzü ara onda.

Gözbebeği gibi sus, senin durağın gözdür; gözünde değilse, hayali gözüne gelmiyorsa onu, gene de bekleyişte ara, gözle dur.

Tebriz'in övündüğü Şems, yokluğun-yoksulluğun gözüdür; yok-yoksul ol da yoklukta-yoksullukta ara onu.

CCII

O kişi değilim ben ki tutayım ben ki tutayım da onun nimetlerinden bahsedeyim; nimetleri şöyle dursun, mihnetindeki lezzetten sarhoş olmuşum, kendimden geçmişim.

Çeng gibi ağlayıp inliyorsam bu, ondan şikâyet değil; çünkü çenge dönmüşüm, onun acıyış kucağındayım zâten.

Bir perdeden bir perdeye geçersem kendiliğimden değil bu; her damarım, onun vuruşuna tâbi, ona uymuş gitmişim ben.

Şekerim yok amma ney gibi sesim var ya; nasıl olmasın ki onun lûtuf dudağından lezzetler tatmadayım.

Kızma sırasıysa şimdi, yahut lûtuf sırasıysa hep o elden; onun nöbetine erişince ona uyarım, elimden başka ne gelebilir ki?

2720. Güneşten bir renk çalarsam ayıp değil ya bu; lâ'l de onun yüzünden bezenmede, ayıp mı ediyor yâni?

Lâ'l gibi ben de güneşten ululuk çalmazsam nasıl odur da kendi yaradılışımda geçer, onun boyasına boyanırım?

Yankesici kara gözlerde ondan hırsızlık etmiyor mu; gizlice ondan görüş-bakış nuru çalmıyor mu?

Yalnız insandan çalarsan aza kanaat et; çünkü onun yaradılışına nekeslik eştir.

* Fakat ondan çalarsan dünyalara değer inciler çal, onun lütfundan, onun huyundan haberin varsa dediğimi yap.

Çünkü Tanrı, ancak aşağılık hırsızları kahreder; geçici, yıpratıcı kumaşlar çalmıya düşenlere gazab eder.

Yazıklar olsun, anlatamıyorum ki, korkuyorum anlatmıya; çünkü şeriatinde şeriat kılıcı kından sıyrılmış, parıl-parıl parlamada.

Sanılır ki o hırsızın suçu tamahtır; hayır, asıl suçu, aşağılık şeye tamah etmesidir.

CCIII

Tam uyuyacağım zaman, tam uykumun geldiği vakit tutuyor, hadi diyorsun, söyle; mademki çalgıya-çağanağa iştihan var, daha taze, daha güzel birşey söyle.

Uykudan elimi-ayağımı kaybedince sen kulağımı çekiyor, hikâyeyi baştan anlat diyorsun.

(s. 174) **2730.** Gündüzün yüzü, gecenin simsiyah, büklüm-büklüm saçlarının altına girip gizlenince hadi diyorsun bana, o anber gibi simsiyah, o halka-halka saçları anlat.

Şu kamışlıklara uyku ateşi düşmüş, sen gelmişsin, şeker gibi dudaklardan bahset diyorsun.

Hem de bir kere anlatmıya kanmazsın ki; gazeli tamamladım mı hayır diyorsun, tekrar-tekrar söyle.

Gel de bir kendinle kıyasla beni; tam uyku bastırmışken lalan, hadi dese sana, anberden bahset, ne yaparsın?

Ne içtiysen içmişsin, neş'eli bir halde gelmişsin, asıl sen içtiğinden içir, onu sun bana, içtiğin şeyden bahset.

Mademki benden sarhoşça çalgılar, ezgiler istiyorsun, sen de bu âşıkla beraber kadehten, sağraktan konuş.

* Bu sözleri şaka olsun diye söyledim; yoksa senin ayağına toprağım ben, bana estirsen Kaymaz de, istersen Sencer, hepsi de kutludur bence.

CCIV

Kâfir huylu aşk, geceleyin beni bin kere damdan odaya çekti, odadan mahallenin tâ öbür ucuna götürdü.

Gece, öylesine vakitsiz geldi, öylesine ansızın çattı ki; testinin kulağını tutar gibi kulağımı öyle sıkı tuttu ki.

Bana ne doldurursa doldursun, ona teslim olmuş bir testiyim; testi, sakanın tutsağıdır, nasıl olur da kaçar ondan?

2740. O, taşlarla bin kere testiyi kırar; fakat kırmasından da memnununm ben, zevkle-şevkle onarmasından da.

Testi, ırmağın içinde dalgalar yutmak hevesiyle binlerce canla, binlerce gönülle iki kulağını da ona teslim etmiştir.

— H —

CCV

Güneş, kara suyun dibinden çıkıp doğdu mu her zerreden, Tanrı'dan başka yoktur tapacak sesini duyu.

Zerrenin de yeri mi? Can güneşi doğdu mu o güneşin zerreleri bile güneşin külâhını, kaftanını kapar.

Aya benziyen gönül, ihsan gibi balçıktan göründü mü Yûsuf gibi yüzlerce güneş kuyuya düşüverir.

Bir karıncadan da aşağı değilsin ya, topraktan bir baş çıkar da karıncalara ovadan, harman yerinden haber ver.

Karıncanın, bizim yemyeşil, ter ü tâze başağımızıdan haberi bile yok; onun için çürümüş-kokmuş bir taneyekaani oldu.

Karıncaya de ki: Bahar mevsimi, elin-ayağın da var, ne diye mezardan çıkmıyorsun, ne diye ovaya yollanmıyorsun?

Karıncanın sözü mü olur? Süleyman bile iştiyak elbisesisini yırttı-paraladı; Tanrı, şu saçma-sapan örnekler yüzünden sen suç yazma bize.

Fakat, kumaşı, alıcı ne kadar alacaksa o kadar keserler; kumaş uzun amma boy kısa.

2750. O uzun boyu getir bana ki uzunluğunu görünce Ayın bile yay kirişi kopar, getir de kumaşı boydan boya veriyim.

Sustum artık, bundan böyle susuşumdan, buğdayın samandan ayrılışı gibi gerçekle aslı olmıyan, birbirinden ayrılır gider.

CCVI

Ey seher yeli gibi sabah çağlarının zevkini gören, demini süren gönül; gördüğünden mi sarhoş oldun, yoksa göremediğin şeyden mi?

Gâh şaşkınlık denizine dalmadasın, kendinden geçip gidiyorsun; gâh dağ eteğine gidiyor, gayret kemerini kuşanıyor, dağda kehlibarlar görüyorsun.

Gözden de öte, gönülden de; yüzlerce pencere açılmış; gökten de dışarı, yerden de, uçup gitmişsin de yüzlerce gökyüzü görmüşsün.

Denize öyle bir coşkunluk düşmüş, öylesine bir pus çökmüş ki seyrindeki lezzet yüzünden baş, göz kesilmiş (*).

Gözden coşup dalga-dalga akan yaşlar denize karışmış da ne tuhaf, ne tuhaf, gözyaşları da, deniz de bir umman olmuş, yahut da deniz göz haline gelmiş (* *).

İki dünya da gözünde sanki bir horozun önüne konmuş bir yem tanesi; ululuğu görmüş tertemiz göz de böyle olur zâten.

Birlik âleminde istiyenle istenenin sıfatlarını ayrı gören kişi, ne istiyendir, ne istenen.

Tanrı'yı kim bilir, tanır? "Lâ" dan kurtulan. "Lâ" dan kim kurtulmuştur? Belâlara uğramış âşık.

2760. * Cübbemde Tanrı'dan başka kimse yok remizlerini âşık anlamış, bilmiştir de binlerce defa o cübbeyi alelâde bir kaftan görmüş, onu büsbütün atmak, gerçek varlığıyla görünmek istemiştir.

Gönül, ağzını açmıştır da Salâhaddîn'e, sensin benim canım demiştir, sensin ey Tanrı'yı gören göz.

(*) Konya nüshasında bu beytin ilk mısraı yoktur.

(* *) Aynı nüshada bu beytin birinci mısraından sonra bundan önceki beytin ikinci mısraı yazılmış, bu beytin ikinci mısraı unutulmuştur. Anlaşılıyor ki nüshayı yazan, bu beyitten önceki beytin birinci mısraından sonra diğer beytin ikinci mısraını yazmış, böylece iki beyit, bir beyit olmuş, bir beyit de atlanmıştır.

CCVII

Sevgilinin halvet yeri, semâ'; sonra da tutmuş, uyumuşsun ha; o dağınık saçlardan utan bâri.

Bundan böyle artık ben sevgilinin halka-halka saçlarına sarılıp geceleri yolculuk edeceğim; upuzun gece, güzel sevgili, söylenmemiş nükteler; böylece sürüp gidecek bu.

O güzeller, perde ardında, yanarlar-yakılırlar; güzellerin lûtufları, ihsanları, gecelerde gizlidir.

Hepsini uyut da şu çiftlerden kurtul, tek kal; onun sarayına, sayvanına geceleri uyumuş bir halde gitme.

Bil ki gece halveti, tıpkı bir denizdir; delinmemiş, el değmemiş inciler, denizin dibindedir.

Padişahımız Tebrizli Şems'in Kâbe'yi gösteren yüzü, uyumada, kabul edilmiş hac'lara bedel olsun sana.

CCVIII

Bir güzelin aşkına tutulmuş gönüle şaşılır; fakat bundan da daha şaşılacak şey şu ki güzeli de karşısında oturup durmadadır.

Gözünü ovuştur da daha iyice bir bak a gönül, yavaş ol, her yana koşup durma öyle.

2770. İki elini açmış, dua ederek denize doğru koşmadasın; halbuki aradığın inci, daima seninle değil mi, her an koynunda değil mi?

Ne mutlu o kişiye ki eli, hep koynundadır; lâtiftir, hafif ruhludur, çeviktir o kişi.

Her yana yelip yortan, onu arayıp duran kişi, o arayıştan dönüp kendine gelmedikçe yorulur gider.

Can gülbahçesinde gönül, bir tikencikten yaralanıverir; a gönül, bak da binlerce gül demetindeki bir tikeni, bir tikenin yaptığı şeyi gör.

Gönül alanından bir tozdur kopar, o alana davul, bayrak gelir-konarsa binlerce varlık sancağını seyret, bak, nasıl kırılmış-dökülmüş bir haldedir.

Yokluk şehrine gel de sarhoşları seyret; kendilerinden de, kendileri gibi binlercesinden de kurtulanları gör.

Padişah, iki ayağını da ebedîlik sarayına basmış, şu geçici yaygıdan iki elini de yumuş.

CCIX

Git-git, keçinin lâyığı oğlaktır. Git, öküzlere hayat, can, buzağıdır ancak.

Git-git, eşekler, sürü-sürü toplandılar; kart eşeklerle genç, daha bir yaşında sıpalar hep bir arada.

Senin feryâdından eşek kokusunu alıp duruyorum; eşek de otlak için, dişi eşek için anırır.

2780. Miski, anberi koklamak için temiz geniz gerek, pislik yiyen hayvanlaraysa öbek-öbek pislikler.

Eşekler, eşek sidiğini kokladılar mı ne zamandır o zaman, ne haldir o hal.

Gelme-gelme, gönül meydanına eşekler erişemez, hayal sahibi yüz binlerce hayale kapılır ancak.

Şu dünya gelinine yengelik eden, tellâllıkta bulunan iblistir; artık yengeyi, tellâla bak da gelin nicedir? Var, kıyâs et.

Sus, isteyene mutlaka söz söylemek şart değildir, çünkü o dost, kaş işaretiyle de maksadı anlar.

CCX

A varlık-benlik bağlarından kurtulmuş filozof er, senin yüzünün sarhoşuyum, o sarhoş gözlerle bir bak bana.

Sarhoş gözlerinden sonsuz, târifsiz deli-divâne olmuşum; zâten sarhoşla deli aynı cinstendir.

Yıkık-döküik gönlümü gör, bana bir hoşça bak; çünkü güneş de bir hoşça bakar yıkık-dökük yerlere.

Bir bak, o bir bakışınla bir tohumdan şaşılacak ağaçlar biter, boy atar gider.

O iki gözün, iki yabancı zâlim, iki sarhoş, iki kan dökücü; Türkçesine, fakat yabancıvâri oklayıp duruyor bizi.

2790. * Beni de, gönül evini de öylesine yağmaladılar ki Hasan'cağız, evine yalın ayak koşmada.

Yüzünün bağına-bahçesine gelelim, evi yıkalım gitsin; hattâ yüzlerce ev olsa hepsini de ercesine yıkalım, ovaya döndürelim.

Ey Salâhaddin, sen bir Aysın, şu anlatışa ihtiyacın bile yok; hurilerin saçlarını taramak için tarağa ne lüzum var?

CCXI

Gözüne perde kesilen lokmadan çok yeme; yoksa evin yolunu yitirirsin, çadırı kaybeder gidersin.

Gerçi yaşamanı o lokmaya bağlı sanırsın amma can gözünde biten kıldır, baş gözüne perdedir o lokma.

Burda yayılıp gezme, neden gezmiyecekmişim deme; can gözüne perdedir bu seyir-seyran.

Beden tılsımı her zehiri bal gibi, şeker gibi gösteriyor amma o, kendini perde ardında gösteren bir gelindir, senin gerçeği görmene perdedir o.

(s. 175) Lokmayı kestin mi daha fazla hayaller belirir, gelir, daha fazla hayallere dalarsın; hayallerse anlık-duruluk kapısına gerilen perdedir.

Tabiattan gelen hayal, can hayalinin yüzünü örter; akıl, cana canlar katan bir perde bu diye nâralar atar.

A gönül, şu çeşit-çeşit, renk-renk perdelerden çık, sıyrıl; aklını başına devşir de perde, ayırmasın seni dosttan.

CCXII

2800. O peri yüzlü güzel, iki dünyanın da hulâsasıdır; yüzünün örtüsünü açtı mı Zühre bile yok olur gider.

Mânalar Burâk'ına bir bindi mi saltanatına karşı kimin bir söz söylemiye haddi vardır, kimin bir iş etmiye gücü-kuvveti?

O padişah, gökyüzü tasına mühreyi attı mı gökyüzündeki bütün yıldızlar mat olur giderler.

Rûhül Kudüs onu görünce secde eder, Tanrı'ya en yakın melekler bile ondan feyiz alırlar.

* Efendimiz, Arş'ın devletkuşu Tebrizli Şems, öyle bir adamdır ki yedi deniz bile ona karşı ancak bir katredir.

CCXIII

Sen göz kesildin bize, bizi de görülmemiş bir hale getirdin, seni bir türlü göremiyoruz artık; sonra da bizim ağlayışımızı gördün de bu ağlayışa gülmiye başladın.

Gül ey can, gül ey cihan, gülmek senin hakkın; ne edersen et, ne yaparsan yap, her ettiğin şey, her yaptığın iş, yerindedir, doğrudur.

Hasretinin derdiyle lâlelerin gönülleri kapkara; güller, yüzünün güzelliğini görmüş de elbiselerini yırtmış, paralamış.

Bütün âlem halkı içinden tertemiz canları seçtiler; onların içinden de sen seçildin a benim sevgilim.

Bil ki aşk bir ottur ki ağacı kurudur onun, benim ağacıma sarılıp sarmaşmıştır o.

2810. Ağacım kuruyunca alabildiğine yücelmiştir; yüzüm sararınca altın gibi değerlenmiştir.

Şu gönlümde inciler, mücevherler definesi vardı; fakat gönlü, hepsini de kumarhanede oyuna vermiş gitmiş.

Şu gönlüm, binlerce varlık sağrağını kırdı da nergise benziyen mahmur gözlerin birini bile onarmamış.

Canımda, bir uğurdan ham da kalmadı, pişmiş de; medet-medet, öylesine bir ateş tutuşturmuşsun ki.

Tebrizli Şems, beni ney gibi okşadı; gam yüzünden neye, çalgıya, çalgıcıya bahaneler coşmuş, fakat gerçeği bu işte.

CCXIV

Tanrı'dan başka yoktur tapacak, ne de güzel bir bayrak, ne de hoş bir sancak; Tanrı'dan başka yoktur tapacak, tâ yücelerin yücelerine ayak bastı.

Varlık, yokluk denizinde o padişah, Mûsa gibi ne de hoş toz kopardı; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Tâ ezel bezminde varlıklar, onun utangaçlığından arılık sıfatlarına büründü; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Onun bir sitemi, yüz binlerce lûtfa değer, yüz binlerce lûtuftan daha iyidir; ne de güzeldir o sitem; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Ne yana baktıysa ordan binlerce İrem bağı biter, yeşerir, gelişir; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

2820. Acaba bir gün olacak mı ki lûtuf, kerem dalgalarıyle gam denizinden bir kıyıya ulaşacağım? Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Gamlara batmış gördüğün kişinin canı, benim padişahımdan bir koku bile almamıştır; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Göz, Tebriz padişahından bir sürmeye nâil olmamışsa ne yazıktır, ne yazık; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

* Padişahın, Rabbiniz değil miyim sesini duyunca candan, gönülden binlerce evet nârası çıkar; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Padişahımız Şemseddîn, lûtuf, yücelik cennetidir; hastalıklara ne de güzel şifâdır, Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Gönlüm, ehrâma bürünmüş, Tebriz'i tavâf etmededir, o haremin içinde dönüp dolaşmadadır; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

Ne hoştur, hey desem, kimdir o kapıdaki? O da benim dese; Tanrı'dan başka yoktur tapacak.

CCXV

Gönlüm göze döndü, sen de gözde bir hayasin sanki; gözle açılan bu fal, ne de güzel, ne de kutlu fal.

Buluşma ümidiyle iki göz de harab oldu, sarhoş oldu gitti; Yârabbi, gözgöze buluşmak nasıldır acaba?

Göz, o sarhoş arslanıma orman kesildi mi artık kurdun, çakalın ne haddi var ki göze girsin, belirip görünsün?

2830. İki gözünü aç da o güzel huylunun devlet ışığının yüzünden gözlerimdeki ululuk ıssının nurlarını seyret.

O yüzlerce Süleyman'ın hased ettiği dilberin çadırını, sancağını görünce can hüthütünün gözleri kanat açtı gitti.

Güzelliğin güneşi gözlerde parlayınca gözlerde, ululuk nurundan ne ışıklar var, ne yalımlar.

Aklın aklı gelip de beden otağına konuk oldu mu akılların ona bakmıya gücü-kuvveti kalmaz (*).

Ulular ulusu Şemseddîn'in kadehiyle iki göz de sarhoş oldu; gözlerde ondan, dolu-dolu ne şaraplar var, ne şaraplar.

(*) Konuk kelimesi, bu tarzda, Türkçe olarak kullanılmıştır.

CCXVI

Dün gece dostun kimdi, kiminle yattın ki terin, hamamı misk kokusuyla doldurdu.

Taş bile aşkınla diş-diş oldu, tarağa döndü; periler bile seni hamama çağırdılar, gelmen için yalvarmıya giriştiler.

Tarak, saçlarını gördü de her dişi, şahadet parmağı gibi Tanrı birliğini bildirmiye delil oldu, Tanrı'yı bir tanıma âleti kesildi.

Hamamın halveti, yüzünün nuruyla doldu; bütün kubbe sırçaya döndü, parıl-parıl parladı.

Sus ki toprak bile su gibi senden ayrılığa erdi; sana mensub olan herkes soy-sop bilgini kesildi.

— Y —

CCXVII

2840. Alımın eşsi padişahısın, güzelliğin özü. Toprak, suyla nasıl karılır ezilirse sen de canla, akılla karılmışsın; can olmuşsun, akıl kesilmişsin.

Gel-gel ki halkın canı da sensin, kurtuluşu da. Gel-gel ki Yâkub'un ışığı da sensin, gözü de.

Suyuma, toprağıma, şu balçık bedenime bas ayağını da, ayağının lütfuyla sudan da bulanıklık, karalık gitsin, topraktan da; su da arınsın, durulsun, toprak da.

Parlaklığınla taşlar yakutlaşsın; seni istiyen, bu istek yüzünden istenen olsun, o makama ulaşsın.

Gel-gel ki güzellik bağışlamadasın, ululuk vermedesin sen; gel-gel ki binlerce Eyyub'a şifasın, dermansın sen.

Gel-gel; gerçi asla gitmemişsin amma gene de gel, her sözü, güzellikle, bir hoşça söylerim sana, gel.

Yüzlerce cana bedelsin, canın yerine sen gel, gir bedenime, otur. Güzelsin, seni seveni çek, bas bağrına.

Dünyanın padişahı o değil mi ki a perişan dünya, neden böyle perişansın, onun canı için olsun, söyle bana.

Gâh onun yemyeşil bayrağı yüzünden lâtif bir hale gelir, yeşerirsin; gâh onun savaşçı ordusuna yenilir, alt olursun.

Bir an olur, ressam gibi düşünür, resimler yaparsın; bir zaman gelir, döşemeciler gibi tutar, yaygıları süpürürsün, kaldırırsın.

2850. Sûreti silip süpürdün mü onun özüne meleklik verir, yüce melekler gibi ona kol-kanat ihsan edersin.

Sus, tulumdaki suyu gör-gözet; yarığından dökersen ayıplanırsın sonra.

Gönül Düldül'ü sıçrayıp yola düştü, bir binek atı oldu âdeta da bu yüzden gönlün, Tebriz'in övündüğü Şems'e ulaştı.

CCXVIII

O Arabın güzelliği aklımı da kaptı, gönlümü de; sarhoş bakışlarında binlerce şaşılacak şeyler var.

Hocam, binlerce aklım vardı, binlerce edebim; fakat şimdi sarhoşum, yıkılmışım, artık edepsizliğin tam çağı.

Sebepleri yaratan, burda sebep kapısını kapattı; sen şunu gör ki sebepsizlikten sebepler meydana getirmede.

Evvelki gün mahallesine sarhoş bir halde gittim; öfkeyle neyi kaybettin dedi, ne arıyorsun, ne istiyorsun?

Kırık-dökük, Arapça bir-iki söz söyledim; dedim ki: Geldim, yanınızda babamın oturduğu yeri arıyor, istiyorum (*).

Cevap verdi de nerde uyumuşsun sen dedi, ne söylüyorsun? Muhammed'in aklı önünde Abû-Leheb'in pılısı-pırtısı geçer mi hiç?

Âciz kaldım da antlar içtim, kızışıp yeminler ettim, Tanrı'nın tertemiz zâtına, Peygamberin tertemiz canına and olsun dedim.

2860. Fakat kızmanın, yemin etmenin yeri mi? Gözü kızmış, avına saldıran doğan, nasıl olur da yere iner? (* *).

Gözlerimden yaşlar aktı da kırbalara benziyen bulutlardan saka, nasıl yağmurlar yağdırır, ona tanıklık etti âdeta (* * *).

Ne çarem var? Halimi gammazlıyan da bizim evden; yüzüm, altın para gibi sapsarı, gözlerim, bulutlar gibi yaşlar saçmada.

(s. 176) Yazıklar olsun, can dilberim keşke mala-mülke meyletseydi, yanut da efendim, çelebim sözlerine kansa, aldansaydı.

Yahut bir hileyle, bir düzenle yoldan kalsaydı, yahut da üzüm şarabıyle sarhoş olsaydı.

Ümitsizliğe düştüğüm çağda ağzını kulağıma koysaydı; başım, kulağım, o ballar gibi tatlı dudaklardan ne hallere gelirdi?

(*) Geldim; sevginizde ... Nüsha. Bu cüz, Arapçadır.

(* *) İkinci mısrâ Arapçadır.

(* * *) İkinci mısrâ Arapçadır.

O ümitsizlik ânıma kul-köle olayım ki o anda Halebî şişede vuslat şarabı parlayıverir.

Sevgili şarap sunmada, o yüzden şaraba tapıyorum; yüzüm altın gibi sapsarıydı, şarap şişesi gibi kıpkırmızı oldu.

Kardeşim de aşktır benim, babam da, aslım-faslım da; zâten ebedî olarak kalan yakınlık, aşk yakınlığıdır, soy-sop yakınlığı değil.

Sus ki batıların, doğuların övündüğü Tebrizli Şems benim adımı-sanımı hoş bir lâkapla yazdı gitti.

CCXIX

2870. Ey Ay, ayağının toprağına and olsun ki toprağına and olsun ki doğup parladığın geceler, aziz ömre bedelsin sen, hiç olmazsa ömrümüz gibi koşup gitmiyorsun sen.

Bir hevese kapılıp geceleyin yola düşenlere gözsün sen, ışıksın; gökyüzü yolcularına ateş de sensin, su da sen.

Kâinatın şu konaklarını gezip geçerken, bu kutlu dönüp dolaşma sırasında kazârâ bizim Ay yüzlümüze rastlarsan;

Gerçi o, dünyanın canıdır, canında yeri-yurdu olmaz; sen de zâten sevaplara dalmış gitmişsin, fakat gene bir sevaba gir de onun bulunduğu yere git;

De ki: Her yerde hâzırsın, nâzırsın amma bir haber var sana; cevapların pek lâtiftir senin, bunun hakkıyçin lütfet de bir cevap ver.

Daha oyunun başı, binlerce taş yuttun; hâlâ örtü ardındasın, halbuki binlerce örtüyü yırttın.

Gizliden gizliye ne feryatlar var, ne vuruşlar var gönlüme; gönlüm bir rebap, amma ne de güzel bir rebap ki senin gibi rebâbînin elinde.

Gönlüm,' sana bir rebap; bedenim, senin yıkık-dökük bir alanın. Rebap çalarak dön şu yıkık-dökük alanın çevresinde sarhoşça.

Herkes, senin sunduğun kadehle sarhoş, fakat herbiri, bir ayrı şarab içmiş sanki; sense kadehine hiç sormazsın, hangi şaraptan sarhoşsun demezsin.

A gönül, her an batıp durmadasın, nerde deniz kıyısı? Andan ana yanıp kavruluyorsun, bu gayb ateşi nerde?

CCXX

2880. Yüzünü ekşittin de somurtuk-somurtuk oturdun; testiyi kırdın, su vermem sana diye bir bahanedir buldun, tutturdun.

Sarhoşlukla olan oldu, beni sıkma, sıkıştırma artık; onun yerine binlerce altından dökülme testi vereyim sana.

Sen âbıhayatsın, bir testi kaybolmuş, ne çıkar? Can da sensin, cihan da sen; bir testiye ihtiyacın mı var?

Gel, aziz bir gün bu, bir meclis kur, fakat dün gece yaptığın gibi yapma, hani sıçramış, aramızdan kaçıp gitmiştin.

Evvelki gün sarhoş bir halde aşk evine gittim; gülerek gel dedi, tık-nefeslikten kurtuldun.

Bir gönül aldıysan binlerce can ihsan ettin; bir bedeni yaraladıysan binlerce melhem verdin.

Ayaklarına nasıl sarılmıyayım; başların tacısın sen. Ellerini nasıl öpmiyelim; elin-kolun var, herşeye gücün-kuvvetin yeter senin.

A gönül, bir kadehçik şarab iç de mahmurluklardan kurtul; a güzel, mademki puta tapıyorsun, böyle bir puta tap bâri.

Bahtın yaver oldu, devlete-ikbale ulaştın; buna şükrâne olarak kutlulukla gönül âlemine git a gönül.

Gerçi bütün gümüş bedenliler, ne söylüyorsan hepsini altınla yazıyorlar; fakat gene de sus.

2890. Tanrı ışığı, hidayet imamı Husâmeddin, halkı şu aşağılık âlemden kurtarmada, can âleminin yücelerine götürmede.

CCXXI

İkinci can, eğreti olmıyan ebedî can, benliğinden de kurtuldu, varlığından da; sarhoşluk âleminde, kendi padişahlar padişahına avlandı gitti.

Ne de varlık ki can, onu ansızın yoklukta buldu; ne de yücelik ki can, böylesine bir aşağılık âleminde ona ulaştı.

Doğruluk âleminde sen beni kırdın ya Ay yüzlüm, işte o zaman bilmediğim herşey doğruldu gitti.

Hacamatçım aşk oldu da baş damarımı, gövde damarımı neşterleyince kan gibi bedenimden akıp gittim, ne de tez ellilik bu.

Aşk hekimi geldi de gönlümün kulağını tuttu, müjdemi ver dedi, varlık derdinden kurtuldun gitti.

Seheryeli ne vakit esecek diye bekler dururdun, bekleyişten kurtuldun, artık ne denize zebunsun, ne oltaya, ağa tutulursun.

Mademki Tebrizli Şems'in peşin paralarıyla dolu keseyi kemerine bağladın, bu çeşit şeyleri boyuna ondan al, halka satadur.

CCXXII

Âşık mısın sen, nesin, kimsin, nerden gelmişsin? Ne diye bana sitemli-sitemli bakıyorsun, geceleyin hizmetine bakmak için satın mı almışsın beni?

Sana ne zulüm ettim de yaslılar gibi tutuyor, külâhını yerlere vuruyor, kaftanınıyırtıyorsun?

2900. Geçmiş olaylara yanıyor, acınıyorsun, sanki daha önce âşıkların gönüllerindeki dağları görmüşsün, dertleri duymuşsun, gamları işitmişsin.

Yâkub'un soyundansın sen, yanıldığın betinden-benzinden belli; Yûsuf'un yüzünü görmüşsün de parmaklarını doğramışsın.

Sevgilinin bakış oklarıyla gönlün yaralanmadıysa neden gamla-gussayla boyun yaya dönmüş, iki büklüm olmuşsun?

Senin ahından, feryâdından misk kokuları geliyor; olsa olsa misk ceylânısın, yaseminliklerde yayılmışsın.

Ne olursan ol; şu bir sözü dinle; gerçi pek çok hikmet meyvaları çiğnemişsin amma bunu duy.

Bu söz, senin canına ait bir sözdür; istersen şeyhlerin şeyhi ol, istersen mürit, bu sözüm, bir sestir işte, duy bu sözü:

Sen kendini dert sanmışsın, halbuki dermansın; sen kendini kilit sanmışsın, halbuki anahtarsın.

Senin vasıflarından çalıp söylesem akıl şahnesisin sen; sözün tamamını söylesem Bâyezîd'sin sen.

Yazıklar olsun ki başkasını istemedesin de kendi güzelliğini, kendi yüzünü görmüyorsun, halbuki eşsiz bir güzelsin sen.

Seni, ancak adam eden tanır, bilir; başka kimsecikler bilemez, çünkü gizliden gizlisin sen.

2910. A gönül, sevgiliye ulaş, kendine bağlanma; çünkü gezgincisin, tezsin, çeviksin, teksin sen.

Firavun'un yomsuzluğu yüzünden Mısır'ı bırakmışsın da Mûsa gibi Şuayb'e sokulmuşsun.

Sevgili, ömrümüze benzer, bu bakımdan sözünü uzatmak daha doğru; bu yüzden bu kadar uzun söze daldırmışsın bizi.

• A Tebrizli Şems, boyuna gölgenin peşinde koşup duruyorum, yoksa ben arefeyim de sen bayram mısın?

CCXXIII

Sonucu uçtun, gizli âleme gittin; acaba dünyadan hangi yolla gittin, hangi yolla acaba?

Çok kanat çırptın, kafesi kırdın da havalandın, can âlemine uçup gittin.

* Sen bir kocakarının eline düşmüş padişah doğanıydın, davul sesini duydun da mekânsızlık âlemine uçtun.

Kargaların arasına düşmüş bir sarhoş bülbüldün, gül bahçesinin kokusunu aldın, gül bahçesine gittin.

Şu ekşi şaraptan çok mahmurluklara uğradın, çok başağrıları çektin; fakat sonucu ebedîlik meyhanesine gittin.

Devlet hedefine varmak için oka döndün, şu yaydan fırladın, o hedefe uçtun.

2920. * Şu cihan, gulyabani gibi yanlış hedefler gösterdi sana; sen onların hepsini bıraktın, izinin tozu belirmiyen dilbere gittin.

Tacı ne yapacaksın sen? Güneş kesildin. Kemeri ne diye istiyeceksin? Belden-aradan çıkıp gittin sen.

Duydum ki iki göz kesilmişsin de cana bakmadasın; ne diye cana bakarsın? Canın canına kavuştun sen.

A gönül, ne de eşi-örneği bulunmaz kuşsun ki mükâfatları fazlasıyla verenin avında iki kanadınla uçtun, kalkan gibi vardın da mızrakların üstüne gittin.

Gül, güz mevsiminden kaçar, sen ne şaşılacak şuh bir gülsün ki güzyelinin önüne düştün de sarara-sola gittin.

Yağmur gibi gökten şu toprak âleme yağdın, her yana yayıldın, koştun, aktın da sonunda oluğa gittin.

Sus, söz söyleme eziyetini çekme, rahatça uyumana bak; çünkü öylesine esirgeyici, öylesine sever bir dosta sığındın da gittin sen.

CCXXIV

Halk, senin söylediğin sözlerden bir koku alsaydı senin ayrılığın yüzünden, hep birden ölür giderdi.

Kendi canından senin kokunu almasaydı gönlünü de kemik gibi köpeğin önüne atı verirdi, canını da.

(s. 177) Lûtfunun parıltısı suya vurmasaydı, suyu parlatmasaydı su yerine, hepside halis zehir içerdi.

2930. O şarabın bir yudumcuğunu toprağa dökmeseydin yıldızlara, ne diye yeryüzünün çevresinde dönüp dururlardı?

Ezelî güneş, bir ıssılık bağışlamasıydı temmuz da donar, buz kesilirdi, temmuzda biten bitkiler de.

Hem herşeyden münezzeh olmak, hem herşeyle karılmak, katışmak, şaşılacak bir sıfat; fakat yazıklar olsun ki sırların perdesini bir türlü kaldırıp devşirmedin.

Amma perde de olmasaydı o yola gizlice gidenler, öylesine çoğalırdı ki adım atmamıza yer kalmazdı.

Eğer o perdelerin ardından Rûh-ül Kudüs'ü bir gösterseydin insanların akıllarıyla canlarını beden sayarlardı.

Tutsaydın da tıknefeslik düşüncesine dalsaydın, halkı bir sıkmak, halka nefes aldırmamak isteseydin bütün güzeller, bütün lâle yüzlüler, feryâda düşerlerdi, sararıp solarlardı.

Düşüncene doğan güzellik, yalnız orda kalsaydı güzelim arı-duru şaraplar, dertlerinden tortulaşır kalırlardı.

Bu sırrı söz kapatıyor, yoksa susabilseydim Hintli de olsa, Türk de olsa herkes aşk sırrını anlardı.

CCXXV

O Türk güzelim gül gibi yüzüyle çıkageldi; ona dedim ki: Ne oldu o ahit? O, çoktan geldi geçti, eridi-gitti dedi(*).

Ona dedim ki: Seheryelinin eline bir mektup vermiştim, acaba getirdi mi? Dedi ki: Evet, gösterdi(**).

2940. Neden ey dost dedim, vakitsiz çıkageldin? Dedi ki: Yoldaşım sayrıydı, yolda o yüzden hızlandı, o yüzden tezce geliverdik(***).

Yüzünden dedim, can şehri apaydın, cömertliği güneşten öğrendin sen.

Dedi ki: Yüzüm, yüzlerce güneşi aydınlatırken sen nasıl oluyor da beni onunla kıyaslıyorsun, ne de soğukluk bu.

Benim ebedîliğimi, kendi zevalini gördü de o yüzden beni aramak için dünyayı dönüp dolaşmıya başladı güneş.

Secde ettim, suçumu bağışlaması için ağlamıya başladım; gözyaşlarımı gördü, feryâdımı duydu, derdimi anladı da,

Dedi ki: Mahsustan öyle söyledin, değil mi? Sonra da benim sözlerimi dinlemek hevesine düştü, bu aşkla beni söze getirdi.

Dedim ki: Sen tükensiz gülsün, akşamsız sabah; öylesine bir ersin ki kullarını sütle, balla besler, geliştirirsin.

Hak dilinde altına, o kadar sarılığıyla gene de kızıl derler, bu, ancak senin lûtfundandır.

Dedi ki: Az incitt, söz söyleme, sus; bak, altına, lâf olsun diye sarı dedin de incittin onu.

(*) "Ol eridi" sözü Türkçedir. İst. Üniv. K. nüshasında "ol varıdı"dır.
(**) "Gösterdi"Türkçedir.
(***) Beytin ikinci mısrası şudur: "Bigoft sayruyıdı yolda yoldaşım erdi".

CCXXVI

Gel-gel ki tıpkı âbıhayat içindesin sen; gel-gel ki her derdin şifâsısın, devâsısın sen.

2950. Gel-gel ki gül bahçesi seni övüyor; gel-gel de onu nerde besledin, nasıl yetiştirdin, bir göster(*).

Gel-gel ki sen olmadıkça hastahânede hiçbir hastanın benzindeki sarılık gitmiyor.

Doğ-doğ ey güneş, sen olmadıkça havadıki acılık da gitmez, soğukluk da.

Doğ-doğ ey Ay, gözlerin hepsi de yaşlı, herkes ağlıyor, sense dönüp duruyorsun; yazıktır bu yazık.

Gel-gel ki bütün kâinatın velînimetisin sen; hayran gönülleri dertten halâs edensin; tavlanın zarısın sen.

Gel-gel de kuluna öğret, bellet; çünkü imamlıkta da, öğretmede de, anlayıp anlatmakta da teksin sen.

(*) Konya metninde ilk iki beyit, birbirine karışmış. İlk beytin ikinci mısraı yerine ikinci beytin ilk mısraı, ikinci beytin birinci mısraı yerine de birinci beytin ikinci mısraı yazılmış ve üstüne "mukaddem" kaydı konarak düzeltilmiştir.

CCXXVII

Şu sabah çağında döndürüp sunduğun şarap, ne biçim şaraptı ki dönüp duran zaman bile neş'esinden âdeta çatlıyacak.

Şarap değildi o, canın için olsun, doğru söyle, neydi o? Bahaneler düzme, eğri-büğrü söyleme, ustalıktan gelme yâni.

A sâf gönül, ondan ne diye doğruluk istiyorsun ki? Şu vâdîde onun ancak boyudur doğru olan, düz olan;

Sen ok gibi doğru ol da eğri yaya eş kesil; mademki o yaya düştün, ok gibi ağzına al kirişi.

2960. Çünkü senin doğruluğun o eğriye kuldur, köledir; ok kesilmişsen yay için doğdun zâten.

Bir daha sun da göreyim, ne biçim şarab o; sarhoşluğu bilene, anlıyana can, zâhitliğeyse düşman.

O sefer iyi göremedim, çok susuzdum; mademki muti'sin, buyruğuma uymadasın, bir kerecik daha sun.

Aldatmıyorum seni, bir kadehçik daha sun da yeter artık; sana kim hile yapabilir? Hîlenin-düzenin aslısın, temelisin sen.

İki âleme de hîleyi, işveyi sen telkin edersin, mademki, küpü açtın, bana yardım et bâri.

Herkes orucunu açtı, küpün ağzını örtme; çünkü zevke-içkiye hem gelinsin sen, hem güvey.

O küpten, o tulumdan domuza bile bir yudumcuk sunsan arslan, domuzun etrafında döner-dolaşır, ona kuyruk sallar.

Şarabı ansam maksadım sensin, senin ateşindir; feryâda başlasam feryâdıma sebep gene sensin.

Öylesine güzelsin, öylesine eşsizsin ki seninle beraber kimsecikler bulunamaz; fakat kıskançlığından tutuyor da kendine türlü-türlü adlar takıyorsun.

Gâh testi diyorsun, gâh kadeh; gâh helâl diyorsun, gâh haram;

hepsi de sensin, gâh Mehdi oluyorsun, hidayet buluyorsun, gâh Hâdi oluyorsun, hidayet veriyorsun.

2970. Yüce nurunla Aysın, lûtfunla gül bahçesi; fakat selvi gibi ikisine de bağlı değilsin, ikisinden de hürsün sen.

Fakat ey herşey desem de cüzler bilmezler seni, çünkü tümden ayrılmış parça, ancak kendisi gibi parça-buçuk şeyleri bilir.

Parça-buçuk şeyler örnek getireyim de parça-buçuk da tüme meyletsin; meyletti mi tutar, onu mâmurlağa çekersin, tümleştirirsin onu.

Ey Tebriz'in övündüğü Şems, temelli bir örnek getir; zâten varlığın da temelisin sen, var edişin de temeli.

CCXXVIII

Ne de hoş bir güzellik güneşisin ki doğdun da dünya penceresinden baht sabahı, devlet günü gibi vurdun.

Gülün yüzünden binlerce görülmemiş, eşsiz süsler bitirip açtırdın; o yeşilliğe gönüle gönüller katan binlerce türeler kodun.

Menekşe gibi binlerce atlas elbiseler yırttın; müridin kolusun-kanadısın, muradın da canına cansın sen.

Güzellikle aklın külâhını kaptığın zaman akıl, senin önünde bir saman çöpü değil mi; sense lâtif-lâtif esen bir yel değil misin?

Ona karşı savaşa kalkışan, inada girişen gülün aklı mı var? O güzellik, o iyi gönüllülük, hep ondan esip gelen yelden meydana gelmiyor mu?

Elinle sunalan şarap, yüzlerce mahmurluğa değer mi değer; varlığın başı, bu şarâbın neş'esiyle nasıl olur da define kesilmez?

CCXXIX

2980. Aşk ustası ustaca bir öğüt verdi bana da dedi ki: Aklını başına devşir, kime gönül verdiysen al gönlünü, vazgeç ondan.

Kimin şerbetini içersen iç, bil ki o şerbetten sonra iğnesiyle seni yaralıyacaktır, kanını akıtacaktır senin.

Birisi var ki sarhoş gözleri senin kulağına küpe takmıştır, kendisine kul-köle etmiştir seni; kulağından pamuğu çıkar, hür olmayı arama.

•Ona gönül ver, gülüş geliri geldi-çattı; neş'e harmanından da öşür olarak gam istemezler ya senden.

•Olur ya, Cüneyd-i Bağdâdî'ye, Beşr'e verdiği gibi padişah, sana da yeryüzünü veriverir.

Onun lûtuf, ihsan gerdanlığı geldi mi gamın boynu kırılır; Tanrı ihsanı erişti mi zulüm, istem ölür-gider.

Nereye gidersen Ay, senin üstüne doğar, parlar; zâten Ay, yıkık yerleri de ışıtır, mâmur yerleri de.

Aya kul olduktan sonra gece, senin için gündüzden iyidir; her yardım çağında feryâdına erer, sana arka olur.

Ne mutlu sana da, bütün yoldaşlarına da; ulu kutluluksun, güzel bir bahta düştün, hoş bir devlete ulaştın.

•Onun güzelim vaitlerine dayan ey can: o padişah, vaadinde hiç hilâf olmıyan, vaadinde durmada eşi-örneği bulunmıyan bir padişahtır.

2990. Deve haydayan nasıl mavallarla devesini yormadan yürütürse bunun tefsirini de senin kulağına o padişah söyler.

CCXXX

Bana bak, bana; benden başka kime, neye bakarsan iyiden iyiye anlaşılır ki Tanrı aşkından haberin bile yok.

Tanrı güzelliği, Tanrı alımı hangi yüzde varsa o yüze bak; olur ya, ansızın o yüzden bir bahta, bir devlete erişiverirsin.

Mademki akıl babandır, beden de anan; oğulsan babanın yüzüne bak.

Bil ki pîr, baştan başa Tanrı sıfatlarıyla sıfatlanmıştır; insan şeklinde görünür amma iş öyle değil.

(s. 178) Sana karşı köpük gibidir amma kendince bir denizdir o; halkın gözü, onu oturuyor görür amma o, her an yoldadır, yolculuktadır.

Onun yüceliği hakkında binlerce delil var, hepsini de görüyorsun da hâlâ pîrin halini anlamıyorsun, gerçekten ne de haberin yok.

Kuruluktan, yaşlıktan münezzeh olan tapıdan gönül Meryem'ine ruhanî bir sûrettir, geldi-çattı.

Uğrayıp geçen elçi, içinde canın gizli olduğu solukla gönül Meryem'ini gebe bıraktı.

A gönül, o padişahlar padişahına gebe kaldın sen; çocuk, karnında oynamıya başladı mı görürsün.

3000. Tebrizli Şems'ten gebe kalırsan sen de gönüle dönersin, gönül gibi gayb âlemine uçar-gidersin.

CCXXXI

Öylesine birkişiyim ki işsizlikten başka ne bir işim var, ne bir gücüm; gönlüm, zamanenin işinden-gücünde usandı gitti.

Şu kara toprakta da karalıktan başka birşey görmedim; ihtiyar felekten de hileden-düzenden başka birşey görmedim.

Gönül oltanı şu denize salmışsın; fakat ne bir balık tuttun, ne elini çekiyorsun.

İster altmış yaşına gir, ister yetmiş; olgunlaşamıyacaksın vesselâm; elinde bir tek gül bile yok, boyuna tiken gevelemedisen.

Ay gibi külâhını eğri giyiyorsun amma ışığın yok; yürü, var-git, sakala, sarığa kapılmışsın sen.

Ne biçim şimşeksin ki ekinleri yakmadasın ancak; ne çeşit yağmursun ki taşlara yağmadasın yalnız.

Kendi tuzağına tutulmuşsun, nasıl avcılık bu? Kendi evini soymadasın, ne biçim hırsızsın sen?

Bunların hepsi de var sende; fakat gene de bir gün sevgililimin hayalini görürsen iyi bir dostsun.

Herkesin işini düzene koyan Tanrının tertemiz zatına and olsun; benim beyimin işine-gücüne dalar da sarhoş olursan iyi bir iştesin, iyi bir güçte.

3010. Onun izine düşer de peşinde yaya olarak iki adımcağız atarsan tek atlı değilsin, atlı ordunun kumandanısın sen.

Aşkın eteğine yapış, onun eteği keremdir, ihsandır; ondan başka kimsecikler kurtaramaz seni yabancılıktan.

Aşkı ana-ana geceyi aydın gündüz haline getir; aşk anılınca gecenin karanlığı mı kalır hiç?

Sen yatar-uyursun da aşk, yastığının başında iki elini açır, yana-ağlıya dua eder sana.

Geri kalanını da söylesem şu dünya, yanar-kavrulur; kendine gel, yeter artık söze dalış, sustum ben.

CCXXXII

Şu âşıkların halkasına katılmazsan, bu halkadan çekinirsen bil ki gönlün ölür, donmuş, buz kesilmişlerden olursun.

Dünyanın güneşi olsan bulut gibi kararır-gidersin; ilkbaharsan güzün yolunu tutarsın.

Boş kâse gibi içinde birşeycikler yoksa suyun üstünde oynar durursun; fakat dolu oldun mu havuzun, ırmağın dibinde yurd edinirsin.

Tanrı, benim eteğimi tut diye iki el verdi sana; göklerin yolunu tutasın diye akıl-fikir ihsan etti.

Akıl, meleklerin cinsindendir, meleklere doğru koşar, uçar; eline bir ayna alırsan apaçık görürsün.

3020. •Altınla dolu keseyi al da "Tanrı'ya borç verin" makamına gel; bir altın kesintisi verirsen yüz binlerce altın mâdeni alırsın.

Gökyüzü küpünden başka küplerde yüzlerce renk vardır; hangi gün dalarsan onun boyası görünür sende.

•Gökyüzü arslanından kaçar da Öküz burcuna gidersen eşek huyuyla huylanırsın, gökkuşağının yolunu tutarsın.

•Yengeç bile olsan arslanın yanında oldukça bu yakınlık, sana da tesir eder, er olursun, pehlivanlaşırsın.

Güneş gibi dünyayı hayatla doldurursun, bu âlemden sıçradın gittin mi o âlemin saltanatına nail olursun.

•Nûh'un tandırından nasıl su fışkırdıysa sen de su gibi fışkır da bütün dünyayı tut; ne diye ekmekçi tandırı kesilir de hep ekmekle dolarsın?

Sus da deniz kıyısınadek koşadur; söze dalar, konuşursan soluğun kesilir, koşamazsın sonra.

CCXXXIII

Bundan böyle feryâd etmek, gam yemek haram oldu; dünya cennete döndü, çünkü sen hâkimsin dünyaya, senin elinde dünya.

Örnek getir: Artık gönülden gam tikeni bitmez. Örnek getir: Artık gam bulutu inciler yağdırır.

Örnek getir: Artık sabah, gammazlıkta bulunmaz. Örnek getir: Artık gece dünyayı karartmaz.

3030. Örnek getir: Artık ağaçların dallarından çiçekler solup düşmez. Örnek getir: Artık tiken, tikenliğine töbe eder.

Örnek getir: Artık dilencinin bile gözünde hırs kalmaz. Örnek getir: Artık tamah, hırsızlıktan, yankesicilikten kurtulur.

Örnek getirmesen de eşsiz-örneksiz güzelliğin yeter; o güzellik, gönüle, cana sarhoşluklar vermededir, ayıklığın düşmanıdır o.

Gece, senin mi'raç halvetine erip bu şerefe nail olunca güneşe, yüzlerce horlukla bakar.

Senin şeker kamışını kıskanır da binlerce feryâd eder ney; senin ayrılık çengin yüzünden, çenkler ağlayıp inlemiye koyulurlar.

Ateşin gönlündeki ıssılık, senin aşk hararetinden bir yanıştır ancak; yel de senin havana uymuştur da o yüzden tez-tez eser, hafif ruhludur, çevik bir hale gelmiştir.

Sana tapı kılmak için su, secdeye kapanır da gider; şu topraktaki hastalık rengi, şu sararıp soluş, senin derdindendir.

O dağ, ululuğundan, cebbarlığından değil, güneşindeki parlaklığa âşık olduğundan, seni görmek için gün doğarken başını yücelere kaldırır.

Önce güneşin ona vurmasını, önce o ışığı, kendisinin satın almasını ister de o yüzden baş kaldırır.

Aydan, dağdan öğren de başını yücelere kaldır; Tanrı aşkının mâdenisin sen, bir dağdan da aşağı değilsin ya.

3040. Hattâ başını aşağıya eğme, yücelere de kaldırma, mekânsızlık âlemine kaldır; çünkü altı yan da orda, sana baş eğer.

Gönüle bak ki gönlün altı yandan da dışarıdır; seni şu ciğer yiyicilikten ancak gönül kurtarır.

Sırlara mahrem ol da seyre-seyrana çık; şu güzelim yürüyüşü gökten öğren.

Koruk gibi ekşiliği bırak, üzüm olmıya bak; ney gibi kamış olmayı bırak da şekerler yağdıragör.

Onun şekerindeki tatlılık, boğazımı yaktı benim; güzelim yüzüne daldım da güzel sözler söylemeden kaldım.

De ki: Ey aşk, ne de güzel boğaz yakmadasın; cefâ ederken de güzelsin, işin-gücün güzel, vefâ ederken de.

Boğazımı daha fazla sıkarsan can, çabuk çıkar; boğazımı sıktın mı senden gelen bir cana nail olurum ben.

A gönül, ondan bir koku aldın mı yüz boğazın olsa hepsini de bir uğurdan teslim edersin; zâten Mansur da bu yüzden boğazını ipe teslim etti.

Çocukluktan ihtiyarlığa koşa-koşa gitmedesin; fakat bu gidiş, apaçık değil, görünmüyor.

CCXXXIV

Gül bahçesinin hatırı için bülbüle yoldaşsan, onun gibi sen de gül için feryâd ediyorsan tikeni de baştan başa gül gör.

3050. Bilmezsin, olur ki tiken bir gün gül olur, gerçi seni incitmede, sana batmada, fakat sonucu belki de dostluk eder sana.

Tikenin içi de güldür, dışı da; kimin başını kaşımaktasın? İhtiyatlı davran.

İhtiyat da nedir ki? Benim ne aklım kaldı, ne ihtiyatım; ihtiyatlı hareket edeceksen sen et, aklın başında senin.

Yanlış-yanlış, sen de koruyup gözetemezsin beni; pervâneyi muma, ışığa atılmaktan koruyabilir misin sen?

İlâcın acılığıyla hocanın, ustanın sillesi hoştur; vefâlı sevgilinin cefâ etmesi, bir ganimettir.

Bir âşık, dilberin elinde zebun olursa bu, onun aşkına, aklına delâlet eder, akılsızlığına değil.

Sevgili, nazdan, cefâdan başka ne yaparsa emin olma, fitnedir o, hilebazlıktır.

Zebunuz ey aşk, buyruğuna uymuşuz, işvelerine râzı olmuşuz; ister yalan söyle, aldat bizi, ister olmıyacak şeylerle oyala

Yalanı da yerindedir, işvesi de, gerçeği de, olmıyacak şeyi de; tek yabancı gözüyle bakmasın bize de o yeter.

CCXXXV

Can da sensin, cihan da, cihanın sahibi de; bunun hakkıyçin söylüyorum, beni nasıl besleyip yetiştirdiysen öylece kulum-köleyim sana.

3060. Canıma tuzak kesilen yücelik halkan hakkıyçin beni sarhoşlar halkasına sen soktun.

(s. 179) Canın can olmasına sebeb olan o yüce, o ulu can hakkıyçin beni öyle bir hale getirdin ki aldın, canına soktun.

Yıkık-dökük varlığımızda gizlenen defineye and olsun, beni bütün insanların gözünden gizlemedesin.

Halkın gözünden gizli olan o bahçe hakkıyçin sararmış-solmuş benzimizi erguvana döndürmedesin.

Meleklerin ibadet yurdu olan yüce dama and olsun, beni dama dayamadasın, merdivene çevirmedesin.

Bizim rahatımız-huzurumuz, sana ziyan veriyorsa hiç kapamadığın kapıyı kapa yüzümüze.

Mademki sevgili, sana, feryâdından da yakındır, ne hikmettir bu ki yakın sevgili için feryâd eder durursun?

Âlemin yaradılışındaki hikmet gizli sırrı açmaktır ya; şu halde senin de söyliyecek sözün varsa açığa dök, söyle.

Hamı pişirmek için mademki tenceren var, eğer gibi vur sırtına tencereyi dedi, ateşe bu buyruğu verdi.

Suya, içinde gizli bir kaynak var, buna şükret de toprağı ıslat diye emretti.

3070. *Büyük kutluluk yıldızına hadi buyurdu, hünerini göster; bizim neliksiz-niteliksiz işler yaratmamızı biliyorsun çünkü.

*Büyük kutsuzluk yıldızına da yürü buyurdu, hasetçilik et dur, söyle bakalım, başka ne yapabilirsin? Hünerin ancak bu işte.

*On sekiz bin âlemi de, gözün varsa bak da gör, gizli defineyi meydana çıkarmak için meydana getirdi.

Hüneri olan, bilgiyle tanınsın, herkesten üstün olsun diye durmadan çalışır.

Hünerini örten, gizliyen kişi de örtmede, gizlemede meşhur olayım diye hünerini gizler.

Hünerini örtmiye çalışanın maksadı, bilgide, bilgisini saklamada şöhret sahibi olmaktır.

Gelip geçen peygamberler hep ey topraktan meydana gelmiş insan, içinde mâden var senin diye gerçeği meydana koymak için gelip geçmişlerdir.

Biz de demişlerdir, sizin gibi insandık, fakat şimdi define bizde, o defineden bir habbecik de sizde var.

Senin gönlünüm, ben, gönlünü kendinde arama, bende ara, genç-dinç bir bahtın, bir devletin varsa pire mürid ol.

İşi kendinden bilirsen beni hiç tanıyamazsın, hiç bilemezsin; iç âleminde çok sıkıntılara düşer, çok sınamalara uğrarsın.

3080. Gel, benim parçamsın sen, parçayı tümden ayırma; gülü, cinsinin bulunduğu yere götür, çünkü güllerin gülü var sende.

Şüphe, inancın parçasıdır, inançla inaç olur gider; fakat onu inançtan ayırdın mı şüphelere düşer, öylece kalakalırsın.

Delil fayda vermez sana, delil benim ancak; bensiz misin, en büyük delile sahib olsan gene kurtulamaszın şüpheden.

Dua etmezsem lûtfu, boyuna der ki: Ne diye başını bağlamışsın? Söyle, ağzın-dilin var.

Ona dedim ki: Canım bedenimden çıkınca canımla beraber şiirimi de alır, götürürsün sen.

Lûtfu, bana cevap verdi de dedi ki: A istekli, bu, işin önünde oldu zâten, ne diye yüreğini oynatırsın?

A gönül, sözün tamamını sen söyle; ben ağzımı yumdum, sen söyle ki ebedî sözlere sahipsin sen.

Ey Tebrizli Şems, adların anlamları sen söyle; gökte değilsin amma bir göğün var ki senin.

CCXXXVI

Gönül alma yoluyla sun can şarabını; hani daima izimin tozunu bile belirtmezsin ya, tıpkı onun gibi sun.

Hani bütün gece, uyandırmak, uyanık bulundurmak için Ay gibi gönüller penceresinden vurur, parlar, parlatırsın ya onun gibi sun.

3090. Hani şarabımla seni kadeh gibi boşaltırım, doldururum demiş de bir şarap sunmuştun ya, işte öyle sun.

Beni topluluğun çevresinde kadeh gibi ne diye döndürüp duruyorsun? Mademki şarabı ödünç aldın götürdün, hâlâ getirmiyecek misin?

Sun o şaraptan ki eğer taşa, kerpice döksen ölü taş, cansız kerpiç, canlanır da binlerce şaklabanlıklar eder.

Sun o şaraptan ki bahçe, ondan çiçeklenip açılsa ne gülün güllüğü kalır, ne tikenin tikenliği.

Senin ayrılık çenginden, sensiz feryâda gelirsem çenk gibi benim de feryâttan-figandan haberim bile olmaz.

Düğümleri açan, sahibimiz Tebrizli Şems'tir; zâten büyücülükle düğümliyen de onun sihirbaz gözleri.

CCXXXVII

A gönül, vuslat diyarının devletkuşusun sen; uç, ne diye uçmuyorsun? Kimsecikler tanımaz seni, ne insansın sen, ne peri.

Sen dilbersin, gönül değilsin, fakat binlerce gönlü elde edesin de alıp götüresin diye hileyle, düzenle gönül şekline girmişsin.

Bir an vefâlı ol da toprağa karıl; toprakla birleş, sonra bir an da kalk, Arş'tan da, ferşten de, iki dünyanın sınırından da geç.

Can neden seni bulamaz? Onun kolusun-kanadısın sen; göz neden seni görmez? Görüşün aslısın, temelisin sen.

3100. Töbenin ne haddi var ki sana töbe etsin? Haber kim oluyor ki seninle olsun da bir şeyden haberi olsun?

Kim oluyor o yoksul bakır ki kimya gelince altın haline gelip yok olmasın?

Kim oluyor yoksul tohum ki ilkbahar gelsin de ağaç gibi boy atıp tohumluktan çıkmasın?

Kim oluyor yoksul odun ki ateşe düşsün de kıvılcımlar saçan bir ateş koru olmasın?

Bütün akıllar, bütün bilgiler, yıldızlardır, sense onların perdelerini yırtan bir dünya güneşisin.

Dünya, sanki kardır, buzdur, sense temmuz ayı; sen tesir etmiye başladın mı ondan bir eser bile kalmaz, erir gider.

Kim oluyor şu yoksul, kimin ben ki seninle olayım da gene de varlığıma sahip bulunayım? Bana doğru bir baktın mı ben de yok olur giderim, benim gibi yüzlercesi de.

•Sahibimiz Tebrizli Şems'in sıfatlarının olgunluğu cebrî'nin vehimlerinden de üstündür, kaderî'nin vehimlerinden de.

CCXXXVIII

Canın için olsun söyle, yurdun nerde senin? Çünkü akla pek şiddetli bir fitnesin, akıllılığa pek düşmansın sen.

Akıl, bugün oklukirpi gibi büzüldü; başını içine çekti; çünkü gül renkli şarabı sunan sensin, gül bahçesinin hasedini çeken sen.

3110. Ben semâa düşkün değildim, sen beni yoldan çıkardın; yüz binlerce hırsızın, yankesicinin, düzencinin bile yolunu kesersin sen.

Göğün kulağına ne söyledin ki böyle dövmiye koyuldu; bulutun kulağına ne dedin ki bu çeşit inciler yağdırıyor?

Toprağa ne gösterdin ki böyle gebe kaldı; yelin nesini kaptın ki böyle ağlayıp inliye düştü?

Dağlara ne verdin ki defineler, mâdenler düzüp koşuyorlar; denizlere ne öğrettin ki inciler, mücevherler saçıyorlar?

Kâfirliğin kulağına ne söyledin ki gözünü yumdu, kulağını tıkadı; aklın kulağına ne dedin ki nurlara gark oldu gitti?

Uykuda, beni nasıl oluyor da gamın elinden kurtarıyorsun; uyanıklığımda, tekrar nasıl oluyor da gamın eline veriyorsun?

Uykuya benzer binlerce yolun var, çaren var; onlarla gönüle, cana yel verirsin, derde-eleme düşürmezsin.

Nitekim uyanık âkif de dünyadan göz yummuştur, âdeta uykudadır; başını kaşıdığın kişi, tikenden kurtulmuş-gitmiştir.

Güneşe, Aya, yıldızlara, gökyüzüne ne verdin de böyle kolsuz-kanatsız uçup duruyorlar?

Oynayıp uçuşan zerreler, senden ne nağme işittiler acaba? İşittikleri nağmeyi dağa da işittirsen o da kalkar, oynamıya koyulur.

3120. Suyun, toprağın özünü hilelerle-düzenlerle öylesine doldurdun ki hileye-düzene başladılar da sana sırılmıya koyuldular.

Fakat bir an, onlara üfürmedin mi boş tuluma dönerler; ne hay-huy kalır, ne doğru-düzen gitmiye güç-kuvvet.

Sustum, kendimden yüzlerce defa kaçtım; fakat gene sen tuttun beni, çeke-çeke söze getirdin.

CCXXXIX

Yedinci kat gök bile sana kızar, senden uzaklaşırsa canıma and olsun, ürkmezsin, korkmazsın, hiç gam yemezsin sen.

Gönlün, onun belâsıyla, onun gamıyla açılıp ferahlamazsa iyiden iyiye bil ki sen, aşka pek ehemmiyetsiz, pek değersiz bir padişahsın ancak.

Sen definenin eziyetinden kork, herkesin zahmetinden, eziyetinden değil; çünkü Tanrı'nın hışmı, insanın kinine benzemez.

Sevgiliden başka bir inci bilirsen inciye lâyık değilsin, mayan kötü, aslın pis.

(s. 180) Gebe kadın gibi her kokuyu duydukça yüreğin titrerse bil ki emaneti taşıyanlardan bir koku alamazsın sen.

Kendi beğinişini bırak, dostun beğendiği şeyi iste; şekerlik etmiye kalkışan şekerden mahrum olur.

Seninle gönlü bir olmıyana zevkinden bahsetme; çünkü o başka bir adamdır, sense bambaşka bir adamsın.

CCXL

3130. Beni bilmiyorsan karanlık geceye sor; âşığın *mahremi* de gecedir, ağlayıp inleyişin tanığı da gece.

Amma gecenin de sözü mü olur burda? Âşığın binlerce nişanesi vardır; en bayağı nişaneleri gözyaşıdır, sapsarı bet-benizdir, arıklıktır, süzülüp eriyiştir.

Âşık, ağlıyış deminde buluta benzer, tahammül zamanıysa sanki dağdır; su gibi secde eder, yüzünü yerlere sürer de gider, yoldaki toprak gibi yerlere döşenir, ayaklar altına yatar.

Fakat bütün bu mihnetler, koca bir bahçenin dışındaki bir tek tikendir âdeta; bahçenin içiyse güllük-gülüstanlıktır, orda sevgili var kaynaklar akıp durmada.

Bahçenin duvarını aştın da o yeşilliğe girdin mi dile gelir, şükretmiye koyulursun, şükür secdelerine kapanırsın.

Şükürler olsun Tanrı'ya dersin, güzün cevrini-cefâsını giderdi, yer açılıp saçıldı, yeşerdi, çiçeklendi, bahar, baharlığını yapmıya başladı;

Binlerce çıplak dal, güllere eş oldu, donandı; binlerce mugeylân tikeni, tikenlikten kurtuldu.

Aklı başında olan, ne bilsin sevgilinin tadını-tuzunu, güzelliğini-alımını; kirpi gibi oklarla dopdolu amma ne savaşın yolunu-yordamını bilir, ne ata binip koşturmasını.

Senin kardeşin de âşıklardır, anan, baban da; onların hepsi de bir olmuştur, bir dostla karılmış, birleşmiştir.

Binlerce beden tuzlaya düştü mü tuz olur gider; ikilik kalmaz bedende, Mergaz'lı nedir, Buhârâ'lı ne?

3140. Usananların aptallığına bakıp da sözün gemini kasma; söz söylemiye başlayınca gökyüzündeki susuzlara bak, onları gözet.

CCXLI

Aşktan uyanıklık habercisinin gelip çattığı gece usanç uykusu âşıkların başlarından uçar gider.

Yıldızlar secde eder, Aya, Zühre'ye bir haldir, gelir; akıl-fikir, yürüyüşten, rahvan gidişten kalakalır.

Ne mutlu gecedir o gece ki böyle bir Ay doğar da apaydın güne bile herşeyi örtüp gizleme sıfatlarını bağışlar.

Dünyanın kuruluşundan sonunadek kimsecikler görmemiştir böyle kendinden geçişi, böyle aklı başında oluşu.

Sen ister sıçra, ister yerlere döşen; güneşle beraber gitmek, kimsenin haddi değildir.

Bu gece uykuya tamah etme, uyuyacağını hiç umma; uyanıklık padişahı geldi kondu, seyre-seyrana daldı çünkü.

CCXLII

Gel-gel; bu uzaklıktan pişman olursun sonra; tatlı davetimize gel, ne diye köpürüp duruyorsun?

Bu mecliste yaşayış, dalga-dalga köpürüyor; Tanrı yardımcı, her yanda da Mansûr şarabı var.

Gül demeti yerine ellerde güzellerin halka-halka, büklüm-büklüm saçları; menekşeler yerlere döşenmiş, yargılanma yerinde ayaklar altına serilmiş.

3150. A ümitsiz, binlerce kutluluk kadehini içegör, âfiyetler olsun; a sinek avlıyan, binlerce altın al, binlerce güç-kuvvet bul.

Burda binlerce çeşit Züleyhâ var, binlerce çeşit Yûsuf; şarap cana canlar katıyor; rakıs, tanbura uyuyor.

İnciler, mekânsızlık âlemi denizinin avucuyla saçılıyor; lüzumu bile yokken inananın da önüne kâfurdan dökülme bir mum koyup yakmış, yalanlıyanın önüne de.

Her can, bal denizinin ortasında, siz de gelin, haydin, ben bal arısının balından kurtuldum artık diye bağırmada.

Sevenlerle sevilenler birbirine düşmüş; yerlere serilmişler, hepsi de sarhoş, utanma, çekinme nazından kurtulmuşlar artık.

*Kıyamet kopmuş, bütün sırlar, bütün olaylar meydana dökülmüş, ortaya çıkmış; boru sesleri ölüleri diriltmede.

Yılanlara, çıyanlara düşmüşsün, karıncalara gıda olmuşsun amma ey çürüyüp erimiş, dökülüp gitmiş kemik yığını, topraktan baş çıkar, kalk.

Ol dediği şey oluveren emir sahibi seni yılandan, karıncadan satınaldı, emre uyduğuna karşılık beylik elbisesini giyin.

İnci mücevher hazinesi senin, dükkân derdinden geç; tertemiz nurla gıdalan, bu, tandır ekmeğinden elbette daha iyi.

Tanrı şarabının çiçekleri açıldı, çiçekleri de bırak artık, üzüm şarabının mahmurluğunu da.

3160. Hurilerin güzelliği, Bulgar cariyelerinden daha üstün; can şarabı, bulgur aşından daha lezzetli (*).

Sevgilinin hayali, gözyaşı hamamıma geldi, oturdu; gözbebeğim natırlığa kalkıştı.

Hıtay Türkünün gözleri daracık amma ne zararı var? Can yüzgeci çıplaklıktan utanır mı ki?

*A yere ekilen tohum, hele bir boy ver, ağaç ol; iznimizle halifemiz; vezirimiz sensin bizim.

Kim görmüştür böyle bir gün? Öylesine bir gün ki herşeyi, herkesi geceden kurtarmış, geceleyin görmezlikten halâs etmiştir.

Parıl-parıl parlıyan el, Mûsa gibi keremler etmiştir şimdi; dünya Tûr-ı Sînâ'ya dönmüştür, nurlarla dolu bir gönül haline gelmiştir.

A gönül, şimdice canlar meclisinde yurd edin, çünkü sen, o Beyt-i Mâmur'da oturanların ev sahibisin.

Sarhoşluğa bağlanıp kalma, büsbütün yıkıl, harab ol gitsin; iyiden iyiye bil ki mâmurluğun aslı, temeli, harab olmaktır.

Bugün şu yeşillikte Tanrı harabısın, Tanrı sarhoşu; binlerce şişe kırsan mâzursun sen.

*Senin sâkinin elinde toprak bile kızıl altın kesilir; mademki onun ayak baştığı topraksın sen, padişahlar padişahısın, fağfursun.

3170. Nerde hasta varsa gelsin, can sağlığına kavuşsun; hattâ sen ölünün dirilmesini seyret, hastalığın da yeri mi yâni?

Şiiri sen söylüyorsan kulum-köleyim şiire; çünkü sen İsrâfil'in canına cansın, sûrun üfürülüşüsün.

Vay bu uzaklıktan; fakat mademki söz oka dil de hârezmî yaya benzer, er-geç elbette hedefe varır birgün,

Harfle, sesle can sözü söylenemez; yarlıgayıcı olmasa yarlıganmış olamaz.

Çünkü o yanda öylesine gönüller vardır ki ne Rum ülkesindendir onlar, ne Türk'tür, ne de Nişâbur'lu; fakat dilsiz-dudaksız söylenen sözleri duyar onlar.

*Gel de Tûrdağı'nıdek Mûsa'ya yoldaş olalım; Tûr'da Tanrı'yla konuşan Mûsa'ya "Allah'la konuştu" dendi.

Bir aşk, eteğimi tutmuştur da aç adamın yemek kabını tutup çekmesi gibi beni çekip durmadadır.

Aşkın elinden kim kurtulmuştur ki benim gönlüm de kurtulabilsin; o uzun kılıcın kabzası, ancak aşkın elindedir.

(*)"Bulgurî" tarzında kullanılmıştır.

CCXLIII

Sana can şarabını içireyim de artık gam yeme; gamın da yeri mi? Her neş'eliden rehin neş'e alırsın artık.

İki yüz kola-kanada sahip bir melek yaparım seni, öylesine bir melek ki artık insanlık bulanıklığı, adamlık vasfı hiç kalmaz sende.

3180. Bedenden kurtulmuş can nasıl olurmuş, eteğinden canlılık tozunu silkmiş can ne hale gelirmiş? Gösteririm sana.

Canların, halis ve özel şarabı içtikleri seher çağında seni, gündüzleri, geceleri saymadan kurtarır.

Kazâ ve kader, sana olaylar oklarını atar durur da ondan sonra sana yardım eder, işini başa vardırır.

Rüzgâr, vuslat şeker kamışlığından esip gelmede; öylesine tatlı bu yel ki lezzetine bakıyor da şeker bile şekerim diyemiyor.

Seher çağı, güneş gibi bir kadeh sundu bana; o şarabı içtim, varlığım zerre-zerre oynamıya koyuldu.

Kör-kütük sarhoş oldum da o vakit, dur dedi, sana bir kadeh daha sunayım da şu ayrılık kalksın aramızdan.

(s. 181) Sun-sun hele ey dünyadaki bütün sâkilerin canı-ciğeri; kerem sahibi keremler eder, Ay Aylığını yapar elbet.

Eşi-örneği olmıyan Tanrı'nan ululuk güneşine and olsun ki şu boyuna yürüyüp duran, şu boyuna yolculuk eden gökkubbe, yaratıldı yaratılalı senin gibisini bulamadı gitti.

A güzellikte tam, alımda olgun dilber, bunun tamamını sen söyle; seher çağında sunduğun şarabın sarhoşluğu, beni benden aldı çünkü.

CCXLIV

Gel-gel ki bizim gibi bir dost bulamazsın sen; iki dünyada da nerde bizim gibi gönüller alan güzel?

3190. Gel-gel, her yana yel gibi koşup durma; senin geçer akçene başkasının yanında pazar yoktur.

Sen kupkuru bir vâdiye benziyorsun, bizse yağmur gibiyiz; sen sanki bir yıkık şehirsin, bizse sanki mimarız.

Neş'enin-sevincin doğuları olan tapımızdan başka bir yerde halk, neş"eden-sevinçten ne bir eser görmüştür, ne de bundan böyle görür.

Uyudun mu rüyanda binlerce şekil göremesin, oynar durur; uyandın mı o halktan birini bile göremezsin.

Eşek gözünü yum da akıl gözünü aç; çünkü nefis tıpkı bir eşektir, hırs da yulandır âdeta.

Tatlı akideyi aşk bahçesinden iste, çünkü tabiat, sirke satar, korık sıkar ancak.

Seni yaratanın şifâ yurduna gel; o hekimden hiçbir hasta çekinip kaçınamaz.

O padişah olmasa dünya, başsız bir bedene döner; öylesine başın çevresine sarık gibi sarılagör.

Yüzün kara değilse aynayı bırakma elden; çünkü can, senin aynandır, bedense o aynanın pası.

Müşteri talihli kutlu tacir nerde ki sıkı bir pazarlığa girişeyim onunla da satınalıvereyim onu.

3200. Beni hatırla, fikrine getir, aklı-fikri ben verdim sana; lâ'l satınalacaksan bâri benim mâdenimden al.

Adımını atıp gideceksen sana ayak verene git; iki gözünü aç da sana görüş verenin yüzüne bak.

El (köpük), kimin denizindeyse onun aşkına el çırp; çünkü onun neş'esine ne gelir, ne keder.

Onun sözlerini kulaksız duy, ona dilsiz-ağızsız söz söyle; çünkü dille söylenen sözün bâzı-bâzı yalan olmamasına, bâzı-bâzı insanı incitmemesine imkân yok.

CCXLV

Sevgili, gözlerini dikmiş, gözlerine bakıp durmada; sen de sakın bir başka dostun yüzüne bakmıya kalkışma.

Gönlüne o sevgiliden başkası gelirse git de, git, korkuyorum, ciğerini yerim senin.

Aklını başına al, gözleri gözlerine bakıp da sakın bir yabancının hayâlini görmesin.

Bana bak da ibret al; sevgili beni sınamalara uğrattı, hileyle çeke-çeke beni bir gül bahçesine sürdü-götürdü;

Bir gül gösterdi ki bütün güller, ona hased eder de solar-dökülür; bir güzel gösterdi ki bütün güzeller ona giriftar oldu gider.

Şöyle bir taaccüple başını salladı da eşi-örneği yoktur, misli görülmez, seyret de bak dedi.

3210. Hani bir yankesici bana, peşinde hırsız var demişti de ardıma dönüp bakarken sarığımı kapıvermiştir ya; tıpkı öyle işte.

*Dâvût, bir gözle bakmıştı da özürler dileyerek gözyaşları dökmiye başlamıştı; gözyaşlarından yerde yeşillikler bitmişti.

*Taze başağa baktığından, bir sitemkârlıkta bulunduğundan babanı cennetten sürdü, çıkardı o.

Sünbül gibi kaşlara dalmaktan sakın, padişahın gözü sende; aklını başına devşir, bir alıcı var, sana bakıp duruyor.

Senin iki gözüne de müşteri, daima diri olan, her an yaratıp duran Tanrı'dır; bir leş gibi sen de tutup da kuzguna verme gözlerini.

Sus-sus, gözlerini yumdun amma halka gösteriş kaygısı seni tuttu, şiire çekti.

CCXLVI

Bir güzel, bir sevgili, ebedî olarak uykumu dağıttı gitti; uykumu aldı da bir mağaranın dibinde bir taşın altına gizledi gitti.

Gözlerim, uykuyu rüyada bile göremez artık; bir leş, tuzlaya düşerse leşliği kalır mı hiç?

Uyku nerde, gözlerim nerde? Karar nerde, gönül nerde? Şu sınama sabır mı kor, sabreden mi bırakır?

Akıl bir dağ kesilse saman çöpü gibi onu bile uçurur; seyret de bak, bu kasırga, ne de heybetli bir kasırga.

CCXLVII

3220. Sır perdelerine sahib olanlara bir haber ilet; bir Ay yüzünden gökyüzünün perdeleri yırtıldı gitti.

Bir gece, bütün yıldızlar uyumamıştı, o güneşin yüzünü görmek için oturmuşlardı.

Gayret habercisi kılıcını çekip gitti de ne yapıyorsunuz siz dedi; ne yaptığımızdan, ne olduğumuzdan haberimiz bile yok dediler.

Gayret çavuşu geriye döndü, geldi, herbirine ateşlerle dopdolu feryatlar ederek sakının dedi, sakının;

Geceleyin akrep, eğri-büğrü, onun sarayının kapısını örten, tehlikelerle dopdolu olan perdenin kıyısında-bucağında gezerken,

Ululuk kapıcısı kahır gazını döktü de bir kıvılcımla yakıverdi onu.

Yazıklar olsun, bahtımın gözleri aydın olmak için ne olurdu, kapısının toprağından bir eser bulsaydı da sürme gibi gözlerine çekseydi;

Çekseydi de o kuvvetle, güneşin, Ayın bile göremediği o gözle bir baksaydı.

*Nesritâir, onun kolu-kanadı bağlıdır dedi de bu güvençle heveslendi, o yana uçtu;

Derken bir sinek, onun uçsuz-bucaksız şeker kamışlığından uçtu Nesrifâir'in peşine düştü de yetişti, başını yanverdi.

3230. Şarabının kokusu şu dünyaya yayılsa her yanda sarhoş olmuş, yerlere serilmiş bir Ömer görürsün.

Bir neş'e çığlığıdır, karayı da kaplamıştır, denizi de; her yerden, insan kalıbı rahmet denizini giyindi sesi gelmede.

Belâlara uğramaktan çekinenler, rahata-huzura kavuştular, kılıçlarıyla kalkanlarını attılar, rahatça oturdular.

Havalardaki zerrelerle denizlerin katreleri bile kulaklarına onun küpesini taktılar, bellerine onun gayret kemerini kuşandılar, ona kul-köle oldular.

Onun hizmet hakkı, yapıp ettiklerin anlatmıya kalkışırsa herşey,

herkes, ne olduğunu anlar; çünkü hiçbir varlığın tek bir hüneri bile yoktur.

Sevgili, şehirleri bezemek için dolaşmıya çıktı, mühendisçesine hendeseyi düzdü-koştu, öylesine bir kapı açtı.

Şekli, vasfı Tebriz'e erişince o şehre bir gümüş bedenlinin can yalımları vurdu.

Kalem kırıldı, akşamdan kalma sarhoş gibi hiçbir şeyden haberi yok, yerinden düştü, yerlere serildi.

Sözü nasıl tamamlıyayım ki hatırım ateşler içinde, şükür sularına batmış; suya atılmış şeker gibi eriyip gitmede.

CCXLVIII

Gönüller yakmak, ancak sevgilime verilmiş benim; Tanrı lûtfu da aşkı bana nasib etmiş, ne de kutlu rızk bu.

3240. Başım bile gitse varsın gitsin; baş o bana; külâhtan da kurtuldum, baştan da külâh dikenden de.

Ağzını kulağıma verdi de dedi ki: Sana bir söz öğreteyim de öğren.

Bir ancağız, bizim yeşilliğimizde yayılır, bir hoşça bizden gıdalanır, gelişirsen Huten ülkesindeki ceylâna dönersin, kanın tamamiyle misk olur.

Can can olduktan sonra can-beden kaydı nedir sana? Mademki altın mâdenisin, bir tohumla ne işin var, ne diye onu ekmek kaydına düşersin?

Erleri güzellerin meclisine çek, Hızır'a, âbıhayata kılavuz ol.

Lâ'l renkli şarap geldi, üzüm şarabı değil; şeker saçıyor sevgili, bu, şeker vermiye benzemiyor.

CCXLIX

Ben senin gördüğün adam değilim; beni görsen de tanıyamazsın sen. Sen bir hayalden başka birşey göremezsin, çünkü uyuyorsun, uyku sarhoşusun, uyku sersemisin sen.

Bu azlıkla, çoklukla nicesin, ne haldesin diye bana sor; bir kör herifin eline düşen Yûsuf nasıl olabilir?

Can Yûsuf'unun yüzü aşk gözüyle görülür ancak; sendeyse aşk gözü yok, sen vehim adamısın, kıyaslara düşmüş birisin.

Gözün, görüş nimetinin karşılığı, Tanrı'ya şükretmektir, Tanrı'yı övmektir, bunu böyle bil; kalp gümüş gibi, kalp altın gibi potadan kaçma, şükrediş, övüş mâdenisin sen.

3250. Potadan korkarsan gerçekten de hayale taparsın sen; hayalinde bir put yonarsın, sonra da o puttan korkar durursun.

Hayalinde bir put yapıyorsun da onu önüne koyup namaza duruyorsun; ' kâfir gibi putlara tutsak olmuşsun; kadın gibi âdet görmedesin, kan dökmedesin.

Halbuki hayal, senden doğar; senden meydana gelen şey, sonradan meydana gelen putu yontmadadır; Ay değilsin, tozsun sen; altın değilsin, bakırsın sen.

(s. 182) Gerçi hepsi de birdir amma gene de bütün erlerin, erenlerin canlarına and olsun ki a beden, dolap gibi dönüp duran şu gökkubbenin altında ekin için kullanılan bir öküzsün sen.

Fakat göğün boyunduruğundan başını, boynunu kurtarırsan eşek sürüsünden kurtuldun bil; meleksin o zaman, insansın elbette.

CCL

Sıçra-sıçra, kurtul şu cihandan da cihanın padişahı kesil; hele şu şekeri bırak da şeker kamışlığı ol.

Sıçra-sıçra, şeytanı yakmak için şihap gibi atıl; yıldızlıktan kurtuldun mu gökyüzünün mili olursun, herşey, senin çevrende döner dolaşır.

Nûh, denize gitmeyi kurdu mu ona gemi olursun; İsâ, göğe ağarken ona merdiven kesilirsin.

Gâh Meryemoğlu İsâ gibi can hekimi olursun; gâh İmrânoğlu Mûsa gibi gider, çobanlık edersin.

Seni pişirmek, olgunlaştırmak için bir can ateşi var; fakat sen kadınlar gibi geriye kaçarsan ham kalırsın, kaltabanın bir olursun.

3260. Fakat ateşten kaçmazsan tam pişersin, olgunlaşırsın; pişmiş somun gibi sofranın baş köşesine geçersin, aziz olursun, ağırlanırsın.

Sofra kuruldu mu kardeşler, benimserler seni; ekmek gibi cana yardımcı olursun, derken can kesilirsin.

Zahmet, meşakkat mâdeniysen sabırla define olursun; gayb âlemine ait şeylere yer-yurt kesilmişken tutar da gaipleri bilir bir hale gelirsin.

Ben bunu söyler söylemez gökten bir sestir, geldi, can kulağıma, böyle olursan dedi, öyle olursun elbette.

Sus, ağız, şeker çiğnemek için ağız olmuştur; çenesi gevşek olman, boyuna çene çalman için değil.

CCLI

Şu sâkiden seher çağı şarab içen kişinin gözlerindeki mahmurluğa bak da ötesini sen var, anla artık.

Hiç ummadığım bir kutluluk, koşa-koşa geldi çattı bana; sanki Mekke halkından olmıyanın yanına Kâ'be koşup gelmiş; tıpkı onun gibi.

Gel ey bütün sâkilerin canı-ciğeri, koş, gel de Tanrı'nın o lâ'l renkli, halis şarabını sun bize.

Ayrılık zehirlerle dopdulu binlerce kadeh sunmuştu; panzehir mâdeni geldi de panzehirliğini yaptı, zehirlenenleri kurtardı.

Gel ki genç talih, senin yüzünden yepyeni bir devlet buldu; gel ki iştiyak çeken, senin yüzünden yepyeni bir elbise giyindi.

3270. *Nasıl gülmiyeyim, gülüşümü nasıl gizliyeyim? Gülen narım ben; şeker kamışı, şeker, somaklık edecek değil ya.

Öyle birisin ki her yetimi, her tek kalmışı muradın çift edersin, dileğini verirsin; fakat ululukta, ihsanda eşin yok, teksin sen.

Bir oyundan, bir eğlenceden ibaret olan dünyanın şarap sunuşu çocukçadır; halbûki senin sağrağın pek büyük, ergin kişinin sarhoşluğu senden.

Gönül evinin çevresinde gam yılanı dönüp durmada, fakat bir türlü içeriye giremiyor; halis zümrüt, yılanların gözlerini kör eder.

Kardeş, ya ayna ol, yahut gözümün önünden uzaklaş; çünkü sen Rum Kayserinin zıddı bir Zencî'sin, gözbebeklerine düşmansın sen.

Bunu bırak şimdi; bugün akşama dek zevk çağı, işret demi; sarhoş olduk, yerlere serildik de mürâîlik hırkasını yırttık gitti.

Bugün kim akıldan demvurur, güzel ahlâktan bahsederse şarap testisini o adamın başına, sakalına dök gitsin.

Bugün kayserim, dünya köşkünün ışığı kesildi, Rum ülkesine mensup yanaklarıyla, Kıpçak iline mensup gözlerle dünyayı apaydın etti.

Şarap yeliyle söz bulutu dağıldı, bulutsuz bir şarap yolla, rızıklar veren sensin ancak.

CCLII

Eğer bir ancağız havanı, hevesini bırakır, ehil olmayıştan vazgeçersen peygamberlerin, erenlerin gördüğünü görürsün.

3280. Kendini Tanrı bilmez de has kul kesilirsen Mu'tezilî'nin inadına Tanrı'yı görürsün sen.

Tam erkeksen, ersen ahmaklardan kaç, can gözünü zevalsiz nura aç.

İnsanların ayıplarını söyleme, gaybı bilene bak, bilgisizlik dilini kes, artık düzene başvurma.

Gözyaşlarınla abdest al, yalvarıp yakararak namaz kıl, ezelî şarapla sarhoş ol, yerlere seril a benim canım.

Tûrdağı'na çık da Mûsa gibi bana görün nârasını at; kâfirin boynunu vur, Ali gibi savaş.

Tebrizli Şemsten şeker dükkânını iste; fakat sen sirke satan birisin, nerden bala lâyık olacaksın?

CCLIII

Gel-gel ki sen, günlerin eşsiz-örneksiz güzelisin; kardeşsin, babasın, anasın, sevgilisin, gönül huzurusun sen.

Senin güzel adın anılınca ölü bile dirilir, mezardan çıkar; kardeş bu kadar güzel ada-sana sahib olmak, lâf değildir.

Tanrı'nın lûtfusun, rahmetisin; sana kaçanı, sana sığınanı, eğriliğine, hamlığına bakmaz, kabul edersin.

İnada kalkışır, savaşa girişir, böylece ömür sürer giderim, fakat bu da aptallıktan; çünkü sen, ne öldürürsün beni, ne huzura kavuşturur, yaşatırsın.

3290. Hiçbir şekle sığmazsın ya; fakat sığdığını kabul etsek ne de gül gibi boy atmış bir dilber olursun.

Gâh ayrılığa düşürürsün, çare öğretirsin; gâh elçi gönderirsin, yolladğın habere can kesilirsin.

Gönül penceresinden mum ışığı vurdu mu geceleri yol alan şu gönül bilir, anlar ki damın üstündesin sen.

*Aşkın lezzetini tam alabilmek için gölgeyle güneşin bir olmasını istiyorum; meramım, maksadım bu.

Olmıyacak şeyi arıyorum, olmıyacak işin peşine düşmüşüm; bu suçumla beni ne bir bilgin kabul ediyor, ne bir bilgisiz.

Sen de olmıyacak şeyi dinemezsin, olmıyacak şeye inanmazsın; sen iradeni akıllara, yorulması güç düşlere vermişsin git-git işine.

Fakat canlara hükmeden padişahlar padişahından bir tat alsaydın Tanrı sofrasına gözü açık otururdun, vehimlere kapılmazdın.

Hekimlerin hekiminden bir ilâc alsaydın da içip sindirseydin iki dünyanın da olmıyacak şeylerini benim gibi içer, sömürürdün.

Tebriz doğusunun sırrına var, Şemseddîn'e doğru salına-salına git; çünkü sen, iki dünyanın memleketlerine, Merih yıldızı gibi ışıklar saçmadasın.

CCLIV

Güzel sevgilim, seher çağı bir kadeh şarap sundu bana; hazır safrası kabarmışken, hazır daha birşey yememişken şu ham kişiye de tattırın şu şaraptan.

3300. Ne şarabı üzüm suyundan, ne kadehi sırçadan, ne de mezesi, aşağılık kişilerinki gibi şeker, badem.

Bir saman çöpünü yel nasıl kapar-uçurursa o şarap da beni yele verdi; sevgili o sıcak, o hararetli suyla beni ağırladı.

Çok softalık sattım, çok riya yaptım amma o, boyuna diyordu ki bana: Etme, eyleme, böyle bir fırsat, günler geçer de az ele düşer.

Böylesine bir şarap, benim gibi bir sâki; sense sanki bir neysin; kim tutar da istemem der, meğer ki bilgisiz biri ola, meğer ki aşağılık biri.

Naz yoluna yollandım da hayır dedim, bugün git; inad ettikçe etti de beni birkaç kere sövüverdi.

O sövüş, binlerce kadeh şarabın yapamıyacağını yaptı bana; yıkıldım, harab oldum; ne ârım kaldı, ne ad-san kaygım.

Nasıl olur da o padişahın lütfu, damı sarhoş etmez? Öylesine bir padişahtır o ki bütün bir dünyayı, tek bir haberle yıkar gider.

Bir gönül gerek ki şu sözü tamamlıyayım; fakat gönlümün karan dilber, benim gönlümü harab etti.

Sarhoşlar gibi ayağına baş koydum; sarhoş başımda, bir maceradır belirdi.

Derken başımı bastı, okşadı; eşi bulunmaz bir dilberlik bu, görülmemiş lûtuflar bunlar.

3310. Sonra da yanındakilere diyordu ki: Böylesine bir kuş, bu çeşit tuzağa lâyık değil mi?

Bahçede sarhoş bülbülüm ben, ötüşümü dinle; kafese girme, dam kıyısına konma.

Sustum, gazelin kalan kısmını söylemiyeceğim; ancak benim gibi cehennemleri içip sömüren birisini bulursam o vakit söylerim.

CCLV

Âşığın ne korkusu olabilir ayıplanıp arlanmaktan, kötü ada-sana sahib olmaktan; çünkü aşk, zâten sultanlıktır, olgunluktur, murada maksada ulaşmaktır.

Aşk kaplanı, dünyanın renginden, kokusundan ne diye korksun; yokluk timsahı, cehennemleri içip sömürmeden ne diye ürksün.

Âşık, o şarabın verdiği sarhoşlukla ne hallere düşer; kadeh bile o şarabın yüzünden erir, kadehlikten çıkar.

*Toprağın da yeri mi, sözü mü olur? Dağa bir katreciğini döktü de dağ, binlerce kavgaya-gürültüye düştü, binlerce coşkunluğa, sarhoşluğa girişti.

Sırça bir gönüle sahib oldukça aşk kadehini nerden bileceksin sen; bu tuzağa tutulmuş bir kuşsun, aşk tuzağını nerden anlıyacaksın sen?

(s. 183) Arı-duru denizden bahsetmiyorum; deniz şöyle dursun, köpüğünü görsen cıvaya dönersin de hiçbir avuçta karar edemezsin.

Bulanır, kararırsan onun arılığının ne suçu var? Sen sirke içer durursan şeker kamışının ne kabahati var?

3320. Toprak başına sirkenin de. kutsuzluğu yüzünden arı-duru bal şerbeti dururken sirke içenin de.

Bana bak da gör, bu mecliste halkın en aşağısıyım amma öylesine kendimden geçmişim ki ileri kim, aşağılık kim, ayırdedemiyorum.

CCLVI

Görmüyor musun? Susamış, tutuyor da suya kızıyor; aç, gelmiş de ekmeğe burun büküyor.

Dehliz de güneşe kızmış, istemiyor onu; ne de aptallık bu, ne de kutsuzluk, bilgisizlik, uyuzluk.

Altın mâdeni seni tapısına çağırıyor, sen gitmiyorsun da topraktan altın parçacıkları toplamıya koyuluyorsun.

Şu güzellerde ezelî güzellikten altın parçaları var; onları suya, toprağa gösterir de balçığa, sen balçık değilsin, busun, bu der.

Sen hemen baştan başa altın parçası olmıya bak; altın kesilirsen mâdenine gider, aslına kavuşursun, zâten tamamiyle altınsın sen.

Cezbe balına cefâ suyunu katmadayım, çünkü halis bal, tatlılığından boğazından geçmez, yiyemezsin.

Dualar, âmini çekmez mi? Ben de seni çeke-çeke bu yana getirdim; topallıyorsun amma zararı yok, gel benim yanıma.

A balık, denize doğru git, kendini denizden çekme; sen kutluluklara eşsin, devlete yâr; öyleyken ne diye kinlere düşersin?

3330. Sen gitmezsen o kerem, seni tutar, çeker; padişahların keremi, rahmeti böyledir, böyle yapar.

*Sertçe çekerse seni, korkma a gönül; çünkü çeken Yûsuf'tur, sense Bünyâmîn'sin.

Hani Yûsuf, onu töhmet altına almıştı, hırsız tutmuştu da altın kupayı sen aldın, kötü kişisin sen diye ona sert muamelede bulunmuştu;

Sonra da yalnız kaldıkları zaman ona, sen demişti, benim eşim dostumsun, kardeşimsin; sen bana, benim kucağıma lâyıksın, ben duayım, se de âmin sözüsün.

Mekândan münezzeh olan o âlemde köşklerin var; hal böyleyken şu yokluk yurdunda ne diye hırsa düşer, didinir-durursun?

Sana bin kere söyledim, sus, ağzını açma dedim; fakat sen inadınla hep o Ahmed'sin, dünkü Ahmed.

Canımın canı feda olsun sana, beni yaşatan sensin; özümü balçıktan halâs eden sensin ancak.

Canımı ağırlamada, ona güzelim elbiseler giydirmedesin; onlarla yaşarım; ölünce de beni kefenliyen gene sensin.

Ey kaynaktan ırmaklar fışkırtan, ey gözlerimi aydınlatan; o şarabı bana sundukça sarhoş oluyorum, kendimden geçiyorum; onu içmekse dinim benim(*).

(*) Bu beyit ve bundan önceki iki beyit Arapçadır.

CCLVII

Sana demedim mi ki güzellerin padişahısın sen; çayır-çimen yerine topraktan güzeller bitirirsin sen.

3340. Güzellik dolabını bir döndürdün mü her kuyudan binlerce Yûsuf çıkar, belirir.

Canlarıyla oynayıp giden nice kişeler var; bunların yüzünden can, pek ucuzladı; senin güzellik saltanatının hüküm sürdüğü devirde ağır canlılık ortadan kalktı gitti.

Gerçek âşığa can kaygısı nedir, kilit-kürek kaygısı ne? A gönül, bu gül bahçesindensen yaprak gibi titreme.

Karakış kargası, yahut ovanın leyleği sarhoş bülbülün çilemesini ne bilir, ne anlar.

Bir kerem sahibinin, güzelim, lezzetli yemeklere iştahı varsa, bu iştah gerçekse bir butla boranı aşı ağır gelmez ona(*).

Ne sen pervâneden aşağısın, ne sevgili mumdan aşağı. Aşağıysan ne diye onun kanadından bahsedersin, ne diye caka satar, övünür durursun?

Aşağılık bir cana karşılık, lütfedip binlerce kutlu can vermede sevgili; ucuzluk dediğin de budur işte.

Güneş, batacağı zaman sana secde etti; karşında devletten de geçti, kutluluktan da.

Bu çeşit derdin verdiği dağınıklılıktaki zevke eren kişi, artık Yârabbi, beni dağıtma, bana dağınıklık verme demez.

(*) Boranı, sebzelerden yapılan yoğurtlu bir aştır, beyitte aynen "boranı" olarak geçer.

Bir sivrisineğe benziyen gönlüm, yele bindi de havalara ağdı; bir sivrisineğin Süleyman'lık ettiğini kim görmüştür?

3350. Sus balık gibi suyun içinde gizlice, görünmeden yürümiye bak, aşağı kişilerin dâvasını bırak, sen umman ehlindensin.

Sus, sofra yayıldı, yemek vakti geldi; hepsini okumıya kalkışırsan eş-dost yemeği yer, bitirir.

CCLVIII

İnsanlık güneşi yüceldikçe yüceldi; bu ne tatlılık, bu ne sarhoşluk; bu ne aşk, bu ne kolaylık.

Dünya, nuruna karşı yok oldu âdeta; nesin sen; gönül kapma tılsımı mısın, yoksa güzellik definesi mi?

Seni bu şekilde çizip bezeyen kalem, ne güzel kalem; herkesin mektubunu yazılmadan okuyorsun sen.

A gönül, padişahlar padişahının doğanı seni avladı ya, artık kuşların dillerindeki sırrı anlıyan bir terceman beysin sen(*).

Terceman da nedir? Şimdi yücelerden yüce bir zümrüdüanka kesildin, yüzlerce Süleyman'ın can bakışlarına bir âfet oldun.

Seni ararken imanın da çarığı yırtıldı, küfrün de; küfürden de, imandan da bin yıl ötedesin sen(**).

Her seher çağı, doğup parladın mı can horozu seslenir, öter; gel der, can da sensin, cihan da; git der, padişahsın sen.

Mademki Tebrizli Şems, canıma canlar katmada; ben de güllük-gülüstanlıktan vazgeceyim de canımı, onun bulunduğu tarafa götüreyim.

(*) Aynen "tercemanbek".
(**) Beyitteki "çarık" kelimesini "çâruk" olarak kullanmıştır.

CCLIX

3360. Sevgilin yoksa ne diye aramaz, istemezsin? Sevgiliye kavuştuysan ne diye neş'elenmezsin, çalıp çağırmazsın?

Eşin seninle uzlaşmıyorsa niçin sen, o olmuyorsun? Rebap feryad etmiyorsa ne diye kulağını burmuyorsun?

Abû-Cehil'lik, sana perde oluyorsa neden savaşmıyorsun Abû-Leheble, Abû-Cehil'le?

Bu ne şaşılacak iş diye tenbel-tenbel oturakalmışsın; böyle şaşılacak bir havaya uymadığın için asıl şaşılacak kişi sensin.

Dünyanın güneşisin sen, neden gönlün kara? Bir daha tutulmasan, tutulacağın yere varmasan olmaz mı?

Bir daha altın kesesine tamah etmiyesin diye altın gibi potanın içine girmiş, potaya tutulmuşsun, eriyip durmadasın.

Birlik, birdir diyenlerin bekâr odasıdır; sen de ne diye Tanrı'dan başka ne varsa hepsinden de canını bekâr etmez, herşeyden vazgeçmezsin?

Sen hiç iki Leylâ'ya gönül vermiş Mecnun gördün mü? Neden bir yüzün, bir yanağın havasına düşmezsin ki?

Varlık gecende pusuya girmiş, gizlenmiş öylesine bir Ay varken geceyarısı ne diye duaya koyulmaz, yalvarıp yakarmazsın?

Yeni şaraba düşmedin, çok eski bir sarhoşsun amma Tanrı şarabı, seni kavgaya, gürültüye götürmez.

3370. Benim şarabım aşk ateşidir, hem de Tanrı elinden sunulmadadır; canını böyle bir ataşe odun etmiyorsun ha, yaşayış haram olsun sana.

Söz, dalgalanıp duruyor amma onu dudakla değil de canla, gönülle anlatmak daha iyi.

CCLX

Şarapla şarhoşsan neden coşup köpürmezsin? Şarabın yoksa ne diye haber vermezsin?

Can Mesih'inden üç-dört kadeh içtiysen niçin dördüncü kat göğü aşmazsın?

Sarhoş olduğun kişiden ne diye ayrılırsın? Başına sersemlik veren adamdan niçin kaçınıp çekinmezsin?

Güneş gibi niçin külâhını yana eğmezsin? Ay gibi kendi ışığından ne diye kemer kuşanmazsın?

Evveline evvel olmıyan güzellik güneşi, kılıç vurdu mu lâ'l mâdeni gibi neden canını, gönlünü o kılıca siper etmezsin?

Şeker kamışı gibi sen de o nefesi güzel lâ'l dudakların lezzetini tattıysan ne diye ona dönmezsin, ne diye dünyayı şekerlerle doldurmazsın?

Bulut gibi sen de o denizden gebe kaldıysan ne diye ona benzemezsin, ne diye yeryüzünü incilere gark etmezsin?

Bir gül bahçesine benziyen yüzünden gül yüzlüler coşup duruyorlar, namussuzun biri değilsen niçin bakıp görmezsin?

3380. Bak da gör, bağda-bahçede yeşiller giyinmiş dilberler, elbiseler, kaftanlar bağışlıyan padişahın tapısına geldiler, sen de ne diye yola düşmezsin.

Yaşayış baharından hırka giyinmişsen, elinde ondan bir secere varsa niçin ağaç gibi sen de gönlündeki gizli şeyleri belirtmez, ortaya dökmezsin?

Mademki dünya yok-yoksul kişiye itibar etmiyor, ne diye yokluk meclisinde muteber bir geçime dalmazsın?

CCLXI

(s. 184) Mânaların aşk Burâk'ı aklımı, gönlümü aldı, götürdü. Sor bana, nereye götürdü? Senin bilmediğin o tarafa.

Öylesine bir kemere, bir sayvana ulaştım ki orda ne Ay gördüm, ne gök; öyle bir dünyaya eriştim ki dünya da dünyalıktan çıkar orda.

Bir soluk aman ver de aklım başıma gelsin, gelsin de canı öveyim, anlatayım sana; senin de canım var, kulak ver sözlerime.

Fakat hoca, daha yakın gel, kulağını ağzıma ver; çünkü duvarın da kulağı var, bu pek gizli bir sır.

Sevgilinin lûtufları var, keremleri var; görülmemiş lûtuf, eşi bulunmaz kerem bunlar; kulak yolundan apaçık, apaydın ışıklar girmede.

Akıl Hızır'ına yoldaş ol da âbıhayat kaynağına ulaş, sonra da gündüzün, güneş kaynağı gibi nurlar saçadur.

Hani Züleyhâ, Yûsuf'un himmetiyle gençleşmişti ya; şu eski dünya da bu yıldızın lûtfuyla gençliğe kavuşur.

3390. Süheyl yıldızına benziyen can, Yemen tarafından belirdi mi Ay da görünmez olur, güneş de, yedi göğün kutbu da; onun nuru, hepsini de alt eder gider.

Bir ancağız altın kırıntısına benziyen dini, dilinin altına al da içinde nasıl bir mâden var, bugünden gör.

Ağızlara-dillere düşmüşsün, halk, incitip durmada seni; lâtifsin, olgunsun, bir somuna benziyorsun da o yüzden ağızlarda-dillerdesin.

Zerre gibi ayak vurmadasın, oynayıp durmadasın, çünkü ışık, elini tutmuş; kum gibi ağırsın, bu kuruluktan, yaşlıktan ileri gelmede.

Güneş doğunca kara yere der ki: Mademki sana eş-dost oldum, iki kırâna sahipsin sen.

Sen keçi değilsin ki üstüne ışık konan masaya tırmanıp oynıyacaksın; sen arslan sürüsünü güden, erkek arslana benziyen bir çobansın.

Beş duygu ışığını gönül nuruyla aydınlat; duygulard beş vakit namazdır, gönülse yedi âyetten ibaret Fâtiha sûresine benzer.

Her sabah göklerden bir sestir gelir; yolun tozunu yatıştırdın mı, bir nişane elde eder, yol alır gidersin der.

Namussuz korkak gibi geri kalma, azim yularını kasma; önünde iki ordu var, fakat yara, aldırma, sen kılıç gibi ilerlemiye bak.

Şeker, ağzını aç diye önüne geldi, ne diye şekerin davetine karşı fıstık gibi ağzını yummuşsun?

3400. Al şeker tablasını, bavul döve-döve ye, âfiyetler olsun, masal davulunu dövme, ne diye ziyanlar eşsin sen?

Tebriz'in övündüğü Şems yüzünden güneşe tapıyorsun; çünkü o, şu mekâna sığan güneşe karşı bilgiler güneşi.

CCLXII

Hangi gönüle gelip konsan aşk gibi oturur, yerleşirsin de o gönlün dibinden tatlılık, kaynak-kaynak çoşmıya başlar.

Sen duanın canına cansın, âmîn'e nur, o yüzden dua, halkın hacetlerine, dileklerine anahtar kesilmiştir.

A gönül, meyhâne mahallesinde senin nazını-edanı kimsecikler almaz; burnu büyük olma, ar-namus kaydına düşme de dünyayı gör.

Elest-Belâ durağında bedensiz candın sen; sana o olduğunu gösterdi, ne diye şunun-bunun gamına düşer kalırsın?

Senin öylesine bir kolun-kanadın var ki gökleri ölçer, biçer; neden eşeğin, atın, palanın peşinde koşarsın?

Söyle-söyle; neyi aradın da o, önüne gelivermedi? Gel-gel, sen padişahlar padişahısın.

Sen dünya padişahının tacındaki incisin, gizli can gelininin binlerce nikâh parasısın.

Ne diye dünya ile dünyanın kanunlarıyla savaşa girişirsin? Sen, göğün de ardında o kanunların biricik çalıcısısın, onların aslı sensin, onları düzene koyan sensin.

3410. Sen göründün mü bütün melekler, sana secde ederler; şeytana mensup adamların sana, balçıktan yaratıldın dediklerini duymazlar, işitmezler bile.

Belini sımsıkı bağladın da dine gerçekten hizmet ettin; bundan böyle de sana hizmet ederler, çünkü din kesildin artık.

Yıldız gibi parmakla gösterirlerdi seni; fakat şimdi güneş gibisin, gösterilmiye ihtiyacın yok.

Gerçi nazlanmak hakkındır, fakat gene de niyazı bırakma; Vîseyi kıskanma gayretiyle Râmin'lik etmek, daha iyidir.

*Sus, "Oku" sûresine çok uydun; fakat şimdi "And olsun incire" sûresi kesildin, artık harf kabuğunu bırak.

CCLXIII

Mademki haddi aştın; gel de söyle bakalım, nasılsın, nicesin? Deliliğe tutulur tutulmaz yakanı-paçanı yırttın gitti.

Dalgan binlerce defa sabır gemimi kırdı-döktü; uçsuz-bucaksız kan denizinin dalgasısın sen, bir kerecik olsun dalgadan baş çıkar da görür.

Kan, en güzel, en arı-duru şaraptır, ciğer de en güzel kebap; bu ikisini de arttıradur; zâten sen de artıp durmada, her yanı kavrayıp kaplamadasın.

Mademki senin Elest demenden sarhoşum, senin varlığında yok olmuşum, o yoklukta varlığı bulmuşum; mademki aşk mühürünü kırmışım, artık hüzünlere kapılıp kalmadan gam mı yerim?

Dışarda pek çok aradım, sonucu iç âlemi gördüm de aramaktan kurtuldum; iç âlemi arayıp tararken de iştiyak oldum, aşk kesildim.

3420. Bende bir gönül vardı, onu da sen aldın; zâten gönül değildi o, sendin; ne ateşsin sen, ne dumansın; bu ne büyücülük, bu ne biçim afsun?

A Tebriz'in yüce padişahı, göster güzelim yüzünü; çünkü aynaya benziyen canda şekiller gösteren sensin ancak.

CCLXIV

Yollara düşmüş cana sor: Nasılsın, dünyanın eziyetlerinden nicesin, bizim eziyetimizden ne haldesin?

Sen İsâ'ya benziyorsun, düşüncelerse âdeta Yahudiler; Yahudilerin düzeninden, onların yaptıkları işlerden nasılsın?

Düşmanlardan, yabancılardan bir ziyan gelmez; çünkü onlar, senin gözlerinden uzaktır; bildiklerle nicesin?

A halka vefâ gösteren, halkla sohbet edip hoşlaşan kişi, dur, sana sorayım: Nasılsın vefâsızın vefâlarıyla?

Sen, bir kuş gibi ecel doğanından kaçıp durmadasın; şu havada korkuyla uçup duruyorsun, nasılsın, nicesin?

Ecel, görünüşte ölümdür amma, gaflette değilsen görürsün, bilirsin ki yaşayıştır sana; a kaçıp duran kişi, nasılsın?

CCLXV

Sen benim göğümsün, bense bu hayranlıkla yeryüzüyüm âdeta; andan âna, zamandan zamana gönlümden neler bitirmedesin, neler.

Dudağı kupkuru yeryüzüyüm ben, kerem yağmurunu yağıdır bana; yeryüzü yağmurla güllük-gülüstanlık olur.

3430. Gönlüne ne ektin, ne bilsin yeryüzü; senden gebedir, yükünü sen bilirsin ancak.

Her zerre, bir başka sırra gebe kalmıştır senden; yüklü kadını bir müddet dertle kıvrandırır durursun.

Şu kıvranıp duran dünyanın karnında neler var? Ben Tanrı'yım diyen de ondan doğar, kendimi noksan sıfatlardan tenzih ederim diyen de.

Gâh ağlar, inler; dişi deve doğurur; gâh sopa yere düşer, yılan olur gider.

*Peygamber, inanan kişiyi deve say dedi; inanan, daima Tanrı sarhoşudur, Tanrı da daima devecidir sanki, onu sürer durur.

Gâh dağlar onu, gâh ot kor önüne, gâh da akıl-fikir bağıyla ayağını bağlar onun.

Gâh olur, deve oyununa girişsin diye ayağını çeker; bağını-yularını koparmasını, esrimesini, perişan olmasını ister.

Çayıra-çimene bak; neş'esinde derisine sığamıyor; can bahçesi ona ne kadar da şekiller vermiş, ne güzel çiçeklerle bezemiş onu.

"Nefs- Küllî"nin anlatış, öğretiş kudretini seyret; akılsız, aptal toprak, onun sayesinde can resimleri yapan bir ressam kesildi.

Fakat Nefs-i Küllî baştan başa bir perde, senin, ikincisi olmıyan ululuk güneşinin yüzünü örten bir örtü;

3440. Evveline evvel olmıyan, batmasına imkân bulunmıyan güneşin, yüzünün ışığı ne Kova burcunda, ne Terazi burcunda olan güneşin yüzüne bir örtü.

Sedefler, besleyip yetiştiren Tanrı'nın incilerine gebe; fakat içlerinde ne varsa bire-birer gösterirler, sus.

CCLXVI

Şu ağacın dallarını, meyvalarını göremiyorsun; üç boynuzun var senin; Körlük, sağırlık, uyuzluk.

Suya dalmışsın, su içindesin, suyu sorup duruyorsun; altın hazinesindesin, bakır para, kalp akça devşiriyorsun.

Tanrı, sana, gözünü aydınlat, gözünü aç diyor, sense gözünü bırakıyor, burnunu büküyorsun.

Kara gecesin amma yürü, gerçek sabaha ulaş; sabahım deme, sabahsın amma yalancı sabah.

Yardımlara ulaşmış yardımcıdan işret nârası geldi; o şarabı içerek sabahladım, sarhoşluk da sâkim oldu(*).

Kayıtlardan kurtulanlar, ilk olarak dine girenlerin, ilk olarak imana gelenlerin ağızlarındaki tatla bütün gece şarab içerler, meze yerler.

Halbuki sen, kuyruk gibi o sarhoşlardan geride kalmışsın; sen sıcacık yatağın sarhoşusun, yumuşacık yastığın eşi-dostusun.

(s. 185) Yokluğa erenlerin sevabından da gaflettesin, duraklarından da haberin yok; altını gözetip duruyorsun, yokluğa erenlere düşmansın.

3450. Senin yediğin şey, gebe kalmış aşeren karılar gibi toprak; bahçelerde-bostanlardaymışsın, ne faydası var?

Kış olsun, bahar olsun, yılan toprak yer; isterse nar gülsün, incir incirliğini yapadursun, onun yediği gene topraktır, gene toprak.

Gerçi güzel bir şeklin var, fakat baştan başa şekil değilsin; gerçi toprak oğlusun, topraktan doğdun, fakat baştan başa toprak değilsin.

Kendine gel de sus, şeytanlar tefini ıslattılar senin; çünkü defterle eşsin, divanlar istiyorsun.

(*) Bu beytin ikinci mısrası Arapçadır.

CCLXVII

Mânalar, mânasız dosttan gizlendi; nereye varayım, nereye gideyim ki önümde bir şeytan belirmesin.

Kim görmüştür korkuluk olarak bir eşek başı dikilmemiş bostan? Bir ömürdür aradım, bir kerecik bile görmedim ben.

Ressamın kendisine söyle, artık bu çeşit resim yapma; bundan böyle a Mânî, artık böyle put heykeli düzme de.

Ressamın yaptığı resimler, hep bu cinstense görür göz isteme; ne mutlu kör kişeye.

Edepsiz adamla görüşüp konuşmak, aynı zamanda Leylâ'dan ayrılmak Mecnun'un canına katmerli eziyettir, iki çeşit azaptır.

Perde ardından çirkin bir şeytan baş çıkardı; ona, ölüm sen misin, savaş sen misin dedim, evet dedi.

3460. •Doğru dedim ona, doğru, Abû-Yahyâ'nın ordusunda senden çirkin, senden kaba bir adam görmedim.

Dedim ki ona, gönlüm, Tanrı'nın lûtuf yurdudur, Tanrı kahrının ne işi var bu yurtta.

Mahşer günü çirkinleri soydular da onlar çırıl-çıplak kaldılar mı din çirkinliği yüzünden kaçmıya koyuldular.

Bu sözleri söylüyordum ki ansızın, Tanrı'nın kudretiyle o şeytan değişti, bir hûri şekline girdi.

Ne de lâtifti, allığa-boyaya ihtiyacı yoktu; kına hilesine uğramamış zarif bir eli vardı.

Hani ilkbaharda kara tikeni görürsün ya, yaseminlikte gül yüzlülük dâvasına girişir; tıpkı onun gibi.

•Ne eşsiz-örneksiz sanatlara sahip yaratıcı Tanrı ki geceyi gündüze etti; bir cehennemden cennet meydana getirdi, Tûbâ ağacı bitirdi.

Tanrının lâtif sanatını gören, onun huyuyla huylanan kişi, yüzlerce yılanın ağzına düşse gene korkmaz.

Yılana bak ki binlerce yılanı yuttu da sonra Mûsa'nın elinde, ona itaat eden bir sopa kesildi.

Fakat sen Firavun'sun da onun için senin elinde sopa olmuyor; sen, mehreyi çaldın, sana karşı yılan olması daha doğru, daha yerinde.

3470. Sus ki zahmet, eziyet, kerem sahibine hazne gelir, defîne kesilir; âhirette inanan kişeye atış, cennettir, bağdır, bahçedir.

CCLXVIII

Ey can terbiyecisi, başını ağrıtıyoruz senin, nasılsın? A bütün dilberlerin gönüllerini kapıp alan, nicesin?

A merhametli Ay, geceleyin sana zahmet vermedeyiz, seher çağı feryâtlar etmedeyiz; bu feryâtlar sana erişmede, ne âlemedesin, nasılsın?

*A uyumıyan, a güzelim gözlerine uyku girmiyen dilber, çanın cangırtısından, bekçinin nârasından ne haldesin?

A gökyüzünün garibi, şu yeryüzüne düşmüşsün, yazık sana; a güzellik, a alım dünyası, şu dünyada incesin?

Güneşi kim sorar? Sen de güneş gbi boyuna dönüp dolaşmadasın; gül bahçesine kim der: A gül bahçesi, nasılsın?

Beti-benzi sararmış kişiye nasılsın, gönlünde ne dert var diye sorarlar; fakat beti-benzi yerinde, erguvana dönmüş kişiye nasılsın, ne haldesin diye sormazlar.

Çirkin suratlının biri, aynaya nasılsın diye sordu; ayna dedi ki: Ben ışık gibiyim, fakat sen nasılsın a kaltaban?

Çirkin cevap verdi de dedi ki: Ben tersine konuşuyorum; tarla gibi hani, o da gökyüzüne nasılsın der.

Yâni ağzımı açtım, şahrem-şahrem yarıldım, kupkuru dudaklarımı gör de şarabın, ey ağız, nasılsın desin.

3480. Senin nasılsın demenden canımda hemencecik bir ırmak akmıya başlar da a can, nasılsın der.

Bunun geri kalanını sen söyle, çünkü dudağının verdiği sarhoşlukla başım ağırlaştı; sor başıma, a ağırlaşan baş, nasılsın de.

CCLXIX

Binlerce kutlu can sensin, binlerce inci mâdeni; mevkiine, güzelliğine canlar fedâ olsun, dünyaya can bağışlıyansın sen.

Gayb âlemindeki Ay gibi gizli perdelerden bir belirdin, bir göründün mü canlara ne canlar katarsın sen, gönüllerden ne halkalar kaparsın sen.

Savaşta bir at sürdün mü denizden toz koparırsın sen; bir katreyi tutun, sıktın da damlattın mı binlerce deniz coşturursun sen.

Varlık âleminden seçilmişsin sen; gözleri ferahlatırsın, aydınlatırsın sen; bir bakışta iki dünyanın da kutluluğunu bağışlarsın sen.

Dünyada, nerde bir eğri varsa, doğrult, dümdüz oka döndür onu; zaman yayını çek, pek katı yaylısın sen.

Gönül, seni övmiye koyulsa, senin övüşünü okur, emniyet sultanısın, aman vern padişahsın diye seni överse ne felek zehirler tadar artık, ne dünyada bir ürküntü, bir korku kalır artık.

Gökyüzü, sana karşı bir kuldur, bir köledir âdeta; ne Aysın sen ne yıldız; bir yerini salladın mı dünyaya binlerce aydın Ay saçarsın sen.

Gökyüzüne benziyen göğüse doğar, binlerce Ay gösterirsin; bir bil ki busun sen, aynı zamanda gene bir bil ki osun sen.

3490. Tebriz'in övündüğü Şems, sen bir kere efendiliğe giriştin de oturdun mu zamanın yüzlerce güneşini kullar-köleler gibi ayak üstü karşına dikersin sen.

CCLXX

Binlerce kutlu can fedâ olsun o padişaha ki kâfirlik eli ona bir kerecik bile eğer vuramadı, bir kere bile onu alt edemedi.

Bunca yele, kasırgaya karşı gene de iman mumunu, sağlıkla, esenlikle mezarının karanlığını aydınlatmaya aldı, götürdü.

Devlerin, perilerin esir oldukları aşk yüzüğünü beden şeytanının elinden kim alabilir? Olsa-olsa bir Süleyman alabilir onu.

Tanrı Arslanından, onun keskin Zülfekaarından başka buncu kâfirin zırhını kim yarıp paralıyabilir?

Ne mutlu o kişeye koşa-koşa gider de Abû-Hurayra gibi gibi dağarcığındaki akıyıkı, mercanı armağan götürür.

Türeye uyup da gam gitmez tabutunun önünde; yaptığı hayırlar gider, hem de yenini-yakasını yırtar da gider.

O, evden mezara, mezardan da dosta giderken kefenden bir neş'edir belirir, tabutsa âdeta canlanır.

CCLXXI

Gâh gönüle girersin, gâh candan doğarsın; gâh ayrılıktan ağlarsın, ağıtlar yakarsın; ne devletsin, ne ihsansın sen(*).

Gâh güzellerin güzelliğisin sen, gâh put kıranlardansın; gâh da olur ki ne bu olursun, ne o; ne devletsin, ne ihsansın sen.

3500. İnsan, ayağıyla koşmuş, melek, kanadıyla uçmuş, gene de âcizlikten başka birşey görememiş-gitmiş; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Meleğin kanadı, insanın ayağı kalmadı, ikisinden de oldular mı seni, o yoklukla bilirler ancak; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Sarhoşluktaki tat gibi geldin de gözlerime kondun; fakat anlayış yolunu da bağladın, kapadın; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Seçtiğin gönülde hayal gibi koşarsın, söylersin, duyarsın; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Ne devletsin sen, ne kârsın sen. Ne ateşsin sen, ne dumansın sen. Ne buhurdanlıksın sen, ne ödağacısın sen; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Ne rahatsın sen, ne cansın sen. Ne gemisin sen, ne Nûh'sun sen. Ne nimetsin sen, ne umulmaz gelir; ne devletisin, ne ihsansın sen.

Derdin, canın eteğini tuttu da bir mâdene, gizli bir hazineye doğru çekti; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Onu, hazineyi doğru çekince de bütün halktan ayırdı gitti, artık onu kimsecikler göremez; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Sana dedim ki: Bu kimdir, söylememe, sözlerimi dinlemiye hevesi mi var? Fakat sus-sus, yeter artık bu söz; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Heves de ne oluyor ki a canım, bana gülme, incitme beni; yolumu göster; sığıştır bir yere beni; ne devletisin, ne ihsansın sen.

(*) İst. Üniv. nüshasında bu tekrarlanan kısım "ne âfetsin, ne belâsın sen" dir.

3510. Bütün dünyanın aşkı sana; fakat sen herkesten gizlisin; gizlisin, ortadasın, tıpkı cana benziyorsun; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Beni tencere gibi kaynatıp coşturursun da sonra tutar, sus dersin, ne diye coşup köpürüyorsun? Sabrın da yeri mi, susmanın da yeri mi? Ne devletsin, ne ihsansın sen.

Gönül tencerimi kaynat, coştur; suyumu, toprağımı yak; yazımı, künyemi yırt gitsin; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Yak da yetişip gelişeyim; yanışa ait sözler söyliyeyim, huyum ödağacına benzesin; ne devletsin, ne ihsansın sen.

Artık onun haberinden bahsetme, şarabım içme nöbeti geldi çattı; sözü şarapla bitir; ne devletsin, ne ihsansın sen.

CCLXXII

(s. 186) Bir kere daha bir efendinin tapısına geldik ki hiçbir deniz, onun dizine çıkamaz.

Binlerce akıl kullansa, binlerce düşünceye dalsan gene ona ulaşamazsın; gökyüzündeki Aya, nerden bir el erişecek, bir ayak ulaşacak?

Gökyüzü bile umutlara düştü de boynunu uzattı; öpemedi onu, öpemedi amma bir tat da tattı.

Bizim başımıza da bıldırcın, kudret helvası yağdır diye binlerce boğaz, binlerce ağız, onun dudağına doğru uzandı.

Gene öylesi bir sevgilinin tapısına geldik ki havasından kulağımıza hey-heyler erişmede.

3520. Gene bizden hiç ayrılmamış olanın tapısına geldik; çünkü saka olmadıkça kırba dolmaz.

Gene o hareme geldik; öylesine bir yer ki orası, başlar, gökyüzü gibi secdeye kapanır orda.

Gene o çayırığa, o çeminliğe geldik ki orasının bülbülü, ona kul-köle olan zümrüdüankadır.

Kirba, daima sakaya yapışır, sarılır, sen olmadıkça der, ne elim var benim, ne bileğim var, ne de bir tedbirim.

Gene o meclise geldik ki güzelim mezesinden dil-damak, şekerler çiğnemededir.

Gene o göğün tapısına geldik ki can, susarken bile gökgürültüsü gibi gürler durur.

Gene o sevginin tapısına geldik ki şeytan bile onun azarı yüzünden periler doğurur.

Sus da kalanını dilinin altından, içinden tamamla; çünkü seni görüp gözeten gayretli bir lala var.

Tebriz'in övündüğü Şemseddîn'den az bahset; çünkü akıl sözü, ondan bahsedemez, haddi bile değildir onun.

CCLXXIII

Daha seher çağında, gönlüm bir sevdaya kapılmış, uçup duruyor; çünkü tuzak kuranın benimle bir derdi, bir alış-verişi var.

3530. Acaba şu gönlüm, dün gece ne rüya gördü ki bugün başımda bu coşkunluk,bu dalgınlık var.

Fakat gönlüm ne yapabilir ki kazâ ve kaderin diktiği memurlar, birbiri ardınca yücelerden gönüle gelip çatmada.

Gönül evi, dil bilmez, söz anlamaz memurlarla dopdolu; bir iğne yordamı bahaneye bile yer yok

Bahane yok ya, fakat olsa da nerde dil, nerde gönül? Kaçmıya yer yok ya, fakat olsa da nerde bende kaçacak ayak?

Dünya bir saman çöpü sanki, bizse dağdan inen seliz; tâ denizedek koşa-oynıya atılıp akmadayız.

Sel, düz olmıyan yerde çağlar, ağlar amma adam-adım atılıp akışı da hoş, görülecek bir şeydir.

Onun elinden nasıl ağlamıyayım ki bir zurna gibi iki eliyle de ağzımı tutmuştur benim.

Hevesim, kuruntum, yarın şöyle yapayım, böyle edeyim diye olurmuş, düşüncelere dalmış: haberi yok ki ona yarın yok artık.

Aşka kulum-köleyim, o peşincidir, peşin arar; ne verisiye bilir, ne vait tanır, ne kuruntuya kapılır.

CCLXXIV

Daha seher çağında, gönlüm bir sevdaya kapılmış; daha seher çağında, vakitsiz bir kuruntuya düşmüş.

3540. Nasıl ah etmiyeyim ki bir ateştir, yaktı dilber; vakitsiz alev-alev artıp duruyor bu ateş.

Onun gam ejderhâsına feryâd afsununu okuyup üfürüyorum; onun nefesi ateş, feryâtsa su sakası sanki.

Acaba dün, şu gönlüm nerdeydi ki betinde-benzinde yepyeni bir sarılık peydahlanmış, beti-benzi sararmış, solmuş.

Bir yığın kül haline gelmiş bedenime, çekinmeden, pervasızca gelme; çünkü o külün altında bir ateş var, bir deniz var.

A sevgili, sen onun ateşini arayadur, ben hilelerle-düzenlerle, hey-heylerle gidiyorum artık.

Sevgisinin üfleyip durmasından gönlüm kırıldı artık; çünkü aşkın sert bir nefesi var, gönlümse âdeta bir zurna.

Gönlüm, aşkına düşmüş, ona kavuşmayı, onunla buluşmayı aramada; bu arayışı ne de ateşli, şu aramada ne de çelikten bir ayağı var onun.

Tebrizli Şems için ateşten söz ediyorum; çünkü onun ışınğının her yanı aydınlatmasını istiyorum ben.

CCLXXV

Gel-gel ki derdinle karasevdâlara uğradım; gir kapıdan-gir kapıdan; yalnızlıktan canım dudağıma geldi.

Acaba-acaba halimi sormak için mi evden çıktın? Gör-gör, delilikten-divânelikten nasıl takatsiz bir haldeyim.

3550. Ver-ver, ne armağan getirdin bana? Koy önüme-koy önüme de otur, bir soluk dinlen bâri.

Gitme-gitme, ne sebepten tez-tez gidiyorsun hep? Söyle-söyle, neden geç-geç geliyorsun sen?

Soluk-soluk feryâtlar etmedeyim ayrılığından; zaman-zaman yüzünü görmedikçe karasevdâlara uğramadayım ben.

Arama-arama sakın bundan böyle cefâ yolunu, etme-etme, çünkü işimiz rezilliğe doğru gidiyor.

Git-git, işvelerle nasıl da salına-salına gidyorsun; gel-gel ki cilvelerle ne de hoş eğilip bükülüyorsun.

CCLXXVI

Sen ya can gözünün ışığısın, yahut iki gözümüzsün bizim; çünkü ışık-ışık gözümüzün, görüşümüzün nuruna nur katıp duruyorsun.

Sen güneşsin sanki de gönlüm, peşinde gölge; iki gözünü de sana dikmiş, her yana gidip duruyor.

Şeker kamışı gibi huzurunda belime gayret, hizmet kemerini kuşandığım zamandan beri şekerler çiğnemeden içimde bir ıssılık var.

Senin lûtuf, ihsan mâdeninden geçimimiz, işretimiz peşin; dudağının sevgisindeki devlet sayesinde yarınla bir işim yok.

Güzeller, güzellik ırmağından testi-testi su doldurdular da aşk yolunun susuzlarına sakalık ettiler.

3560. Ne mutlu o susuzlara ki böylelikle o güzelim, o dupduru suyun asıl kaynağından bir haber aldılar.

Artık şekil testilerini taşa vurup kırarlar da senin âbıhayatını, yücelerde içmiye koyulurlar.

Ey Tebriz'in övündüğü efendiler efendisi Şemseddîn, gerçekten de tekrar gelirsen yüzlerce murat hâsıl olur, yüzlerce dileğimize erişir gideriz.

CCLXXVII

Suyla dolu kuyuya bir saka gibi vardım; derken kuyunun dibinden yüceler yücesi bir Yûsuf çıkıverdi.

Hemencecik gömleğinin eteğine el attım, yapıştım; gömleğindeki koku gözlerimi açtı, herşeyi görür oldum.

Şaşkınlığımdan kuyuya bir baktım; bir de ne göreyim? Ahımı yüzünden kuyu, bir ova olmuş gitmiş.

Can Kelimi, onunla konuşma vâdesiyle nereye varsa, hattâ vardığı yer mezar bile olsa orası, Tûrasînâ kesilir.

Engel, kuyudan uzaklaş dedi, bir masaldır söyledi amma bundan böyle, senin gibi bir güzel varken kuyudan ayrılmam ben.

Yüz binlerce ölüyü dirilten, bir ihtiyarı gençleştirirse şaşılmaz elbet.

Binlerce hazine, bu çeşit mâdene karşı yoksuldur; binlerce gümüş, böylesine lâtif bir yüze karşı saçılır, serpilir.

3570. Dünya, bir aynadır ki senin şekillerinle dopdolu; fakat aynasız, karşı-karşıya nerde senin güzelim yüzün seyretmek?

Sözü sen, söyle, dudağındaki tat yüzünden ne aklım kaldı benim, ne düşüncem, ne kuruntum.

CCLXXVIII

Mademki iki dünyaya da aşkın Süleyman mührünü bastın, mademki iki dünyayı da hükmüne râm ettin, eteğin çekip gitme; aşkın şartı bu değildir(*).

Gönül, ne bir düğüm düğümliyebiliyor, ne bir öğüt kabul ediyor; bir şeker yüküne döndüm sanki; içimde de sen varsın, kıyımda köşemde de.

Yaseminin tazeliğisin sen; çayırın-çimenin parlaklığısın, güzelliğisin sen. Yoksa sen, benim ta kendim misin, yoksa aynaya mı benziyorusun sen?

Beş duyguya, altı yana vuran ne ışıksın; yere-yurda ne âfetsin sen; aşk sofrasını yayıp döşedin mi taştan su fışkırtırsın sen.

Ne altın kimyasısın sen, Aya ne parlaklık verirsin sen; gönül gibi göğüslere girdin, kucaklandın mı binlerce göğsü bezer, ziynetlendirirsin sen.

Bütün halktan kesildim, çünkü aşk, ellerimi bağladı benim; geçtim, yokluk yurduna oturdum ya, artık feryatla, figanla ne işim var benim?

Aşkın harmanımı yaktı, ne can kaldı, ne şu beden; binlerce defa sıksan, sıkıştırsan varlığımdan arpa kadar birşey bile bulamazsın.

(s. 187) Arı-duru şarabı berrak kadehle çektim de aşkından söz açar oldum; sen, ateş ocağıysan ben de sâf altının, sana geldim işte.

3580. Senin aşk bahçenden söz açıldı mı gönül, cennetten el yur, çünkü aşk bahçene taş bile eksen mücevherler biter.

Aşka düşen gönül bu dünya ile uzlaşamaz; çünkü aşkın, bir zamancağız bile onu kendi haline bırakmaz ki.

Ey Tebriz'in övündüğü Şems, artakalan şarabı sun; aşk Burâk'ına vur eğeri, çünkü sen, pek güzel bir süvarisin.

(*) Bu gazel İst. Üniv. nüshasında yoktur.

CCLXXIX

Daha seher çağında, bir sarhoşun eline düştüm; eline güneş gibi bir kadeh almış(*).

Yüzünün ilkbahariyle şu dünya, güllük-gülüstanlık olmuş; güzelim usul boyuna karşı gökyüzü bile alçalmış.

Sarhoşçasına yakaladı beni; bir bahane varsa, bir çaresini bulursam şundan kaçayım, kurtulayım diyordum.

Dedi ki: Düzene baş vurma; bedenin baştan başa düzen olsa bizden kurtulacağını sanma; düşme böyle sanıya.

O şaraptan sundu bana; öylesine şaraptı ki gökyüzü bile bir yudumcağızını içse yerlere döşenirdi.

Ey günlerin övündüğü Tebrizli Şems, parla, parlat dünyayı; a şu denize düşmüş can, mumsun, ışıksın sen(**).

(*) Bu gazel de İst. Üniv. nüshasında yoktur.
(**) Bu gazelden sonra "Bahr-i Diger" başlığı var.

BAŞKA BAHİR

CCLXXX

Eğer sen, güzellikten senin gibi bir güzel daha var sanıyorsan yok; eğer sen, sensiz kararım-huzurum var sanıyorsan o da yok(*).

3590. Gökyüzü, iyi-kötü, bir iş için dönüyor; göğün, senin toprağına hizmet etmekten başka bir işi var sanıyorsan yok.

Yıllar geçti de hâlâ kapının dışındaki halka gibiyiz; fakat senin kapına halka olmak, utanılacak birşey mi? Hayır, değil.

Düşünce kapısında her hayalden korkar olduk; efendinin de burda bir hayali var mı? Hayır, yok.

A benim sırları araştırıp bilen, bulan gönlüm, benim Keykâvûs'umun, benim padişahımın tapısında Salâhaddîn'den başka gönül sırlarını bilen uyanık bilen uyanık bir kişi var mı? Yok.

(*) Bu gazel, **"Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât"** vezninde dir ve o vezindeki gazeller arasında da yoktur ve gazel "T" harfine aittir.

CCLXXXI

Uyku karaltısıyla uyanıklık ışığı arasında, karanlık bir gecede dün gece öylesine birini gördüm ki(*).

Kutlu tapının yolcularından güzel yüzlü biriydi o; tamamiyle akıldı, uyanıklık nuruydu o.

Bedeni, can gibi kutluydu, beden elbisesinden sıyrılmıştı; akıl gibi, can gibi cevherdi âdeta, araz değildi o.

Beni bir hayli övdü de dedi ki: A tabiat cehennemine böylesine tutulup kalan,

İkizler burcu, senin işret etmen için açılıp saçılmış; sen ne diye başını âlem külhanına sokarsın?

Gerçi bugün tahtın, yedi göğün sediri, fakat tabiat elinden dört duvarın içine tutlmuşsun, hapse girmişsin.

3600. Hayvanlar gibi sen de canının gelişmesini uykudan yeyip içmeden isteme; çünkü sen bu iş için değil, başka bir çeşit yaratılmışsın.

Kötülük etme; çabucak geçip giden şu tarlaya ne ekersen zaman orağıyla onu biçersin.

Murada ermek için bir âlemde ne diye yelip yortarsın ki zahmeti, eziyeti giderdin mi artık rahata erdim sanırsın; fakat hiç de iş öyle değil.

Gerçekten de şu hırsın, şu tamahın karnı bir türlü doymaz; dünyadaki bütün malı-mülkü içine yığsan gene dolmaz o.

Tutalım, dilediğine ulaştın; fakat ne faydası var ki onu koduğun yerde bırakıp gideceksin sen.

A dostum, gençlik gecen ayırmaya başladı; sense hâlâ sarhoş bir halde uyuyorsun, uyanıklıktan haberin bile yok.

(*) Bu gazel, "**Mefâilün failâtün mefâilün failât**" veznindedir.

CCLXXXII

O savaşkan, o döyüşken sert Türk, o kavgacı güzel, barışmıya geldi; elimi tuttu da seni Tanrı yargılasın dedi(*).

Feleği, feleğin eğri-büğrü dönüşünü sordum; dudağını ısırdı da başsız-dipsiz sözü bırak demek istedi.

Ona, ne diye böyle dönüyor şu felek dedim; yaş odun dedi, tütünsüz olmaz ki(**).

Yeni bir haber duydun mu dedim; eski kulağa dedi, yeni haber sığmaz mı sığmaz.

3610. Dedim ki: himmetin yüce, gözlerin daracık; sırrı biliyorsan gel de sen anlat bâri.

Dedi ki: Gözlerim dar değil, fakat yol dar; nergise benziyen iki gözlerime dal da onlardan bir yol bul ona(***).

(*) "Tanrı yarlıgasun" tarzında ve Türkçedir.
(**) Tütün sözü "dütün" tarzında ve Türkçedir.
(***) Bu gazel Konya nüshasında yoktur. İst. Üniv. K. nüshasından yazdık; "N" harfine aittir.

BAHR-İ REMİL

Fâilâtün Fâilâtün fâilâtün fâilât

— A —

I

(s. 188) Sâki, o üzüm şırasını, o şarabı sun, içelim; çabuk, uykuya bulanmış sarhoşlara sun sabah şarabını.

Bütün yaşı-kuruyu birer birer at suya; odunla ödağacın ateşe at da sına.

Çorak, tikenlik yere âbıhayattan bir lüle su akıt; gamlarla yıpranmış tikeni, gül gibi, nesrin gibi güldür.

Bülbülleri sarhoş et, çalgıcıları arslan avlıyacak kadar kendilerinden geçir de çileyip şakımalarıyla Dâvûd nağmesini bir düzene koysunlar.

Hem o derdi tozutup dağıtan tortulu şarabı, tertemiz kişilerle iç; hem o dumansız palûzeyi sûfîlerle ye.

Derdi dağıtıp tozutan o tortulu şarabı, gönülleri arı-duru kişelre sun; sûfîlerle de gel, dumanı tütmiyen pelteyi ye.

Şarap sunma, şarabı çoşturan nesneyi, çoşmasıyla her varı varlık âlemine getiren nesneyi sun.

O şarabı sun ki dağı bile deve gibi esritip oynattı; o şarabı sun ki kovulmuş gönüle bile aydınlık bağışlar.

3620. Senin yüzünden her sabahımız bayram, hele bu sabah yok mu... Lûtfundan o vâdettiğin şarabı sunuyorsun hani.

O kadar saç-dök, öylesine sun ki biz de artık varlığımızı saçıp dökelim, varlığımızdan geçelim de her dilek sahibi yoklukta dileğini bulsun;

Kendisinde Ayı, güneşi görmüş suya, varlığında Mahmûd'un varlığını bulmuş Eyâz'a dönsün.

Hançeri kınından çeken sabah gibi ey Tebrizli Şems, sen de batı kuyusundan bir doğu belirt.

II

Aşkının bakışı, taç-taht sahibi padişaha bile bir arpa kadar değer vermez amma bir muhtacı gördü mü gönlüne alıverir.

Âşık, sevgilinin ayakları altına atlaslar, ağır ipekli kumaşlar döşemek için ciğerinin kanıyla atlas yaygılar, ipek kumaşlar dokur.

*Âşığın gönlünde iki cihanın derdini nerden bulacaksın? Mekkeli'nin yanında emîr-haccın değeri mi olur hiç?

Aşk, güzellik padişanının damına çıkılacak bir merdivendir; sen gel de mi'râç hikâyesini âşığın yüzünden oku.

Meyva nasıl ağaçta biter, olgunlaşırsa âşık da asılmayla yaşar; onun için yüzlerce Hallâc'ı darağacına asılmış görürsün.

*Hal bilgisi, sözle anlatılan bilgiden üstün olmasaydı Buhârâ bilginleri Dokumacı Hoca'ya kul-köle olurlar mıydı?

3630. Kabasakalsın amma aklını başına al da kavga ederken kösenin sakalını tutmıya kalkışma. Hitlisin sen, padişah Tamgac'a Türkçe öğretmiye girişme.

Kekemeye şatranc öğretmiye kalkışan, padişahın huzurunda ferzin gibi eğri yürümektedir, yüzü de karadır.

*A gönül, can Bugra Kaan'ının sofrasına bey kesildin; böyle bir sofrada ne diye tutar da tutmaç aşının kırıntısını çiğner durursun?

Aşk gönül şehrini boyuna yağma eder durur da âşık, onun için dağınık sözler söyler.

Yeter, sus artık; aşkın bülbülü şakımıya başladı; bülbülün şakımasına-çilemesine karşı taraçkuşunun ötmesi doğru mu, yeri mi o kuşun burası?

III

Dün gece yıldızla haber gönderdim sana; yıldıza, benden o Ay parçasına selâm götür dedim.

Secde ettim de bu secde dedim, o güneş göğüslüye, o gün yüzlüye; o ışığıyla, ıssısıyla katı taşları altına döndürene.

Göğsümü açtım da yaralarımı gösterdim ona; o kanlar içen dilbere söyle, benden haber ver dedim.

Gönül çocuğum sussun diye bu yandan o yana gidip durdum; hani bâzı kere beşiği salladılar mı çocuk susar da uyur.

A her an, benim gibi yüzlerce çaresizin çaresini bulan, gönül çocuğuna süt ver de bizi dönüp dolaşmadan kurtar.

3640. Gönülün yeri, evvelce vuslat şehriydi; şu âvare gönülü daha ne kadar gurbet illerde eğleyip duracaksın?

Ben sustum, fakat ey âşıkların sâkisi, mahmurluğu gidermek için o baygın nergisleri sen döndür âşıklara, hallerini gör, sun şarabı.

IV

Kan perdesi içinde âşıklara gül bahçeleri var; âşıkların neliksiz-niteliksiz aşkın güzelliğiyle bir başka türlü işleri-güçleri var.

Akıl, varlık âleminin altı yanı var, bunlar sınırdır, bunlardan dışarı hiçbir yol yok der; aşka yol var der, hem de ben defalarca gittim.

Akıl, bir pazardır gördü de alış-verişe koyuldu; fakat aşk, akıl pazarının ötesinde nice pazarlar gördü.

Hey gidi hey; nice gizli Mansur'lar aşkın canına güvendiler de minberleri bıraktılar, darağaçlarında yükseldiler.

Şarab içen âşıkların iç âlemde zevkleri var; gönülleri kara akıllıların içlerindeyse inkârlar var.

Akıl, yokluğa ayak basmadır, orda ancak tiken var; aşksa o tikenler der, orda değil, sende, senin içinde.

Kendine gel, sus da varlık tikenini çıkar ayağında; çıkar da içindeki gül bahçelerini gör, onları seyre dal.

A Tebrizli Şems, sen harf bulutu altında bir güneşsin; güneşin doğdu mu sözler yok olur, dağılır gider.

V

3650. Haydin, gelin; komşulara bir devlettir, komşu oldu; artık bundan böyle Abû-Ali de, Abu-l Alâ da kaldı gitti; onlarla işimiz kalmadı.

Canın, yalnızlıkta da, toplulukta da arayıp durduğu yok mu; sonucu, güneş gibi kılıç vurdu da can doğusundan belirip doğdu.

O, uzaktan ateş görünür amma yaklaşınca görürsün ki nurdur; sınamak için Mûsa'ya görünen ateş gibi hani.

Haydin, gelin ey pervâne canlılar, atılın o ateşe; mademki önceden "belâ-evet" dediniz, düşün belâya.

Canında, gönlünde böyle bir şevk, böyle bir sevgi bulunan kişi, semender gibi ateş içinde yurd edinir.

VI

Bütün dostların taştır da sen neden mercansın? Gökyüzü, hepsine karşı bedendir de seninle canlanır, bu neden?

Sen geldin mi her zerrem el çırpmıya başlar, fakat sen gittin mi hepsi de feryâda koyulur, nedendir bu?

Hayalinle parça-parça, bütün bedenimin dudağı güler; fakat sana düşman olana karşı her parçam diş kesilir, bu neden?

Senin kaşın-gözün, senin yüzün olmadı mı bu akıl, okuyamaz-yazamaz olur; fakat yüzünün yazılarını gördü mü gördüğü yazıları okumıya başlar, nedendir bu?

Beden, cana, onun aşkını bırak der durur; cansa âbıhayat kaynağından çekinmek de neden der ona.

3660. Yüzün Peygamberin güzelliğine, Allah'ın güzelliğine sahip; can, bunca delil gördükten sonra sana neden iman etmesin?

Yüzünden daha aydın bir delil nerde? Hal böleyken kâfirlikler, böylesine bir Yûsuf-ı Ken'ân'a karşı neden ellerini doğramazlar?

Nereye hangi tohumu ekersen sonunda o biter; fakat o ayrı, o güzel lûtuf, ihsan tohumu ne diye bir türlü bitmez?

Nerde bir yıkık yer varsa orda bir definenin bulunduğu umulur; ne diye Tanrı definesini yıkık gönülde aramazsın?

Dünyada terazisiz bir pazar görmedim; fakat dünya, bir uğurdan ölçülüdür de neden onun terazisi yok?

Tutalım ki eşeğe kul-köle olan şu adamlar, tezek taşımadalar; fakat şu süvariler ne diye geri kalıyorlar, ne diye meydana çıkmıyorlar, at koşturmuyorlar?

A gönül, her nağmenin önü vardır, sonu var; yeter artık, sonunu getir şu nağmenin, ne diye son yok ona?

VII

A cennet bahçelerinde gezip tozanlar, okuyun fermanımızı; şarabımızı için de geçin kendinizden; sürumuzun sesini duyun.

Gece basarken, yahut gün ağırırken sizin hûriniz, bizim hûrimizi görseydi ateşiyle yanar-yakılırdı, ona gönül verirdi de aşkıyla sararır-solardı.

(s. 189) Kuşluk güneşini bile karartan o dolunay, peşinde hizmetçi kızlar, çıkageldi de yerlemizde-yurtlarımızda karar kıldı.

3670. Benim dolunayımın çevresinde binlerce dolunay, yerlere kapandı, secdeler etti; çevremizde ne var-ne yoksa tertemiz oldu, karanlıklarımızı aydınlattı.

Gerçekten de o dolunay yüzünden sarhoş olduk, ağırlayın onları; dileğimizi verdiler, işlerimizi kolaylıştırdıkça kolaylaştırdılar(*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

VIII

Siz bulunmadıkça dünyada derdimize derman bulunmasın; siz olmadıkça ölüm gelsin çatsın, sizsiz can olmasın.

Âşıkların gönülleri sizden başka hiç kimseyle aydınlanmasın; can gü fidanlarımız sizsiz gülmesin.

Dinle; iman, gür bir sesle iki yana ayrılmış kâfir saçlarına diyor ki: Sizsiz iman olmasın.

Akıl, gizli bir padişah; gökyüzü, sanki onun çadırı; siz olmadıktan sonra bu padişahın tacı da olmasın, tahtı da, çadırı da.

Aşkı gördüm, âşıklara sâkilik ediyordu; fakat siz olmadıkça canımız görmesin onları.

Ölü canlara siz, sanki İsâ'nın nefesisiniz; siz yoksanız ne saltanat olsun ne Mısır, ne de Yûsuf-ı Ken'ân.

Biz, bugün, Şemseddîn'in elimizde bulunan aşkıyla hoşuz; yüzümü altın gibi sarart tım da dedim ki; Siz olmadıkça altın mâdeni de olmasın.

IX

A insanlar arasında güzelliği gizli dilber, a karanlıkları aydınlatan dolunay, sen kuşluk ışıklarının da arasında gizlenmiş bir Tanrı güneşisin.

3680. Öylesine olgunsun, olgunluğun, öylesine son hadde varmış ki Arş'ın Rabbi bile, kıskançlığından güzelliğini kendisinden de gizliyecek nerdeyse.

Keşke bir gün gölgesinde düşüp ölsem; gerçekten de bu çeşit ölüm, umulmaz bir devlettir bana.

İzinin tozunda öylesine bir sürme var ki körün bile gözlerini açar; yüce üstünlük çeşmelerindeyse susamışı kandıracak arı-duru sular var.

Fakat o ilde dönüp dolaşmak, kanlar dökecek, canlar alacak kadar zor, çetin, korkunç.

Işığı, pek yüce, pek emin bir köşke götürüyor bizi; içinde bana böylesine bir hidayet varken artık sapıklıktan pervam bile yok.

Her yana ışıklar saçan nura kavuştun; müjdeler olsun a göz; artık ebedî olarak görmemiye uğrıyan kör, ne umurunda senin?

Tebriz, bir kıbledir, yahut da bir doğu bence; hattâ namaza durduğum andan da daha aydınlık.

A sâki, varlık kadehini doldur da aşkına sun; bu hastalık uzadıkça uzadı, artık bu şifa gerekiyor bize.

Boyuna sunulan şarapla gençleşip durdukça bir anda saçımızı-sakalımızı ağartan, bir anda bizi kocaltacak olan gecelerden pervâmız yok.

Onun zamanında aklı başında olanlar, yazıklar olsun size; ne mutlu bize a kardeşler, için sunduğu şarabı.

3690. Artık kendinden ışıyan gerçek, tam olarak belirdi, meydana çıktı; insanları karanlıklardan kurtaracak, ferahlığa kavuşturacak.

Onun üstünlüğünden yüz çevirenin ne de kötü talihi var; inkâr eder o, benliğe düşer o, helâk yazısında kalakalır o.

Daimî adalet çeşmesinden yüz çevirir de susuzluk gününde vesveselere düşer, şüphelerde su arar.

Deniz, Tebriz'den coşup köpürmüştür; Tebriz, ne de güzel yerdir, canlarımız o güzelim yere fedâ olsun(*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

X

A bizim canımıza rahat-huzur veren, bedenin sağ-esen olsun, hastalık uzak olsun senden; uzak olsun senden kem göz a bizim görür görmez.

A Ay, senin sıhhatin, canın da sıhhatidir, cihanın da; a Ay yüzlümüz, bedenin sıhhatte olsun.

A bedeni cana benziyen, bedenin âfiyette olsun, lûtuf gölgen başımızdan eksik olmasın.

Bir gül bahçesine benziyen yüzün ebedî olarak ter ü tâze olsun; çünkü orası gönül otlağıdır. Bizim çayırımız-çimenimizdir, bizim ovamızdır.

Hastalığın, senin vücuduna gelmesin de tekcanımıza gelsin bizim; gelsin de canımızı bezeyen akıl kesilsin bize.

XI

Canım, bir güzel gördü, tir-tir titremiye başladı; yüreğim çatlayıp yanıldı, vah canım vah, neler oldu sana?

3700. Canım, aşk şarabının ışıklarından bir yudumcuk içti de ağırlıklarını attı, aşk göğünde uçmıya koyuldu.

Canım, kanıncıyadek bile-bile aşkında uçtukça uçtu; kör bile ona ulaşsa gözleri açılır, iyileşir.

İki dünyada da eşi görülmemiş bir dolunaya âşıkım, gerçekten de canım, eşi görülmemiş bir aşka tutuldu.

Canımda, mal-mülk hevesi yok; onun aşkıyla varını-yoğunu attı; nesi varsa ona saçtı-döktü.

İstek gemileri, yücelik, devlet denizlerinde akıp gideli bir gün bile durmadan hep onu gezdirmede;

Canıma nazarı değdi de öldürdü onu; üstünlüklerini, yaptığı iyilikleri sayıp dökmiye başlıyalı üstünlükleri, iyilikleri çoğaldıkça çoğaldı, âciz kaldım saymadan

Aşkına yardım edenler, canımın düştüğü işle ilgilendiler, yükünü hafiflettiler de canım, helâk olduktan sonra kurtuldu, muradına erdi.

Ah, bir büyük, bir yüce sevgilinin aşkından neler geldi canımın başına, neler; onu övdükçe o övüşler, gene de hor-hakıyr kaldı, onun yüceliğine ulâşamadı gitti.

Gayb kitabında onun yaptığı işler okuduğundan beri insan elden giden vuslat zamanını düşünür de buluşacağından yeise düşer, ümidini keser âdeta.

Canım, geçmiş zamandaki buluşmaları gördükçe açılır, ferahlar; sonra gelecek günleri düşününce geçmiş, gözüne görünmez olur.

3710. Efendimizin ne de güzel bir ihsanı var ki bir üfürdü mü yeniden can verir insana; bir kadeh şarap sundu mu halini-ahvalini düzene kor gider.

Ağır, dayanılmaz aşk, gönlümde bir inci tanesi gibi gizlendi; o inci tanesinden canım ağırlaştı âdeta.

Hani hür kadın, doğum sancılarına tutulur da ağrılar-sızılar içinde tehlikelere düşer, taşıdığı yükün kendisine hiçbir faydası olmaz ya, tıpkı onun gibi.

Fakat lütufları bol olan efendimiz, canımı bir yüksek yere götürdü de başına yağmur gibi lûtuflar yağdırdı.

Ulu, büyük, üstün, işlerinde olgun, zamanın sahibi, herkesin umut kıblesi Şemseddîn,

Canım helâk gölgesindeyken ona rastladı; onu ağırladı, ululadı da o andan itibaren artık aşağılıklara düşmedi.

Aşkla örülmüş bir zırh Tebriz'den geldi; canım kendi zırhından soyunduğu sabah, o zırhı giyindi.

Canım, övünerek dedi ki: Onun yüceliği bizi seçti; sonra da can, ona ait sözleri kıskandı da susuverdi(*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

XII

Siz olmadıktan sonra yüzümüze ancak altın damgası vurulsun, sararıp solalım gitsin. Siz olmazsanız gönül denizinin dibinde inci de olmasın varsın.

Neş'e bahçesinde ağaçların dalları kuvvetli, ter ü tâze; fakat siz olmazsanız kurusun, yeşermesin.

3720. Gönül devletkuşu, gölgenizde karar kıldı; siz olmazsanız ateşler içine düşsün gitsin.

Onu hasta gördüm de cana dedim ki: Nicesin, hoş musun? Kendine gel de dedi, şu sözü söyle: Meyva olmadıktan sonra siz yoksanız yaprak da olmasın varsın.

A hasta can dedim, günüm ışıdı, hayaline bakın onun; dedi ki: Şu düştüğüm güç eziyet, kötü hastalık, siz olmadıkça iyileşmesin.

Can sizsiniz, bütün halk ateşten yapılma şekiller; siz yoksanız, ateşin şekilleri de yok olsun, ateşin kendisi de.

Her ciğere yudum-yudum içsin diye ateşle dopdolu kadehi sunuyoruz; siz olmadıktan sonra Kevser şerbeti de olmasın.

Elest şarabını içtikten sonra yüz binlerce can fedâ oldu gitti; akıl diyor ki: Siz yoksanız başımda o şarabın neş'esi de olmasın gitsin.

İki köy de, yâni ki varlık da senin kokunla parladı; bu kulunuz köleniz, söz olmadıktan sonra iki köyde de baş olmasın, ululuk bulmasın.

Yüzünü görmek için gözümde nurdan yüz tane kanat var; siz yoksanız iki gözümde de tek bir kanat bile olmasın varsın.

Siz olmadıkça her kılımız, bir Sencer, bir Husrev olmuş, ne çıkar? Sizsiz Husrev de olmasın, padişahlar padişahı da, Sencer de.

Şemseddîn'in ayrılığı hançer çekip durdukça, sizsiz elimize aldığımız gül desteleri, ancak hançer olsun.

XIII

3730. Böyle bir devlet kılıcın varken sen zebun oluyorsun ha niçin? Mücevhersin, incisin, taştan da aşağı bir hale geliyorsun, neden?

Herkes bir yanını tutmuş, bir tarafa çekmede; halbuki leş değilsin, hattâ üstelik, bir de sevgilinin doğanısın, niçin böyle oluyor?

Gözüne bakış kudreti, ebedî gözden geldi; geçici şeylere bakmaktan utanması gerek gözlerinin, neden utanmıyor?

Kimsenin veresiye, yahut peşin, toprak vererek almadığı kimse, ne diye peşin mâdene önderlik eder acaba?

Apacı canına bakınca kâfirliğin bile utanca gelen o kara canlı, senin başına zehirler döküyor, halbuki sen iman balısın, bu ne hal?

(s. 190) Sen, böylesine üstüne titriyorsun onun; halbuki o, senin gölgen; sonucu o, bir şekilden ibaret, halbuki sen cansın; bu ne iş?

O, kendi aybını örtmek için boyuna senin aybını söyler durur; sende gayb âleminden canlar saçmadasın ona; biliyor musun, bu neden?

Onda bir varlık görünce o, ben değilim diyorsun; onun dâvasını görmüyorsun da osun sen diyorsun; neden bu?

Dostların öfkesi eğretidir, onların temeli, senin sevgindir; eğreti öfke için tutuyor da temelli nesneyi sürüp atıyorsun, niçin?

Gerçekten de padişah, Tebrizli Şems'tir, ona bir ikinci yoktur; gerçek olmıyana asıl, padişaha ikinci diyorsun, bu neden?

XIV

3740. Geceleyin gelip çatan belânız, uzadıkça uzadı; çoğaldı-gitti. A canımın sevgilisi, beni yapayalnız bıraktın; nerde buluşma zamanı?

Ne de hoşsun a yücelik güneşi, bizi aydınlattığın an. Merhaba a bizi kendimizden geçiren, karanlıkları aydınlatan dolunay.

İstediğin kadar cevret; senden başkası gerekmez bize; istediğin kadar gönlümüzü yoklıyadur; senden başka efendimiz yok bizim.

A seher yeli, bana muştuluk verdiğin sevgilinin yanındayım; a kavuşma hayali, canım, bizimle oynaştığın yerde, buluştuğun anda.

A Tebriz'imizden ayrılan Şeyh Şemseddîn, niceyedek yüzümüzde, ayrılıkla tırmaladığın yaraların izlerini seyredeceksin?(*)

(*) Bu gazel Arapçadır.

XV

Seni ya akıl anlar, ya aşk, yahut da tertemiz can; Levh-i Mahfûzunu da gökte, melekler tanır ancak.

*Seni ya Cebrail görür rüyada, ya Mesîhâ, yahut da Kelîm; sana lâyık yer, ya Sidrelerdir, ya son duraklar.

Mûsa'nın Tûrdağı, aşk sevdasıyla defalarca kan kesildi; çünkü efendiler efendisi Şemseddîn'den Tûr'a sesler düşer durur.

*Uhuddağı, yüzünün değirmisini görmüş de hasedinden yalım-yalım parlayıp yanmış; Ahmed'in canı da onun şevkiyle ne kadar da özlemedeyim" diye nâra atmış.

Güzelliğinden bir kıl ucu, perdesiz olarak vursa Tanrı'nın gayreti, Tanrı'nın kıskançlığı, iki dünyayı da ateşlere yakar.

3750. Güzelliği yüz binlerce perdenin ardından parlayıp vurmuş da can, nâralar atmıya başlamış: Merhaba padişahım, merhaba.

Usul boylu selvi, eğilmiş de Tebriz'e karşı secdeye kapanmış; Sühâ yıldızı da Tebriz'in atının eğer örtüsünü taşımıya koyulmuş.

XVI

A gönlümün hevesleri, gel-gel-gel-gel. A dileğim, isteğim, gel-gel-gel-gel.

Bağlanmışım düğüm-düğüm, dağılmışım bölüm-bölüm, tıpkı saçların gibi, tıpkı saçların gib. A benim düğümümü çözen, a benim dağınıklığımı düzene sokan, gel-gel-gel-gel.

Yoldan, konaktan konuşma; artık konuşma, konuşma artık, a benim yolum, konağım, gel-gel-gel-gel.

Yerden alıvermiştin hani, bir avuç toprak, bir avuç toprak; o toprağın içindeyim ben, gel-gel-gel-gel.

Ayrırım iyilikten kötülüğü, anlarım-anlarım bunu; güzelliğin ne anlamışım, ne bilmişim, şaşkınım; gel-gel-gel-gel.

Aşkınla yanıp yakılmasın aklım, aşkınla yanıp yakılmasın, hiçbir şey bilmiyorum, akıllı değilim hani, gel-gel-gel-gel.

A padişah Salâhaddin, hem ortadasın, hem gizlisin; a şaşılacak şeyim, a temel direğim benim, gel-gel-gel-gel.

XVII

Buluşmayı özleyip ateşlere yandığım zaman ben de Mûsa gibi Tûrdağına gittim; ne mutlu bana, ne mutlu.

3760. Orda bir padişah, bir sultanlar sultanı, bir canlar geliştiren, bir pek lâtif, bir pek cana canlar katan, bir pek gönüller alan dilber gördüm.

Turdağı da, yazı da, çöl de yüzünün nuruyla parıl-parıl yanıp parlamadaydı, âdeta ebedî cennete dönmüştü.

O padişahımızın huzurunda, yüzleri parlak Ay gibi parlıyan gümüş bedenli sâkiler, ellerinde altın kadehlerle durmadaydı.

Safran gibi sararmış yüzler, onun güzelliğinin nuruyla parlıyor, meclisine mahrem olanlar, izinin tozunu tutya gibi gözlerine çekiyorlardı.

Onun aşk nağmesinden yeryüzü, çoşmuş-köpürmüştü orda; ona kavuşma havasına düşmüş, boyuna dönüp duruyordu gök.

O padişahlar padişahı, yokluğa bir baktı da yokluk canlandı, himmet ayağıyla varlığın ta başına bastı.

Çalgıcı, orda perdeleri birbirine katar, koparır gider; zâten onun ışığı, iki âlemde de bir perde mi kor?

Lûtuf gölgeleri, üstünlük güneşiyle birleşti de bütün birbirine zıt olanları bir araya topladı, aşkının olgunluğu, zıtların birleşmesini bile caiz gördü.

Seher yeli,yüzünden örtüyü kapınca herkesin hayali yok oluverdi; bütün hayaller, zerre-zerre dağılıp silindi.

Fakat varlıkları yok olunca da bir tanesi, yüz tane oldu; orda var olan, yok göründü bana, yok olan, var.

3770. O cana benzer dünyanın ötesinde, onun havasına kapılmış vefâ zerreleri gördüm, hepsi de tertemizdi, hepsi de apaydındı.

O vakit, ona karşı pek utandım da her an, suçumdan, cefâda bulunmam yüzünden kuşandığım zünnârı çözmiye koyuldum.

A Ay yüzlüm dedim; töbe ettim, reddetme töbeleri; dedi ki: Töbeyi görmen için önünde çok uzun bir yol var.

XVIII

Sevgilimizin perdesinden başka bir perdeye vurma, o her işi-her gücü tatlı şirin Yûsuf'umuzun, Yûsuf gibi binlerce güzele bedel güzelimizin perdesinden çal ancak.

O meyhâneci, o şaraplar sunan padişahımızın kanlı bakışları, Yûsuf'ları sarhoş etti, perdelerini yırttı, sırlarını fâş etti onların.

Canımız da civarındaki köpekler gibi kan içmiye alıştı; kan içen köpeğimize binlerce âferinler olsun.

Onun aşk nağmesinde yüzlerce ebedî bahar var; gülümüzde, gül bahçemizde yüz binlerce bülbül şakımada.

Gönül, o devrin İsâ'sından zünnâr kuşandı ya, iman bile bu zünnârımızı kıskanır bizim.

Ne doğudan, ne batıdan, candan doğdu, parladı bir güneş; onun yüzünden kapımız, duvarımız, zerre gibi oynamıya koyuldu.

O güneşin peşinde zerrelerin sanki; gece-gündüz işimiz, zerre gibi oynayıp durmak.

3780. Değil mi ki Tebrizli Şemseddîn, şimdi bizim dostumuz, aşka düşen âşıklara çok dostluklar ederiz biz.

XIX

A sâki, o arı-duru şarabı döndür, sun bize; varı da yok et, yoğu da, şu lâfı da yırt gitsin.

Sun o şarabı ki kuvveti, arılığı-duruluğu, neş'esi, Kafdağını bile kökünden söker.

O arı-duru şarap akılda bir oyunlar dokur ki akıl, varlık dokumalarını dokuyan çulhayı, yurdundan sürer, çıkarır.

Öylesine bir şaraptır ki adelet, insaf sahibi din, onun ettiği o güzelim zulümleri, eziyetleri, o hoş kâfirlikleri görür de utanır.

Senin aklın, senin, şunu şöyle yapayım, bunu böyle edeyim diye kuruntuya düşmen, senin huyun-husun yıldızlara benzer, o güneşe benziyen şarapla erit, yok et bunları.

Can kadehini doldur o şarapla da seyret onun lûtufunu; iç o şarabı da can gözün açılsın, o lûtufları gör.

Bedenin sanki bir ayakkabı, canınsa o bedende bir ayakkabıcı; bir dikiciye nasıl olur da padişahın sırdaşı derler?

Ateşten yaratılmış canın o şaraptan ne haberi olur; topraktan çanak-çömlek yapan kişinin gönlünde nerden gayret ateşi olacak?

Şemseddîn'imiz, Tanrı'nın elinde bir Tanrı kılıcı kesilmiştir; merhaba o kılıca, merhaba o kılıcı taşıyana.

3790. Özliyenlerin dilek atlarını ona ulaştır; Tanrım, şu örtüyü, şu yaygıları sen yitirtme.

Tebriz şehri, öylesine bir şehir ki eğer geçmişler, onun sırrındaki sırdan bir haber alsalardı özleyişlerinden hepsi de sarhoş olurdu, kendinden geçerdi.

— B —

XX

Ah şu çirkinlerden, örtü ardından Ay yüzlü görünüyorlar; içten saman ateşidir onlar, fakat görünüşte Ay ışığı gibi parlar dururlar.

Deccâl'in savaşı, kuruntusu içindedir, abdâlin rengiyse dışardadır, onlar, oldukları gibi görünürler; hırsızların tuzakları içlerindedir, padişahların remizleriyse konuşmalarında.

Çarşafa âşık olma, balçığa eşek sürme de eşek gibi balçığa saplanıp kalma.

Köpeğe bile ekmek versen önce koklar da sonra yer; sen köpek değilsin, arslansın, ekmek için bunca koşup didişmen de ne oluyor?

Bir renkli leş gördün mü canım diyorsun; can nerde, renk nerde? Canı ara, canı bul.

Sen sorusun, sevgilinin dileğiyse her soruya cevaptır; cevap verildi mi soru, bu cevapta yok olur gider.

Şarap, nasıl üzüm suyunun lütfuyla var olmuşsa sen de onun sözüyle var oldun; su, nasıl şarapta yok olduysa sen de onun şarabıyla yok oldun.

Ateş yalımlanınca nasıl yücelirse o da nâza-edâya girişmiş de baş çekmiş; sense utancından doğrunun karşısında eğri gibi başını önüne eğmişsin.

3800. Güz mevsiminin yağması, bağı-bahçeyi yapraksız bıraktıysa ne çıkar? Kapıyı açmak için bahar padişahının adaleti geldi, çattı.

(s. 191) *Yapraklara, mektuplar, kitaplar gibi yeşil yazılar yazılmış; o yazıların ne olduğunu, ne demek istediğini, kitabın aslı, katında olandan öğren.

XXI

Erlere, ya sevgiliyle buluşmak gerek, ya şarap; çünkü *eli deniz gibi* açık, cömert kişi ırmağa ayak basmaz.

Ebedî kişilerin ölümsüz canlarına benziyen o erler, durulukta su gibidirler, cömertlikte bulut gibi.

Âbıhayatın yoldaşlarıdır onlar, gökyüzünün Hızır'ları; her mâmur yerin hayatıdır onlar, her yıkık yerin defineleri.

Su, ışığın eşi-dostudur; o, durudur, bu, güzel; her ikisi de gammazdır amma bu gammazlığı kin yüzünden yapmazlar, hesaplarlar, tasarlarlar da yaparlar.

Su, ya leğende bulunur, ya ırmakta; avuca alınınca *oynamıya başlar;* ışık da duvara vurdu mu kıvranıp titremiye koyulur.

Cinsin, cinsini özleyip çekmisi kıyametedek sürer gider kardeş; sen dikkat et de gör, ben sustum, doğrusunu Tanrı daha iyi bilir.

— T —

XXII

Âşıkların içlerinde bir başka âlem vardır amma bizim sevgilimizin aşkı, nbaşka bir zevktir, bambaşka bir can.

Aydın gönüller, pek çok gizli şeyler bilirler amma âşıkların gönülleri şka bir gizli şey bilir.

3810. Hikmetler söyliyen nice dilbere özleyiş yüzünden kulak ılmiştir; çünkü o, her sırra başka bir terceman sanki.

Dikkat et de bak, onun lütfuyla canın tâ içinde gümüşten düzülmüş bir yüzü var; bunu gör de bil ki bu önemli yerin başka göğü var.

Akıl, aşk,· bilgi, Tanrı damının merdivenidir amma gerçek âlemde ırı'ya ulaşmak için bambaşka bir mediven vardır.

Geceleyin yol alanlar, akıl padişahından da, bekçiden de kurtuldular, o ıa yöneldiler; fakat o canın o yanda bambaşka bir bekçisi var.

Mâna yolunun güzelleri, bir gönülle uğraşmakta şaşırıp kaldılar; ara, gönülün bambaşka bir sevgili var diye vahiy geldi.

Alınmış, kapılmış gönül kınamaya açılan diller, dudağınızı yumun; ıkü onun da bir başka dili var.

Tebrizli Şems, muma-ışığa benzer, bütün mumlar-ışıklar, onun vânesidir; çünkü gönlün ta içinde bambaşka apaçık bir âlemi var onun.

XXIII

Yaşayış suyu apaydın olan kişinin toprağı ol; yoksa yarım can bedendeyken elbette yarım ekmek eline geçer.

Ona dedim ki: Sonucu bir buluşma için bunca ayrılık çekme de nedir? Dedi ki: Evet, kasabım ben, budu gerdanla satarım.

Gönül ovasını seyre gitmiştim; söyleyip açıklamanın da yeri mi; o ova göze bile sığmıyor.

3820. Sevgili-sevgili diyenlerin sarhoş gözleri her zaman benimle; fakat benim gözümdeki, gözelere değil, iki âleme bile sığmaz.

Yürü, iki âlemden de daha üstün ol, daha geniş ol da gönlümdeki canımın canını da başına saçıp dökeyim, gözlerimdeki görüşü de.

Zerer-zerre âşıkçasına sevgilisine omuz vurmada, âdeta hadi, artık sözleşme, nikâh kıyma vakti demede.

O bağlaşmada, o uzlaşmada suyla ateş bir olmuştur; orda gül koncası sünbüldür, her ikisi de süsen.

Onların ayaklarının altında defineler, hazineler var, yücelerinde bağlar-bahçeler; yücelerden gelen sesi dinle: Aşağı-yukarı demenin çağı değil.

Ben açıkça söylemesem de şekli, huyu görünmediği, bilinmediği halde meydanda o; zevki başta hüküm sürmede, halkası boynu bezemede.

A Tebrizli Şems, sen bir güneşsin, seni nasıl öveyim ben? Yüz dilim var, hepsi de kılıç gibi; fakat seni anlatmıya koyuldum mu hepsi de peltek, hepsi de kekeme.

XXIV

Sevgi olmadıkça hizmette bunumanın bir değeri var mıdır? Yoktur. lizmet etmek eldedir de sevmek, elde değildir.

Sevgi, bir tevlye içten hizmet edip durmadır zâten, dünyada sevgiden ›aşka hiçbir hizmet, birtevlye sürüp gitmez.

Sarhoş olmadığın halde kendini sevgi sarhoşu gösterirsen aşk der ki: ıyran içti, ayran; sarhoş değil o.

3830. Ne diye özenip gösterişe kapılır da havalarda yukarı-aşağı, oynar lurur; aşağı olmıyan kişi, niceyedek kendini aşağılatır?

Balık gibi dünya ağına tutuldu da denizden uzak kaldı; sonra da oltaya utulmamış sanıyor kendini.

XXV

Gönlün bende olmadıktan, benimle bulunmadıktan sonra beraber turmuşuz, bir arada düşüp kalkmışız, faydası yok; benimle oturup :alkıyorsun amma değil mi ki böylesin, hiçbir faydası yok.

Ağzın bağlı, ciğerin ateşli olduktan sonra ırmağın içine dalmışsın, suyu örüp bulmuşsun, bir fayda yok sana.

Bedende can olmadıkça şeklin, kıyafetin zevki olmaz; ekmek, yemek lmadıktan sonra faydası yok sahanın, sininin.

Yeryüzü, göğe kadar miskle, anberle dolu olsa koku alamıyan kişiye ne ıydası var?

Ateşten kaçtıkça hamur gibi ekşisin, hamsın; binlerce dost seçsen, ınlerce güzel bulsan bir faydası yok.

XXVI

Ölümünden sonra güzel huyların, senin önünden koşar, Ay yüzlü kadınlar gibi sıfatlar âleminde salınıp gider.

Biri, elinden tutar, öbürü, hatırını sorar, öteki de sana meze getirir, şekerler sunar.

Bedeni boşadın mı karşında Müslüman, inanmış, mutî, töbekâr hûrileri, saf-saf durur görürsün.

•Sayısız hûriler, tabutunun önünde yürüyüp gider; sabrın, şiddetle çekip alan meleklerdir, şükrün, ne'şeli-neş'eli yürüyüp giden melekler.

3840. Mezarda tertemiz huyların eş-dost olur sana; oğullar, kızlar gibi sarılırlar sana.

İtaatinin, âdetinin arışıyla-argacıyla dokunmuş güzelim elbiseler giyersin; can yaygın, şu cihetlerden dışarı, yayılır mı yayılır, geniş bir alan olur.

Aklını başına al da sus, sus da iyi tohum ekmiye bak; çünkü ebedî cennet, doğru işlerden meydana gelmiştir.

XXVII

A kervanbaşı, develere bak, katar baştan başa sarhoş; bey de sarhoş, :a da sarhoş, dost da sarhoş, yabancı da sarhoş.

A bahçıvan, gökgürültüsü şarkıcı oldu, bulut sâkiliğe girişti; bahçe de hoş, ova da sarhoş, konca da sarhoş, tiken de sarhoş.

A gökyüzü, niceye bir dönüp duracaksın? Unsurların dönüşünü ret; su da sarhoş, yel de sarhoş, toprak da sarhoş, ateş de sarhoş.

Görünüşteki hal, bu işte, içyüzdeki hali hiç sorma; can da sarhoş, akıl sarhoş, vehim de sarhoş, sırlar da sarhoş.

Yürü, zorbalığı bırak, toprak ol da toprağı gör; sınıkları onaran Tanrı fuyla zerre-zerre, her zerresi sarhoş.

Kışın bağda-bahçede sarhoşluk bitti artık dememek için bir müddet, hoş bir halde hileci-düzenci gözden gizlenmişti.

O ağaçların kökleri gizlice şarab içiyor. Bir-iki gün sabret hele de ınsınlar, sarhoş bir halde kalksınlar da seyret.

3850. Sana birisi çarparsa, birisiyle tokuşursan sakın sarhoşların işinden, yürüyüşünden incinme, böylesine bir sâki, böylesine bir gıcı bulundukça sarhoş, nasıl olur da düzgün yürüyebilir?

A sâki, bir şarap sun, niceye bir bu kavga? Dostlar ikrardan sarhoş, şmanlar inkârdan sarhoş.

Şarabı fazla-fazla sun da şu düğüm çözülsün; şarap, başa iyiden iyiye ir etmedikçe sarhoş, sargını verir mi hiç?

Orda sâkinin nekesliği, şarabın bozukluğuyla beraber gider; ikisinin de şunsuzluğunu görüyorsun, artık sarhoş, nasıl doğru-düzen gidebilir?

Sapsarı yüzleri gör de gül renkli şarap sun; çünkü sarhoşsun yüzü, ıağı, şu allıkla kızarmaz.

Güzelim bir Tanrı şarabın var, pek çabuk siniyor; sarhoş dilerse o aptan bir gecede yüz eşek yükü içer.

A Tebrizli Şems, zamanında hiçbir kimse ayık değil; kâfir de harap, ı'min de; ham sofu da sarhoş, meyhâneci de.

XXVIII

Çalgıcı, şu perdeden çal; çünkü sevgilimiz sarhoş bir halde geldi; o tertemiz, o vefalı yaşayış, sarhoş olmuş, çıkageldi.

Kahır elbisesini giyinse bile kıvılcım gibi tanırım onu ben; çünkü o, bu şiveyle sarhoş bir halde çok geldi bize.

Suyumuzu dökerse, testimizi kırarsa bir söz söyleme kardeş, çünkü şimdi saka, sarhoş olmuş, sarhoş bir halde geldi.

3860. Sarhoşumu aldatırım da o gülümser, şu bön kişiye bak der, sarhoş olmuş da nerden gelmiş ki?

O kişiyi mi aldatmıya kalkışıyorsun ki onun küçücük bir sözüyle ateş kendinden geçer, toprakla yel sarhoş olur gider.

Ona dedim ki: Ben ölürsem, sen de mezarımın başına gelirsen o güzel yüzlü, sarhoş bir halde gelmiş diye sıçrar, mezarımdan çıkarım.

O dedi ki: Kim inanır bu söze? Tanrıdan sarhoş olarak gelen kişinin, Tanrı'yla var olanın canı ölür mü hiç?

Neliksiz-niteliksiz aşka bak, canı kadeh gibi dolduruyor; sâkinin yüzün seyret, sevgiliyle buluşmuş da sarhoş olmuş, gelmiş.

(s. 192) Herkes dünyada bir dost seçti, bizim sevgilimiz de, bizim-dostumuz da aşk; çünkü bu aşk, Elest meclisinden bizsiz-sizsiz, sarhoş bir halde çıkagelmiştir.

XXIX

Güneş, bugün bambaşka bir şekilde doğdu, başka bir çeşit parlıyor; ışıklarında canımız, zerreler gibi oynamada.

Talin evimizde Müşteri yıldızı, Ayla zühre huzurumuza; böylece o sevgili, çevgene benziyen saçlarıyla şu meydanın tek beyi olmuş.

Burası padişah meclisi, padişaha kul olana âfiyetler olsun; rahmet sofrasını yaymış, kardeşlere sâkilin ediyor.

3870. A sâki, sona geldin, yeni baştan işrete başlat, sun şarabı; ayak da nedir, baş da ne? Ayakla baş, bir olmuş gitmiş.

XXX

Mademki zâtına tahammülün yok, gözünü sıfatlara aç, onlara dal; mademki cihetlere sığmıyanı görmüyorsun, cihetlerdeki nurunu gör.

Şu gök perdenin ardındaki hûrileri gör, ışığa mensub olanları seyret; hepsi de Müslüman, inanmış, mutî, suçsuz.

*Herbiri nazlı, oynak; herbiri âşığın gönlünü alır; herbiri Tarâz mumu, herbiri kurtuluş sabahı.

Herbiri dudağını yummuş, ağzını kapamış, fakat anlatışta bir kılı kırka yarar; herbiri şekerler almada, herbiri şeker kamışı mâdeni.

Eski canı ver gitsin de yeni, yepyeni bir can almıya bak; yokluk, yoksulluk âleminde salınadur da onlardan zekât al.

Can sütünü bu Meryem'lerden em, çünkü sen de Meryem'den doğan ikinci bir çocuksun; Meryem'lerden süt em de İsâ gibi oğullardan, kızlardan vazgeç.

A her günü bayram, her gecesi Kadir, Berat olan, geceyi, gündüzü, iki Mecnun gibi zincirlere bağlıymışsın, çekip duruyorsun.

Şah yüz gösterince atla fil yoldaş oldu, akıl yoksulluğa düştü, mat oldu gitti, cansa savula savul deyip duruyor.

*Âşıkları, kargaşalık zamanında şaşkın, şişe gibi kırılıverir sanma; onların dayanışma karşı Cûdîdağı bile âciz kalır.

3880. Bütün sanatların, her türlü işin-gücün aslı, temeli, aşktır; fakat gönül tereliğini görmiyen tutar da saçma,sapan sözlere düşer.

Ben sustum, çünkü kendimden daha güzel söyliyen birini gördüm; onun huzurunda öleyim ben, a gerçekler, öldürün beni diyorum.

*Tebrizli Şems, şeker gibi ağzını açtı mı çürümüş, un-ufak olmuş kemikler bile oynamıya koyulur.

Yürü, sus, bundan böyle az söyle de adamakıllı işe giriş; niceye bir fâilâtün fâilâtün fâilât deyip duracaksın?

XXXI

Aşk, üstünlükte, bilgide, defterde, kâğıtlarda değildir; halk, dedikoduya düşmüştür ya; o yol da âşıkların yolu değildir.

Aşkın dalı, bil ki ezel âlemindedir, kökü ebed âdeminde; bu ağaç, ne Arş'a dayanır, ne yeryüzüne, ne de gövdesi vardır bu ağacın.

Aklı işten attık, hevesi de bir iyice dövdük; çünkü bu ululuk, şu akla, şu huylara lâyık değildir.

Hani bir özleyiş var ya sende, bil ki özleyişin kendinedir; sen sevgili oldun mu artık özleyiş kalmaz.

Deniz adamı, daima korkuyla ümit tahtasının üstündedir; fakat tahta da, adam da yokkoldu mu dalıp gitmeden başka birşey kalmaz.

Ey Tebrizli Şems, deniz de sensin, inci de sen; çünkü varlığın, baştan başa, tek yaratıcının sırrından başka birşey değil.

XXXII

3890. Bir kaynak isterim ki herkesin canına can katsın; bir sevgili isterim ki ondan ölü bile rahata-huzura kavuşsun.

Öylesine uçsuz-bucaksız bir denize kulum ki uçsuzluktan-bucaksızlıktan da üstündür o; taşa da, inciye de, her ikisine de lûtfu, ihsanlarda bulunmadadır.

Bahçenin de onun güzelliğinden payı, nasibi var, tavusun da; pek bezenmiş, kuşanmış değildir amma kuzguna bile lûtfu, ihsanı ulaşır.

Şekil noksanlışırsa mâna azalmaz ki; âşık, çamurlara bulanmıştır amma gene de zevk içindedir.

Canı seyret de gör, bedende, pislik-bulaşıklık yurdundadır amma pislikten, bulaşıklıktan haberi bile yoktur.

Ey Tebrizli Şems, devlet-ikbal evine ayağını basman, o evin döşemesine bir aydınlık, bir parlaklıktır, damına da bir süstür, bir yaldızdır.

XXXIII

İş erleri, bir araya toplanın, uyku vakti değil; uyuyan er, vallahi sohbet arkadaşlarından olamaz.

Dolap gibi döne-döne yaşlar döküp ağlamıyan, sarhoşların yüzlerini göremez, bostanın yolunu kaybeder gider.

A şu balçık dünyada gönlünün isteğini arayan, o ırmağın yanına koşuyorsun amma su yok o arkta.

Ey Ay, gönül göğüne doğ da geceyi gündüze çevir; çevir de gece yolcusu, bu gece Ay ışığı yok demesin.

3900. Gönlüm, aşkıyla cıva gibi titremiyorsa sevgilinin yerinden yurdundan da habersiz kalsın, mâdeninden de.

XXXIV

*Bak da seyret, bütün iyi kişiler, "Rab'leri suvarır onları" şarabıyla sarhoş; zevali olmıyan güzellikten yedi de sarhoş, beş de, dört de.

Şu kıyâmete bak, gayb âleminden belirdi, ortaya çıktı; sınıkları onaran Tanrı'nın şarabıyla küp de, testi de, havuz da, Kevser de sarhoş.

*Beden, yere vurmuş gölgeye benziyor, âşıkların tertemiz canları, kıyılarından ırmaklar akan cennetlerde sarhoş.

Tanrı güzelliğinin görünüşü çoğaldıkça iki âlem de zerre-zerre, Mûsa gibi sarhoş olmada.

Sarhoşların dileklerinden, kesin olarak beni göremezsin cevabından, Ahmed-i Muhtâr'ın her kılı, şefâat için sarhoş mu sarhoş.

O baştır âdeta, bizse sarık gibi sarılmışız ona, fakat o şaraptan baş da sarhoş, sarık da.

A Mısır Yûsuf'u, başını eğ de Mısır'a bak; şehir kargaşalık içinde, çarşı-pazar, hepsi sarhoş.

Kardeş, söylersem şu şaşılacak şeyden sen de şaşırır kalırsın; Arş da sarhoş bu işten, Kürsî de, gökler de.

Tebrizli Şems, gönlüme doğdu da bir meclistir, kurdu orda; aşk şarabıyla şu kapı da sarhoş, bu duvar da.

XXXV

3910. Can kutluluğunu, kutlu canı da görmediyse artık bu gül bahçesinde sevinilecek, neş'elenecek, ne var ki? Zâten o sevgilinin lûtfu olmadıkça yaşayışın aslı, temeli neye yarar?

Ezel meyhânesi, yüzünün ışığıyla dolmadıysa can yurdundaki binlerce ibâdet yeri, ne diye yıkılıp yok olmuştur?

Canımız, aşkıyla bir yerde bitip gelişmediyse neden devletli can, onun aşkıyla ikiz?

O yüzün lûtuf ışıkları, güzelik ihsanında bulunmadıysa âşıklar sarayının divânındaki şu sitem, şu zulüm de ne?

Suda-toprakta, şu balçıktan yaratılmış dünyada oturanlar, aşkımızı biliyorlarsa gönül kubbesine vuran bu gürültü, bu feryât da nedir?

Ateş yüzlü biri, canı gizlice ateşlemiyorsa neden âşıkların başları, ateşle, yelle dolu?

Canlar, mekânsızlık âleminde ateş rengine boyanmamışlarsa doğum gecesi gibi şu yüz binlerce meş'ale de ne?

Ona feda olmada canın bir kusuru yoksa peşin olarak verilen ilk söz ne , sonra da vaitte bulunma, kavilleşip zaman kesme ne?

Tebrizli Şemseddîn, canların padişahı değilse ne diye yüz binlerce kutlu can, her an onun emrine uymada, buyruğuna baş kesmede?

XXXVI

Hemencecik boynunu eğdin, hani kebabın, nerde şarabın? A güneşi tutulmuş kişi, ne de karanlık yüzlüsün sen.

3920. Hatırlıyor musun; sarhoşluk yüzünden akılla kavgaya girişmiş, savaşa kalkışmıştın; onun anahtarını kırarsan kim kapını açar senin?

Tatlı bir dertle kaynamıyorsun; hâsılı sirke satmadasın; âbıhayatın yolunu kesmişsin; yüzünün suyu gitmiş vesselâm.

Yüceldikçe yücelmiştin, üstünlük satmada, delilier göstermedeydin; işte şimdicek aşkın mehenk taşı geldi-çattı; hani sorun, nerde cevabın?

Tâcirlerin en büyüğüydün, kendini Kaarun gösteriyordun; bu bir rüyaydı, gördün, geçti gitti; çünkü başındaki uyku dağılıverdi.

Çok büyük lâflar ettin amma sonucu ayranın içine düştün; senin sâf şarabın ayran, elindeki ayranı içedur.

Bu sözlerin anlamını bilirsin amma gene de gizle; gizle de gönül levhindeki sözler, yazıya düşmesin.

XXXVII

A dilber, işrete koyulma çağı gelip çatmadı mı artık? A şeker mâdeni, şekerler saçma zamanı gelmedi mi ki?

Sen âbıhayata benziyorsun, biz de yerin altındaki tohuma benziyoruz; artık lûtfunla bize karışma, bizimle karılma zamanı geldi.

Tohum gibi çürüsem de sonucu yücelir, bir fidan kesilirim; çünkü bütün şeyleri birşeye katsan elbette birşey meydana gelir.

Bundan sonra a Tanrı kılıcı, elimde keskin ol; çünkü senin lûtfunla ateşten de daha keskin, daha sert olma çağı.

3930. Canı, huzuruna çektim, başka birşey var mı, nerde dedi; hiçbir şeyim yok da can da bu yokluk-yoksulluk yüzünden bu hale geldi dedim.

(s. 193) Can gözünün uykusu, baş gözünü de uykuya daldırdı;hâsılı Tebrizli Şems, perde oldu Tebrizli Şems'e.

XXXVIII

Doğ ey Ay, doğ âlemimize, sen olmadıkça gökyüzünde bir tek yıldız bile yok; hayalin ayağını vurarak, oynayıp gülerek gelmedikçe derdimize çare bulunmaz bizim.

Hayalin, dağa vursa kaynaklar akıtır; bizim şu gönlümüz, tutalım ki bir dağdır ancak, bir kayadır ancak.

Senin lûtfundan ayrı kalmıyan, senin ihsanına uğrıyan bir taştan ateş fışkırdı, öbür taştan su aktı, öteki taş da lâ'l kesildi.

Nice defalar güzelim, senin lûtfunu sınadım ben, ölüyü diriltin sen, hem birkere değil, birçok kereler.

Rahmet bulutu, her seher çağı yağmur yağdırmıyorsa bu, gene sendendir, senin işindir gene; sana karşı şu ağlıyan gönlüm, beşikteki bir çocuktan başka birşey değildir.

Şu gönlüm, gamdan-elemden Tûrdağı gibi yüz parça oldu; fakat o parçalardan bir tanesi bile elimde değil.

Mûsa'nın reddedilmez bir delil olan demir asâsını, bir kıvılcım sıçrasın, bir yıldız çaksın diye taşa dönmüş gönlüme vurdu, çünkü buluttan bir tek şimşek bile çakmıyor.

XXXIX

Sevgilimizin kapışında korkakların işi-gücü yok; ordakilerin hepsi de padişah; kullara yer yok orda.

3940. Bahtım, talihim var, kutlu kişiyim ben diye övünüp nazlanıyorsan bil ki bu baht, bu talih, bu kutluluk, bizim devletimize, bizim ikbalimize karşı bir ayıptır, bir ârdır ancak.

Yokluğunla-yoksulluğunla övünüyorsan yamalı hırkayı al da var, yürü; çünkü padişahımızın katında o giyim-kuşam, o şatafat, ancak zünnâdır.

Tanrı nuru olduysan doğudan tâ batıyadek gidedur; çünkü bu çeşit oldukça o ışıklardan da pervâmız yok bizim.

Tanrı sırrını bildiysen o yana eş-dost ol; çünkü bizim şu sırlarımız, o sırların huyunda-husunda değil.

Bizim yolumuzda gerçek ol, şu hileyi-düzeni bir yana bırak; çünkü meydanımız, hilekârın, düzenbazın at oynatacağı meydan değildir.

Sınırımızı ölçüp biçmek için kendine bir pergel kosan da iş yok; a kardeş, sınırımız, pergelle ölçülecek sınır değil ki.

Aşk sûfilerinin bir başka tekkesi var; bizim canımıza aş kâsesi vakıf geliri yok orda.

Cehennemin tâ dibinde oturdum, tacı-tahtı bıraktım ben; çünkü bizim ne cennete iştahımız var, ne iyi kişileri özlüyoruz.

— D —

XL

İşte buracıkta o altın yumurta yumurtlıyan kuşlar; işte buracıkta her seher çağı, başı dik, huysuz felek tayına eğer vuranlar.

At sürdüler mi yedinci kat gök meydan olur onlara; yattılar mı güneşle Ayı yastık edinir onlar.

3950. Öylesine balıklar onlar ki her birinin canında bir Yûnus var; gül fidanlırı ki gökyüzünü bezerler, güzelleşirler, feleği güzel türeli bir hale sokarlar.

Kıyâmet gününde cehennemi sömürüp içerler, cenneti diliyene bağışlarlar; buyruk sahibidir onlar, fakat ne duâ bilirler, ne ilenme.

Letâfetle dağları havada oynatırlar; tatlılıkla denizleri şeker gibi tatlılaştırırlar.

Bedenleri can haline getirirler, canları ölümsüz bir hale döndürürler; taşları lâ'l mâdeni yaparlar, küfürleri iman.

Herkesten daha fazla meydandadır onlar, herkesten daha fazla gizli; apacık görmek istersen gözünün önüne dikiliverirler.

Apaçık görmek istiyorsan ayaklarının bastığı toprağı sürme gibi çek gözüne; çünkü onlar, anadan doğma körü bile yol-iz görür bir hale getirirler.

Hor-hakıyr bile olsan arayıp dilemede tiken gibi sert ol, keskin ol da senin bütün tikenlerini gül haline, nesrin haline soksunlar.

Söylemiye gücüm-kudretim yetseydi söylenecek neler söylerdim; neler söylerdim de gökteki canlarla melekler bile beğenirlerdi.

XLI

Gönlün tâ içinde parıl-parıl parlıyan bir sevgiyi kim görmüştür? Halbuki şu belirişten, şu görünüşten önce onunla bizim aramızda binlerce ova vardı, binlerce yazı.

*Ölüleri, çürümüş, un-ufak olmuş kemikleri dirilten geldi; a ölüler, kalkın da kıyâmet günün seyredin.

3960. Şikâyetleri ne de güzel dinledi de derdimize derman oldu; çok ağladınız, gülün artık, perde ardından çıktınız, uykudan uyandınız.

*Yüce defterler, yüce yazıcılardan uçtu-geldi; gafletten uyanın da çalışıp çabalamak için dağılın.

*Tartılarımızı haber vermek için terazilerimiz geldi; Rabbimiz, hallerimizi düzene koy, a cömert Tanrı, affınla cömertlik et(*).

Padişahım, Farsça söyliyelim: Gönülden haberin var senin; Ayın parıl-parıl parlasın dursun, devletin ebedî olsun.

Dünyadan bıkmış, usanmış kişi, seni görür de güzelleşmez, gençleşmezse arı-duru suyu bulansın, ateşi kül haline gelsin.

Uyuyan kişi, senin sabahını görür de yatağından sıçrayıp kalkmazsa bahtının gözü, kıyâmetedek uyusun-kalsın.

(*) Bu gazelin ilk beş beyti Arapçadır.

XLII

Dünyada daha bağ, şarap, üzüm yokken canımız, zevalsiz bir şarapla, Tanrı şarabıyla sarhoştu.

Şu kaç-tut yokken, Mansûr, o gizli sözü, o nükteyi söylememişken biz, dünya Bağdad'ında, ben Tanrı'yım deyip duruyorduk.

Şu Nefs-i Küll, daha balçık âlemde mimarlığa başlamamışken gerçekler meyhânesinde işretimiz tamdı, düzülüp koşulmuştu, mâmur bir hale gelmişti.

Canımız, bir dünyadı sanki, can kadehi, güneş kesilmişti; o dünya, can şarabıyla boğazınadek ışıklara boğulmuştu.

3970. A sâki, şu balçık âleminde ululananları sarhoş et-gitsin de nasıl bir devletten ayrıldığımızı, nasıl bir bahttan uzak kaldığımızı anlasınlar.

Gizlenmiş, örtünmüş ne varsa hepsini ortaya dökmek için can yolundan çıkagelen sâkiye canlar fedâ olsun.

Biz, o sâkinin karşısında ağızlarımızı açmış, bekliyoruz; sunduğu şaraplar sersemlik vermez başa, balarısı, yapmadı onun balını.

Sevgili, ya' ağzımızı tut bizim, yahut da bil ki yedinci kat yerin altında gizlenen define meydana ha çıktı, ha çıkacak.

A Tebriz şehri, hani Şemseddîn yokken şöhret bulmuştu, her yana yayılmıştı adı-sanı, o zamanda haberin varsa o zamandan bahset, onu söyle.

XLIII

Kendimizin düşmanıyız da bizi öldürenin dostuyuz; denize gark olmuşuz, denizin dalgası öldürüyor bizi.

Bu çeşit gülerek, seve-seve tatlı canımızı veriyoruz, çünkü o ecel, bizi ballar, şekerler gibi tatlı-tatlı öldürüyor.

O nursuz-pirsiz şeytan, ondan mühlet isteyip duruyor; yarın değil, öbürsü gün öldürürüm diye o da mühlet veriyor ona.

İsmail gibi bir güzelce boyun ver hançerine, boğazını çekme sakın; çekip bağrına bassa da o basıyor; öldürse de o öldürüyor.

3980. Azrail'in haddi değildir âşıklara el uzatmak; aşka düşmüş âşıkları gene aşk öldürür, gene sevda öldürür.

*Öldürülenler, keşke kavmim bilseydi diy enâralar atmada; sevgili, görünüşte öldürüyor amma gizlice yüzlerce can vermede.

Yeryüzüne benziyen bedeninden bir baş çıkar da bak; seni göğe mi çekiyor, yoksa öldürüyor mu?

Can, bir yeldir alıyor, şarap, bir candır veriyor; can doğanını kurtarıyor, salıyor, gam kuzgununu öldürüyor.

Kendi Mesîhini darağacında öldürse bile öldürdü diye şüphelenen Hıristiyandır ancak, inanan, bu şüpheye düşmez.

Âşıkların her biri bir Mansûr'dur, kendini öldürtür, âşık olmıyansa kendini bile-bile öldürür gider.

Ecel, insanlara her gün yüzlerce defa çatar; Tanrı âşıkıysa ecel çatmadan, sebepsiz olarak kendini ölüme teslim eder.

İnkâr eden, kendini öldürür amma ben susayım mı, yoksa âşıkların ölümlerindeki sırrı söyliyeyim mi?

Tebrizli Şems, tanyerinden güneş gibi doğdu, pervâsızca yıldız mumlarını söndürüyor.

XLIV

İşte buracıkta gökyüzünü döndüren o ırmak; işte buracıkta Ayın, Zühre'nin hayran olduğu o yüz.

3990. İşte buracıkta her topu, birliğe çelip meydana sokan o padişah çevgeni.

İşte buracıkta o bilgi tahtasını gemi edinen, gemisine binmiyeni tûfanlara boğan Nûh.

Kim ondan hırka giyerse feleğin hırkasını çeker, alır; kim onadan bir lokma yerse o lokmadaki hikmet, onu Lokman haline getirir.

Yazı, kışı, sırayla değildir o padişahın; şu anı bana kış yapar, sana yaz.

Tapısında tikenle gül birdir; tikenin ucuyla birini yaralar, öbürüne tikeni güllük-gülüstanlık eder.

Kim suya kaçar sığınırsa su, emriyle ateş kesilir; fakat onun sevgisiyle ateşe atılana ateşi reyhan haline getirir.

Ben, şu kuvvetli delile dayanıp söylüyorum; delilim baştan başa şüpheden ibaret bile olsa o, o şüpheyi delil yapar.

(s. 194) A adam, ne diye şeytana bakıp kalırsın? Sen şuna bak, şuna dikkat et: O, andan âna insanı şeytan haline sokar, şeytanı da insan haline.

İşte buracıkta âbıhayata sahib olan o Hızır; diriye ölümsüzlük bağışlamada, ölüyü hayvan yapıp gitmede.

Filozof, buna "illet-i ûlâ-ilk sebep" adını takar amma o, kerem eder de filozofun illetine de bir derman verir.

4000. Tüm varlık aynasının özüdür o, soluk verme o aynaya; çünkü soluk verirsem buğulanır, suçlu sayar beni.

Soluk verme aynaya da seninle solukdaş olsun ayna; sen ona soluk verdin mi senden yüzünü gizler o.

Senin de küfrün, imanın onun buyruğuyladır, senden başkaları-

nın küfrü, imanı da; ondan baş çekme; onun gözleri imanı yağmalar gider.

Tanrı tapısında kendisini hiçbir şey bilmez sayan herşeyi bilir, anlar; fakat ona karşı bilgi satmıya kalkışanı, gayreti, hiçbir şey bilmez bir hale kor.

*Bu bilgi, bu taklit, bu sanı, senin için bir ekmek tuzağıdır; iyiden iyiye, görgü halindeki bilgiyi, ancak Kur'an'ı belleten verir; kim verdiyse bu bilgiyi o bilir.

O körün kapı-kapı dolaşıp durması, ümitsizliktendir; gözüne ilâç aramaz da boyuna ekmeği anar durur.

Bu söz, dünyaya sular bağışlamak, bedenleri can haline getirmek için uçsuz, bucaksız aşk denizinden akıp gelen bir sudur.

Balık olmıyan, suyun sonunu arar; fakat balık kesilen, hiç suyun sonunu düşünür mü?

Âşıkların yoluna yoklukla, gerçeklikle gelirsen Tebrizli Şems, seni erlerin sohbetine alır, er eder.

XLV

Ayrılığı altı yandan da saldı mı hiçbir şeyin faydası yoktur artık; gönlü dileyen, gönlün kanını koklar, o kokudan hoşlanır da bu yüzden gönül, kan kesilmiştir.

4010. *Kimse benim halimi anlamasın, benim için o feryâd etsin, feryâdım ondan duyulsun diye aşkıyla çeng çalmasını öğrendim.

A her yana koşup duran, bir türlü işin bir araya gelmedi gitti; senin işini bir araya getirecek, bir düzene sokacak olan, ancak altı yana sığmıyandır.

Arslan, ceylânı paralar; bizim arslanımızsa görülmemiş bir arslandır, ceylân resmine üfürür, can verir, ceylân yapar onu.

İçini lâleye döndürür, dışını safrana; bir an olur, seni kızılbey yapar, bir an gelir, sarı yapar, soldurur, sarartır(*).

O denizin dalgasını arama, o denize ırmaktır yardım eden; sen iki yağ parçası olan gözlerini ışık ırmağı haline getireni ara.

Yeni Ay gibi şu gamla eriyip inceliyen Ay yüzlüye ne mutlu; ne güzel kişidir, ne' şeker huyludur o kişi ki o şeker kamışlığının huyuyla huylanmıştır.

Aşk mührünü kabullenmek için mum gibi yumuşıyan demir, taşı inci haline getirir, toprağa anber kokusu verir.

Şarap, yahni, kebap isterse yanıp kavrulmuş gönlümü kebap, kanlı gözyaşlarımı şarap olarak huzuruna götürürüm, ona sunarım.

Leylek, gerçeği bilir, mülk sahibini tanır da "lek-lek—senin-senin" der; üveykkuşuysa perde ardındadır da o yüzden "kû-kû—nerde,nerde" diye öter durur.

Suyu, yağı azalt da sus, yağı gibi eriyedur; ne mutlu o yüzün derdiyle kendini eriyip kıl gibi inceltene.

(*) "Kızıl Bey" sözü, aynen böyle, Türkçedir.

XLVI

4020. Aşk, âşığı halka, adam-akılı düşman eder; âşık, tamamiyle halkı bir yana bıraktı mı da aşk, yüzünü ona döndürür.

Halka yarayan kişi, aşka yaramaz; çünkü kahpe canın yüz tane kocası olabilir.

Başkalarına yaramıyan, herkes tarafından atılan, bir yana bırakılan âşığı, aşk padişahı yanına alır, diz-dize onunla oturur.

Halk, onu sürdü-kovdu mu halktan kesilir, halkın huyunu bırakır; içten de, dıştan da aşkın huyuyla huylanır-gider.

Can, halk tarfından kabullenirse hatırı ona gider; herkese gönül verir, her yana, hırsızlamaca, bakınır durur.

Aşk, onu gördü mü der ki: Saçlarım gölgelendirir seni; âşık, o saçların gölgesine daldı mı artık miskler, anberler koklamıya başlar.

Fakat ben miski, anberi de o koku alma duygusuna düşman edeyim de aşk, her ikisinden de zorla vazgeçsin.

Âşık, bizi anarak misk koklar amma isteğe yeni atılmıştır, küçücük çocuklar gibi nerde-nerde deyip durmadadır.

Çocukluktan çıktı da bilgi gözünü açtı mı ırmak kenarında koşar mı hiç? Atılır ırmağın içine.

Yeni işe koyulmuş âşıksın acıya alış, acılar ye, acılar iç de Şirin, Husrev'in balından ilâç versin sana.

4030. Belki böylece Tebrizli Şems'ten bir sarhoşluk elde edersin de iki âlemin de ötesinden seni senden alıverir, sensiz bırakır seni.

XLVII

Şeker kamışı dengini aç ey güzel, aç da yaşayışımız tatlılaşsın; kendine gel, bak, şimdicek halkı gamlara daldırmak için gam dumanı geldi, her yanı sardı.

A rensizlik rengi, Ay gibi ne işlerin var senin; hani Ay da ışığıyla taşları lâ'l haline getirir, meyvalara renk verir, tat verir ya.

A Ay, perdeyi kaldır, şeker yükünü gizleme de senin o gümüş kucağında ahvalimiz altına dönsün.

Aşkın, kendinden geçirir, şaşırtır adamı; yüzün, neş'e verir, güldürür insanı; çünkü deniz o işi eder, çünkü inci bu işi.

Bir seher çağı, güneşin gönül yurdunda doğdu, kılıç vurdu; gökyüzü dayanıyorsa vur kılıcı canın boynuna.

Gözün, gözlere öylesine bir şarap sunar ki gözler, yetmiş perdeyi de aşar da yolu-izi görür.

Bir gece yalnız kalırsak padişah Salâhaddîn'in bize gösterdiği lûtufları, ettiği ihsanları kulağına söylerim senin.

XLVIII

Hem şarap satan dudakların şarabı ucuzlattı, hem şûh, sarhoş gözlerin koca sağrağı döndürdü.

Hem de güneş yüzün, dünyaya ışıklar bağışlamada; zehiri panzehir yapmada, küfrü iman.

4040. Kimi gözüne alırsa gözünü aydınlatır onun; kimi candan ederse sevgiliye gark eder onu.

Onun can padişahı, geçip kürsüye kuruldu mu gökyüzünü birbirine katar, Arş'ı tir-tir titretir.

İhtiyacından herkesin kâsesine göz diken kişiyi lûtfu kucakladı mı padişahla aynı kâseden yemek yiyen ulu bir kişi eder.

XLIX

O kişinin adını an ki ölü, onun güzelliğinden dirilir; bütün dünyanın ağlayışları, onunla buluşunca gülüş kesilir.

O kişiyi an ki güzelliği yüz gösterdi mi bütün dünyanın güzellikleri ona kul-köle kesilir.

Âbıhayat, tamamiyle tahtının altından akar; ırmağının suyunu içen ölümsüzlüğe kavuşur.

Bir gececik güneş, tahtının basamağını öpmüştür de o yüzden şu dönüp duran gökyüzünden dünyaya ışıkar saçar.

Âşıkların yaşayışı, düşkünlüktedir; onun için de onu umanın toprağı ayaklar altına döşenmiştir.

Ceylânların göbeklerindeki misk, miskin o güzelim kokusu, onun alnına dökülen saçlarından saçıldı da arslanın burnu bu kokuyu aldı, meşeliklerde avlanmak için çoştu, kükredi.

Âşığın kanatları gönül ateşinden yandı da âşık, güneş gbi, Ay gibi kolsuz, kanatsız uçmıya koyuldu.

4050. Ne mutludur Tebrizli Şems'in lûtfunu bulan can; dokuz kat göğü de geçti de mekânsızlık âlemine ayak bastı.

L

Bütün sâkilerin övündüğü sâkisin sen, gece-gündüz işte-güçte ol; gözün daima mahmur olsun, canımız da boyuna içsin dursun.

A güzel, içildikçe içilen meclisinde akılların, akılları başlarından gitsin; a dilber, coştukça coşan aşkınla ne baş kalsın, ne sarık.

Mısır'daki kadınlar gibi canın gönlü de doğransın, elleri de; Mısır Yûsuf'u da boyuna çarşının-pazarın birbirine girmesine sebeb olsun.

A sâki, senin elinden ne eller, elden çıktı; sarhoşun, senin elinle boyuna muradına ersin.

Kafamız yellerle, kırbamız sularla dolsun; yelimizi de aşk kabullensin, suyumuzu da aşk.

Güzeller padişahı beyimiz-efendimiz olsun, aşk tutsun, kapsın, kucaklasın bizi, devletin-ikbalin canı dostumuz olsun, talihle baht eşimiz.

Baş çekmedeyiz, başımız hoş, birbirimizi çekip kucaklıyoruz; şu varlığımız, daima sırları kendisine çeksin dursun.

LI

Dün gece gene filimizin hatırına Hindistan gelmişti; deliliğinden tâ sabahadek gecenin perdesini yırtıp duruyordu.

Dün gece sâkinin kadehleri tamamiyle dopdoluydu; hey gidi hey; dilerim, kıyâmetedek ömrümüz, hep dün geceki gibi geçsin.

4060. Şaraplar çoşmuştu ondan, akıllar başta değildi onun yüzünden; güzel yüzünden parça-buçuk da neş'eli olsun, tüm de; gül de sevinsin, tiken de.

Sarhoşların, âfiyetler olsun sesleri tâ göğe yükseliyordu; elimizde şarap kadehi vardı, başımızda yeller esiyordu.

Onların yüz binlerce gürültüsü göğe ağmadaydı; orda binlere Keykubad secdeye kapanmıştır.

(s. 195) Kutluluk günü, devlet günü, başımıza gelmiş, konmuştu; arı-duru, tertemiz kardeşlerden böylesine bir gün doğuvermişti ansızın.

Denize benzer birşeydir, dalgalanmıştı, gökyüzü, bu gece ondan bir eser bulmuştu da başına koymıya, yüzüne sürmiye koyulmuştu.

Maddeye ait herşey, kanlıklarla yolları bağlıyor, kesiyordu; derken Tanrı'lık ışığı o kapıla, o bağlı yolları açmıya başlamıştı.

O hava esince duygu düğümleri, öylece nasıl kalır; bu murada erişen kişi, nasıl olur da olduğu gibi kalakalır?

Müslümanlar, yeni baştan ömür sürmiye başlayın; çünkü sevgili, yokluk yurdunu varlık âlemi haline getiriyor, âşıkların dileğini vermede, onlara insaf etmede.

Sevgilimiz, bundan böyle düşkünlerin özrünü kabul etti demektir; çünkü o, nerde sâki olursa orda, hiç kimsecikler, doğru yolda kalamaz, hiç kimseciğin aklı başında olamaz.

*Müslümanlar, yardım, lütuf denizinin çoşup dalgalanması, içtihat şatafatını da kırdı-geçirdi, inanç fermânını da yırttı-gitti.

4070. O yardım, o lûtuf, padişah Salâhaddîn'dir; o, bir Yûsuf'tur ki mezatta müşteris, ancak Mısır azizi olabilir.

LII

Dün, âşıklar meclisinde sâki de beydi, çalgıcı da; birbirimize girdik, çünkü tut-kap günüydü.

Bu coşkunluğumuzu görünce araya, düşünceli akıl girdi amma düşünceli aklın öylesine ateşte yeri mi olur?

Âşıkları avlamada yüzlerce can gözü tuzak kurmuştu; aşk yayın dan binlerce ok uçuyordu.

Ejderhâ gibi bir ceylân, meydanı tozutmıya başladı; arslanlar bile onun karşısında değersiz birer dağ keçisiydi sanki.

Orda ihtiyar bir adam gördüm; gözleri kan çanağına dönmüştü, saçı-sakalı süt gibi bembayazdı.

Bir de gördüm ki o ceylân, hemencecik onun yanına koştu; gökler birbirinden ayrıldı; sanki bu bir düzendi.

Kavgadan-gürültüden güneş kâsesi de kırıldı, Ay kâsesi de; çünkü sarhoşların sağrakları, adam-akıllı doluydu.

Kutlu cana, bu haller nedir diye sordum; dedi ki: Kendimde değilim, ben de bilmiyorum, fakat hep o ihtiyarın fitnesi bunlar.

A Tebrizli Şems, sarhoşlarının halini gene sen bilirsin; a efendim, bir kusur ettiysem bağışla; ne gönlüm var, ne elim.

LIII

4080. Gözler, onun gözlerinden mahmurlaşmıştı; gözlerden gizlenmişti âdeta; böyle bir zamanda kötü göz, nasıl oldu da dokundu ona?

Ne mutluydu o gecelerimiz ki miskten, anberden perdelerle örtülmüştür; ne mutlu sabahlardı o sabahlarımız ki sevgilinin nuruyla kâfurla dolu bir hale gelmişti.

Arş'ın, Kürsî'nin yücelerinden âferin, mâşâallah sesleri geliyordu; öküze, balığa dek her taraf, nurlarla dolmuştu.

Her yanda, onun güzelliği yüzünden değersiz hale gelmiş bir Leylâ vardı, zerre-zerre bütün varlık, adı-sanı yayılmış bir Mecnun kesilmişti.

Gönül, onun yüzüne karşı, çoştukça coşan bir Bayezîd olmuştu; can, saçlarına asılmada Mansûr'a dönmüştü.

Sevgiyi arttıran ışığı bir kere daha getir, bir kere daha gel de işretimizden uzak kalan kişi kör olsun gitsin.

Bir sâki, koca bir sağrakla geldi de benden aldı; hûriler bile onu kıskanıyorlardı, ne çeşit güzellikti o, sarhoşluğumdan bilemedim ki.

Tebrizli Şemseddîn'in şekli, onun yüzü-gözü, aşkın da canına candır; zâten bu, aşk defterlerine tâ ezelde yazılmıştı.

LIV

Bir gül bahçesinden bir dal kırdıysam ne oldu ki? Kendimden geçtim de bir sevgilinin saçlarına sarıldıysam ne çıkar yâni?

İnancı olmıyan kişi gibi kendi kendimi yaralamışsam ne olmuş ki? Bir yankesicinin aşırdığı malı aşırdıysam ne olmuş sanki?

4090. Koca Bağdat'tan bir zenbil eksik olmuş, bu da birşey mi? Ambardan bir buğday alınmış, ne çıkar bundan?

A felek, şu hile, şu düzen ne vaktedek sürecek? Bir ancağız sevgili, sevgilisiyle bir hoşça otursa nolur yâni?

Onun söylenmedik gizli şeylerini söyliyeceğim işte, sana ne? Nolur söylesem de birazcık gönlüm ferahlasa?

Âşıkla sevgili arasında bir iştir olmuş, geçmiş; sen ne âşıksın, ne sevgili, sana noluyor?

Lûtuf afsununu okuduysa lâ'l dudağından ne eksildi ki? Bir hastanın canı, İsâ'dan şifâ bulduysa noldu yâni?

Bu gece Berat gecesiyse herkes bir berat buldu demektir; benim yanıma da yazısız bir Ay yüzlü dilber gelirse ne çıkar bundan?

A Tebrizli Şems senin aşkınla deli-divâne olur da âşıkları işten güçten alıkorsam, onların pazarını alt-üst eder dağıtırsam nolur ki?

LV

Seher çağı gönlümü alıp gitmek için sarhoş bir halde çıkageldi güzelim; Müslümanlar, sarhoş güzelin elinden medet.

Dün yüreğim çarpmadaydı, iki gözüm seyiriyordu; gönlüm kime kavuşacak, gözlerim ne görecek demiştim.

Seher çağı bu düşüncedeydim, derken aşkın, Ay gibi neş'eli-neş'eli çıkageldi.

4100. Ben kim oluyorum? Su, yel, toprak, ateş bile ondan sarhoş olmuş; onun ateşi bana da neler eder, toprağa da, yele de.

Aşk ondan gebedir, bu cihansa aşktan gebe; bu dünya şu dört unsurdan doğdu, fakat dört unsur aşktan doğdu.

LVI

Sevgilimizin aşkı, gayb âleminden hançer çekti mi istesem de, istemesem de tutar, beni kendine çeker, bağrına basar.

Birisiyle kilitle anahtar gibi eş oldum; o anda vurulmuş kuş gibi kanatlarım serpiliverdi, kanatlıktan çıktı gitti.

Âşıklarının küfrü de onun aşkının yazısı, dini-imanı da; and olsun Tanrı'ya, hâşâ, o yazı, başka bir topluma yazılmaz.

Açtı mı, açılır-saçılırım; bağladı mı, bağlanır-kalırım; meydandaki top, kim oluyor ki kendiliğinden çevgenden baş çeksin.

Gâh İbrâhim gibi beni ateşe çeker; gâh da beni Ahmed gibi ateşten alır, Kevser'e götürür.

Ateşi mi daha hoş, yoksa kevseri mi diyorsun; o padişahın, beni bir hoşça tutup çekmesi yok mu, nereye çekerse çeksin, o çeksin daha hoş bence.

Su da hoştur, ateş de; dert de onun vergisi, rahat-huzur da; bütün bu sebepleri, gözleri bağlamak için düzüp koşmuştur.

Dostu düşman gösterir, suyu ateşe döndürür,; bir mümini ansızın tutar, kâfirlerin halkasına katıverir.

4110. Aşkı, sarhoşlara da, serkeşlere de bağlayıştır, çözüştür; o aşk, serkeşleri saçlarından tutar da o çembere, o daireye sokar gider.

Çekinmek de onun vergisidir amma gene çekinmeli, ihtiyatlı olmalı; ananın çocuğuna karşı gösterdiği ihtiyatı da o vermiştir zâten.

LVII

O aşk padişahı atına bindi, kanlıklar ağını yırttı; on beş günlük dolunay gibi, bayram gününün güneşi gibi belirip çıktı.

Hizmetindeki yıldızlar, yüz binlerce, milyonlarca; herbiri de onun yüzünü nuruyla parladıkça parlamada.

O kutlu devranda burçları geçiyor, âşıklarının ateşten burcuna ulaşıyordu.

Derken gönlüne ben geldim, her yana baktı, orda, hiçbir safta göremedi beni.

Yakınlarına, filân dedi, neden ortada yok, o harab âşık, o her zaman tapımda olan sevdalı, neden görünmüyor?

Her gece, gelince onun mum gibi yanmakta olduğunu görür; her sabah, ağarınca onun feryatlarını duyar; nerde o?

Merhamet denizleri, gönlünden coşup dalgalandı; hem her yana bakıyordu, hem dizgin kasıyordu.

Âlemin bütün ateşleri diyordu, onun ateşinden yandı-tutuştu da aşk, afsunlar okuyup gönlüne üfürmiye koyuldu.

4120. Nerde o bir avuç toprak ki Ay ışığı gibi ona vurduk da tıpkı Ay ışığına döndü, yerden Ülker yıldızına dek vurdu, her yanı parlattı.

Aşkımızın sınayışına karşı Circîs gibi yüz kere dirildi, yüz kere şehid oldu.

Nerde o âşık ki yokluk, yaratıştan gebe kaldı da o kutlu talihi doğurdu, göbeğini de Tebrizli Şems'in aşkıyla kesti.

LVIII

Güzel yüzlülerin güneşi salınmada, yol verin; yüzlerinizi onun yüzünün üzelliğiyle Aya döndürün.
Eski ölülere yüzü, yüzlerce can vermede; bu âlemden geçip gitmiş şıklara haber salın.
O iki sâkinin, gözleriyle dudaklarının elinden her an şarab için, her aman mâşâallah deyin.
Bir ovaya benziyen yüzünde bir görülmemiş kuyu kazmışlar; o ovaya idin, o kuyuya düşmiye bakın.
Çadırlarda bir aydınlık, bir parıltı belirdi, atlarınızın kulaklarını o adırların kurulduğu yere çevirin.
Çadırının kurulduğu yer, kehribar gibi, âşıkları kendisine çekmede; a şıklar, artık bedenlerinizi saman çöpü haline getirin.
(s. 196) Onun sarhoş, mahmur gözlerine dikin gözlerinizi, aydınlansın özleriniz; kötü göz için ağlayın, vah-vah deyin.
4130. Canların padişahı Tebrizli Şems'tir; şimdi padişah odur; ona yüz utun, kendinizi o padişaha karşı mat edin gitsin.

LIX

Geldim, yüzümü sevgilimin ayaklarına sürmiye; geldim, bir ancağız ettiğim işten dolayı özür dilemiye.

Geldim, yeni baştan onun gül bahçesinde hizmet etmiye; geldim, ateş alıp kendi tikenimi tutuşturarak yakmıya.

Geldim, şu geçip giden tozu-kiri temizlemiye; sevgilim için iyi işimi kötü saymıya.

Geldim, ağlıyan gözlerle, o düzenci güzelin sevgisiyle gözlerimden akan kaynakları görsün diye.

Kalk ey hiçbir şeye eş olmamış aşk, sevgiye yeni baştan başla, merhamete yeni baştan giriş; öldüm, ikrârımdan da boşaldım, vazgeçtim ben, inkârımdan da.

Çünkü senin arılığın, senin duruluğun olmadıkça varlık âleminde arı-duru olmıya imkân yok; sensiz gamdan kurtulmak, iyileşip düzene girmek mümkün değil.

Görünüşte sustum ben, fakat bilirsin ki kanlar içen gönlümde kanlara bulanmış sözler var.

Ben susarken yüzüme iyi bak, iyi dikkat et de senin eserlerini bir iyice gör.

Bu gazeli kısa kestim, geri kalanı gönülde; beni o mahmur nergislerle sarhoş edersen söylerim.

Ey sözünden kalıp susan, ey eşinden ayrı düşen; nasıl oldu da o keskin aklını yitirdin de böyle şaşırıp kaldın?

4140. A susakalan, şu ateşli düşüncelerle ne âlemdesin; düşünceler, ağır, büyük ordularıyla gelip çatıyor.

Sözü insanlara söylerler, yalnızken hiç kimsecik, sevgilinin sırrını kapıya-duvara söylemez.

Yoksa sen adam mı bulamıyorsun da böyle susup duruyorsun? Hiç kimseyi sözlerine mahrem görmüyorsun sen.

Yoksa sen tertemiz âlemden misin? Şu leşe bulanmış tabiat köpekleriyle tabiat âlemine karışamıyorsun, şu âlemle uzlaşamıyorsun vesselâm.

LX

Aşk güneşi, her zerreye şarap sun; her kılımız, o başa bir Ca'fer-i Tayyâr kesilsin.

Zerreler, her an senin güneşine doğru uçuşup dururlar; senden kim muradına erişirse, kim senin şarabını içerse kutlu olsun, nasibini bulsun.

Nerde saçının bir teli, hevesle oynarsa varlık dokumamızın argacına arış olsun, varlığımıza karışsın gitsin.

Buluşma yurdundan uzak, gam çölünde nice defalar darağaçlarına çekildim, artık gam, darağaçlarına çekilsin.

Her an, gülün kınamasını çekip duran tiken, gül bahçesinin sahibi olsun da gül, hasedinden ağlamıya koyulsun.

Yeşilikte güle tapanlara gizli bir düşmandır yılan; şu yeşillik yılansız bir hale gelsin de gülün düşmanı, varsın, hastalansın.

4150. Adamın derddaşı olmadıkça dert, çok zordur; adamla düşen-kalkan, derddaş olsun da artık dert, gam, hor-hakıyr olsun gitsin.

LXI

A çalgıcı, şu perdeyi vur, şu perdeden çal: Yol vuranlardan aman, yol kesenlerden feryât; hele bizi perişan eden, hele bizi yele verip savuran şu yol kesiciden el'aman.

A çalgıcı, şu yol kesmeyi sen de o yol kesenlerden öğrendin; çünkü talebede hep hocasının şiveleri görünür.

A çalgıcı, yüzünü yokluğa çevir, çünkü varlık yol kesicidir; çünkü varlık haindir, hain korkak olur, hiçbir korku çeken de neş'eli olamaz.

A varlık, var olanların yolunu vuradur; çünkü can, şu varlık yurduna hiç gelmemiş, yokluktan hiç doğmamış sanıyor kendini.

Biz çöllere düşelim de yokluk ovasının yolunu tutalım; çünkü varlıkta bunca bağlar var, yokluktaysa bunca ferahlıklar.

Şu yokluk bir deniz, biz de balıklarız, fakat varlık, âdeta olta, âdeta ağ; ağa düşen, oltaya tutulan, denizin zevkini nerden bilecek?

Tuzağa tutulan, dört unsura bağlanmış, çarmıha gerilekalmıştır; bil ki o, aptallığından dileğin-isteğin peşinden koşar durur.

Sabır ateşin, varlık ateşini yakar, kül eder; ateşle varlığı, varlıktan doğan bedeni yak ateşlere.

*"And olsun soluya-soluya koşanlara" âyetindeki çakmak taşını çakış, ancak sabır ateşidir; "Tırnaklarıyla bastıkça taştan kıvılcım çıkaranlara" âyetinde anılanlar da ancak yiğit canlardır.

4160. Taşı kapar, oyunu utar da sen kalakalırsın; sonucu bakalım kim kalır, kim kazanır? Sen sonuna bak; yoksa bu dünya satrancındaki şu savaşıp çalışma nedir ki?

Bâzı kere yampiri giden piyâde, zulümle şahın yolunu keser; ben de vezir olduysam ne var, yampiri gitsem bile dumanı doğru çıksın.

Sonunadek piyade olarak doğru-düzen gittim de vezir oldum, vezirin yolunu kesen bağları, râm oldu bana.

At, ona der ki: Senin bunca konakların, bize bir konaktan ibârettir; kıyâmetedek bütün bu konaklar, iki adımdır bize.

Beden hacca yüz konakta konaklıya-konaklıya gider, gönülse bir adımda varıverir; göz gibi, gönül gibi yol almak gerek.

Şah der ki: Sizin şu debdebeniz hep bendendir; gölgem olmasaydı hepsi de yel olur giderdi.

Atın bir değeri kalmazdı, fil, sivrisineğe dönerdi, evler, Âd kavminin evleri gibi yıkılır giderdi.

Şu binlerce oyunun bir kişi tarafından oynana geldiğini gördüm de bu satrançta kazanmak da bir geldi bana, yutulup kaybetmek de.

Kazanıp kurtulmada mat olmak var, mat olmada kazanıp kurtulmak var; o bakıştan mat olduk padişahım, o bakış eksilmesin bizden, hep bize bak sen.

LXII

Miskle anber, seygilimin saçlarını koklasalar kendi kokularını bir yana bırakırlardı da hemencecik onun saçlarını koklamıya koyulurlardı.

4170. Kâfirle mü'min, onun güzel huyunu anlasalardı kendi huylarından vazgeçerlerdi de hemencecik onun huyuyla huylanırlardı.

Yüzünden ansızın bir güneştir, doğar, parlar da perdeleri yırtar, şu işi-gücü bir tek iş-güç haline kor.

Tanrı, kendi zevalsiz sırrını o anlatsın, o sırrı, feryâtlarıyla o bildirsin diye beden çenklerini canların ellerine vermiştir.

Öfke, aşk, kin-haset, ihtiyaç tellerinin herbirinden bir başka ses çıksın, bir başka nağme belirsin de bir ahektir doğsun, masadı budur işte.

Ne mutlu o beden çengine ki Tanrı eli akord etmiştir onu, sonra da kucağına almıştır, kendisi çalmıya başlamıştır.

Dünyada çenklerin ustası o çenktir; eyvahlar olsun o çenge ki onunla yarışa girer, onu beğenmez de onadan üstün olmıya girişir.

Yel bile Tanrı çenginde gizli güzelim bir teldir ki feryâtlarla o büyücü gözleri över durur.

Tebrizli Şemseddîn'in sarhoş nergisleri, öylesine ceylân bakışlıdır ki o ceylân, arslanları avlar.

LXIII

Yüzünü ekşittin; yoksa dün içtiğin şarap tutmadı mı seni, sana sâkilik eden o güzelim padişah değildi de bir yabancı mıydı?

Kem gözün korkusundan yüzlerce defa yüzün ekşittin; hangi Yûsuf gelmiştir de kötü göz yüzünden kavgalara düşmemiştir?

4180. Kem göz incitir, yaralar onu amma sonu hayırdır; kem göz, Tanrı koruduktan sonra hiçbir zarar veremez.

Kendine gel de korkma kem gözden, o Ay yüzlüyü, o ikizler burcunda olmıyan görülmemiş, eşsiz güzeli gizlemiye kalkışma.

Tatlı erlerin gönüllerinde aşkın bütün acılıkları şaraptır, kebaptır, şekerdir, helvadır ancak.

Bu şarap, meze sözü de şaşının hayali; ucu-bucağı olmıyan o denizde, denizden başka hiçbir şey yok.

Bir zaman ıssılık ek, bir zaman soğukluk biç; şu sıcak, soğuk da Tanrı buyruğu olmadan olmaz.

Kendine gel; sus da can gibi susarken nâralar at; sen de gördün ya, çevremizdeki şu susanların içinde bir tek bile söyliyen yok.

LXIV

Güzeller beyine gene bir başka güzellik fermânı geldi; güle, gül bahçesine, nesrine bir başka can geldi şimdi.

A alımlı güzel, Tanrı sana yeniden yeniye ihsanlarda bulunsun; a apaydın dilber, nurlandıkça nurlan(*).

Candan daha hoş ne olabilir? Can bile senin bastığın toprağa fedâ olsun. Aydan daha güzel ne vardır ki? Ay bile senin ışığının önünde görünmez olur.

Her canlı, senin sevgine canlar fedâ eder; her yepyeni, güpgüzel gül bahçesi, senin bahçelerinden fayda ummadadır.

4190. Varlık, yokluktan dediniz ya, bunu inkâr etmiyorum; güzel olarak beliren şeyin tekrar belirsizlik âlemine dönmesi, elbette mümkündür(**).

Şu usanç, canı tutmuş da sen de birşey söyle diye çekiştirip duruyor; kim görmüştür olmıyacak birşey için adamın yakasına yapışan adamı?

LXV

Gönlüm, hem yol gösterir, hem yol keser; hem bir çengeldir, herşey ona asılır, hem herkesin ihtiyacı olan padişah altınını basar.

Hem feryâd eder, yolumu vurdular diye bağırır gönlüm; hem de aptal yankesicilerin yollarını vurur.

Gönlüm, hem şahne gibi hırsızları arar, hem de hırsızlar gibi geceyarısı yol keser.

Gâh Tanrı buyruğu gibi başlara kasd eder gönlüm; gâh başı kesilmiş kuş gibi çırpınır, Allah-Allah der.

(*) Bu beyit Arapçadır.

(**) Bu beyitle bundan önceki beyit de Arapçadır.

LXVI

Gözlerin lûtuflarda bulunacağını vâdetti de canım neş'elendi; ne de sâf kişidir sarhoşların vaitlerine inanan kişi.

Gönlü güzel canım, âşıkların sözlerini duyunca can verdi âdeta, bu sözleri canına aldı, bağrına bastı.

Burç-burç, ev-ev arıyorum o güneşi; nerde komşulardan gizlice bir yere koyup gizlediği anahtar?

Saçlarına misk dedim de saçları bu söze kızdı, Hindu'ya benziyen saçlarını bozguna uğrattı, Türkistan'a yüz tuttu.

4200. Padişah değilim, ayağının bastığı toprak kesildim; fakat o, ayağına toprak kesilenin adını padişah taktı.

*Önce kedi gibi arslanın aksırığından meydana gelmiştim; sonra kediyi dağarcığa koyunca çok alt-üst oldum.

Arslan yavrusuysan, kedi değilsen yırt dağarcığı, hiç arslan dağarcığa girer mi dedi.

Dağarcığı yırttığımı görünce de iftira etmişler sana dedi, sen nasıl kedi olursun? '

Yedi göğün ardından parlayıp duran Tebrizli Şems'tir; hâsılı âlemin dört direğine de yepyeni bir aydınlıktır, verdi o.

— R —

LXVII

Akıl, yola düşenlerle âşıkların bağıdır a oğul; bağı kopar, yol, apaçık meydandadır, görünüp duruyor a oğul.

Akıl bağdır, gönül bir aldatış, beden aşağılık birşey, cansa perde; yol, bunca ağırlık yüzünden gizlidir a okul.

Akıldan, candan, gönülden vazgeçtin de bunları bıraktın mı, tam anlayışa ulaşman, yolu apaçık görmen umulur a oğul.

Kendinden geçmiyen, benliğini bırakmıyan er, er değildir a babam; candan olmıyan aşk, masaldan ibârettir a oğul.

Göğsunu-gönlünü onun buyuruk okuna amac et; iyice bil ki onun buyruk oku gergin yayındadır.

4210. Onun çekiş okunun yaraladığı gönüle sahib olanın yüzünde, alnında yüzlerce alâmetler vardır a oğul.

İdris gibi yedinci kat göğün yücesine varsan şunu bil ki sevgilinin aşkı, en sağlam, en iyi bir medivendir a oğul.

Nerde nâzıklerin, nâzeninlerin kervanı varsa aşka dikkat et; kervanbaşı ancak odur a oğul.

Aşkı, bir dam gibi yeryüzüne gölge salmış, aşksa onun avcısıdır da göktedir sanki a oğul.

Aşkı bana da sorma, başkasına da sorma, aşka sor; aşk dile gelir, söylerse âdeta inciler saçar a oğul.

Aşkın, benim tercemanlığıma da ihtiyacı yok, benim gibi yüzlercesinin tercemanlığına da; gerçekleri söylerken onun yüzlerce tercemanı var a oğul.

Aşk, mecliste uyuyakalmış nâzik kişilerin işi değil; aşk, yüreklilerin, pehlivanların işidir a oğul.

Âşıklara, gerçeklere kul-köle olan kişi sultandır, padişahlar padişahıdır, sahip-kırândır a oğul.

Hilelerle-düzenlerle dopdolu olan şu dünya, sakın seni aldatıp

aşktan alıkoymasın; bil ki vefâsız dünya, senden kaçar, geçip gidiverir a oğul.

Bu gazelin beyitleri, pek birbirini tutmadı, perde değişti amma anlam, gene odur a oğul.

4220. Kendine gel de bundan böyle sedef gibi sus; çünkü şu dilin, gerçekten de sana düşmandır a oğul.

LXVIII

Kötü huyum var güzelim, sen beni mâzur tut; senin güzel yüzün olmadıkça a güzelim, benim huyum nasıl güzelleşir?

Sensiz, kışa dönüyorum, halk benim yüzümden azâbe giriyor; fakat seninle oldum mu güllük-gülüstünlık kesiliyorum, huyum bahar huyuna dönüyor.

Sensiz gönlüm kırık, yaşayıştan usanıyorum, ne söylersem kötü oluyor; ben akıldan utanıyorum, akıl da seni yüzünden utanıyor.

Bulanmış, kokmuş suyun çeresi ne? Tekrar ırmağa karışmak; kötü huyun çaresi ne? Tekrar sevgilinin yüzünü görmek.

Can suyunu, şu beden girdâbında mahpus görüyorum; toprağı kazayım da denizlere yol açayım.

Gizli bir şarabın var ki ümitsizlere sunuyorsun da umanlardan hasretle bir feryâttır, göklere ağıyor.

A gönül, mümkün oldukça gözünü sevgiliden ayırma; isterse seni kucaklasın, bağrına bassın, isterse yan çizsin, senden bir kenara çekilsin.

LXIX

Efendim, yorgunum ben, karanlıklar içindeyim, sen apaydınsın, gündüzlerdesin; gecemin uzayıp gitmesinden şikâyetçiyim, kaçacağım, fakat nerelere kaçayım?

Gecem ellerini uzattı da gündüzün ettiğini tuttu, bir yerlere koyuvermiyor onu, gecem kaçılacak yer, fakat kaçıp sığınılacak bucak yok.

Rabbimiz, buluşacağımız gün nurlandırdıkça nurlandır bizi; Rabbimiz yarlığa bizi, sonra da bu yarlığanmayı bir elbise gibi giydir bize.

4230. Rabbimiz, aramızdaki kırgınlık, dargınlık, ancak bedenimizin yüzünden; Rabbimiz, duvarın ardındaki bahçe, ne de güzel bir bahçe.

Rabbimiz kaldır duvarı da aradaki engel yok olsun; Rabbimiz, gerçekten utanıyoruz, özür dilemedeyiz(*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

LXX

Her gece kendi kendimi kucaklayınca kendimde sevgilinin konusunu buldum.

Dün, aşk bahçesine gitmiştim; Aklıma, onu görmek hevesi düştu; sevgisi, gözlerimden coştu da bir ırmak akmıya başladı sanki.

O sevgi ırmağının kıyısında biten her gülen gül, varlık tikeninden kurtulmuştu, Zül-fekar'dan aman bulmuştu.

Çayırlıkta her ağaç, her ot oynamadaydı; fakat aşağılık kişilerin gözleri görmüyordu onları.

Ansızın o selvi boylumuz, bir yandan çıkageldi; bahçe kendinden geçti, çınar el çırpmıya başladı.

Yüz ateş gibi, huy ateş gibi, şarap ateş gibi; üçü de hoş; can bu ateşler yüzünden alt-üst olmuş, darmadağan olmuş, feryâtlar içinde, nerelere kaçayım deyip duruyor.

Tanrı'nın birlik dünyasında şu sayıya bir bucak yok; sayı, beş duyguyla dört unsur dünyasında zordan meydana gelme bir nesne.

Yüz binlerce tatlı elmayı sayar, eline alırsın; bir olmasını istiyorsan sıkıver hepsini.

4240. Yüzbinlerce üzüm, kabuk perdesinden meydana gelir, kabuğu kalmadı mı padişahın şarabı belirir.

Harfleri saymaksızın gönülde beliren sözlere dikkat et, neden meydana geliyor şu sözler? Renksizlik yok da asıl işi düzüp koşandan bir şekle burunup beliriyor.

Tebrizli Şems padişahçasına kurulmuş, benim şiirlerim de seçilmiş kullar gibi huzurunda saf düzmüş.

LXXI

Bir âşık, sanki sevgili kendisiymiş gibi sevgilisinine kızdı; bir yazmacı, ünlü, adlı-sanlı güneşe öfkelendi.

Hem de o yazmacı, bütün yazamacılardan daha yoksul; hem de o güneş, her ülkenin güneşi.

Güneş, yazmacının nâzını görünce işte onun işi-gücü bu, hadi bakalım, kendi kendine kalakal deyip bulutla yüzünü gizleyiverdi de,

Yazmacı gülmedikçe ben de buluttan çıkmam; onun gönlü hoş olmadıkça bende de huzur-karar kalmaz dedi.

İşin-gücün, asıl tek yazmacının elinde olduğu meydana çıksın diye öbür yazmacıların deste-deste yazmaları, öylece kalakaldı.

O güneşe, candan, gönülden âşık olan kişi, sakın o tek yazmacının ayağının bastığı topraktan baş kaldırmasın.

O yazmacı kimdir, söyliyeyim: Ancak Tebrizli Şems'tir o; her ülkeden doğan, her ayanı ışıtan güneş, yalnız onun için doğmadadır.

LXXII

4250. Tatlı gibi geçip gitmeyi kuruyormuşsun, hatırla ama; ayrılık atına eğer vurmuşsun, hatırla ama.

Yeryüzünde de sana yüreği temiz dostlar bulunur, yerden biter gibi biter onlar, gökyüzünde de, fakat önce eski dostla bir ahittir, etmiştin; hatırla ama.

Sana karşı kusurlar etmişim, belki kinlendin, olur ya; a kin gütmiyen dost, geçirdiğimiz geceleri hatırla ama.

Her gece Ay değirmisini yastık edinince dizimizi yastık edindiğin geceleri hatırla ama.-

Senin havâna düşmüşüm, Ferhat gibi ayrılık dağını delmiye koyulmuşum; ey yüzlerce Husrev'in, yüzlerce Şirin gibi dilberin kul-köle kesildiği güzel, hatırla ama.

Hani bir deniz kesilen gözlerimin kıyısında, safran dallarıyla, nesrinlerle dopdolu bir aşk ovası seyretmiştin; hatırla ama.

Ateşli dileklerim, gökyüzüne amada; Cebrâil, Arş yanında âmin-âmin diyor; hatırla áma.

A Tebrizli Şems, yüzünü gördüğüm günden beri dinim aşktır, yüzün, dinin de övündüğü bir yüz; hatırla ama.

LXXIII

Merhaba ey ölümsüz can, ey murâdına ermiş padişah; a her kırâna can bağışlayın, a her ülkeye güneş kesilen güzel.

Bu dünya da, o dünya da, her ikisi de buyruğuna kul-köle; istemiyorsan vur birbirine, ikisi de dağılsın gitsin, istiyorsan koru, mâmur et.

(s. 198) **4260.** Yokluk güneşini sal varlık âlemine de herkesi cennete de aldırış etmez, cehennemden de korkmaz bir hale getir.

Yoksullukla övünenleri can korkusundan kurtar; ressamın uğruna bütün şu resimleri, şekilleri kırıver.

Yüz binlerce kişinin kanını dökmüş olan kahramanın canından, ölümsüz, zevalsiz devlet ateşiyle dumanlar çıkar.

Lûtuflarındaki bu sırları, işin tâ üzerine dalıp yoklukta mahvolan, varlığından tamamiyle geçip giden kişi anlar.

Gönülün, o kıvılcımlı ateşte kızıl altın gibi güldüğünü gören kişi, çekimeden, tiksinmeden canını mahveder gider.

Hey gidi hey, sen asıl altın, inci mâdenindensin; artık dünyadaki kimyalara baş vurmak ayıptır sana.

Toprak beden, Tebrizli Şems yüzünden baştan başa bir kimya kesildi; o kimyanını parıltısını onların bakırına vurdur da hepsi altın olsun.

LXXIV

Arkadaş, başını kaldır da altın gibi sapsarı yüzüme bak; can verdim ben, ama gene de kalkana az ok at.

Şu ciğerim, okalardan oklukirpinin sırtına döndü; aşkın ciğeri olsaydı aşkın da acırdı bana.

Ciğerden vazgeçtim ben, ne istersen ol de; bu sözden başka bir söz söylersem ağzıma vur.

4270. Aşk sâkisinin kuluyum, o tortulu dert şarabını içtim de sarhoş bir halde bir köşeye yığıldım, hayra da boş verdim, şerre de; öylece uyudum kaldım.

Gam gelirse ona derim ki: O gam yiyen geçti gitti; sen pazara git de bir rebâb al bana.

LXXV

Âşıkların semâından atmosfere bir ışıktır, bir parlıklıktır, vurdu; semâı, çalgıyı inkâr edenlere, tutmıyanlara deyiver: 'Tutmayın, ne çıkar.

Güneşin çevresinde dönüp duran topluluk, Tanrı payına düşmüştür; bir bölük halkda, bir başka toplulukda, balla sütün içinde gene de acıdır, gene de gamlı.

*Tanrı topluluğu, kıyamete dek yokluk-yoksulluk, övüncümdür benim nöbetini çalıp durur; a yoksul, mademki şarabın var, durma, gece-gündüz iç, gece-gündüz sun.

Yokluğu, yoksulluğu Tanrı ışığında ra, hırtı-pırtı elbisede, çulda-çaputta arama; her soyunan adam olsaydı sarmısak da adam olurdu.

Kuşların seslerini duyuyorsun da kanatlarını çırpmıya başlıyorsun; fakat gerçekten de uçmak istiyorsan ayağını zifuten kurtar.

Aklın can bağıyla bağlanmış, tabiatın ekmek bağıyla bağlı; beyninde sersemlik var, ellerin hamura bulanmış.

A herşeyden haberi olan, olgunluk çağına gelmişsen olgunların kıran çağı geldi çattı; Tanrı yardımı geldi çağı şimdi, müjdeci erişti, müjde verin.

4280. A genç, ıssılığını başka yerde harcadın; orda ıssı olanın bu yanda içi geçer, orda hararetlenen, burda tıknefes olur gider.

Hararetliysen soğukluğa düştün gitti; soğukluğa düştüysen hararetlendin demektir; orda ıssılığa erdiysen çâresiz burda soğukluğa düşeceksin.

Fakat gene de umutsuzluğa düşme; Tanrı'nın ıssısına son yoktur; bu güneşin karşısında cehennem bile bir zerreden ibârettir.

Yeter artık eşsiz korkutucu, çok söyledin; sus da dileyenleri mıhladız gibi dilsiz-dudaksız çek kendine.

LXXVI

Senin yüzünü görmedikten sonra tut ki yüzlerce dünya görmüşüm; ne
ar? Senin sözün olmadıktan, senden bahsedilmedikten sonra tut ki
ın da sırrını duymuşum; ne faydası var?
Seni ne Âdem rüyasında gördü, ne soyu-sopu; güzelliğini kimlere
ayım, tut ki herkese sormuşum, kim anlatacak?
A gözlülerden bile gizli olan, seninle buluşmadıktan sonra tut ki
ınette ebedîyim, hûrilerle eşim, devlet yâr olmuş bana; ne anlarım
nlardan?
Her an, senin şekerler gibi tatlı öfkeni görmedikten, ballar gibi tatlı
ını çekmedikten sonra tut ki mâna padişahlarına bile nazlanmışım,
ar bile nâzımı çekiyorlar; ne fayda?
Ayrılık bulutu senin Ay yüzünü örttükten sonra o bulut, tut ki başıma
iler, mücevherler yağdırmış, ne kârım var?
Sarhoşlara mum da senin yüzün, sevgili de; yüzünü görmedikten sonra
· yan, yüz binlerce şarap küpüyle dolmuş, ne çıkar bundan?
4290. Hızır, ben yokken senin yüzünü görürse eyvahlar olsun bana;
at yüzünü görmezse tut ki her an âbıhayat içiyor; ne faydası var?
Şu aşağılık büyücü karı, şu dünya, mademki yok olup gidecek bir gün;
ıtını, bahtını, dünya hazinelerini bana bağışlamışlar say; ne olur ki yâni?
Tâ önüne ön olmıyan demde gerçeklerin canları, senin yoluna dökülüp
ılmış; yüzünü görmedikten sonra tut ki bu saçıları ben toplamışım;
ne ne geçer ki?
Şu can Mısır'ımın azizi, senin yüzünü görmedikten sonra tut ki iki
ıde bir, şeker dudaklı bir Yûsuf satınalmış; ne çıkar bundan?
Derdimden, çakmak taşıyla demirden her an, bir kıvılcım çakıp
rmada; o kıvılcım çakmazsa gök gürlemiş şimşek çakmış, bana ne?

O deli-divâneyi bir gececik şu zincire konuk et; senin saçlarına sarılmaz, onları dağıtmazsa tut ki kendisi darmadağan olmuş; ne işe yarar?

Senin aşkın yüzünden bütün dünya, kötülüğümü söylese pervâm yok; tut ki bir gerçek hakkında yüzlerce yalan söylenmiş, bir doğruya yüzlerce iftira edilmiş; nolur yâni?

Ayrılığınla iki dünyada da en mazlûm biri varsa o da benim; artık zâlim, tut ki seni mazlûmundan feryâd ediyor; varsın etsin.

A Tebrizli Şems, mahallenin köpeklerinden söz açmazsam tut ki dünyadaki arslanları övmüşüm, ne çıkar bundan?

LXXVII

Aşk arslanın kanımızı içmiye kalkışırsa tut ki içmiş; ne olur ki? Her an bir başka can fedâ etsem tut ki feda ettim, ne değeri var canın?

4300. Şimdi sana bir sır açayım: Sen şarab olduktan sonra pervâsızca şarab içtim ben; ama birisi gelecekmiş de sarığımı, ayakkabımı alacakmış; tut ki gelmiş, almış, ne olur ki?

Aklın başında, gösteriş yapıyorsun desem ne çıkar? Tut ki birbiri ardınca çakıp duran bu çeşit yıldırımlarla beraber gösteriş de yapmışsın; nen eksilir?

Canımın elinde ebedîlik fermânı var; görünüşüm, bugünlük, yarınlık; tut ki ölmüş-gitmişim, canım sağ ya.

Tanrı'dan bir deniz isteyip duruyorsun amma toprakta sürünen bir yılansın sen; balık olmadıktan sonra eline deniz geçmiş, neye yarar yâni?

Üzüm sıkıyorsun, sonra da ben riyâzat çekiyorum diyorsun; şarab içmedikten sonra üzüm sıkmışsın, ne faydası var?

Yürekleri tertemiz sûfîlere, tortulu şarab içtiler diyorsun; tertemiz sûfîlerin şarâpları var, ama sen, tortulu şarap say onu, ne çıkar?

Bizim şarabımızı içip ağacında gülmiyen çiçeği tazeyse de, gülüyorsa da solmuş say.

A Tebrizli Şems, sen bir güneşsin, senden başkasından ışıklanmanın çaresi yok; sen olmazsan dünyada gece olur; tut ki yıldızları sayıp durmuşuz, ne geçer elimize?

LXXVIII

A çalgıcı, mademki padişahların tapısında perdeci oldun, padişahça perdelerden başka bir perdeden gazel okuma.

O padişaha kul olanların gönülleri hoş, kulluklarından bir eser bile belirmiyor; kanları pıhtılaşmamış, şarapları başa sersemlik vermez.

4310. Her çeşit bağdan kurtulan kişinin görür gözü halkı da görür, Hakk'ı da; bütün halktan kaçar da herkese buyruğunu yürütür o.

Güneş gibi dünyayı aydınlatır o, gök gibi başı yücedir onun; hem sekiz cennetin anahtarıdır o, hem beş duyguyla dört unsurdan dışarıdır o.

Namaz kılan da ona secde eder, kılmıyan da; çorak yer de ona karşı yeşerir, çayırlık-çimenlik de.

LXXIX

Sevgili, dudaklarınla lûtuflarda bulundun, dilerim, ebedî olsun bu lûtuflar; o, baştan başa lûtuftan ibaret, Yârabbi, sen ebediyen yaşat onu.

Ayın, karanlık geceler nice hakkı geçmiştir; ey gündüzün, gecenin Rabbi, sen onu daimî kıl.

Canın aldığı yolda güzel konaklar var; Tanrım, sen onu bu yolculuktan ayırma.

Can çocuğu, mektebinde hocaların da hocası oldu; Tanrım, bu çocuğu ayırma o mektepten.

Din ordusu, padişahım Tebrizli Şems'ten ışıklanmada; Tanrım, alayını daimî et onun.

LXXX

Onu, yalnızca bir yerde doya-doya görseydim engel yokken kana-kana doyasıya öperdim onu.

Hırsızlamaca nice hatâlar işledim; fakat gene de Hıtâ Türk'ünün dudağım bir gün doya-doya öpmek istiyorum.

4320. Felek, karıyla kocanın doyasıya geçimini asla görmemiştir, bir kerecik de gör ne olur ki?

Yabancıları birer-birer çıkarın aradan; çıkarın da o bildiği bir doyasıya kucaklıyayım.

Elini tutup meydana getireyim, oyuna sokayım da onunla bir güzel raksedeyim.

Ne mutlu gündür o gün ki elbisesinin düğmelerini birer çözer de onu çırılçıplak, doya-doya bağrıma basarım.

Cana canlar katan canlara canlar bağışlasın diye beden, Tebrizli Şems'in ayrılığıyla eridi gitti.

LXXXI

Şehvet için hayvanlar gibi can vermedisin; canına ot veriyorsun, ama onu da zorla hani.

(s. 199) Aşağılık kişilerden ona on dört vermek üzere borç alıyorsun; a huzuru-kararı kalmıyan, güzelin, lokmanın havasındasın sen.

Fakat o sepet taşıyan o lokmaları külhandan külhana kaçırır gider; tabut taşıyansa güzelini alır, mezarlığa doğru çekip götürür(*).

Lokman leş kesilir, güzelin ölür gidir; sense şu iki ölünün arasında durursun, tiksinmezsin bile.

Ahırı gören gözü yum da öbür gözü aç; her işin sununu gör de gözün aydınlansın.

(*) Beyitteki "külhandan külhana" sözü, "tun be tun" dur; iyice hatırlıyorum, babaannem, "tundan tuna" sözünü kullanırdı.

LXXXII

4330. Ey seher yeli, Şemseddîn'in yüzünden, beninden bir koku getir bize; Çin'den Huten miskini al, İstanbul'a ilet(*).

Tatlı dudağında bir selâmcık varsa söyle; taş yüreğinden bir haber varsa bildir.

Baş da nedir ki Şemseddîn'e fedâ edeyim, ayaklarının altına döküp saçayım; Şemseddîn'in adını söyle, canımı vereyim gitsin.

*Gönlüm onun aşkıyla en hayırlı elbiseye büründü; üst giyimim Şemseddîn'in güzelliği, alt giyimim Şemseddîn'in aşkı.

Şemseddîn'in kokusuyla sarhoşuz, yürüyüp gidiyoruz işte; Şemseddîn'in kadehiyle sarhoşuz, sâki, şarap sun.

Genzimiz Şemseddîn'in kokusuyla doldu, güzel kokulara daldı; ödağacına da boş verdik, anbere de, Tatar ülkesinin miskine de.

Şemseddîn gönülde oturmada, Şemseddîn canla konuşmada; Şemseddîn eşsiz tek inci, Şemseddîn eldeki peşin akçe.

Şemseddîn, Şemseddîn diye nağmeler salan, tek ben değilim ki; bahçede bülbül de, dağda keklik de onu anıyor.

Güzellerin güzelliği Şemseddîn, cennet bağı Şemseddîn; insanların gözbebeği Şemseddîn, ulularin övündüğü can, gene Şemseddîn.

Aydın gün Şemseddîn, parlak Ay Şemseddîn, mâdemki inci Şemseddîn, gece, gündüz Şemseddîn.

4340. Cem'in kadehi Şemseddîn, uçsuz-bucaksız deniz Şemseddîn; İsâ nefesli Şemseddîn, Yûsuf yüzlü Şemseddîn.

Tanrı'dan canla-gönülle, onunla hoş bir devlete ermeyi isterim: Can ortada, Şemseddîn bağrımızda.

Candan da güzel Şemseddîn, şekerler-ballar diyârı Şemseddîn; yürüyen selvi Şemseddîn, bağ-bahçe, bahar Şemseddîn.

(*) Metinde "Kostantin" dir.

Meze, şarap Şemseddîn, çenk, rebâp Şemseddîn; şarap, sarhoşluk Şemseddîn, ateş, nur Şemseddîn.

Eziyet, keder, nedâmet veren sarhoşluk değil; Şemseddîn'den gelen sarhoşluk, övüncüne övünç katar insanın.

A âşıklar kılavuzu, a âşıklar peygamberi, a Tebrizli Şems, gel; sakın bizden el çekme.

LXXXIII

O sevgili kızgınlıkla söylenmiye başladı, nerelere kaçayım? Yokluk yurdundan, haydin, kalkın diye nâralar gelmiye başladı, nereler gideyim?

Kapıda yüz binlerce yalım, yüz binlerce meşale; kimdir kapıdaki, kimdir? Kapıdaki de benim, nerelere kaçayım?

İçerden, kapıdaki kimdir diyen de benim, kapıya gelip halkayı çalan da ben, nerelere gideyim?

Kim beni ikiye ayrılmış sanırsa kahrından çatladı, ikiye bölündü; fakat birsem hem suyum, hem yağ; nerelere kaçayım?

4350. Nasıl bir olabilirim ki saçlarım, yüz binlerce karanlık diyârı; fakat nasıl iki olabilirim ki aydın Ay gibi meydandayım; nerelere gideyim?

Beni kumaş hırsızı gibi niceye bir evin çevresinde arayıp duracaksın? Şu hırsıza bak ki penceremden baş çıkarmada, nerelere kaçayım?

Bu kafesin her deliğinden başımı çıkarmadayım, nerelere kaçayım; buluşma yurduna doğru kanat açıp uçmadayım; nereler gideyim?

Bedenim, bu kafesin içinde sevgilerle yandı, yakıldı; fakat başım, her an bu kafesten dışarda; nerelere kaçayım?

Tebrizli tanrı güneşinin şarabı olmaksızın kendi sözlerimden kendim sarhoş olmuşum; duduyum, hayat bülbülüm, yahut da süsenim ben; nerelere gideyim?

LXXXIV

Sevgilinin aşkı, âşıklara geçit resmi seyrettirmede; o geçit resminde ölüler atlı da diriler yaya.

Yanağının yüzü, savaşa girmiş bir orduya dönmüş; dinle de duy, seyret de gör; âşıkların gözleri ne yaralar açıyor, açılan göz-göz yaralara bak.

A güneş, onun yüzünden utan da bulut altına gir; a parla Ay, böyle bir yüzden sakın, çekin.

Aşk orudu gâhına gelirken ödünç iki göz al; sonra da bir başka borçları öde-gitsin.

4360. Göze, can şabının mahmurluğundan başka bir çare yok; can şarabını kimden içebirsin? O iki mahmur gözden.

Ayağın topal olduktan sonra tut ki halhallarla doluymuş; sağır kulağa yüz bin küpe takılsa ne faydası var?

Mûs'nın elinden sopasını kapmışısın, ne fayda; Zülfekarı çekmiye, çalmıya Hayda'ın pazusu gerek.

İsâ'nın sürmesini çalma, elini tut, o ele sahib ol da el ne işler edermiş, iş nasıl başarılırmış, bir seyret.

O yana varamıyor, o yanın çeresini bilemiyorsan bir dikkatlice bak; fakat sınama gözüyle değil, utangaç bir gözle bak.

Orda lûtuflardan, rahmetlerden öylesine bir deniz coşmuş ki Tebrizli Şems mi desem, Tanrı güzelliği mi?

LXXXV

Şeker kamışı gerek ki o dudaklara karşı hizmet kemerini kuşansın; Husrev gerek ki o tatlı dudaklardan şekerler, ballar içisin.

Aşk, öylesine bir denizdir ki rahmet dalgalarıyla dalgalanır, dünyaya bulutlar yollar, yakınlarına inciler yağdırır.

Ey can, sarhoşlardan yüzlerce selâm götür, kulluklarını bildik; a gümüş bedenli, altın kadehi sun, gmüşümüzü al girsin.

Dertle gam kimin belini kırmışsa sen o kişiye arkasın, dayanaksın; kimin ciğerinde bir katrecik su kalmamışsa o kişinin suyusun sen.

4370. Senin aşk ateşinle yanıp kavrulan gönülün ekmeği pişmiştir; senin yüzünden al-üst olan, ebedî olarak herkese üst olmuştur.

Bu sevgide satır gibi iki başlı, iki yüzlü değildir onlar, bu yüzden onun sarhoşları, ölüm kasabından başlarını için olsun şarap sun ey aşk; o şeker gibi şarapla düşünceleri yok et.

A cömert er, dün topluluğa ne verdiysen verdin; a her an daha da ziyade vern; daha da faza bağışlıyan sâki, bugün şarap sun bize.

Yeter artık, bir başka perdeye dokun da kimse usanmasın; bir bahçeden bir bahçeye uç da kanatlarının şükrünü böylece yerine getir.

LXXXVI

Sâki, halk, bizim şarabımızdan uzak mı uzak; o olgunluktan, o güzellikten, o tek güzel yüzden uzak mı uzak.

Zevk etmede, safâ sürmede kocalmışsın amma a ihtiyar, bizim eski, yıllanmış şarabımızdan pek uzaksın sen.

Zâten gözlüler bile kadehimizin rengini göremiyor; akıl da bilir ki körün canı, görgüden uzaktır, uzak.

Onun canı, kadı'nın apaçık sözünü de, gizli-kapaklı sözünü de anlamadıktan sonra artık gönlü, işaretle söylenen sözlerden elbette uzaktır.

Tanrı Şems'inin kılıcı, zünnârını kesmedikçe canın, o lûtuftan da uzaktır, o tapılacak puttan da uzak.

4380. Canın ekmek aramayı bırakmadıkça o güzel dilberin yüzünü görmekten çok uzak kalırsın sen.

Padişahların meclisinde işret edenlerin başındaydın amma bu meclise girersen halkadan öyle uzak kalırsın ki.

Mûsa'nın ·yakınlığını, Tûrusînâ'yı, Tanrı nurunu duydun amma o Tûrusînâ Hızır'ın tapısından ne kadar da uzaktır, ne kadar da uzak.

Gökkubbe, senin gözüne pek yüce görünüyor amma onun yüceliğine karşı o kadar da alçak ki.

A ağır canlı, ya çevikleş, yahut meclisimizden git, yahut da bizim meclisimizden o kadar uzak kalma.

A âşıklar çalgıcısı, hatırım için şu nağmeyi çalmıya bak; çünkü sağır kulaktan şu zurna sesi uzak mı uzaktır.

LXXXVII

Çin aynası sana yarar, geceleri gözü görmiyen zenci'nin ne işi var o aynayla; anadan doğma sağırın ne işi var zurna sesiyle?

Namussuz adam nerde, sevgilinin nazını çekmek nerde; yeni doğmuş çocuğun kızıl şarapla ne ilgisi olabilir?

Zühre, ellerine kına yakmış, nerden silâhşörlük edecek? Kara kuşunun denizin dalgasıyla, denizin gürleyişiyle ne işi var?

Göğe mi ağdın da İsâ, yücelikten bir koku bile almadı diyorsun? Herkesin alay ettiği kişinin yücelerde ne işi var a Müslümanlar?

4390. Yokluk meyhânesinin bucağına sığınmış rintler topluluğuyuz biz; a tâcir, bizim çeyizle-çimenle, mahzenle, kumaşla bir alış-verişimiz yok.

Delilikten-divânelikten de öteye geçtik, yüz binlerce yıllık yol aldık; sen aklınla Eflâtun kesilmişsin, yürü, git, bizimle ne işin var senin?

Böylesine akılla, böylesine akılla, böylesine gönülle yol kesicilerin bulunduğu yere geliyorsun; korkak tâcirin bu çeşit kavgada ne işi olabilir?

Orda kılıç yarası var, her yanda mızrak yarası var; bacakları nâzik, güzel kadınların ne işi var orda?

Bugün Rüstem'ler bile kanlarına bulandılar; belleri bükülmüş, iki kat olmuş ihtiyarcıkların ne işleri var?

Âşıkların, yaralanmaktan, yarayı sevmekten başka işleri-güçleri yok; esenlik âşıklarının bu sevda ile ne işleri olabilir?

Ne şaşılacak şeydir ki âşıklar, ne kadar öldürürlerse o kadar diridirler; hâşâ, ölümsüz aşk dünyasında ölümün ne işi var?

Bu aşk sarhoşu Şemseddin'in havasına uymuş da tâ Tebriz'e dek gitmiş, yürü, senin orda ne işin var sözünü duymuş.

İki dünyanın da ötesinden cana şu ses gelip durur: Senin ölümsüz, yüceler yücesi Şemseddîn'le işin var?

LXXXVIII

Mideni dün, mayalı, mayasız ekmekle doldurmuştun; uyku gözlerinden akıyordu; işte aradığını buldun, al bakalım.

4400. Doyasıya yemekten sonra ne gelir? Ya gaflet uykusu, ya dışarıya çıkma ihtiyacı; patlıcanın eşi-dostu nedir? Ya sirke, ya sarmısak.

Tanrım, sen kendi temiz rızkınla canı doyur da pis köpekler gibi her lokmayı kabul etmesin.

Yemek yenmediği zaman gönülden feryâtlar kopar; fakat yemekten sonra aşağı yoldan, zir perdesinden bir sestir, çıkar.

Hocam, rûhun feryâdını istiyorsan yan yakıl, lokmayı azalt; aşağı yanın sesini diliyorsan al önüne kâseyi.

LXXXIX

Padişah zaman-zaman perdeden çıkıyor, sonra gene perdeye giriyordu; böylece tam sekiz kere perde-perde dolaştı.

Bir an oluyor, dışardakilerin akıllarını, gönüllerini kapıyordu; bir an geliyor, içerdekilerin akıllarını alıyor, onları işten-güçten ediyordu.

Mutlak büyüden bir defter, gözlerinin önünde açılmıştı; salınıp kırıtmasından her kararsız âşığın gönlüne bir titremedir, bir oynamadır, düşmüştü.

Gâh sevdası, kalemin ucundan bir resimdir, meydana getirmedeydi; gâh aşkının zurnası, yoksul aklı şaşırtmada, taş gibi dondurmadıydı.

Gece olunca yüzlerce pervâneyi çevresinde döndürmek için yanağındaki ateşten bir mumdur, yaktı, parlattı.

(s. 200) Geceyarısı olunca sarhoşların hepsi de sızdı; yalnız biz kaldık, gece kaldı, mum kaldı, şarap kaldı, o sevgili kaldı.

4410. Varlığımız da uyumuştu, arada bir engel, bir zahmet kalmamıştı; varlığımızla varlığı, kucak kucağa uyumuşlardı.

Bu varlığımız, o varlığa seher çağı gibi iştiyak çekmedeydi; derken varlığımız, gölge gibi geldi, sevgilinin varlığı, dışarı çıktı gitti.

Tebrizli Şems gitti amma yüzünün yalımları, her yanda istidadı olanlara ışık verip duruyor.

XC

Ne mutlu sana ki şu dünyada gönlüne bir haberdir geliyor; ne mutlu sana ki gönlünde bir güzelim bal, bir güzelim şeker beliriyor.

*Tanrım, bizi şu iki çeşit süpürücülükten kurtar; Ashab-ı Kehif gibi heberim olmadan bir yandan bir yana döndür beni.

Gam, neş'enin gölgesidir, gam neş'enin peşinden koşar; neş'eyi bırak, çünkü bu ikisi birbirinden hiç ayrılmaz.

Gece, gündüzün ardındadır, gam, neş'enin peşinde; gündüzü gördün mü bil ki geceden kaçınmıya imkân yok.

Sen, gamın peşinde koştukça neş'e de senin peşinde koşar; fakat sen neş'enin ardınca gidersen yol uğrağına gam çıkıverir.

Anlayış da kalmasın, vehim de; güzel de yok olsun, çirkin de; kuru da bitsin, yaş da; işte bunun için bizi çekip sömüren timsahı an, onu düşün.

*Nahil yapanların mumu gibi ateş, onu kendine çeker; şekillerle, resimlerle dopdolu kâğıt, suya düşer gider.

— Z —

XCI

4420. Deli-divâne değilsen yürü, var kendini deli-divâne et; yüz kere mat oldun amma bir kere daha tavla oynamıya koyul, at zarı.

Onun mızrabına karşı bir tele dönmüşsün amma davran, bir mızrap daha vur; doğanın pençesiyle yaralısın amma gene de uç, bu yana gel a kuş.

Nice ev kaybettin, şehrin çevresinde dönüp dolaşıyorsun; gene şehirde evini kaybederse bâri bir kılavuzla yola düş.

Ağaçtan bir at yaptın, bu, benim atım diyorsun; atın tahtadan değilse hiç olmazsa bir konaklık yola koştur bakalım hocam.

Tanrı'nın çağırmasını duymuyorsun da dualara koyuluyorsun; şu namazsız duadan utan be kardeş.

Baştan başa herşeye râzı değilsin ki Tanrı kılıcından başını kurtarasın; nasıl olur da anber gibi kokarsın? Sarmısaksın, sovansın sen.

Tebrizli Şems, lûtfeder de niyâzını kabul eylerse artık var, nazlanmak için tâ Arş'ın baş köşesine kurul.

XCII

O âşıkları okşıyan, onlara iltifatlarda bulunan sevgilinin aşkı kendi evine geldi; aşkın aklında, bütün şekilleri yakıp eriten bir şekil yapma kuruntusu var.

Kendi evine geldin a aşk, gir içeriye, hoş geldin, safalar getirdin; gönülün kapısından gir de canın tapısına dek yürü.

Bedenimin her zerresi, güneşine âşık, dikkat et de bak, zerrelerin güneşle uzun bir işi var.

4430. Pencerinin önündeki zerrelere bak, havada ne de güzel oynuyorlar; kimin kıblesi güneş olursa namazı böyle olur onun.

Şu zerreler, güneşin ışığında sûfiler gibi semâ'edip dururlar; fakat hangi nağmeyle hangi vuruşla, ne biçim bir sazla semâ ederler, kisecikler bilmez.

Her gönülde bir başka nağme, bir başka vuruş; oynıyan meydandadır da çalğıcılar, sır gibi gizli.

Hepsinden üstün, bizim iç semâmımız; bütün cüzülerimiz, yüz çeşit yücelikle, yüz çeşit nazla onun ışığında oynayıp duruyor.

A Tebrizli Şems, can padişahlarına padişahsın sen; sen bir Mahmud'sun, fakat benim gibi bir Eyâz da dünyaya gelmez.

— Ş —

XCIII

Dünyadan dışarda olanı dünyaya getirdim; çekinip yan çizeni ortaya attım.

İşveler satana, cilveler edene öyle bir işve sattım, öyle bir cilve ettim ki... Benden baş çekeni öylesine bir sürüye-çeke getirdim ki...

Her sabah çağı benden cana benden cana şikâyet edeni şikâyetlerden şikâyetlere, kavgadan kavgaya düşürdüm de candan bezdirdim.

Başı dönmüş, ayrılık çölünde kaybolup gitmiş âvare canı aldım, çöllerden kurtardım da emniyet yurduna getirdim.

Can, sen çağrıldığıma bir alâmet göstermezsen gelemem, nerde ferman, nerde padişahın mühri dedi de ona ferman getirdim ben.

4440. Hırsızı tuttum da eli bağlı olarak merhametli canım tapısına getirdim; merhamet de budur, sevgi de budur işte.

Mustafa'nın elbisesinin bir ucu elime değdi de cehennemin tâ dibinde olanı tuttum, cennetlere soktum.

XCIV

A sâki, erken geldin, şarap sun, ercesine davran; deli-divânelerin sâkisisin sen, şarap gibi deli-divâne ol.

Kadehi dudağına kadar doldur, bir kıl sığacak yeri kalmasın; sun bize sonra istersen vefâ göster, istersen yürü, git, yabancı kesil.

Kendine yabancı kesildin mi yürü, mutlak olarak teksin artık; bu meydandan korkana yürü de, evinde otur, burda ne işin var?

Sedef içinde bulunan inciler için denize yol yok; böyle bir deniz gerekse sana sedefsiz inci tanesi ol.

Tûfâna bağır da aklı başına gelsin, sersemleşmesin; mumu korkut, a mum de, pervâneye dön.

Kafatasından herşeyi çıkar da ondan sonra ona, a kutlu baş de, hadi, aşk şarabına sağrak ol.

A ölümsüz devletkuşu, senin yuvan aşktır; aşka sımsıkı yapış da şu yuvada yerleş, otur.

XCV

A Senâyî, gelmiyorsan var, kendi işinde ol; dünyada herkesin bir işi vardır, sen de kendi işinle oyalan.

4450. Şu kervanda bulunanların herbiri, kendi malını-mülkünü çalmak için yol keser; geri kal da kendi yükünün başında bulun.

Bunlar, geçici güzellik verirler, geçici aşk alırlar; şu iki kuru ırmağı geç de kendin, kendinin ırmağı ol.

Bu dostlar, elinden tutarlar da yokluğa dek çeke-çeke götürürler seni; elini çek onlardan da kendi kendinle oyuna giriş

Bu güzeller, gönüldeki güzeli gizliyen perdedeki resimlerdir; perdeyi kaldır, gir içeriye de sevgilinle baş-başa kal.

Kendi güzelinle kal, güzelleş, güzel şeyler düşün; iki âlemden de vazgeç, kendi ülkende ol.

Yürü, benliğini arttıran şarapla sarhoşluk etme; o ak-pak yüzü gör, aklını başına al.

XCVI

Âriflerin mumları da gönüllerinden dışarda değildir, sevgilileri de; üzüm suyu içmez onlar, şarapları kendi kanlarıdır.

Dünyada herkes, bir Leylâ'ya Mecnûn olmuştur; Âriflarin her an, Leylâ'ları da kendileridir, Mecnûn'ları da.

Bir an ona terâzi kesiliyorsun, bir an bunun terazisiyle tartılıyorsun; bundan böyle kendin, kendinin terâzisi ol da tartılı-düzenli bir hale gel.

Benlik Firavun'unu beden Mısır'ından dışarı atarsan gönül evinde Musâ'nı da görürsün, Hârûn'unu da.

4460. Can ayağına aşağılık bir demirdir bağlamışsın, her gün, Kaarûn'unla biraz daha dibe batıp gitmedesin.

Gönül denizinin kıyısında oturmuş bir Yûnus gördüm; nasılsın dedim, kendi türesince bana cevap verdi de,

* Dedi ki: Şu denizde bir balığın gıdâsıydım; nun harfi gibi büküldüm de sonunda kendi kendimin Zün-Nûn'u oldum;

Bundan böyle bana nasılsın deme, nelikten-nitelikten geç; kendi kendisinin neliksiz-niteliksiz varlığı kesilen, nasıl olur da nelikten-nitelikten söz eder?

Şarabı gamlılar içer, bizim gönlümüzse şaraptan da hoş; yürü a sâki, afyonunu gam mahpuslarına sun.

Bizim kanımız gama haram, gamın kanını dökmekse helâl bize; çevremizde dönüp dolaşan gam, kendi kanına girer.

Şarap, gam-keder hastalarının betini, benzini güle çevirir; bizim rengimiz zâten hoş, gül renkli beniz yeter bize.

Ölüler gibi, dirilip kalkmak için sûr'un üfürülmesini beklemiyorum ben; aşk, her an bana üfürüp yeni bir can vermede

Cennette yeşil atlaslardan, ipekli kumaşlardan elbiseler verilecek-

miş, ayaklara halhallar takılacakmış; aşk, bana bugün peşin olarak atlastan, ağır kumaşlardan elbiseler veriyor.

Dün müneccim, gördüm dedi, kutlu bir talihin var; evet dedim, doğru, fakat günden güne dolan, kendi dolunayımdan bu talih.

4470. Şu Ay da kim oluyor bizim Ay yüzlü güzelimize karşı? Ay yüzlümüzün alımı, güzelliği karşısında en büyük kutsuz yıldız bile kendi göğünde en büyük kutlu yıldız kesildi.

XCVII

Gir içeriye a neş'enin, sevincin temelinin temeli; neş'elen, sevin. Ak içeriye a âbıhayatın âbıhayatı, neş'elen, sevin.

Dirilik seni görse son günedek ölmez; ölü bile seni görse bilirki cansın sen; neş'elen, sevin.

Böylece her an o ebedî şarabı sunadur da elden çıkalım, kendimizden geçelim; bundan ötesini artık sen bilirsin; neş'elen, sevin.

Bir amac olan toprağımızda işte, şuracıkta açtığın yaranın izi; a iz, neş'eli yaşa, a nişancı; neş'elen, sevin.

(s. 201) A devletkuşu, gölgen Kafdağını bile kanatlandırdı; a o dünyanın güzel yüzlü devletkuşu, neş'elen, sevin.

Hem iş erisin, hem nâzik-nâzeninsin, hem mumsun, hem şarapsın; hem dünyasın, hem gizlisin, hem apaçık meydandasın; neş'elen, sevin.

Her an o dünyanın hediyelerini getiriyorsun, getir-getir, pek hoş getiriyorsun; neş'elen, sevin.

Sarhoşların canları, pılılarını-pırtılarını senin tarafına çekmede; tattır onlara, çek onları; pek hoş çekiyorsun; neş'elen, sevin.

A dünyayı neş'elendiren, sevindiren, a yeryüzünü baştan başa define haline getiren, sonucu yeryüzü, sana der ki: A gökyüzünün eri, neş'elen, sevin.

4480. Senin zamanında bir dilber, tutar da bir güzelin başını kaşırsa perçemini keserler de sana armağan sunarlar; neş'elen, sevin.

A Tebrizli Şems, dünyada insanlığın aslı sensin; anlamlar denizi bile seni görüp şaşırıp kalmış; neş'elen, sevin.

XCVIII

Dün, padişahımın meclisine gittim; canımı, sâkinin elindeki surahide gördüm.

Ona, a sâkilerin canlarına can olan dedim, Allah için olsun kadehi doldur, ahdini-peymânını unutma.

Güzelce bir güldü de dedi ki: A kerem sahibi, hizmetinde kusur etmem, imanıma and olsun, saygı gösteririm sana.

Parlak yüzü gibi parıl-parıl parlıyan şarapla dopdolu bir sağrak getirdi, öptü de elime sundu.

Ona karşı secde ettim, sağrağı diktim başıma; şarap, kendi külhanından bir ateştir, saldı bana.

Birbiri üstüne o çeşit birkaç kadeh sundu bana; o kızıl altın gibi şarap, kendi potasına, kendi mâdenine aldı beni.

Gül yanaklarına daldım da bağımı-bahçemi yemyeşil, ter ü tâze, sünbüle benziyen kaşları yüzünden ekmeğimi pişmiş, kızarmış gördüm.

Baht, kısmet, herkesi bir meyhâneye çeker; ben kimim? Ben ancak gam yemeyi lâyık buldum kendime.

4490. Abû-Lahab'i orda gördüm, elini ısırıyordu, Abû-Hurayra'ysa elini dağarcığına sokmuştu.

Abû-Lahab, arka gibiydi, arka hiç yüzü görmez; Abû-Hurayra'ysa kendi Ayına, kendi Zühal yıldızına yüz çevirmişti.

Abû-Lahab, düşüncelere dalmıştı, delil aramadaydı; Abû-Hurayra'ysa kendisi, kendisinin deliliydi.

Her küp, bu şaraba lâyık değildir, şu küpü kapa da sâki, kendi meyhanesinden bir küp getirsin.

Susayım artık da meclisin beyi, kendi gizli meclisinin yüz binlerce destanını size söylesin.

— K —

XCIX

Mahmurluk, aşk sevdasının başına bir başağrısı verdiyse şimdicek aşk şarabının sâkisi imdada erişir.

Neş'e davulu âşıklar ordusunu perişan ederse "gerçekten de biz açtık, fethettik" müjdesini üfürür aşk zurnası.

Aşktan bitip coşan, akıp duran o şekerler yüzünden hemencecik zehir, âşıkın dilinde-damağında bal olur gider.

Bir zaman bulut gelir, Ayı örter amma cana canlar katan aşk şimşeği hemen çakar, bulutu yakıp dağıtır.

Görürsün, çöl yolunda yakıcı kumlar içinde aşk sakası, gök gürlercesine nâralar atar.

4500. Sâki, canın için olsun, halka bir sağrak dök, yahut da yüce boylu aşka çağır halkı.

Tebrizli Şems, Tanrı kubbelerinden bir parlar, bir görünürse o an da aşk denizinden dalga kubbeleri coşar, köpürür.

— K —

C

Şarap gibi estirip coşturan aşkı mı daha eşsiz, çenkten çıkardığı perde-perde nağmeler mi? Dumansız ateşe mi daha fazla şaşmalı, renkten renge giren yüzüme mi?

Sapsarı yanaklarıyla o yüzün şimşekle ne ilgisi var? Sıkılmış, daralmış gönülün şeker dengiyle bir münasebeti mi olur?

Ay, müşteri için gönül tahtına kurulup oturmuş; tahtının çevresinde yığın-yığın yüz binlerce can, şaşırıp kalmış.

Tûrdağına benziyen canlar, sevdasına tutulmuş, sevdasına; o dağda can, lâ'l dudakları için durmadan çakıp durmada.

Onun aşk cilâsını seç de lûtfuyla aynandan kirler, paslar arınsın gitsin.

— L —

CI

Bizim gibi yüz binlercesi şu gönül denizinde gark olup gitmiş; bakalım sonu ne olacak; vah gönül, eyvah gönül.

Aman istersin, o aman bilmez, aman vermez; canı tutmuş, şu balçıktan tâ yüce gönüle dek çeker durur.

Her yanda bölük-bölük insanlar, ya bir çukura dalmışlar, ya bir tepeye tırmanmışlar; neden böyle gâh tepeye tırmanıyorlar, gâh çukura düşüyorlar? Gönül kavgasından.

4510. Can ummânıdır gönül, yahut Nûh'un gemisidir gönül; sıcak, coşkun kan dalgalarıyla dalga-dalga coşar, köpürür gönül.

Şarab içenlerin coşkunluğuna bak, susanların ışığını seyret; gönülün ayakucunda ölen, baştan başa baş kesilmiştir.

A Ayın, Müşteri'nin bile kıskandığı güzel, bizim çevremizde uçup duruyorsun, a gönül Kafdağı, a gönül zümrüdüankaası, gönül kapmıya geldin sen.

A can kanatları varken dünyada şaşkına dönmüş, senin şu türeni gönül sevdasına lâyık gördün mü hiç?

CII

A güzellikte eşsiz, örneksiz dilber, beni apaçık kaygılara daldırdın, gözyaşlarına gark ettin, aşkla depremlere uğrattın beni, aklım tirtir titremede.

Tûrdağınızdan geri döndük, geri döndük de bir yana geldik; bakın bize, arı-duru suyla suvarıyoruz sizi.

Sizden gelen herşey, bana lezzetlidir, temizdir; heryer, senin yüzünden tertemiz olmuştur, işte sihr-i helâl dediğin de budur işte (*).

(*) Bu gazel Arapçadır.

CIII

A aydın dolunay, beni apaçık kaygılara daldırdın, gözyaşlarına gark ettin, aşkla depremlere uğrattın beni, aklım tir-tir titremede.

Ne kadar da seslendim, bize bakın, nurunuzla nurlanmak istiyoruz dedim; ululuk ışıklarının parıl-parıl parladığı Tûrdağından döndük, bir yana geldik.

Kim görmüştür bir ışığı ki insana eş-dost olur, dünyayı sevgiyle doldurur; dostlara o ışıktan güzellikler, düşmanlaraysa elemler, kederler gelir.

4520. Ondan gelen her iş gerçektir, lâyığız ona buyruğu yürür onun; bütün hastalıkları iyileştirir o, bütün kederler, bütün usançlar, lûtfuyla geçer gider.

Kim, kapının kapalı olmasından şikâyet ederse elbette anahtarını elde eder; kim susuzluktan şikâyet ederse arı-duru su sunulur ona, kana-kana içer.

Taktığın adlar, boşuna takılmamıştır, hiçbiri asılsız olamaz, herbiri gerçektir de dünyanın aldatmasıdır asılsız olan.

Kârı, ticareti kat-kat artan şevk çarşıları, ne de güzel çarşılardır; ışığında güneşin bile yeni Ay gibi göründüğü nur, ne kutlu nurdur.

Aşka düşüp de bir gececik bile uyanık kalmak, uyumamak, sizin işiniz değil; geceleri nice hayaller görünür; bunu gece erleri bilir.

A âşık, kalk, konuş; seven uyumaz; a ımızganan, kalk, gelinler güzelleşti.

4526. Bir devlettir, komşu oldu bize, komşulara müjde ver; o komşunun debdebesi, tantanası, can kuşlarına kol-kanat bağışlar(*).

(*) Bu gazelin son beytinden başka bütün beyitleri Arapçadır.

III. CİLTTEKİ ŞİİRLERE AİT BİRKAÇ SÖZ

* Bu ciltteki en önemli şiir, Mevlânâ'nın hayâtının en mühim bir safhasını aydınlatan Bahr-i Hezec Mekfûf'taki XIII. şiirdir. Mevlânâ, bu şiirin beşinci beytinde, "Kırk yıllık akıl beni düşüncelere gark etti; altmış iki yaşımda av oldum, avlandım da tedbirlerden, düşüncelerden kurtuldum" diyor (s. 49). Bu şiirin dokuzuncu beytinde, ana karnında kanla, doğunca sütle beslendiğini, dişleri çıkınca sütten kesildiğini, onuncu beytinde, hayâtında bir müddet ekmek peşinde gezdiğini, fakat sonra Tanrı'nın kendisine, ekmek peşinde koşmadan da vazgeçirecek bir gıdâ verdiğini söylüyor.

Bazı sözler vardır, deyiş sırasında mubalâğa için söylenir; kırk yıldır aynı yoldasın, bin kere söyledim, duymadın gibi. Fakat altmış sayısının, hele altmış ikinin böyle bir özelliği yoktur. Altmış iki; dört, beş, altı gibi dört unsuru, beş duyguyu, altı yönü hatırlatan, yahut on gibi kâmil sayılan, on sekiz gibi on sekiz bin âlemi îmâ eden, yetmiş gibi yetmiş bin hicabı andıran, yahut Ebced hesâbiyle "Hay" adını tutan, yahut da meselâ altmış altı gibi gene Ebced'de "Allah" adına müsâvi olan bir sayı da değildir. Mevlânâ, bu şiirle âdeta hayâtının en büyük hâdisesinden önceki hâliyle sonraki hâlini kıyaslamadadır. Altmış altı yaşında bir avcıya av olduğunu; ondan sonra düşüncelerden, tedbirlerden kurtulduğunu apaçık söylemededir. yaşını kaydettirecek kadar mühim bir olay olan bu olay nedir, hangi alıcı doğan, Mevlânâ'yı altmış iki yaşında avlamıştır?

Bu şiiri okuyup bu soruları sorduğum Mevlânâ âşıklarının, yahut şark edebiyatiyle uğraşanların hepsi de tereddütsüz şu cevabı verdiler:

—Şems'le buluştuğunu söşlüyor.

Evet, Şems'le buluştuğunu söylüyor. Şems Konya'ya 1244 Ekim ayının yirmi üçüncü Cumartesi sabahı gelmiştir ve Mevlânâ, bu tarihte altmış iki yaşındadır; şu halde doğumu, 1182' dir.

*

Evvelce Mevlânâ'nın "Fîhi mâ-fîh" deki şu sözleri üzerinde durmuştuk:

"Semerkant'teydik; Hârezmşah Semerkand'a asker çekmiş, şehri kuşatmıştı. O mahallede pek güzel bir kız vardı. Öylesine güzeldi ki o şehirde eşi yoktu. Duyuyordum her solukta Yârabbi diyordu, revâ görür müsün beni bu zâlimlerin ellerine vermeyi? Biliyorum ki asla revâ görmezsin. Sana dayanmışım ben. Şehri yağma ettiler; bütün halkı tutsak edip götürdüler. O kızın câriyeciklerini bile esir edip götürdüler de ona hiçbir elem erişmedi; o kadar güzel olduğu halde kimsecik, ona bakmadı bile..." (Bediuzzamân Firûzan-fer basımı; Tehran Üniv. yayın.; Tehran-1330 şemsi hicrî, s. 173). Bu sözler, birisinden nakil ve rivâyet olamaz. "Semerkant'teydik; mahallede pek güzel bir kız vardı; duyuyordum" diye bizzat bir hâtırasını nakletmekte, Semerkant, İbn-al Asîr'e göre-1207'de (Mısır, 1290, c.XII, s. 112), Cihan-Guşâ'ya göre 1212'de (E.J.W. Gibb Memorial, 1916, s. 125) Muhammed Hârezmşah tarafından zaptedilmiştir. Sultan Veled, Mevlânâ'nın doğum tarihi hakkında hiçbir şey söylemiyor. İlk olarak onun 6 Rebîülevvel 604'te, yani 30 Ekim 1207'de doğduğunu söyliyen Sipehsâlâr'dır. Fakat 1207'de Semerkant zaptedilmiştir ve Mevlânâ Semerkant şehrindedir, o tarihte olan bir olayı, sonradan nakletmededir. Bir insanın, doğduğu, yahut beş yaşında bulunduğu yıla ait bir olayı hatırlamasına, hem de bütün teferruatiyle birisinden rivâyet yollu değil, bizzat nakletmesine imkân yoktur. İşte biz, bu mülâhazaya dayanarak Mevlânâ'nın, bu tarihten hiç olmazsa beş on sene önce doğmuş olması icab edeceğini söylemiştik (Mevlânâ Celâleddin, II. basım, İnkılâp Kitabevi, İst. 1952, s. 43). Halbuki 1182 de doğduğuna göre Semerkand'in zaptinde Mevlânâ, yirmi beş, yahut otuz yaşındadır.

Mevlânâ'nın, "Semerkant'teydik" dediğine göre bu tarihte bütün aile ordadır. Bu gidiş, ne yüzden olmuştur, bunu bilemiyoruz. Günün birinde belki bu da aydınlanır. Ancak göç, İran yoluyla olduğundan Belh'le Semerkand'in yerleri düşünülürse göç sırasında olmadığı kanaatındayız.

Mevlânâ, bir başka gazelinde de "Kul kocayınca sahibi âzâd eder onu; bense kocaldım, yeni baştan kul etti beni. Kıyâmetin şiddetinden çocukların bile saçları ağarır da mezarlarından saçları ak-pak kalkmazlar mı? Halbuki senin kıyâmetin, ihtiyarların bile saçlarını karartır, gençleştirir onları" beyitleriyle âdeta aynı şeyi tekrar ediyor. Sipehsâlâr'ın yılı doğru olmıyan rivâyetindeki Ay tarihi doğruysa Mevlânâ, 10.VII.1182 de doğmuştur.

Mevlânâ, gene bir gazelinde, candan ayrılalı otuz yıl olduğunu söyler ve bu yıl sayısının kırka çıkmamasını ister "Dîvân-ı Kebîr tercemesi, c. II. Remzi Kitabevi, İst. 1958, s. 394, beyit8; "Dîvân-ı Kebîr'in II. cildindeki şiirler hakkında birkaç söz" s. VI.). Şems'in şehâdeti 1247 dedir.

Mevlânâ, ölümsüzlük âlemine 17 Aralık 1273 de göçmüştür. Ay yılına göre arada yirmi yedi küsur yıl var. Herhalde Mevlânâ, toparlak hesap olarak bu ayrılık müddetini otuz yıl olarak söylüyor. Bütün bunlardan sonra Mevlânâ'nın, babasının vefâtında kırk dokuz yaşında bulunduğunu, ebedîlik âlemine de doksanbir yaşında göçtüğünü söyliyebiliriz.

Şems, Konya'ya geldiği vakit kaç yaşındaydı?

Gene bu ciltte, Bahr-i Remil'de LII. gazeli okuyun. Mevlânâ, ihtiyar bir adamdan bahsediyor. Saçı-sakalı süt gibi bembeyaz. Gökler birbirinden ayrılıyor, kavgadan-gürültüden güneş kâsesi de kırılıyor, Ay kâsesi de. Sarhoşların sağrakları adamakıllı dolu. Kutlu cana bu haller nedir diye soruyor. Can, kendimde değilim diyor, ben de bilmiyorum, fakat hep o ihtiyarın fitnesi bunlar. Mevlânâ, gazeli şu beyitle bitiriyor:

"A Tebrizli Şems, sarhoşlarının halini gene sen bilirsin. A efendim, bir kusur ettiysem bağışla; ne gönlüm var, ne elim." (s. 423).

Görülüyor ki burdaki ihtiyar, Şems'tir. Gerçekten de 1210 da ölen Fahr-i Râzi'den, "Makaalât"ında, zamanını idrak etmiş, onu görmüş gibi bahseden, 1237de ölen Evhadeddîn-i Kirmânî ile Bağdad'da görüşen, 1191 de şehîd edilen Şihâbeddîn Sühreverdî-i Maktûl'den, onunla görüşmüş gibi söz açan, 1241 de Şam'da vefât eden İbn-i Arabî ile buluşan ve onunla tartışan Şems'in de aşağı yukarı aynı yaşlarda olması gerekir.

* Bahr-i Müctes'te XXIX. gazel, rebâba söylenmiş çok güzel bir gazel (s. 91).
* XXXII. gazel. Nizâmî'ye nazîre; son beyitte de adını anarak onu tazmîn ediyor (s. 94).
* XXXV.gazel, hicrî 650 yılında yazılmış (1252). İkinci beyitten anlıyoruz.(s. 97).
* XXXVII. gazelin son beytinde Şems'in şehâdetine îmâ var (s. 99).
* XLVII gazeli bir Berat günü söylediği anlaşılıyor (s. 111); LIV. gazel de bir bayram günü söylenmiş (s. 120)
* LXIII. gazelin son beytiyle ölümsüzlüğünü, şiirlerinin yüzyıllar boyunca okunup duracağını ne güzel anlatıyor(s. 130).
* LXX. gazel, Şems gelmeden önceki haliyle sonraki halini kıyaslıyan bir gazel (s. 137).
* LXXVI. ve LXXVIII. gazeller, söze ait (s. 143, 145).
* LXXX. gazeli, Şems'in gidişinden sonra Şam'da bulunduğunu haber alınca söylemiş (s. 148). XC. gazeli de onun şehâdetine tam inanmadan ve bulmak umusuyla Şam'a gittiği zaman söylemiş olacak (s. 159).
* C. gazel, sandûkasına oyulmuştur (s. 169).

* CVII. gazeli gece söylenmiş (s. 178-179).
* CXXIV. gazelde Şems'den ayrıldığını anlatıyor ve saçlarının kâfur gibi ağardığını da bu gazelde bildiriyor (s. 200).
* CXXVI. gazel, Şems'in gidişinden sonra söylenmiş (s. 203).
* CXXXII. gazel, cedele dayanan, mübahaseyi seven birisine hiciv gibi birşey (s. 209).
* CLI. gazel, Mogol akınından ve bu akının sonucu hakkında bir tahminden söz açıyor (s. 229).
* CLIV. gazel, Şems'e bir mektup olsa gerek (s. 233).
* CLXV. gazel son beytinden de anlaşıldığı gibi Şems'in şehâdetine inandıktan sonra söylenmiş olacak (s. 244).
* CLXXI. gazeli Şam'a gitmeyi kurarken söylemiş olacak (s. 251).
* CLXXXI. gazel semâ hakkında (s. 261).
* CXC. gazel, ihtimalŞems'e bir mektup (s. 269).
* CCXXIII. gazel bir mersiye (s. 302).
* Bahr-i Remil'deki XXXVI. gazel, bir taşlama (s. 407).
* LXXII.gazel, Şems'in Konya'dan gitmeyi tasarladığı, kurduğu sıralarda söylenmiş olacak (s. 443).
* LXXXII. gazel, Şems'in gidişinden sonra yazılmış (s. 453).
* LXXXVIII. gazel, realizme âdeta bir örnek (s. 459).

Şimdi Eflâkî'nin rivâyetlerine gelelim:

* Bahr-i Hezec mekfûf'ta IV. gazeli (s. 38), bir gün çarşıda sohbet ederken dostlar, başına üşüşünce söylüyor (İst. Üniv. K. 31 b, Manâkıb-al Ârifiin terc. Tahsin Yazıcı: Âriflerin Menkıbeleri, c. I, Ankara 1953, Millî Eğitim Basımevi, s. 173).
* Bahr-i Müctes'te XVIII. gazeli (s. 76), 656 yılında (1258), Dânişmendiye eyâletinin kadısı Kemâleddîn Kâbî'nin Konya'ya geldiği zaman, bir semâ' meclisinde ve semâ' ederken okuyor (3, 5 b, s. 196).
*XXVII. gazeli (s. 89), Salâhaddin Zerkûb-i Konevî'nin kızı Fâtıma Hâtun'la Sultan Veled'in düğün gecesi söylüyor (39. a; T.Y. terc. c. II, Ankara, 1954, s. 165).
* LII. gazeli (s. 116), Rüknettîn Kılıcarslan'ın şehîd edilmesi dolayısıyla okuyor (29. a, I, s, 159).
* LXXIX. gazeli (s. 146), Sadreddîn-i Konevî'nin Muîneddin Pervane'ye mîrâcını anlatması üzerine, ruyası doğru amma biz Şeyh'i orda görmedik deyip inşâd ediyor(79. a-b; I, s. 451).

* CLXX. gazeli (s. 250), gene Rükneddîn Kılıcarslan'ın Moğollar tarafından öldürülmesi üzerine söylüyor (29. a; I, s. 159).

* CLXXXIII. gazelin o birinci beytini (s. 263), bir kere Sırâcedd-in Tatarî'ye (56. a; I, s. 317), bir kere de bir sûfinin, şeyhine hizmetlerde bulunduğunu söylemesi üzerine, peki, o sana ne yaptı diye sorup o sûfiye okuyor (90.b, s. 515).

* CCLIX. gazel (s. 343). Hacı Bektaş, Baba İshak adlı bir dervişini, ne iştesin, merâmın ne, âleme ne diye velvele saldın diye sorma üzere Konya'ya gönderiyor. Baba İshak gelince Mevlânâ, semâ' etmede ve bu gazeli okumadadır. Baba İshak, gazeli duyunca, bu benim soracağım soruya cevap diyor ve hiçbirşey sormadan dönüp gidiyor (73. b; I. s. 411-414).

*Bahr-i Remil'deki X. gazeli (s. 381), Salâhaddîn'in hastalığında yazıyor ve mektup olarak ona yolluyor (141. a; II, s. 175-176).